PRACTICA MEDICINAE GENERALIS

A IO. IACOBO VVECKERO

POLIATRO COLMARIE.

Septem Libris explicata.

BONONIÆ,

Apud Io. Bapt. Bellag. 1597.

Impensis Magnif. Dom. Francisci de Franciscis Senensis.

Cum Consensu Superiorum.

VMMO CHRI-
TIANI ORBIS
IMPERATORI
ÆSARI RODVLPHO
II. AVGVSTO.

ETIAMSI Telemachi verum illud esse, sciam CAESAR inuictissime, magnos magna, paruos par- leccre: adeò, si meam obscurita- cum S. M. T. splendore compo- , ab instituto meo penitus discedere ucrim: argumenti tamen suscepti di- is & amplitudo non modò in senten- e confirmauit, verùm etiam Cephe- ctum discipulum contentius tibias ntem cædentis, in memoriam reuo- τ οὐκ [illegible] το [illegible], [illegible] ἐν τῷ τὸ μέγα positum esse. Nam cùm id num verè magnis censeri debeat, quod o genere perfectum existit: perfectio n non aliunde, si Peripateticorum

 Prin-

Principi credimus, quàm ex virtute pendeat: at virtus sui possessorem bonum efficiat: consentaneum sanè videtur, id quod comparatione aliorum magnum est, bonum itidem verumq; existimari debere. Qua quidem rationis inductione, Medicinam non modo inter vtilissimas hominum vitæ artes recipi, verùm etiam plerisq; præferri, sapiens antiquitas meritò censuit, eiusdemq; inuentionem Diis immortalibus attribuit, vsum & exercitationem summis regibus familiarem esse deprehendit. Etenim si quod in œconomia Pater est, id in politia Rex: non minus regi pro salute populi excubanti salubritatis, quàm reliquorum ad vitam oportunorum præsidiorum cognitio, necessaria esse videbitur. Vt proinde minus miremur, Catonem priscum in re rustica pertractanda ea, quæ ad familiæ morbos vel præcauendos vel depellendos facere possunt, curiosè describere solitum: cùm Homerus sapientiæ omnigenæ Oceanus, Agamemnona illum ποιμένα λαῶν, in pestilentię, quæ Græcorum exercitum inuaserat, sedandæ ratione cessantem, &

osci-

oscitantem, ab Achille, non minus Chironijs, quàm Martijs artibus instructo heroe, pro concione reprehēdi introducat.

Magna igitur Medicina est propter auctores magnos, Deos videlicet, & qui vel sacrarū literarum testimonio, Deorum terrestrium locum obtinent, Reges atque Principes. Sed vt hæc nobilitatem Medicinæ commendant, ab Artificibus desumptam: ita est alia magis propria eiusdem commendatio, ab arte ipsa petita, quatenus habitus uerus est methodicè traditus: per quem solùm Methodici seu Dogmatici medici ab Empiricis differūt, & à quo solo artifices non immeritò appellari debent. Huius vti primus inuentor, & constructor fuit Hippocrates, sic ampliator & designator Galenus: cui fortassis operibus artis multi, præceptionibus verò nulli conferri possunt, cum quicquid posteriores Græci Arabesue boni habent, hoc est, methodici, id ex Galenicis fontibus hausisse, & quotidianæ tantum experientiæ exemplis locupletasse videantur. Sed quod summo illi viro & à nemine præterquam docto satis laudato à nemine

præterquam indocto petulanter contempto, vitio datur, Methodi virtutem primam, ordinem scilicet & perspicuitatem, orationis prolixitate, ab eo fuisse obscuratam, id vt per se verum sit, at neque ex cōfeßo neque ex professo. Namq; virum illum verè magnum non magis patriæ vitio (nam plerique ad Asiaticum dicendi morem cōfugiendo, dum Galenum excusare conantur, vitiosam illius institutionem, per quam hoc ipsum, licet populare vitium, emendari debuerat, accusare videntur) quàm certò consilio, ut Hippocrateæ breuitati lucem inferret clarissimā, hoc ipsum factitaße, vel ex eo liquet, quòd in præclaris illis de Arte medicinali, & de Constitutione artis commētariis, satis ostendit, quanta breuitate artem ipsam tradere potuerit. Medicinam ab illo multis libris fusissimè traditam, sed & pro diuersa scribendi occasione non semper eo, quem theorematū ab ipso propositorum series requirebat, ordine explicatam, nos Galenicæ methodi terminis circumscriptam, in locos communes retulimus, recisis superuacuis, alienis in suū

locum

locum relatis: & nequid in hoc genere desset, posteriorum quoq; Græcorum scripta, eadem methodo in classes certas redegimus, ut hac ratione integram Medicinam Græcorũ, vno veluti corpore comprehensam, magno cum studiosorum fructu, & uero etiam temporis compendio, Asclepiadeis hominibus exhiberemus. Et iam profectò diligentiam & laborem nostrum publicè spectandum proposuissemus, nisi Typographicæ remoræ hac in parte uota publica impediuissent. Interea dum Iouis Olympici gigantea statua expectatur integra, in singulis partibus periculum artis facere, methodiq; specimē exhibere, non alienum nobis uisum est. Adeoq; ex quinque Medicinæ partibus cam, quæ sibi eximiè Therapeias nomen uendicauit, hocce Enchiridio uniuersim delineare studuimus: ut quemadmodum Geometræ amplissimam uniuersi machinam exili interdum globo comprehendunt, & minore quidem cum labore, at non minore cum ingenio,

Terrarũ tractu, q, maris cœlumq; profundum oculis hominum subijciunt: ita quoq; nos

diuinos illos methodi Therapeuticæ libros, à Galeno scriptos, in hanc formam cōtrahere, & heterogenea ab homogeneis segregātes, puram putam curatiuam methodū exhibere voluimus. Ergo siue propter authorū amplitudinem, siue propter methodū opusculum hoc, mole quidē exiguū, sed virtute magnū tibi RODVLFE AVGVSTE, maximo Christiani orbis Imperatori, ea qua decet submissione, offero, vt quemadmodum hoc ipsum maioris operis rudimentum erit D. O. M. benè fortunante: sic feliciss. Imperij tui initij Rex ille regum, & Dominus dominantium, ea addat pacis ornamenta, belliq; decora, vt domus Austriaca, quæ constanti Electorum voluntate incomparabili inter Christianos Principes exemplo, tot iam continuata serie Imperatores, non minus in rectè sapienterq; gubernanda, quàm in fortiter defendenda Rep. clariss. protulit, ea per te incrementa suscipiat, vt ex Homericis Hectoris voto, non tantū patrem tuum Maximilianum II. sapienti moderatione, Ferdinandum auum sanctimonia vitæq;

inno-

innocentia, Carolum V. patruum fortitudine, uerum etiam ut maiores tuos nũquam satis laudatos, hæc nisi heroico stylo celebrandos, Maximilianum I. Fredericum III. Albertũ II. atq; III. ipsumq́; generis tui illustratorem Rodulphum I. à quo nomen trahis, felicitate, & pietate, hac quidem Deo immortali, illa mortalium generi conciliandus, adæques atque superes. Hanc voti publici summam, is qui solus potest, ratam faciat, ad Christiani orbis tranquillitatem, & priuatorum S. M. T. deuotorum (inter quos occasione potius quàm affectione me vel à deuictissimis vinci patiar) salutem, & incolumitatem.

Colmariæ A. d. IV. Kal. Martij,

An. Sal. M. D. X X C V.

S. M. T.

Humillimus cliens

Io. Iacobus Vueckerus.

C L. V.

IO. IACOBO VVECKERO
Medico Aſclepiadeo
εὐσχήμονι
Clinico lauti, excellenti,
experienti
ob MEDICINAM multis iampri-
dem vigilijs & monumentis
illuſtratam
nunc demum hoc paruo quidem,
ſed ingenioſo opere
ſummam eiuſdem ἐν θεωρίᾳ καὶ
πράξει feliciter tentatam
εὐπραξίαν
Theorematis practicis verè, germanè,
Catholiceq́ue conſtitutis
omni ἀμηχανίᾳ καὶ ἀλογιστίᾳ in morbo-
rum cauſis, in remediorum εὑρέ-
σει, μίξει, διακρίσει longiſ-
ſimè profligatis
Regia deniq; via ad medendum citò,
tutò iucundeq; aperta, & com-
planata
IAC. MOCCIVS MEDICVS
Ex
V. M. L. D. F. Q.
L. M.
P.

IDEÆ
HIPPOCRATEAE,
Ad Medicam Praxin simul, & Theoriam facientes.

APHORISMI.

MEDICVS Philosophus doctus esto, bonus & in arte potens: nẽpe vt sciat, velit atq; possit de genere humano in sanitate custodienda, reuocandaque benè mereri.

Proinde duo in eo requirẽtur summa, χῆμα medicum, & εὐχημοσύνη medica.

Σχῆμα medicũ in Dogmatica præceptorum cognitione, & Historica designatione exemplorum ad artem pertinentium consistit.

Quarũ vtraque & Naturę rectam conformationem, & Doctrinæ fidelem institutionem, & Experientiæ insuper diligentem confirmationem requirit.

Εὐχημοσύνη verò siue Elegãtia medica, à qua Gratioſi Asclepiadæ olim, hodie

hodie Excellentes appellantur, tanquam externa persona artificem ornat secundum Animum, Corpus, & Fortunas.

Ad Animi ornatum faciunt Instrumenta philosophiæ, eiusdemque Habitus.

Instrumentis nitatur oportet tum Rationis, à Logica: tum Orationis puræ, & elegãtis, à Grammatica, à Rhetorica, & verò etiã à Poetica mutuatis.

Habitus philosophici ad Cognitionem & Actionẽ pertinẽtes sunt varij.

Cognitionis habitus ad Medicum ornatum faciunt, alij magis, alij minus. Theologia in primis, tanquam basis. Physica deinde, amplissimas colonias ex se deducens. Anatomiam, Rhizotomiam, Pharmacopœiam, & & sub hac Chymiam. Mathematica denique, vt non necessaria, saltem pedissequa. Ex quibus sapiens medicus iure denominatur.

Actionis verò habitus ad probitatem eiusdem conferentes nobilissimas ex se actiones deducunt.

Sic

Sic Prudētiæ Medici cōuenit In loquendo & disserendo argutum & neruosum esse: In deprehendendis ęgrorum adstantiumuè erroribus & decipulis sagacem.

Fortitudine sit ea animi, vt ne vel terrorem vel confidentiam excitantibus supra quàm decet, moueatur.

Munditiem corporis amplectatur, multò verò maximè eam, quæ animi est: quoad alimenta frugalis, quoad venerem etiam suspicionis expers.

Quæstum ex opera opereuè medico turpem fugiat.

De mercede nunquam paciscatur, prętequam confidentię ægri excitandæ causa.

Præmia ne promissa quidem auarè exigat ab ijs qui possunt, qui non possunt, ne speret quidem.

Honoris cōtemptor esto, nisi quem artis peritia non emendicatum vltro offert. Parcus sui ipsius laudator, nec nisi urgente necessitate recitator.

Seuerus in ijs, qui artis successum impedire possunt erroribus: benignus

in

In cæteris, & miseriæ ægrorum seriò condolens.

Ne quidẽ errores suos fateri, & alios suo exẽplo cautiores rẽdere supsedeto.

Medicorum aliorum congressum, & conuersationem vltrò expetito.

Morbum leuem & salutarem uerbis ne aggrauato.

Euentum morbi præscitum nunc prædicito, ad ægri obedientiam excitandam, artisuè calumniam auertendam: nunc dissimulato, ne morbus corporis, animi morbo augeatur.

Remediorum pręstantiã, pretiumuè nunquam quæstus, sed auctoritatis interdum causa mentitor.

Quæ uel in arte uel extra artem cælare præstat, occultato.

In alienis obseruandis cẽsendisuè, nec curiosus, nec acerbus esto.

Aliorum successibus nec inuideto, nec obtrectato.

Humanus, & popularis erga, omnes, minimè tamen garrulus.

Non morosus, & acerbus, non scurrilis, & ridiculus.

In familiaritate cõtrahenda facilis, in conseruanda officiosus, in consilijs placidus.

Oratione breui, sed arguta & sententiosa utitor.

Vultu grauitatem simul & blanditiam præferto.

Aegrum sedatè, & si morbus postulet, frequenter visitato.

Modestè assideto, interrogato, tangito, consideranda perpendito.

Turpia dicta factaq; auersator oĩa.

Religionem & pietatem vt Dei & Naturæ minister non fucatè colito.

Numinis in consulendo agendoq; gratiam atque pacem exorato.

Aegrum ne quacunque da causa suspendito.

Præceptores parentum loco colito, eorundem filios pro fratribus complectitor.

Medicos collegas tum aliàs, tum presertim in cõsultationibus absq; inuidia, & suggillatione audito, doceto.

Aliena contrectare ne in animum quidem inducito.

Atque

Atque vt animus Medici Philosophi benè quoque habitet, corporis ornamenta accedant opportuna.

Aetas iuuenilis quidem tolerantia & officio, sed senilis sapientia & iudicio præstat. Intermedia de vtroque participat.

Habitu corporis bono sit, ne vulgatum illud obijciatur, cura teipsum.

Vestitu nec sordido, nec luxurioso, nec peregrino, sed mundo & frugali & ad peregrinationes actionesq; medicas oportuno vtitor.

Non sordidus, nō comptulus, sed nitidus atquè lautus esto.

Ab odorib. & vnguentis abstineto.

Hisce ex Fortunis quoque penitus ornatus adstipulator.

Comitatum, & pompam discipulorum ægrorumuè sanitati restitutorum tabellarum item atque diplomatum ostētationem agyrtis relinquito.

Testimonium prouectus in arte, non sua sed ægrorum cōfidentiæ causa, à bonis atque doctis accipito.

A ratione non a fortuna totus pendeto.

dicto. Fortunam in Artem, nihil in Artificem non nisi concedente Numine aliquid posse persuasum habeto.

Nobilitatem ex Asclepiadea professione potius quàm ex maiorum claritate, consectator, tuetorque.

Ex his fontibus porrò Προστασίαν, siue Præfectura medica, triplici ornatu instructa, in mediam hominum vitam prodiens, varijs operibus sese spectandam exibebit, siue Officia perpendantur, siue personæ.

OFFICIORVM genera nisi methodi terminis circumscriberetur, prope innumerata censeri possent.

Huius sunt loci; Locorum quo ad aërem, aquam, cælū, diligēs inspectio.

Chirurgicarum operationum obseruatio: Remediorum exploratio: Præceptorum methodica perceptio.

Diligens morbi mutationis atque euentus prædictio, Morbi præsentis cognitio, inuestigatio ab ægro, ab astantibus.

Naturæ ante omnia imitatio.

Communicatio præceptorū simul,

&

& exẽplorũ artis fida erga discipulos.

Aegros & adulantes sui officij admonere, securos terrere, meticulosos erigere.

Non perfunctoriè, non temerè, non nimis curiosè artis munia obire.

Occasionem pręsentem apprehendere, futuram patienter expectare.

Inespectatis nec confidere, nec suprà modum terreri.

In suscipiendis aggrediendisque morbis, nec temerarium, nec meticulosum esse.

Nullius operis operęuè medicę subpudere.

Præcipitantiam in motu, incessu, administratione fugere.

Grauitatem in sermone, sessione, incessu, vestitu amplecti.

Auctoritate velut heroica excellere, imperando necessaria, prohibendo noxia, reprehendendo errata.

Aegro, dissimulato sordium fastidio, comiter assidere.

Pauperibus gratis mederi.

Peregrinos præ cæteris humaniùs complecti.

In-

Ingratos & auaros, quantumuis dignos qui negligantur, in morbo præsertim ancipiti, non derelinquere.

In agendo promptum, expeditum, dextrum, elegantem esse.

Instrumentis medicis diligenter & oportunè paratis domi abundare: foris necessaria tantum & expedita secum ferre.

Memoria remediorum formas tum simplicium, tum compositorum tenere: ad eiusdem subsidium nihilominus aduersaria in promptu habere.

In ijs quæ offeruntur, alimentis medicamentisqué elegantiæ lautitiæque studere.

Aegri cupiditati neque adulatoriè blandiri, vnde morbus augeatur: neque crudeliter reluctari, vnde animus ægri à cura absterreatur.

In Chirurgicis operibus administrandis celeriter & expeditè agere, iucundè & indolenter agere, securè atque tutò agere.

Consuetudinis atque virium ægri in primis rationem habere.

Quod

Quòd si nunc Personas consideremus, eadem ipsa officia in tres classes diuidi possunt quorum alia Aegrum, alia Astantes, alia Medicos cæteros respiciunt.

Aegri animo prius quàm corpori medendum.

Ea quæ ægrum scire par est, docere, quæ opinari, persuadere: nunc confidentiam, nunc timorem exprimere.

Ea quæ ægrum facere oportet, dictatoriè imperato: interdum quoque in parem gratiam aliquid remittito, & indulgentia leui grauiorem obedientiam mercator.

Quæ ægrum ignorare conuenit, cælato, dissimulato, callideuè interpretator.

Morbum modò difficilem, ut obediat, modò facilem, vti ne desperet simulato.

Nihil superbè promittito: ad Dei potentiam, & Naturæ obedientiam artis opera omnia referto.

Remedijs nunc varijs, nunc pauci vtendum affirmato: illud ne festinet hoc

hoc ne animum despondeat.

Medicum nec auarum, nec infidum & desertorem fore fidem facito.

A quibus abstinere debet, partim minis, sed, vt erga hominem liberum modestis, extorqueto, partim blanda admonitione abducito.

Adstantes ęgro gratos, & acceptos præstato: ingratos abigito.

Iisdem morbi naturam & causas non multis ambagibus, sed apertis similitudinibus explicato.

Euentum prædictione occupato.

Tumultus ex confidentia vel desperatione ortos cohibeto, corrigito.

Ad imperata dextrè & fideliter facienda nunc pollicitatione, nunc interminatione cogito.

Fidei astantium quorumuis ne fidito, in eorum præsertim, quæ maioris sunt momenti, remediorum subministratione.

Medicorum aliorũ in morbo tum periculoso, tũ salubri, sed propter ægri nobilitatẽ morositatẽuè difficili, intro ductionẽ expetito, nedũ subterfugito.

Abs-

Absque contentione,& altercatione & inuidia, non priuati quæstus, vel gloriæ,sed ægri salutis & veritatis causa,consilium dato,admittito.

Empiricorum consilia,propter methodi ignorantiam contemnito: media verò tanquam omniparentis Naturæ dona, examinato, & nisi potior ratio dissuadeat admittito.

Præceptorum ab doctrina & experientia instructiorum ; quicunque ætate iuuenis es consilia expetito,monita admittito.

Discipulis pręcepta fideliter cōmunicato, exempla commonstrato, administrationis,quando licet atque datur, comites & inspectores & adstitutes,& custodes adhibeto, sed iā ętate maturos, & præceptis artis eruditos.

Contrariæ sunt Medicorum improborum & sophistarum artis pulcerrimę professione ad quæstum & ambitionem abutentium, notę atque noxę.

PRACTICAE GENERALIS TYPVS.

- Practica *tum in*
  - Genere *ĩ cognitione causarũ, & morborũ curatione versatur. Sic ergo de*
    - Cognitione *causarum*
      - In*ternarũ puta.*
        - Materiæ *videlicet* Partium *affectarum.*
        - For*ma, scilicet*
          - Af*fectuũ* Cau*sarũ.*
        - De *his lib. I.*
      - Externarum. *Vide A a.*
    - Curatione *affectuum.*
    - *De qua agetur Lib. VII.*
  - Specie. *De hac in Praxi speciali.*

PRACT. GENER. TYPVS.

- A a Cōsideratio instituenda.
  - *Finis nempe actionis. Medicus ab actione incipit: Inde ad instrumenta pgreditur. Antequam enim instrumēta uti incipiat prius perspicit, an agere possit. Deinde quid agere debeat. Sic ergo Medicus perpendit.*
    - An morbus curari posset. *Multi namque morbi solis praesagijs relinquendi sunt.*
    - Quid fieri debeat.
      - De his *Lib. II.*
  - Efficientium, *Cum Medicus agat per instrumenta necesse est, ut cognitionem habeat tum*
    - Diętæ. *Lib. III.*
    - Pharmaciç: *uidelicet medicamentorum tum*
      - Simpliciũ *Lib. IIII.*
      - Compositorum *Lib. V.*
    - Chirurgiæ. *Lib. VI.*

PRACTICAE GENERALIS

LIBER PRIMVS.

ARGVMENTVM.

De partium affectarum, affectuumq; & causarum cognitione agit. Eius autem capita hæc sunt.

PRACTICAE GENERALIS

LIBER PRIMVS.

Proœmium totius operis.

OMNIS docendi via, ac ratio præcipit, vt à generalibus ad particularia progrediamur. Itaq; efflagitantibus quibusdam medicę artis studiosis, & candidatis, vt librum de curandis humani corporis malis conscriberem, generalem prius methodum describendam fore putaui, qua tandem facilius & promptius in particularibus sese exerceant, cùm in vniuersalibus methodus, in particularibus exercitatio consistat. Methodus ergo est, in ægrotis primò perscrutari, quę nam corporis pars affecta sit, & quomodo,

primarione, an per consensum alterius cuiusdam particulæ: deinde quis sit affectus præter naturã, num morbus, vel symptoma: tertiò quæ sit eius causa: Postremò an is affectus curari valeat, & quomodo, & quibus instrumẽtis. His enim incognitis, fieri nequit, vt probè curatio absoluatur. Qua autem via, ac ratione valeat quispiã affectam sedem omnem, ac quemuis præter naturam affectum, eiusque causam dignoscere, ac demum affectum ipsum, si is curari possit, propugnare, & quibus instrumentis, iuxta Hippocratis & Galeni doctrinam, hoc opere scribere aggrediar, initio à læsis particulis sumpto.

***

Quibus notis locus affectus deprehendi possit. Cap. I.

Itaque ante omnia Medicus in curandis singulis corporis malis, partium corporis, quas locos nominare consueuimus, notitiam habere debet. Huiusmodi namque plurimùm confert, non solùm ad curationem, quam pro locorum differẽtia variari contingit: verùm etiam ad affectus dignotionẽ, & Prognosticum. Verùm hîc non de ijs, quæ in superficie constitutæ sunt, partibus; vtpote quæ facilè sensibus deprehendi queant, neq; etiã de earum natura seu essentia, neq; actione, siue vsu, neq; compositione quicquam agemus (cùm hæc ad artem secandi corpora pertineant. Scribimus enim hæc ijs, qui iam in corporis dissectionibus sunt versati) sed de ijs locis, qui intrinsecus latent, & in conspectum non veniunt, quibus scilicet notis deprehendantur.

Itaque locorum affectorum cognitio quinque potissimùm rebus elucescit: nimirum actione læsa, excretis, positu, doloris proprietate, & proprijs accidentibus. Sanè actio læsa sola interdum affectam partem

partem indicare potest: & quidem hoc modo. Si enim accidens aliquod circa cernēdi officium euenerit, oculum affici constat. Sic quoque ratio, vel imaginatio, vel memoria læsa, cerebrum affectum esse demonstrat: pulsus verò præter naturam, cor laborare indicat: priuatio motus neruum, & musculum: cibi fastidium os ventriculi: mala cibi concoctio, ventriculū: sanguificationis frustratio, hepar, &c. Porrò excretorū species affectam partem indicat, & per partium ipsius essentiam, & per contenta in ipsa. Per partium ipsius essentiā, vt si brōchium tussiendo excernatur, pulmonē ægrotare indicat: ramentum per aluum eiectum, intestina affecta ostendit: caruncula per vrinam excreta, renes: excremēta lamarum speciem referentia per vrinam excreta, vesicam affectam esse portendunt. Sic etiam per contenta in ipsa parte. Nam vrina excreta per vulnus, vesicā vel vrinarios meatus affectos ostendit: stercus per vulnus excretum, intestinorū aliquod: cibus per vulnus, ventriculum: efflatus spiritus inter respirandum, membranam costas suc-

cingentem affectam esse indicat: lapis excretus renes vel vesicam: sanguinis grumus per tussim eiectus thoracem: lubrici intestina laborare demõstrant. Cæterùm positus quoq; affectam partem sufficienter commonstrare potest: quippe durus in dextra præcordiorum parte tumor, non lienis, sed iecoris affecti nota est, quemadmodum si fuerit in sinistra, non hepatis, sed splenis affectum portendit. Ac positus interdum, vbi similiter se habent excreta, affectam partem commonstrat. Si enim membranosæ tunicæ frustulum excernatur, id vlcus esse alicubi ostendit: verùm in qua sit particula, ex positu discere poteris. Nam si vomendo fuerit reiectum, aut gulæ, aut ventriculi: si tussiendo, gutturis, aut asperæ arteriæ: si screando, faucium: si cum vrina, eius fistulæ: si à sede, alicuius intestinorum: si per mulieris pudenda, vteri affectum portendit. At verò constat, quod singuli dolores propositus varietate, affectũ locũ ostendere possunt. Quippe apparentibus per vomitum vlceris notis, animaduertendum est, vtrum anteriores partes circa præcordia, aut posteriores

steriores circa dorsum, dolor aliquis infestet: dignoscemus autem id hac ratione. Etenim qui in anteriorib. percipitur, vētriculum: qui verò in posterioribus, gulam occupare censetur. Haud aliter os ventriculi à spacio ipsius, & à gula distinguendum est: si deuoratis quibusdā acribus, hoc quidem in ore vētriculi, aut parte inferiore mordicationem excitet: illud verò in transitu gulæ, quæ secundum thoracem est. Omnia enim hæc positu distinguuntur. Sed nunc exemplum aliquod afferre operæpretium videtur, quomodo scilicet locus affectus ex proprijs accidentibus innotescat. Ore quidem ventriculi affecto, fastidiū infestat: per hepatis verò imbecillitatem, excremēta per aluū deiecta, aquæ, in qua carnes nuper mactatæ ablutæ fuerunt, similantur: item maxillæ rubræ apparēt in peripneumonicis: suffusio oculos infestat: hæmodia dentium stupidorum est nota. Sed ex doloris specie locus affectus commodè deprehendi potest. Siquidem dolor pūctorius, membranas: dolor pulsatorius, arterias: dolor grauis, viscera, vel aliam partem sensus hebecioris

 hebecioris

bctioris affectam esse indicat. Hæc igitur sunt affectorum locorum notæ.

De locis affectis per se, & per consensum, & quot modis pars aliqua corporis per consensum afficiatur. Cap. II.

NOtitia partis affectę habita, perquirendum venit, num propriè, seu primò, aut per consensum pars afficiatur. Nam huiusmodi speculatio nō parum ad curationem conducit, cum ad curandi rationem non sine manifesta utilitate in primis pertineat, cuinam parti remedia sint aptanda, cognouisse. Siquidem medicamenta non nisi ei, quæ proprio, & primario affectu laborat, applicanda sunt. Ea namque curata, nullus relinquitur in ea, quæ per consensum afficitur, præter naturam affectus. Equidē parti proprius siue primogenius morbus est, cuius pars per essentiam & propria affectione laborat: vel tum affectus proprius esse putandus est, cùm permanere in parte quapiā perspicitur. Vnde si in morbo laterali permanens eueniat delirium, caput proprium habere morbum perpendendum, ita, vt

quamuis lateris morbus quiescat, possit tamen capitis morbus permanere. Quòd si verò pars aliqua ob alteram afficitur, sic vt irritata quidem vna, altera vehementius molestetur, remissa verò irritatione, quiescat, eã per sympathian, seu per consensum affici putandum est. Verùm pars corporis per consensum quinq; modis afficitur: videlicet quando vel humor, vel vapor aliunde pertransit, quando facultas vel cum essentia, vel citra essentiam priuatur, vel quando materia aliũde præparata deficit. Siquidẽ aliter dolet caput vbi cõtenti in ventriculo humores eleuãtur, qui simul & calefacere, & distendere ea, quæ sunt in capite, possunt, atq; aliter suffusorum apparent visa quędam, solo vapore per ipsos transeunte. Præterea aliter afficitur is, cui meatus à cerebro descendens obstructus est: aliter ille, cui propter spinalis medullæ inflammationẽ resoluta sunt crura: atque aliter is, cui vox aut perijt, aut vitiata est. Etenim ad crura facultas quædam citra essentiam, descendere prohibita est: ad oculos verò, cũ essentia: verùm ad guttur, quãuis mate-

ria perueniat, sufficiens tamẽ ipsius quantitas haudquaquam accedit. Qui verò ob intercostalium musculorum perforationem obmutuit, is totam vocis materiam amisit. Porrò quemadmodum crura per dictas spinalis medullæ dispositiones resoluuntur, ita etiam guttur vocalibus neruis uel incisis, vel laqueo interceptis. Sed hæc de primogenijs, & per consensum affectibus sufficiant, nunc tempestiuum eße uidetur, ut ad ipsius affectus notitiam, accedamus.

De notis proprijs, quibus affectus, dignoſcantur. Cap. III.

P*Arte affecta cognita, inuestigandum est, quis sit affectus præter naturam, an scilicet morbus, vel symptoma. Ad horum autem cognitionem prius tum morborum, tum symptomatum naturam, & differentias scire conuenit. Verùm de his deinceps: nunc autem qua via, ac ratione affectus dignoscamus vniuersos, præsertim eos, qui circa partes corporis intimas conditi fuerint, agendũ videtur. Nisi enim affectus fuerit cognitus, quis remedij qualitatem inueniet? cum quili-*

bet

bet affectus suo contrario auferatur. Proinde horum cognitio apprimè necessaria est. Eos autem dignosces: ab excretis, ab accidentib. proprijs, seu symptomatis, à loci natura, & doloris proprietate. Ab excrementis quidem, vt si vlcus sit, ex ramentis: ex sabulosa vrina lapidem deprehendimus. Excrementa verò cucurbitæ seminibus similia, latorum vermium indicia sunt: deiectio cibi nondum mutati, dyarrheæ: mictus potus non mutati, diabetæ indicium est. Ab accidentiũ quoq; proprietate, affectuum indicia sumuntur. Nam quibusdam per tabẽ vngues adunci euadunt: sine ratione inuadens rigor cum febre, inflammationis ad suppurationem transeuntis, indicium est: lingua nigricans, ardentem febrem portendit. Sic etiam coloris in vniuerso corpore proprietas, alia quidem per hepatis, alia verò per splenis affectus apparet: ita vt doctũ medicum haudquaquam possit fallere, sicut nec color quidem: quem hæmorrhoides induxerunt. Ab ipsorum quoq; locorum affectorũ natura indicia morborũ oriuntur, eo quòd quibusdã solis partibus mor-

bus

bus hic accidat, quibusdam verò solis non eueniat: quippe soli oculi suffusione laborant: lapis in renibus & vesica nascitur: lumbrici in intestinis gignuntur. Rursus impossibile est, vt abscessum cor sustineat: quemadmodum neque pulmo, neque ligamenta dolorem. Quinetiam à doloris proprietate affectuum notę deprehēduntur. Dolor enim punctorius, pleuritidem: pulsatorius verò inflammationem ostendit. Porrò ipsius quoque morbi magnitudo, & mos, tempusq́; minimè negligenda sunt. Dignoscitur autē ipsius affectus magnitudo, ex dispositionis, ac ipsam sequētium propriorum symptomatum magnitudine. Quòd si magnus propter præcellentiam partis fuerit morbus, ex præstantiæ, partisq́; affectæ natura cognoscitur. Morem verò seu malignitatem deprehēdes, cùm ex eorundem morborum differentia tùm ex symptomatis, quæ ipsam sequuntur. Pestis enim malignus, ephemera verò benignus affectus censendus est. Sic quoque pulsus bonus, sputum coctum, mentis constantia, salutarem: è contra verò: sputum nigrum, mentis turbatio,

batio, inquietudo, &c. læthalem morbum portendunt. Tēpora præterea morborum dignoscuntur ex cruditate, ex anticipatione, vel tardatione accessionum, ab accessionis longitudine, à morborū & symptomatum magnitudine & intermissione. Siquidem cruditas principium morbi denotat: anticipatio verò accessionis, lōgiorq́; accessio, morbus & symptomata vehementiora, & intermissionis tempus breuius, augmentum significant. In statu autem seu vigore, accessio neque anticipat, neque retardat, neque longior, neque breuior, sed æqualis est: morbus & symptomata neque vehementiora, neque mitiora, sed in eodem statu permanēt. In declinatione accessiones tardiores, & breuiores, symptomataq́; mitiora fiunt. Cęterùm paucæ admodum sunt ipsorum affectuum notæ, quæ non simul locum affectū ostēdant. Etenim actionis noxæ affectā duntaxat partem: earum verò differentiæ, ipsius affectum declarant: quæ solæ ipsorum affectuum sunt propria signa per accidens tamen ipsos sequuntur. Vbi verò complicati duo vel tres aut plures fuerint

morbi,

morbi, non aliter dignoscẽdi erunt, quàm ab excretis, symptomatis proprijs, locorum natura, ac doloris proprietate, diuersis siquidem existentibus pro cõnexorum morborum numero ac natura. Cum his quoque perpendenda sunt, quæ præcesserunt. Nam & ea non parum conferunt pro partis tum affectæ, tum ipsius affectus cognitione. Itaque qualis præcesserit victus ratio, quæ consuetudo, ætas, anni tempus, regio, aëris constitutio, &c. consideranda sunt, totius corporis dispositione non neglecta, vt valeamus, quòad artificiosa coniectura permiserit, distinguere, quis affectus vrgeat. Porrò cognitis morbis distinguere oportet eos, qui per consensum fiunt, à proprijs affectibus. Siquidem cùm proprijs accidentibus discernitur, ac semper eadẽ fuerint perpetua, neq; alijs præcedentibus superueniunt, tunc eũ proprium, ac primogenium appellamus. At cùm proprijs accidẽtibus discerni nequit, neque perpetuò permanent, & ad alias affectiones sequuntur, per consensum ipsum fieri dicimus. Quot autem modis affectus per consensum fiant, præcedenti

diximus

diximus capite. Nunc ad reliqua transeamus.

De morborum generibus. Cap. IIII.

Quamquam morborum & symptomatum tractatio limites instituti nostri excedere videatur, & ad theoriam tantum spectet, nosque ijs tãtum qui se à theoria ad praxin conferunt, scribamus: tamen vt morborum, & symptomatũ genera in promptu semper habeant studiosi, faciliusq́; affectus à se inuicem distinguere possint, ea hic quoque in memoriam ijs reuocanda fore putaui. Morbus itaq; affectus est præter naturam, actionem primò lædens. Eius genus triplex est: intemperies, compositio vitiata, & vnitas soluta. Intemperies simplex, vel calida, vel frigida, vel humida, vel sicca. Composita, ea quidem immaterialis, vel calida & humida, vel calida, & sicca: vel frigida & sicca: vel frigida & humida. Materialis verò, vel sanguinea, vt phlegmone, vel biliosa, vt erysipelas, vel pituitosa, vt œdema; vel melancolica, vt scirrhus; vel mixta, &c. Porrò compositio

vitiatur

vitiatur in qualitate, in quantitate & situ. In qualitate seu conformatione figurę, consistit, Varitas, Vacita, Curuitas, Simitas, &c. In qualitate cauitatum, sunt Obstructio, Angustia, Compressio, Dilatatio, Plenitudo, & Inanitas: in qualitate superficiei, Asperitas, Lęuitas. Morbi in quantitate, & quidem numero abundante sunt sextus digitus, varices, tubercula: lapis, lumbrici, vitiligio, suffusio, atheroma, meliceris, steatoma, &c. in numero verò deficiente, vt amissio digitorum, dẽtium, ossium, narium, aurium, cruris, &c. In magnitudine aucta, vt lingua tumefacta, priapismus, auctio mammarum, testiculorum, caro supercrescens in vlceribus, &c. in magnitudine imminuta atrophia, tabes, &c. In situ autem morbi sunt luxatio, articulorum cõmotio, laxatio ligamenti, linguæ, pudendorum: coalitus digitorum, labiorum, sedis: epiploccle, enterocele, &c. Cæterùm in vnitate soluta, & quidẽ in carne morbi sunt, Vlcus, vulnus, cõtusio, illisio, in esse, fractura, rima, caries: in neruis, punctio, scissio, σπασμα: in venis, ruptio: in cute, excoriatio, &c.

Com-

Compositi verò morbi, ex iam dictis facilè deprehendi poßunt. Hæc quidem sunt vniuersa morborum genera.

De symptomatis in vniuersum. Cap. V.

SYmptoma est affectus morbū sequēs. Horum duplex est genus: aut functionū noxæ, aut affectus corporis nostri. Actionum noxæ, sunt vel naturaliū, vel animalium. Rursus animalium actionum noxæ, sunt vel sensibilium, vel motricum, vel principū. In principe actione, & quidem imaginatione abolita cōsistit Caros, catalepsis: in debili, coma, lethargus: in deprauata, delirium. Sic in ratione abolita, dementia, & stultitia comprehenditur: in debili, fatuitas: in deprauata, delirium: in memoria verò abolita, obliuio: debili, torpor: deprauata, delirium. Quod ad noxas functionum sensibilium attinet, in visu abolito, cæcitas: in debili amblyopia: in deprauato, hallucinatio existit. Sic in auditu abolito, surditas: in debili, grauis auditio: in deprauato, obauditio. Ad eundem modum in reliquis sensibilibus cendum. Cæterùm in motu abolito, apoplexia,

plexia, & paralysis est : in debili, stupor: in deprauato, conuulsio, tremor, horror, rigor, sternutamentum, tussis, pandiculatio, & oscilatio. Porrò naturalium actionum noxæ sunt vel in retentione vel expulsione, vel attractione, vel alteratione seu coctione. In retentione quidem abolita, hæmorrhagia, vomitus, sudor immodicus, lienteria, diabetes, menstruorũ fluor immodicus, &c. In expulsione verò abolita, colica passio, voluulus, ischuria, in debili, dysuria; in deprauata, dysẽteria, strãguria, &c. In coctione abolita, cruditas existit in debili, tarda concoctio : in deprauata, cùm cibus in ventriculo in alienam qualitatem permutatur. Eadem ratione de attractrice facultate existimandum est. Atq; hæ quidem symptomatum differentiæ à functionum offensis sumuntur. Symptomata autem affectus corporis nostri, aut visibilia, aut odorabilia, aut gustatilia, aut tactilia sunt. Visibilia sunt colores præter naturam, vt morbus regius, icteritia nigra, aqua intercus, lingua decolorata, pars aliqua corporis ob abscessum vel nigra, vel liuida, vel rubra.

Audibi-

Audibilia verò sunt, voces clãgosæ, turbidæ, vel tremulæ: soni: strepitus: stridores: murmurilla in alijs animalis partibus. Odorabilia sunt, fœtor auriũ, narium, auxillarum, gutturis, totius corporis: item ructus fumosus, acidus, virosus, piscium fœtorem referens. Gustatilia sunt: vt sudor, vel alia reiectio dulcis, vel amara, uel salsa. Tactilia verò, vt cutis arida, intenta, laxa, vel rugosa, &c. Ac tales quidem, & tot numero symptomatum differentiæ existunt.

De causarum indicijs. Cap. VI.

Quenam pars corporis sit affecta, & quis præter naturam affectus, hactenus docuimus: nunc quę sit ipsius affectus causa, qua via, qua ratione dignosci valeat, inquirendum est, cùm nihil sine causa fiat, affectusq́; curari nequeat, nisi prius eius causa tollatur. Est itaq; causa affectus quoq; præter naturã actionem lædens, non quidem primariò, sed secundariò. Ipsa namq; non per se, sed morbo interueniente, actionem lædit. Proinde quinq; affectus præter naturã morbos præcedunt, causę rationem obtinebũt,

ac

ac morbificæ causę nominabũtur. Harum autem, cùm aliæ in ipso animalis corpore consistãt, προηγούμεναι, seu antecedentes medicis dictæ, aliæ verò extrinsecus adueniant, quas procatarcticas seu primitiuas appellant: priùs qua via ac methodo internę inuestigandę sint, docebimus, deinde ex quibus externæ quoque dignosci possint. Internas ergo causas ex morbi specie potissimũ ac symptomatib. eorumq́; diuersitate deprehẽdimus. At morbi species præcipuè causam indicat, vt si Synochus nõ putrida fuerit, sanguinem: si tertiana, bilẽ: si quotidiana, pituitam: si quartana, atram bilem, causam esse denotat. Eadẽ quoque ratione phlegmone, sanguinem: erysipelas, bilem: œdema, pituitam: scirrhus, melancoliam demonstrat. Sic quoq; non modò quæ causa sit, verùmetiã vtrum ea, quæ morbum facit, in parte cõtineatur, tanquam in propria eßentia, vel tanquam in instrumentum, aut per ipsam transeat, ex symptomatum inquam differẽtia, ut ex diuersa noxa diuersarum functionum, excremẽtorum uarietate, ac corporis diuersis affectibus, colore pręsertim,

vel

vel sapore, vel odore, vel calore, vel mollitie, vel duritie. Totius quoque corporis dispositio, temperamentum, seu ęgrotantis natura, ætas, regio, tempus anni, cõsuetudo, ratio victus, & ut uno verbo perstringam, cuncta, quæ præcesserũt, morborum causas ostendunt. Nam præteritorum cognitio nihil aliud est, quàm inuentio causarum, quæ affectus pariunt. His quoque addenda erit tum ciborum potionumq́;, tum medicamentorum quotidiana experientia, ut exquisitè cùm morbos, tùm eorum causas inuenire valeas. Simili quoq; ratione causæ externæ, seu procatarcticæ inuestigandæ erunt. Ex ipsa nãq; morbi specie, natura ægrotantis, ætate, regione, anni tempore, aëris constitutione, præcedenti victus ratione, affectib. pręcedentib. aliisq́; prædictis inquirendæ erunt. Quare vt summatim dicam, intueri oportet cuncta, tam præsentia, quam præterita symptomata. Præsentia quidem medicus ipse inspicere poterit. Præterita verò non ab ægrotante solùm, sed ab assistentibus, vel ipsius familiaribus haud difficulter perdiscere licebit, quò promptius, non modo

locus affectus, ipseq́; morbus, verùm etiã causa insalubris, quęcunq; ea sit, comprehendatur. Quamuis prætcritorum cognitio magis necessaria fuerit, pro causarũ, quæ affectus inducunt, inuentione: velut præsentium, pro affectuum, & partium affectarum inuentione.

De morborum causis in vniuersum. Cap. VII.

LIcet causarum tractatio præter nostrum institutum esse videatur (alterius enim tractationis est) tamen cùm ad causarum inuentionem non parum conducat, morborum etiam causas in memoriam saltem studiosis reuocandas esse duxi. Itaque similarium morborum calidorum causæ & quidem internæ sunt, putredo sanguinis, vel bilis. item constipatio maxima. Internæ verò, ignis, sol, alimenta calida, acria: potus calidus, medicamenta acria, & alexiteria, & amulcta: exercitiũ vehemens, animi affectus, vt ira, excãdescentia, &c. Frigidorum morborum causæ internæ sunt humores frigidi, qualis est pituita, rarefactio totius, uel partis, constipatio maxima. Externæ aëris frigiditas,

tas,

tas, aquæ niuis, glaciei, &c. cibus & potus qualitate frigidus, vel, quantitate nimia sumptus: item medicamenta frigida: motus immodicus: ociũ: timores, &c. Humidorum morborum internæ sunt, humores pituitosi. Externæ verò aer humidus, imbres plurimi: aquarum dulcium crebræ balneæ: cibus & potus copiosior, & natura humidior: medicamẽta potestate humida: somnus longior: vita ociosa, & ignaua: mollis educatio: & animi trãquillitas. Siccorum verò morborum causę internæ sunt, humores melancolici: trãspiratio plurima. Externæ, aeris constitutio sicca: aquæ naturam habentes sulphuris, nitri, vel aluminis: cibus & potus parcior & natura siccior: medicamẽta exsiccãtia: exercitia immodica: vigiliæ: curæ: tristitia, mæror, angor, &c. Compositorum verò similarium morborum causæ ex simpliciũ morborum causis facilè inueniuntur. Porrò instrumẽtalium morborum causæ, & quidem figuræ vitiatæ: est malus conformator plenitudo, vel defectus. Obstructionis verò, humor lẽtus & crassus: callus: grumus, &c. Augustiæ, caruncula: vel tuberculum, vel

phlegmone, uel scirrhus, uel abscessus, &c. Compressionis verò est omne id, quod extrinsecus comprimere vehementiùs valet. Dilatationis, expultricis facultatis motus immodicus: retentricis imbecillitas: medicamenta vim aperiendi habentia: mollicies immodica instrumẽtorum: aer humidus & calidus. Coalitus autem causa est exulceratio superficiei internæ, qua partes postea coalescunt. Asperitatis causæ sunt, humores acres: medicamenta abstergentia: puluis; fumus. Leuitatis verò, humor pinguis, & uiscosus. Sic numeri deficiẽtis causæ sunt, vstio, resectio, putrefactio, refrigeratio. Superflui verò, vtilis vel inutilis materiæ multitudo, caro supercrescens in vlcere, phterigium in oculis, &c. Ad eũdem modum magnitudinis auctæ, vtilis materiæ multitudo, virtus valida. Minutæ verò vtilis materiæ defectus, virtus imbecillis. Luxationis præterea causæ sunt, subitarius, & vehemens motus, intemperies humida, fractio superciliorum ossium, epiploccelis, & c. meatus à peritonæo ad testiculos pertingens dilatatus, uel ruptus, &c. Cæterùm solutæ vnitatis causæ & quidem

extrin-

extrinsecæ sunt omnia ea, quæ erodere, tendere, rumpere, frangere, tundere, incidere, vel vulnerare, apta sunt. Intrinsecæ verò, repentini validiq; motus: humores acres, seu erodentes: plenitudo ad vasa, &c. Tales quidem sunt morborum causæ. Porrò cum symptomatum causæ, morbi sint; atque de ijs superiùs tractauerimus, huic libro finem imponemus.

PRACTICAE GENERALIS

LIBER SECVNDVS.

ARGVMENTVM
De prognosticis, & indicationibus curatiuis potissimum tractat.
Eius capita hæc sunt.

De

PRACTICAE GENERALIS
LIBER II.

An affectus curari valeat. Cap. I.

Qua via ac ratione Medicus debeat partem affectam, affectũq́ꝫ, & causam morbi inuestigare, libro primo, qua potuimus breuitate, ostendimus, nunc ad actionem ipsam accedentes, tempestiuum esse videtur, vt edoceamus, vtrũ affectus sanari queat: deinde si quidem is curari valeat, quomodo, & qua methodo id peragi possit. Scire autem prius conuenit, an curari valeat affectus. Nisi enim medicus futura prius præcognouerit, & quo nam morbus terminaturus sit, prædixerit, suam facilè reputationem amittet. Contra verò, si futura prædixerit, & usum auxiliorum dextrum adhibuerit, nõ solùm se à mortis culpa immunẽ reddet; sed etiã ægrotos obtemperantes efficiet, & de longinquo ipsi morbo obuiam ibit, multò antè remediorum tempus oportunum edocens. Quare huiusmodi artis pars minimè negligenda erit, vtpotè quæ in dignoscendis morborum euentis consistit. Verùm cum non omnia, quæ circa ægrotantem oriun-

tur.

tur. necessariam obtineant generationem, non erit vtique semper firma prædictio, vt si propter vicinorũ tumultum, aut latrantes canes, aut iniucundos quosdam nũcios in somnis reddatur æger: nullo horum morbi ratione effecto. Quinimò nec eorum omnium, quæ morbi ratione efficiuntur, certam præcognitionem habere poterit. Nam si humor aliquis intra corpus abundans, & superfluus, in partem quampiam nobilem, vel principem repentè influat, aut ab ea in viliorem transeat: quò fit, vt eum, qui in princeps membrũ illatus est, summum periculum: eum verò, qui non in nobilem, sed in viliorem partem transmigrauit, subita, ac inexpectata salus laborantis necessariò sequatur. In his autem statibus, quò terminaturus sit morbus, non exactè comperit Medicus: sed tantum in his prænoscere licebit incõstantiam, ac lubricitatem. At si permanentiam habuerit morbus: in quo non amplius diffluunt excremẽta, sed in locum vnum quendam grassata, illum occuparunt, præsagire in his futurum poterit, præsertim si circa ægrotantem omnia rectè gerãtur. Quæ enim perperam à quo-

quam aguntur, eæ causæ existunt, vt aut morbi solutio prorogetur, aut mors anteuertat. Methodus autem, qua Medicus præsagire valeat, num morbus curari possit necne, ex quinq; potissimum rebus elucessit: natura videlicet & vsu partis: specie morbi: viribus: more morbi, & quantitate. Si namque pars corporis spermatica fuerit concisa, vulnerata, vel fracta, ita vt suo simili colligari non possit: vel pars aliqua corporis tam longinqua, vt ad eā medicamenta pertingere non queant, quomodo sanitatem polliceberis? è contra verò, si carnosa, uel huiusmodi, ut remedia ad eam pertingere facilem possint, de sanitate quis dubitabit? Ad eundem modum pars, quæ ad uitam necessaria est, si perierit, præstari non posse id, quo tendimus, indicat: è contra si perierit hæc, quæ ad uitam necessaria non est, præstari posse id, quò tendimus, insinuat. Morbi uerò species, quæ ex proprijs symptomatibus, ut primo diximus libro, dignoscitur, utrum curari affectus ualeat, sic indicare potest. Nā pestis, elephantiasis, phthisis, & hydrops, nō, aut vix curari posse indicat: è cōtra febris diaria, ter-

tiana

tiana &c. curari posse insinuat. Porrò virium robur, vel imbecillitas tum ex proprijs actionib. tum ex commodo tempera-mẽto, vel intemperie partium, ex quib. vires proueniunt, dignoscere licet, tam eius, quæ ex corde prodit, quam quæ ex hepate oritur, quàm etiam, quæ ex cerebro originem ducit. Si quidem fuerint validæ, optimè sperare licet: sin imbecillas omnes deprehenderis, malum, vel mortem prędices. Si alteram tantum, vt vitalem, periculum annuncies: si animalem tantum, non omnino desperabis: si natutalẽ, diligenter considerabis. Quoniam & ipsa multum suspecta est: tamen prius consideranda vitalis est, deinde naturalis, vltimo animalis, Porrò morbi mos curationis facilitatem vel difficultatem ostendit. Siquidem maligni morbi, & lethales solis præsagijs relinquendi sunt, boni verò, quorum signa sunt salutaria, curandi. Ad eundem modũ morbi longi, difficilius, ac tardius; breues verò facilius, & citius curãtur. Parui præterea Medici ope nõ indigent, magni & quidẽ cũ signis salutaribus curãdi: cũ signis verò lethalibus, solis præsagijs relinquendi sunt.

Nunquid æger seruabitur aut morietur. Cap. II.

Porrò in conualituris moriturisq́; ægrotationis vis cum virtute, seu natura semper conferenda est: vtrum videlicet superet. Nam veluti in obluctatoribus, vel onus aliquod portantibus accidit, vtrũ aliquis portando oneri sufficiat, sciri minimè poterit, hominis robore, oneris magnitudine, & itineris longitudine antea non perspectis. Aegri namq; vires portanti onus, morbus verò oneri, tempus autẽ, quod usq; ad statum extenditur, itineris longitudini respondet. Euadẽdum ergo vel pereũdum homini esse ex horum duorum altero robustiore cognito, morbo videlicet, vel natura, prædictio faciẽda erit. Nam si natura, seu vires adeò validæ fuerint, vt possint morbum superare, necesse est ægrotum euadere. Si verò contrà, omnino morietur. Vires autem tum ex actione, tum proba temperie, vel intemperie, vt præcedenti capite diximus, cognoscendæ sunt. Aegrotationis verò vis, tum ex morbi specie, magnitudine, tum more, siue malitia, vel benignitate: tum morbi statu, potissimum si crisi termina-

minaturus morbus sit. Adiuncta insuper cõsideratione signorum salutarium, & lethalium, de quibus deinceps dicetur.

De signis salutaribus, & lethalibus, Cap. III.

S*Vnt autem signa salutaria, mente constare, facilis anhelitus, facilis tolerantia, pulsuum bonitas, virium robur, decubitus decens, facies sanis similis, uenter & hypochondria non dura, alui excrementa æqualia, compacta, & coloris aurei; vrina subflaua cum hypostasi alba, æquali, continua: sputum album, non fœtens, quod facilè expuitur: sudor, in febribus acutis critico die superueniens. Coctiones namq; omnes crisium celeritatem, securitatemq; salubrem portendũt. E contra verò signa mortalia sunt, virium prosternatio, pulsus malus, debilis, inordinat⁹, & inequalis, mentis inconstantia, anhelitus difficilis, difficilis tolerãtia, inquietudo, facies tornatilis, nasus acut⁹, oculi cócaui, tẽpora collapsa, aures pendentes, cutis faciei tensa, oculi lumen effugientes, lachrymæ inuoluntariæ, colligere paleas, uel festucas, somnus in senibus superfluus, iuue-*

nib. uigiliæ superfluæ: appetentia prostrata: oculi rubri: uenæ nigræ, aut obscuræ. color faciei uiridis, uel obscurus: inferius labrum agitatum: digiti, & ungues obscuri, uel uirides: frigiditas extremorum: sudores frigidi: alui excrementia nigra, uiridia, fœtida: uel alba, liquida, urina nigra, uel liuida, uel aquosa in pueris, &c. Et ut ex his ordinatum habeas epilogum, sic collige & per signa discurras, à capite faciens initiũ. Primò itaque considera dispositionem faciei, an scilicet similis sit sano: quomodo circa somnum, uigiliam, cogitationem, rationem, & motum se habeat. Descende deinde ad pectus, considerando uidelicet anhelitum, pulsum. Item tãgas pectus, num calor sit acutus, igneus, pugitiuus, uel suauis: nũ tussiat, uel non. Deinde ad stomachum descendens, de appetitu quæras, an constet necne: num dolorẽ uel tensionem, uel tumorem patiatur: num eructuationem acidã, uel fumosam, uel acetosam, uel acrem, uel insipidã, uel putridam sentiat. Demum ad hypochondria, si in dextro, aut sinistro grauitatem, tensionem, duritiem, dolorem, uel tumorem senserint. Similiter de uentre, an tu-

an tumorem circa umbilicum, an dolorem patiatur. His omnibus si adiũges signa ab egestionibus, & urina sumpta, facilè tum signa salutaria, tum mortalia, & per consequens morbi euentum iudicabis.

Quo tempore æger sanabitur, vel morietur. Cap. IIII.

VTrum æger euadet, necne, ex præcedentibus duobus capitibus deprehendere licet, nunc etiam, quo tẽpore euadendum, vel pereundum homini sit, edocendum est. Hoc autẽ facilè dignoscemus ex morbi, ac naturæ robore. Siquidem eo tempore morientur ægri, cùm facultatem morbus adeò prosternet, ut functio aliqua ad uitam necessaria, pereat. Euadent uerò tunc temporis, cùm morbum semel natura superatura est. In propinquo uerò morbi solutio erit, cũ bene ualuerit facultas, ac morbo fuerit ualidior, isq; imbecillior: quòd si natura fuerit imbecilla, morbus uerò ualentior, mors maturabit. Vter autem altero ualidior sit ex coctionib. & cruditatibus excrementorum percipitur. Quæ quidem in uenis continentur, per urinas; quæ in toto corpore, per sudores: quæ in thorace & pul

mone,

mone, per sputa: quæ in uentriculo, & intestinis, per alui excrementa: quæ in uesica, & renibus, per ea, quæ in urinis deferuntur: quæ in stomacho, & uentre superiori, per ea, quæ euomuntur; quæ uerò per palatum, nares, uel aures excernũtur, animalem facultatem declarabunt. Ita, & de reliquis iudicandũ excrementis. Commune namque in omnibus est, non prius morbum dissolui posse, nisi coctionis indicium apparuerit. Concoctiones enim omnes crisium celeritatem, securitatemq; salubrem portendunt. Cruda uerò & incocta, & quę in malos conuertuntur abscessus, infestas indicationes, uel labores, uel recidiuas, uel mortem significant. Præfinitum ergo tempus, quo uel pereundum, uel euadẽdum sit homini, ex eo intelliges, quanto uidelicet alter altero ualidior sit: quantum inuicem superant, & superantur concoctionis, & cruditatis signa. Hęc igitur uniuersa in primis etiam morbi diebus, quos primus pręfinit quãternarius, præsertim si acutus sit, exactè dignoscenda sunt, pro notitia temporis, quo potissimũ salũs, aut ægri exitium expectetur. Usus namq; prædictionis est

agno-

agnoscere diem, quo morbus iudicãdus est. Verùm cùm nec scribi, neq; sermone edoceri omnino singulorum quantitas possit, ex nulla tamẽ re possumus adeò ad exquisitam eius peruenire notitiã, quantum ex crebra exercitatione circa quantitatis cõiecturam. Neque enim bene prænoscere ualebimus, nisi horum singulorum magnitudinem diligenter pensitemus, eiusdem morbi motu nunquid uidelicet acutè, aut tardè moueatur, non neglecto.

De notis quibus modus salutis, vel mortis dignoscatur. Cap. V.

Modus uerò conualescendi, aut moriẽdi, ex morbi natura, seu specie, ac loco affecto parebit. Sunt namque morborum quidam, quorum natura est suffocare, cuiusmodi sunt morbi thoracis, pulmonis, aut gutturis, qui uitalem suffocant facultatem. Ex cerebri uẽtriculorum obstructionibus, suffocationes eiusdem animalis facultatis oriuntur. Sunt etiam morborum nonnulli, quorum natura est prosternere, qui statim ipsum cor occupãt, quemadmodum longi, & uehementes dolores stomachi affectus quidã, aut hepatis morbi diuturni,

turni, uitalem facultatem prosternunt, ac hecticæ febres omnes, & cordis intemperies magna. Pari ratione de naturali facultate sentiendum erit, etsi animal omnino perire nequeat, nisi cor afficiatur. Vnde mortem semper cordis immodicas intemperātias sequi necesse est. Porrò quidem subitò unà cum turbatione, & agitatione, & quibusdam excretionibus, uel abscessibus moriuntur: nōnulli uero subito, sed sine excretione, uel decubitu: quidam mortem non subeunt, sed multò deterius euadunt: nonnulli paulatim moriuntur, ut in marasmo fieri contingit. Conualescēdi uerò tres existunt modi: unus qui fit per crisim perfectam: alter per imperfectam crisim: tertius per solutionem tantùm, & absq; crisi. Hæc autē omnia ex morbi specie, motu, coctionibus, cruditatibus, & uiribus perdisces.

Num crisi, vel absque crisi morbus terminaturus sit. Cap. VI.

V*Trum autem per crisim terminabitur morbus, aut non, ex magnitudine & paruitate distinguitur. Siquidem magni omnino per crisim iudicantur: qui autem parui, soluuntur solùm. Per crisim*

uerò

uerò subitò ad sanitatem ueniunt, & quidem per manifestas excretiones, aut essatu dignus abscessus. Per solutionem autẽ paulatim, decrescente uidelicet morbo.

De præsentis crisis cognitione, & indicijs ipsam antecedentibus.

Cap. VII.

EQuidem præsens crisis ex quinq; potissimum rebus dignoscitur, coctionibus scilicet, indicatoria die prægressa, morbi specie, & more & excretione, quæ morbi speciei correspondeat. Primum quidem, & maximũ instantis bonæ crisis indicium sunt coctiones urinarum; excrementorum alui, & sputaminum. In morbis quidẽ thoracis, atq; pulmonis sputamina sunt animaduertenda: non tamen urinarum contẽplatio negligenda, sed & alui excrementa sunt inspicienda. Si uerò tantùm febricitent, sine alicuius uisceris passione, aut cum inflammatione hepatis, uel renum, uel uesicæ, uel splenis, maximè urinis animũ adhibere oportet: sicut, si circa uentriculum passio sit, primum excrementis alui: deinde neq; urinæ sunt negligendæ. Semper enim cùm febris affuerit, uel ex sola humorum

putre-

putredine accensa, uel ex membro inflammationem patiente, præcipuè urinæ inspiciendæ sunt, atq; inde coctiones agnoscendæ. Secundum autem indicium, quod ab aliqua die indicatoria antea indicetur, cui annexa est diei iudicantis potentia. Deinceps autem inspicere oportet, & speciem morbi, & morem; speciem quidem, si tertiana, uel quotidiana, uel febris ardens, uel pleuritis, uel peripneumonia: morem autẽ, si moderatus, & mitis, uel prauus atq; ma lignus. Deinde si formæ morbi excretio respondeat: ut si in febri ardente, uel sanguis è naribus profluet, uel sudor multus emanabit, aut per uomitum, aut per aluum biliosa excernẽtur; in tertiana quidem, si uel sudor multus, uel biliosa per uomitum, uel aluum profluent: in quotidiana uerò si plurimum pituitę excernetur, & multi in toto corpore sudores; in quartana, si atra simul ac uaria excernentur; & sic in cæteris affectibus iudicandum. Porrò huiusmodi excretiones non mediocres in corpore ægrotantis perturbatio antecedit. Nam & difficiles tolerantiæ, & uigiliæ, & deliria, & graues somni, et difficiles anhelitus, & uer
tigines

tigines tenebricosæ, & difficiles sensus, dolores capitis, colli, & stomachi, & multorum aliorum membrorum: nonnullis uerò aurium sonitus, & uani antę oculos appaarent splendores, & lachrymæ inuoluntariæ effluunt, & urina retinetur, & labrū agitatur, obliuio, & pręsentium ignorantia, & uehemens accidit rigor, & plurimum accessio consuetam anticipat horam, & multus æstus, sitisq; intolerabilis sequitur: clamant, & saliunt, sicuti furentes, neque possunt in eodem situ recumbere: deinde repentè multus sudor erūpit, aut uomitus aliquis non paucus insequitur, aut uenter subito soluitur, aut abundans fit fluxus sanguinis, aut hæc omnia simul contingunt, unde non paruus inuadit timor inspiciētes. Ac sic quidem pręsentem crisim dignoscere oportet. Et ab horū sanè symptomatum apparitione sunt qui Criseos appellationem deducūt, quòd quales in ijs, qui ad mortem dannantur, perturbationum curipi deprehenduntur, tales quoque in ægris conspiciantur.

De

De futuræ crisis præcognitione. Cap. VIII.

QVod ad futuram crisim attinet, eam hoc modo dignoscere oportet Morbi naturá consideranda est, an ad bilem flauam pertineat, uel atram, aut pituitam, uel mistas habeat significationes. Post hoc autem tempus anni, & laborantis ætas, & complexio, & quæcunq; alia eius ordinis sunt. Post hæc autem accessionum circuitus sunt considerandi, si uel per tertium, uel per quartum, uel per singulos dies eueniant, uel nullo modo eueniant, sicuti in Synochis accidere solet. Si enim properauerint, ac semper proportionabiliter anticipauerint horam, & multò uehemẽtius infestauerint, & per tertiũ occursauerint, citò crisim subsecuturam denũciant. Si uerò lentè moueantur, atque eadem inuaserint hora & singulis diebus fiant, post longius tempus crisim futuram denunciant. Præterea coctiones inspicere oportet. Si enim in diebus indicatoribus fiant, indicia sunt, quod sequẽtes iudicatorij dies ægrum morbo liberabunt: ueluti si statim ab initio omnia signa integrè secura uideantur, in

primo

primo quaternario crisim futuram denunciant: si autem parum à maximè salubrib. disceßerint, septimum diem transcendere non contingit. Si uerò septima die aliquod coctionis signum manifestè appareat, & morbus magnus extiterit, & celeriter moueatur, undecimo potius, quàm decimoquarto, crisis futura est. Quòd si minor fuerit, neq; celeriter motum habeat, decimoquarto magis, quàm undecimo. Simul uerò cum alijs est distinguendum, & si iuuenis fuerit, & natura biliosus, & tempus æstiuum, & in loco calido ęgrotauerit, & prior uictus, & quæcunque præsenti attinent statui, ad calorem declinauerint, omnino undecimo crisis susequutura est: quẽadmodum si omnia contraria ijs, quæ dicta sunt, affuerint, in quartodecimo. Quòd si nonnulla quidem affuerint, nonnulla uerò non, atque interim aliquis error inciderit, fieri non potest, ut crisis die undecima subsequatur: sæpius uerò nec die decimoquarto, quando magis fuerit erratũ. Sed, si nullus error acciderit, mista uerò fuerint accidentia, hic opus erit Medico exercitato, ac perspicaci, ut ea, quę uim maiorem habẽt,

signa

signa distinguat, & illi, quæ ab ipsis ostenditur, crisi fidem adhibeat certiorẽ, in hisce adeò ambiguis præcognitionib. Quòd si autem in salubri morbo in primis diebus tardiorem febris motum habeat, neq; cum nimis uehementi calore, & adsint cruditatis signa, hæc quidem intra quartumdecimum diem non finietur: an uerò in illa ipsa die, uel postea, ex morbi temporibus, distinguendum est. Nam principij quidem signa, si diu permanserint, diuturnum fore morbum significant. Augmenti uerò si in quarta uel septima die apparuerint, sperandum est aliquid in quartodecimo: sed in undecimo determinabitur. Nam si hæc tria in eodem die coniuncta fuerint, & motus uelocitas, & febris magnitudo, coctionisq́; signum manifestum, fiet crisis in quartadecima: adhuc autem magis, & anni tempus, & ætas, & ægrotantis natura, & quæcunque alia his sunt proportionabilia, ad crisis celeritatẽ contulerint. Si uerò solum manifestum coctionis signum die undecima appareat, neq; tamen morbi magnitudo, aut motus uelocitas festinauerint, tunc ultra diem decimumquartum

crisis differetur. Sed, si quidem anni tempus, & ætas ægrotantis & quæcunq; alia his sunt proportionabilia, ad frigidius declinauerint, fortè sperandum est morbi solutionem in uigesimo die secuturã. Quod si mista quoquo modo signa affuerint, & dies decimusquartus coctionem insigniter auxerit, die decimoseptimo crisis occurret. Si uerò neq; die quartodecimo aliquid nouatum fuerit, tunc ad septimumdecimum diẽ est respiciendum. Si enim in eo aliquod signum apparuerit, id fidissimũ erit, quãuis ualdè exiguum fuerit, uigesimoq́; die crisim præmonstrabit. Et hoc quidem sic se habere censendum, nisi Naturæ conatus ab externis quibusdam uel consilio uel casu superuenientibus impediatur.

De futuræ crisis per fluxum sanguinis narium præcognitione.

Cap. IX.

Ergo si acutus & calidus fuerit morbus, necesse est huiusmodi crisibus excretionem aliquam subsequi. Vtrum uerò per sanguinis fluxum, uel uomitum, uel sudores, uel per aliquod aliud futura sit crisis, deinceps dicemus, initium à profluuij

sanguinis

sanguinis indicijs facientes. Itaq; propria profluuij sanguinis è naribus signa sunt splendores uani ante oculos, quoniam humor flauus est: obtusiones, quoniam multus & totus simul elatus ad superiora spiritus meatus obserat: oculi lacrymosi ob fluxus multitudinem. Eodem modo rubicundi aliquãdo uidentur, cum malis nonnunquam & naribus. Proprium uerò signum est etiam præcordiorum tensio sine dolore; anhelitus difficilis. Sed & dolores capitis extendentes, pulsantesq́;, & calidi, sanguinis fluxum propriè significant. Sic etiam uiscerum sub præcordijs existẽtium inflãmationes, causę sunt unà, ac signa sanguinis fluxuum. Quòd si ad latus diuersum, sanguinem fluere non est bonum, secundum directum uerò est bonum, iam tibi facillimum est narem, ex qua fluxurus est sanguis, prædicere, ubi causam iam fluxuri sanguinis inueneris. Dextra enim præcordia, ex dextra nare bonã crisim afferunt, sinistra uerò ex sinistra. Præter hæc omnia, & ætas & tempus anni, & regio, & ægrotantis natura, futurum sanguinis fluxũ possunt manifestare. Porrò per sanguinis

guinis narium fluxum iudicantur plerunque febres ardentes, acutæ; & omnes, quæ in præcordijs fiunt calidæ atque acutæ inflammationes, fluxu sanguinis iudicantur. Soluit autem lienis, & hepatis inflammationes sanguis è naribus profluēs, cùm hęc viscera vnà cum acutis febribus habēt inflammationes. Contingit autem aliquādo, quòd etiam per sanguinem è naribus fluentem phrenitis indicatur, interdum etiam pleuritis, rariùs tamē quàm phrenitis profluuio sanguinis soluitur.

De indicijs futuræ crisis per vomitum Cap. X.

VOmituum autē signa sunt oris ventriculi morsus, simul cum dolore capitis, & vertigines obortæ, cū ijs, quæ obijciuntur oculis, tenebrosis, & cum agitatione labri inferioris, et multo ac tenui sputo defluente. Hæc verò omnia accidunt, cùm biliosus, & mordax humor in ventre ac stomacho collectus fuerit, & ventriculi os momorderit, & cum ipso totum stomachum intus atque infrà distraxerit, vnde & labrum in ipsis agitatur, & sputum tenue defluit, & tenebrosa, quædam oculis

obuersantur, & hallucinantur, & vertiginem patiuntur, & caput dolent, euaporante re aliqua ex humore bilioso, & praeterea facta ex neruis compassione. Item pulsus fiunt inaequales omnino, cùm stomachus iam grauatur, ac mordetur. Porrò per vomitum magna ex parte iudicantur febres ardentes, tertianae, quotidianae, quartanae, semitertianae. Hepatis verò cauae quidem partes interdum biliosis vomitibus finiuntur, &c.

De signis crisim per deiectionem alui futuram, indicantibus.

Cap. XI.

SI verò per excretionem alui crisis sit subsequutura, manifestum quidem est nullum signum nec proprium, sed ex eo, quòd adsunt quidē crisis signa, desunt autem vomituum, vel fluxus sanguinis, vel sudorum, colligere licet. Solent autem per alui deiectionem saepissimè finiri tertianae, quartanae, & quotidianae. Hepatis verò cauae quidem partes inflammationem patientes, excrementis alui biliosis interdum iudicantur.

De præcognitione crisis per menstruorum purgationem & hæmorrhoides. Cap. XII.

Porrò crisim per mulierum menses, indicabit magna lumborum grauitas, & tensio, & dolor. Hæmorrhoides verò non omnibus consuetæ sunt. Quibus autem sunt consuetæ, in his solis non facilè quis distinguet.

De crisis præcognitione per sudores. Cap. XIII.

Quòd si crisim per sudores fieri contingat, partes corporis erunt calidæ, rubræ, vaporosæ: pulsus erit vndosus & mollis: vrina & alui excrementa pauca, deliriũ, rigor, signa vomitus nulla. Per hũc potissimùm finiuntur febres omnes, potissimùm ardentes, acutæ, tertianæ, quotidianæ, phrenitides, inflãmationes calidæ & acutæ in præcordijs existẽtes. &c.

De præcognitione crisis per abscessum Cap. XIIII.

Hactenus acutorum & calidorum affectuũ crises enumerauimus, nũc ad diuturnorum ac tardorum accedamus, qui plerunque per abscessus quiescere consueuerunt.

sueuerunt. Horum quidem omnium communia indicia sunt, salutariter se habente ægro, quòd neque morbus soluatur, neque vrina multa & multam habens subsidentiā, sed cruda & tenuis appareat. Propria verò vbi morbus non fuerit valdè diuturnus, si subita difficultas anhelitus laboranti superueniens, mox quiescat, eamq; grauitas capitis, ac dolor subsequatur, & grauis somnus, ac surditas; huic in glandosis carnibus post aures necesse est abscessus fieri. Si verò morbus iā diu durauerit, neque vllum ex his signis affuerit, sed in aliquo ex locis inferioribus, vel grauitas, vel tensio, uel inflammatio, vel dolor apparuerit, huic abscessus ad partes inferiores est expectandus. Solent autem per parotides finiri lethargus frequenter, & capitis affectus omnes; per alios verò abscessus diuturnæ febres omnes, &c.

De diebus indicatorijs, & decretorijs. Cap. XV.

CVm ad crisis notitiam indicatoriorū pariter & indicatoriorum dierum, quorum suprà mentionem fecimus, cognitio necessaria sit operæpretium esse videtur,

tur, vt de eorum quoque natura disseramus. Primùm itaque omnium dierum decretoriorum septimum dicimus, non numero videlicet, & ordine, sed potentia & dignitate: omnes enim summatim decretoriorum notas occupat. Etenim plurimos iudicat, & absolutè, item cum manifesta excretione, vel abscessu, sine periculo vehementi: & vt plurimùm quartus eum prænunciat. Nam si vrinæ in illo planè, vel sputa, vel deiectiones fuerint coctæ, appetitusq́; vel mentis, vel sensus, vel alterius cuiusdã similis bona adfuerit mutatio, in septimo indicatio bona comitabitur: si verò mala, omnino contraria euenient. Septimi naturam decimusquartus maximè imitatur: hunc indicat vndecimus. Sic decimusseptimus vigesimi: vigesimus quartus vigesimi septimi, trigesimus primus, trigesimi quarti, trigesimus septimus, quadragesimi index est, & sic deinceps vsque ad centesimum. Ceterùm sunt quoq; dies intercidentes, quòd scilicet inter indices, & decretos dies intercidant: verùm hi minus perfecti sunt, & in eos non nisi erratis quibusdam interuenientibus, crises trãsferun-

tur. Multò igitur minorem, quàm priores vim obtinent, neque enim naturæ motu, sed morbi malitia, aut extraneo aliquo impellente, in his crisis accidit. Sunt autem intercidentes dies, sextus, octauus, decimus tertius, &c. de quibus consule Galen. lib. primo de dieb. decretorijs.

Quid sit in corpore ægro agendum. Cap. XVI.

PArte affecta, ipsoq; affectu, & causa inuentis, selectoq; ex eorum notitia prognostico, reliquum erit, si curari affectus valeat, ad agendi modum accedere, atque indicare, quid fieri debeat. Ergo generalis circa corpus ægrum operandi ratio ex natura corporis affecti procedit. Aeger namq; sano contrarius est, vt immoderatu moderato, & pternaturale naturali. Moderatum in medio consistit, immoderatum verò tum in excessu, tum in defectu ad latera abscedit. Moderatum quidem suo simili conseruatur: immoderatum suo dissimili curatur. Vt ergo corpus ægrum ad sanitatem reducatur, contrario ægritudinis opus erit, iuxta communissimum Hyppocratis axioma: quod omnium videlicet,

quæ

quæ pter naturã sunt, ab ijs, quæ ipsis sunt contraria, curẽtur. Verùm cùm tria in corpore nostro pter naturã sint, Morbus, morbi Causa, & Symptoma, quid in singulis, tum etiã complicatis agendũ sit, deinceps dicere aggrediar, exordio à morbo sumpto.

Quid sit agendum, si vnicus fuerit affectus, seu morbus.

Cap. XVII.

QVòd si morbus causam, quæ ipsum fouere potest, non amplius habeat, sed desierit, & solus morbus remanserit, huic soli incumbendum erit. Quid autem faciendum sit, indicat ipse morbus sui videlicet curationẽ per contraria. Quare quot sunt morborum differentiæ, totidem quoque erunt curationes particulares. Sunt autem morbi vel similares, vel instrumentales, vel similares & instrumentales simul. Similares verò morbi in intemperie vel simplici, vel composita consistunt. Sic in morbo calido, frigefaciendum est; in frigido calefaciendum; in sicco humectandum; in humido verò, siccandum. Ad eundem modum in compositis videlicet calido & humido

frigefaciendum & siccandum ; in frigido & humido, calefaciẽdum & siccandum; in calido & sicco, frigefaciendum & humectãdum, in frigido & sicco calefaciendum & humectandum est. Quod ad instrumentarios morbos attinet, contrarijs quoque curandi sunt. Quod namque in figura preter naturam curuum est, in cõtrarium impellendum, quod verò rectum, reflectendum erit. Simili quoque modo in cauitate procedendum est. Ea namq; obstructa aperienda: plena, vacuanda: inanis, replenda, dilatata, constringẽda: compressa, dilatanda. In situ preterea, quod in anteriorẽ partem prominet, retrorsum pellendum: idem de reliquis oppositionibus in situ indicãdum. Iam quoque in superficie, partes quidem aspere leuigande: leues verò exasperande. Ad eundem modum pars aliqua preter naturam nimium aucta, imminuenda: imminuta verò augenda. Sic quoque numerus superabundans, auferendus: deficiẽs verò adijciendus. Porrò vnio soluta reficienda est: reficitur autem per vnionem. Hec quidem in vno preternaturam affectu, videlicet morbo, faciẽda sunt.

Quid

Quid sit agendum in pluribus affectibus, siue morbi, siue symptomata fuerint Cap. XVIII.

AT si non unus tantùm fuerit prȩter naturam affectus, sed duo, uel plures, primùm uidere licebit, à quo maximè discrimen ęgro impendere uideatur. Siquidem affectus, à quo primum maximeq́; impẽdet homini periculum, hic primus curari debet. Ad id uerò quod magis urget, dirigi primùm curantis consilium debet, non tamen alterius cura omnino posthabita: cũ etiam aliquando omnibus pari studio auxiliemur, si ęqualiter urgeant. Vrgebit autem maximè affectus, ubi ipse magnus fuerit, aut malignus, aut pars, quę afficitur nobilis seu princeps. Hac igitur uia curari debent complicati affectus, vbi alter magis urgeat. At si ita se habeant, ut unus sanari nequeat, nisi prius alter curetur, ad id, quod ordo dictat, est respiciendum, eo scilicet prius curato, quo nõ curanto, reliquus affectus curari nõ ualet, ueluti si ulcus unà cum phlegmone cõsistat: quamuis phlegmone ad ulcus consequatur, curari tamen nõ ualet ulcus, nisi prius phlegmone curetˀ.

Quid sit agẽdum, si fuerit morbus cum symptomate. Cap. XIX.

AT si unus affectus causę rationem obtineat, alter uerò effectus, animad uertẽdum erit, quisnam eorum augere, aut gignere reliquum possit, quiue rursus gignantur, uel incrementum ab eo suscipiat, illud pro comperto habens, non posse ad perfectionem ullum affectum sanari, manente adhuc ipsa, unde natus est, causa. Quanquam fieri aliquando potest, ut tamẽ sit eius, qui se habet, ut effectus magnitudo, ut pręsentem perniciẽ, nisi occurras, afferat: quo casu oportebit huic primò occurrere, deinde ad causam redire, licet non amplius complicati, tunc affectus à Medico, ut caussa, & effectus considerentur, sed ut unus magis urgeat, quàm alter. Qua ratione interim fit, ut quamuis symptoma nullum seorsum curationem exigat, ex accidente tamen symptomata quędam interdum curationẽ immutant, causę scilicet locũ eo tempore habentia, quando adeò aucta sunt, ut lędant, aut uirtutem, aut affectionem. Quò fit, ut curandi ratione mutata, symptomata primùm summouere cogamur.

gamur. Quod iterum non vt symptoma, sed tãquam magis vrgens affectus à Medico consideratur. Quare cùm non adeò vrgent symptomata à morbo ipso, à quo dicta symptomata gignuntur, & incrementum suscipiunt, prima sumenda erit indicatio, ac is primò curãdus, demum ad symptomata accedendum erit.

Quid sit agendum, si fuerit morbus cum sua causa. Cap. XX.

VBi verò quę generat affectum, morbi causa fuerit, ipsa causa spectanda erit. Prima namq; indicatio ab ipsa sumitur causa, quoniam hæc primò sumenda erit. Fieri enim nequit, vt morbus curetur, nisi prius causa, quę ipsũ fouet, remoueatur. Quare prius antequam morbum aggrediaris, causa remouenda erit, alioqui morbus subinde recrudescet. Interim tamen nec eius morbi, qui per eam genitus est, ratio non habenda erit. Quinimò si in idem consentiant, & quæ morbum curant, & quę causam oppugnant, sine cunctatione id peragendum erit. Animaduertendum tamẽ in huiusmodi implexibus, quòd interdum à causa quapiã oritur affectus,

 sed

sed ita oritur, vt separata causa, haudquaquam affectus ipse permanentem habeat dispositionem. Nonnunquam autem partim iam factus est, partim etiamdum fit sæpenumerò, quamquam fieri desinat ablata causa, perseuerans tamen manet dispositio. Proinde si talis naturæ erit, qui à quapiam causa affectus oritur, ut ea sublata permanere non valeat, summouenda tunc tantùm causa erit, nulla demum ipsius affectus habita ratione, cùm propter eorum exiguitatem, separata causa, ilico tales affectus finiantur, natura videlicet ipsos sanante, nullo adhibito medicamento. Verùm si non adeò exiguus sit affectos, sed pars eius iam genita sit, pars in gignẽdo, & etiã dum fiat, vtrique consulendum erit. Primùm quidem summouendo, quæ ipsum efficit, causam: deinde quòd factum iam est ipsius auferendo, vtpotè natura propter eius magnitudinem absq; medicamento externo ipsum vincere non potente. Quod si in idem consentiant, & quæ causam rescindunt auxilia, & quæ affectum oppugnant, sine cunctatione id peragendum erit: quãquam prima indicatio perpetuò

petuò ab ipsa sumitur causa, eaq; nimirũ prima sananda erit. Etenim dum ipsa lædit, curandi morbi rationem interpellat. Interim tamen nec ipsius morbi, vt diximus, ratio non habenda erit, quinimò semper quoad fieri possit, medicamentorum materia eliganda est, quæ cum hoc, quòd causam rescindant, affectum saltem nõ augeant. Si ex ijsdem amborum sublatio prouenire non poterit, necesse est, vt vnamquamq; prius, quæ efficit, causam rescindamus, deinde ita ad illam, quæ ab eadem causa facta est, ægritudinem accedamus. Vt verò ipsius efficientis causæ congrua fiat abscissio, prius alteranda seu cõcoquenda erit, præsertim si adhuc fuerit cruda: deinde euacuanda. Concoquitur autem, quod crassum est, attenuãdo: quod tenax, ac viscosum, abstergendo, quod obstructũ, aperiendo, quod mordax diluendo: quod putridum, exiccando, &c. Interim autem statim circa initia euacuamus, præsertim si materia turgeat. Quãtitas verò quę auferri debet tum ex eiusdem causæ quantitate mensuratur, tum ex virium robore, vel imbecillitate. Naturæ autem robur ex

ipso

ipso præsertim pulsu dignoscimus. Si verò vires admodum fuerint imbecilles, vt causæ ablationem prohibeant, ipsæ prius reficiendæ sunt, causæ ac morbi indicatione posthabita, ac demum ad causam, ipsumq; morbum redeundum erit. Porrò si morbi causa vehementer moueatur, & ad partē affectam impetu quodam fluat, tunc uel ad appositam partem reuellenda, vel ad vicinas partes deriuanda erit. Quòd si partim fluat, ac partim influxerit, tunc partim qđ influxit, euacuandum: partim qđ fluit adhuc reuellendum vel deriuandum est.

Quid sit agendum, si morbus, & morbi causa, & symptomata fuerint complicata. Cap. XXI.

TRia in corpore nostro prętcr naturam sūt, Morbus, morbi Causa, & Symptoma: & morbus quidē sui curationem: causa sui ablationem: symptoma correctionem postulat. Causa ea est, quæ morbū ipsum fouet. Quare primò & ante morbum remouenda est. Morbus verò ille est, qui primò & ꝑ se actionē lædit: quare illi post causæ obscissionem incumbendum. Symptomata morbos sequi solēt: ideo post morborum

borum extirpationem corrigenda sunt. Quid autem in quolibet affectu sit faciendum, superiùs dictum est.

De alijs indicationibus, quæ indicationes impropriæ dicuntur. Cap. XXII.

P*Orrò sunt & aliæ indicationes (quas improprias appellãt, propterea quòd proprias indicationes, indefinitas alioqui, definiunt, & circumscribunt) minimè negligendæ: cuiusmodi sunt, virtus, temperatura, corporis habitus, ætas, tempus anni, aëris constitutio, regio, consuetudo, & vitæ industria. Ostendi hoc potest in euacuatione. Siquidem virtus quantitatem actionis præscribit: imbecillis enim minimè euacuationem tollerat. Sic temperatura calida & humida euacuationem faciliùs ferre, quàm reliqua composita temperamenta. Habitus corporis gracilis pharmacum vehemens difficulter fert: rarus vi pharmaci omninò dissoluitur. Aetas puerilis, & senilis neq; sanguinis missionem, neq; purgationes tollerant. Tempus anni calidius, aut frigidius euacuationem impedit. Regio frigida & sicca ad purga-*

tiones ineptiores reddit. Aëris constitutio australis corpora humectat, & conspirabilia efficit. Consuetudo indicat à quibus magis vel minus lædi consueuerit. Nam consueta naturæ sunt acceptiora. Vitæ industria in fabris, & balneatoribus minus tutam euacuationem fore monet, quãdo quidem hæc corpora per sudores subinde expurgantur. Sed pro indicationum cognitione hæc nobis sufficiant, ad tertium accedamus librum.

PRACT. GENER.

LIB. TERTIVS.

ARGVMENTVM.

Quomodo, & quibus instrumentis agendum sit, docet: item præcepta de victus ratione instituenda, secundum qualitatem, quantitatem, locum, tempus, & ordinem. Eius capita hæc sunt.

De

PRA-

PRACTICAE GENERALIS.

LIBER III.

Quando, & quibus instrumentis sit agendum. Cap. I.

QVa aurem via, ac ratione valcat Medicus affectam partem omnem, ac quemuis præternaturā affectum, eiusq; causam dignoscere, ac demum affectum ipsum, si quidem is curari possit, propugnare, duobus præcedentibus libris ostendimus, nunc tempestiuum esse videtur, vt, quomodo, & quibus instrumentis sit agendum, doceamus. Itaq; tria in vniuersum instrumenta sunt, quibus Medicus in profligandis vtitur morbis: Diæte scilicet, Pharmacia, & Chyrurgia. Vtrum vnico saltem, vel pluribus, vel omnibus simul vti debeat Medicus, indicabit in orbi qualitas, causarum varietas, corporis situs, & locus affectus. Morbi quidem qualitas, vt intemperies totius corporis aliqua, commodè tum Diæta, tum Pharmacia curabitur: situs, & figura vitiata, & numerus superabundans, sola

Chy-

Chyrurgia curabuntur: sic quoq; meatuum obstructiones, compressiones, & dilatationes, diæta, & medicamentis: plenitudo verò, tum medicamentis, tum phlebotomia: inanitas sola diæta: magnitudo aucta, pharmacia, & chyrurgia: vnitas soluta, chyrurgia sola curatur. Eadē quoq; ratione causarum varietas, quo nimirum instrumento vtendum sit, indicat. Siquidem humorum qualitas, sui ablationem indicat, tum per commodam victus rationem, tum per medicamenta contraria: quantitas verò vitiosorum humorum, solis pharmacis purgantibus euacuari potest. Sic quoq; sanguis abundans, sola chyrurgia, phlebotomia scilicet, vel scarificatione, vel sanguisugis: pituita, bilis melancolia, solis purgantibus. Eadem ratione partes corporis superficiariæ solis medicamentis sanari probè possunt. Quod ad locum affectum attinet, is pariter instrumentorum varietatem demonstrare poterit. Nam totius corporis constipatio per frictiones, per balnea, per sudores curatur: euacuatio verò totius per phlebotomiam, per frictiones, per exercitia, per balneum,

per

per pharmaca, per inediam commodè perficitur. Hepar euacuabitur sanguinis missione, diureticis, aluum ducentibus, aperietur verò cibo, & medicamentis per os sumptis, atq; exterius applicatis. Ad eundem modum ex reliquis partibus affectis instrumentorum diuersitas inuestiganda erit. Verùm cùm instrumentorum cognitio Medico quoque necessaria sit, nunc ordine de eis agendum videtur, ac præsenti quidem libro, de Diæta: de pharmacia verò, & Chyrurgia sequentibus.

De Diæta. Cap. II.

IS *curationis ductus contextusq;, qui per consuetam materiam efficitur, Diæta, id est victus ratio nuncupatur, qua tanquam instrumento Medicus vtitur: debita qualitate, & quantitate obseruata: sub quibus etiam tempus comprehenditur. Siquidem pro temporis varietate, in quo corpus hac, vel illa affectione prẹditum est, etiam diætæ ipsius quantitas, & qualitas immutanda erit. Additur & ordo. Verùm cùm diæta sex rebus, quas Medici res non naturales vocant, perficiatur: videlicet aere, cibo, & potu:*

potu: motu & quiete somno, & vigilia: repletione & inanitione: & animi affectibus. De his nunc ordine agemus, principium ab aëre sumentes.

De Aëre. Cap. III.

AEr medico maximè considerandus venit, vtpotè sine quo nec morbus tolli, nec tueri sanitas possit. Quare diligenter perquirendum erit, quę qualitas in eo dominetur. Siquidem temperatis hominibus temperatus aër saluberrimus est: intemperatis verò & ægris contrarius optimus erit: calidis quidem frigidus: frigidis calidus: humidis siccus: siccis humidus: calidis & humidis frigidus & siccus: calidis & siccis frigidus & humidus: frigidis & siccis calidus & humidus: frigidis & humidis calidus & siccus. Quòd si per se talis nō fuerit, arte præparandus erit. Itaq; si calidus & siccus fuerit morbus, cubiculum frigidiorem, & humidiorem parabimus, ex myrthis, rosis, pomis, citrijs, salice, vitis folijs: atq; lactucæ, alijsq́; floribus frigidis, & fructib⁹, aquaq; fontana, aut rosacea ex aceto, pauimenta eorum assiduè aspergētes. E diuerso

uerso si frigidus & humidus fuerit morbus, cubicula præparabimus ex calefacientibus & siccantibus, videlicet igne ex iunipero, populo, salice, cupreßo, thure, ligno aloes, oleis, rosmarino, &c. ita tamen ne ignis plurimus sit, nec faciem versus, sed dorso magis insistens, ne vires ægrotãtium imminuat, visuiq; obsit. Porrò obseruandum quoque venit, quod temporibus frigidis calido, aut igne: calidis frigido: humidis sicco: & siccis humido aëre maximè vti conueniat. In diuturnis etiam morbis nonnunquam solum mutare prodest. Aëris enim & loci mutatione sępe sanitas amissa recuperatur. Cæterùm septentrionalis ventus omnium optimus, & saluberrimus habetur. Proximum locum sibi vendicat orientalis, & quicunque ventus aërem modicè infrigidat, siccat & serenat. Quare habitationes orientem versus & septentrionem, meliores, & salubriores habentur.

De ciborum qualitate. Cap. IIII.

E*Quidem sani ad vitæ saltem custodiã alimento opus habere vidẽtur: ægri verò non solùm ad virtutis conseruationem,*

nem, verùm etiam ad morbi oppugnationem cibo & potu maximè indigent. Proinde ægrorum cibus, vt vim etiam medicamẽtosam obtineat, necesse est, qui ęgrotantium corpora maximè alterare possit. Quare non solùm ciborum qualitas, sed etiam quantitas, tempus, & ordo, *Medico summoperè consideranda sunt. Verùm de quãtitate, tempore, & ordine deinceps, nunc de ciborum qualitate differendũ videtur. Ciborum itaq; qualitas ex ipsius morbi, eiusq́; causæ notitia pręstatur. Etenim vniuersus victus tum morbo, tum causæ contrarius esse debet. Morbus enim calidus, victum exposcit frigidum: frigidus, calidum: humidus siccum: siccus humidum:* calidus & *humidus, frigidum & siccum: frigidus & humidus, calidũ & siccum:* calidus & *siccus, frigidum & humidum: frigidus & siccus, calidum & humidum victum exigit. Ad eundem modum obstructio aperientibus cibis curatur: viarum plenitudo euacuantibus, seu laxantibus & emolliẽtibus: dilatatio vero constringentibus. Eadem quoque ratione humor crassus, cibis attenuantibus: tenuis*

nuis incrassantibus, lentus incidentibus, viscosus detergẽtibus corrigitur & emendatur. Porrò sanguis per victum refrigerantem & exiccantem commodè cõtemperatur: pituita verò per excalfacientem & extenuantem: bilis per refrigerantem & humectantem: melancholia, per excalfacientem & humectantẽ non ineptè preparari poterit. Verùm vt Medicinæ studiosi in medendo vberiorem in promptu habeãt materiam, omnis generis ciborum qualitates describendas fore putaui.

De cibis temperatis. Cap. V.

CIbi temperati nulla vincente qualitate sunt præditi, ij solùm sunt alimenta, non etiam medicamenta, ventrem neque soluunt, nec cohibent: stomacho neque robur, nec imbecillitatem inducunt, sicuti sudores vrinamve nec prouocant, nec coercent: nec aliam quamuis dispositionem calidam, frigidam, humidam, aut siccam in animantis corpore ingenerant, sed quale animantis quod nutritur, corpus assumpserãt, tale prorsus cõseruant: cuiusmodi sunt triticum, caro agnina annualis, hædina, vitulina, caro gallinę iuuenis, ius

perdicũ, phasiani, alaudę, lingua, oua molla, & sorbilia, poma dulcia, saccharũ, &c.

De cibis calidis. Cap. VI.

CIbaria calida sunt, quæcunque sunt dulcia, vel acria, vel salsa, vel nitrosa, vel amara, &c. Eiusmodi est panis triticeus, caro agnina annualis, cicera, poma dulcia, dactyli, vua dulcis, passulæ, apium, eruca, nasturtium, rapa, raphanus, allium, sinapi, cæpa, porrum, pastinaca, caseus antiquus, vinum dulce antiquum, fuluum, rubeum. Calida verò & humida sunt, caro ouilla, hœdina, anatis, anseris, pullorum, perdicis, columbarũ iuuenum, coturnicũ, sanguis, hepar, testiculi, pinguedo, adeps, vitellus oui, butyrum, rapa, napus, pastinaca, eruca, cicer, amygdalæ dulces, pistacia, dactyli, ficus recens, mulsa, uua dulcis, zizipha, saccharũ, &c. Calida & sicca sunt, caro porcina syluestris, vaccina, caprina, leporina, anserina, turdorum, merularum, passerum: pisces saliti, caseus antiquus, beta, fœniculum, ruta, maiorana, rosmarinus, petroselinũ, saluia, allium, cæpa, porrũ, raphanus, oryza, capparis, amygdalæ amaræ, auellanæ, caricæ, pineæ, mel,

sapa,

sapa, sal, anisum, cinamomũ, zinziber, crocus, caryophylli, galanga, nux moschata, piper, vinum dulce, rubeũ m &c.

De cibis frigidis. Cap. VII.

C*Ibi refrigerantes sunt, quicunq; sunt insipidi, vel acidi, vel austeri, vel acerbi: cuiusmodi sunt hordeum, milium, panicum, cucurbita, pepo, melopepo, cucumis, pruna, ficus, persica, cerasa, mora, pyra, mala austera &c. Refrigerant autẽ & humectant, caro elixa, caro porcina, cerebrum, pulmo, album oui, lac, pisces recentes, lactuca, endiuia, portulaca, spinachia, atriplex, cucurbita, anguria, faba recens, fungi, melopepones, cerasa, fructus recentes, oleum immaturum, persica, pyra, pruna, poma insipida, vua acerba, vinũ aquosum &c. Porrò frigidi ac sicci sunt, caro bubula, caro gruis, aures, cutis, guttur, cor, stomachus, intestina, matrix, acetosa, brassica, cichorium, faba sicca, lẽticula, milium, panicum, oryza, hordeum, zea, far hordei, far speliæ, citoniũ, mala citria, limonia, punica, mespila, oliua immatura, mala acetosa, acetum, agresta, coriandrum &c.*

De cibis humidis. Cap. VIII.

Cibaria humida sunt: omnia liquida iuruleta, insipida, aquosa, pinguia, mollia & elixa: cuiusmodi sunt, hordeum ptisana, hodeacea, iuscula, carnium, caro ouilla, hœdina, ranarum, pisces, pinguedo, adeps: oua sorbilia, anguria, cucurbita, citrulli, cucumeres, melopepones, nuces uirides, vua dulcis, ficus, pruna, mora, malua, lactuca, atriplex, blitum, spinachia, fabæ recentes, phascoli recentes, &c.

De cibis siccis. Cap. VIIII.

Porrò cibaria sicca sunt omnia salsa, acetosa, nitrosa, amara, omnia assa: omne, in quo ponitur plurimum vini, aut salis: omnis caro animalium vetustorum, cuiusmodi est caro omnis salita, leporina, hircina, caprina, assata, pisces sale conditi, lentes, caules, polenta, sinapi, acetum, muria, caseus vetus, salitus, vinũ vetus, &c.

De cibis bonis. Cap. X.

Boni succi cibi sunt, qui bonum sanguinem procreare possunt: eiusmodi est oryza, alica, triticum, siligo, ptisana, amylum, &c. Caro pullorum, caponum, gallinarum, perdicum, phasianorum, coturnicum,

turnicum, hædina, vitulina, veruecina, capreolorum: aues paruæ: iecur omne: oua sorbilia: caseus mollis. Ex piscibus sunt medij inter teneros, durosq; cuiusmodi est mullus, perca, lupus, aurata, passeres, cochleæ, ostreæ, cancri, &c. Ex oleribus autem, lactuca, lupulus, malua, vrtica, portulaca, &c. Ex fructib. cucurbitæ, oliuæ, poma neque acerba, neq; acida, mala citria, vinum dulce, vel leue, &c.

De cibis mali succi. Cap. XI.

Cibi mali succi sunt, qui vitiosum sanguinē generare consueuerunt: cuiusmodi sunt, milium, panicum, legumina ferè omnia: caro domestica permacra, salsa, antiqua: item caprina, ceruina, anserina, anatum: lienes, renes, intestina, omne salsamentum, garum, caseus uetus, &c. Ex piscibus, stagnatiles, lacustres: vt anguillæ, tincę, carpiones, &c. Ex oleribus, brassica, asparagus, beta, porrū, eruca, nasturtiū, thymū, nepeta, satureia, hyssopū, ruta, anethū, fœniculū, cuminū, anisū, lapatū, sinapi, alliū, cępa. Ex radicib. radicula, rapa, napi, bulbi. Ex fructib. cucumis, poma acida & acerba: acetū, oīa acria, et acerba: oleū, etc.

De cibis lenibus, & acribus.

Cap. XII.

Porrò cibi lenes sunt perhumidi, lenti, glutinosi, & pingues: cuiusmodi sunt sorbitiones, pulticulæ, laganum, amylum, ptisana, caro pinguis, & quæcunq; glutinosa est. Quod ferè quidẽ in omni, quę domestica sit, præcipuè tamẽ in vngulis trunculisque suum, in petiolis capitulisq́; hœdorum & vitulorum, & agnorum, omnibusq́; cerebellis. Item si qui propriè bulbi nominentur: lac, defrutum, passum, nuclei pinei, malua, atriplex, blitũ, cucurbita, mora, cerasa dulcia, pepones, melopepones, vinum dulce &c. Acria uerò sunt omnia nimis austera, omnia acida: omnia salsa. Itẽ allium, cæpa, ruta, eruca, nasturtium, beta, brassica, radicula, sinapi, &c.

De cibis crassis, & subtilibus.

Cap. XIII.

Cibaria crassi succi sunt, quibus cum visciditate vnà succorum bonitas & crassities inest: suntq́; omnia ferè glutinosa, quæ cùm valentissimè alant, tùm bonum procreare sanguinem consueuerint: si quidem ea ventriculus, ac iecur probè cõficiat:

ficiat: cuiusmodi est panis sine fermento & sale, caseus omnis, lac, placētæ, lagana, cochleę, oua dura cocta & frixa: loligines sepiæ, polypodes, pisces cetacei, ostrea, buccina, purpurę, hiatulę, lepades, pectines: itē brassica, lentes, fungi, tubera, amylū iecur, renes, testes, glandulę, cerebra, caro suilla, agnina: alica, oryza, ptisana, bulbi, glādes, palmulæ &c. Hęc inquam omnia crassiorem faciunt pituitam. Extenuant autem eandem omnia salsa, atque acria & acida. Horum namque officium est angustiores vias expedire, tum abstergere, si quid ex humoribus glutinosi vasis adhæserit, humorumq́; crassitiem incidere, & extenuare. Eiusmodi sunt, cæpa, porrū, raphanus, pastinaca, sinapi, nasturtiū, allium, eruca, fœniculum, origanum, anethum, amygdalę, mel, pisces salsi, muria, acetū, vinum punicorum, citrorum succus &c.

De cibis medijs inter attenuantia & incrassantia. Cap. XIIII.

C*Ibaria inter attenuantia & incrassantia media sunt, quæ in excessuū meditullio, & attēperantia quadā locant: cuiusmodi sunt caro hœdina gallinarū gal-*

lorum gallinaceorum, tum phaſianorum auium, perdicum, colũbarum, attagenum, turturum, turdorum, merularum, & paſſerculorũ omnium: oua in aqua proiecta, hepata pullorum & anſerum: piſces omnes non duræ carnis, nec multum viſcidæ, in aquis fluuiorũ mundis nutriti: vuæ maturæ, caricæ, endiuia, lactuca, aſparagus, vinum clarum non nimium vetus, &c.

De cibis ſtomacho idoneis. Cap. XV.

STomacho aptiſſima ſunt, quæcunque auſtera ſunt & acida, modiceq́ꝫ ſalſa. Item panis ſine fermento, alica elota, vel oryza vel ptiſana: omnes aues, omnis caro ſylueſtris uel aſſa, vel elixa: caro bubula, macra potius quàm pinguis. Ex ſue vngulæ, roſtra, aures, &c. Ex oleribus, endiuia, lactuca, paſtinaca, ſiſer, cucurbita, abſynthium. Ex fructibus, ceraſa, ſorbum, morum, pyra, malaizotonca, punica, palmulæ, nuclei pini, oliuæ. Ex piſcibus, duri, vt oſtreæ, pectines, murices, purpuræ, cochleæ, vinum auſterum, &c.

De cibis ſtomacho alienis. Cap. XVI.

ALieni cibi ſtomacho ſunt, omnia tepida, omnia pinguia, omnia iurulenta,

lenta, prædulcia, panis hordeaceus, miliaceus, oleum, defrutum, passum, lac, mel, mulsum, omnis caseus, vua recens, ficus & uiridis & arida, fœnum græcum, legumina omnia, quæcunque inflare consueuerunt, beta, blitum atriplex, thymum, saturcia, nepeta, hyssopũ, nasturtium, lapatum, lampsana, inglandes, sesamũ, bathcca, cerebrum omne, medulla ossium, uinum nouum, crassum, nigrum, Ponticum, seu austerum, &c.

De cibis capiti nocentibus.
Cap. XVII.

C*Apiti nocent lac, dactyli, vua in vinaccis conseruata, fœnumgræcum, ruta, sinapi, raphanus, nasturtium, vinum antiquum, præsertim raspatitium, &c.*

De cibis inflatiuis, & flatus soluentibus. Cap. XVIII.

I*Nflant, fabæ, cicera, phaseoli non bene cocti, lentes, hordeũ non bene coctum, maza, ficus humidę, lac, vuę, nuces omnes palmulę, rapa cruda, milium, vinum dulce, passum, mel crudum, allium, cœpa brasica, omnes radices excepto sisere & pastinaca, bulbi, omnisq; caseus. Minimè*

verò inflant, omnis venatio, pisces, poma, oua sorbilia vel mollia: conchylia omnia, fœniculum, anethum, vinum vetus, anisum, cinnamomum, ruta &c.

De cibis facilis, & difficilis corruptionis. Cap. XIX.

Q*Væcũq; cibaria facilè concoquuntur, facilè item alterantur & corrumpuntur. Facilè autem corrumpuntur panis fermentatus, & quisquis alius quàm ex tritico est, chrysomela, pepones, persica, mora, pruna præcocia, fructus omnes æstiui, lac, lactoria omnia, pisces teneri, olera, cáseus, caro tenera, vinum dulce, defrutum, passum, &c. At minimè intus vitiantur panis sine fermento, aues, & eæ potius duriores, aurati pisces, scarus, loligo, locusta, polypus. Item bubula omnisq́; dura caro, & macra, & salsa, coclcæ, purpuræ, murices, vinum austerum, &c.*

De cibarijs uelocis coctionis. Cap. XX.

C*Oncoctu facilia sunt, quæ facilè alterãtur, cuiusmodi sunt panis optimè præparatus, caro gallinarum, perdicum,*

cum, phasianorum, attagenũ, coturnicum, turdorum, merularum, columbarum: hepata pullorum, anserum, gallorum testes, bulbi bis elixi, pullorum anserũ & auium pinguium: caro auium montanarum, vitulina, hœdina, agnina, oua mollia, vinum dulce, &c.

De cibarijs tardæ digestionis, Cap. XXI.

D*Ifficulter concoquuntur, quæ non facilè alterantur, vt caro bubula, hircina, ceruina, caprina, pecudum, pauonum, anserum, turturum, palumborũ, perfectorum animalium: animalium testa obtectorum: ventres auium, hepata animalium, caseus antiquus, oua dura, oryza, lupini, lentes, milium, castaneæ, glandes, palmulæ, siliqua, bulbus, pisces duriores, cochleæ, intestina animalium: extrema animalium, cor, lac acetosum, triticũ elixum, fabæ, sesamum, fructus immaturi, rapa, pastinaca, olera omnia præter lactucam, radices olerum, vinũ nouum, crassum & immaturum &c.*

De cibarijs multarum superfluitatum, & non habentibus superfluitates. Cap. XXII.

Cibaria multarum superfluitatum, sunt caro pullorum, anserum, preter alas; interiora omnium animalium: cerebra omniũ animaliũ: aues palustres, lacustres; fabæ virides, ciceres recentes: caro animalis lactantis, omnis caro domestica, pisces sordidarum aquarum. E contrà verò superfluitatibus carent, alæ auium, pedes quadrupedum, genua quadrupedum, caro animalium syluestrium, &c.

De cibis multi nutrimenti. Cap. XXIII.

Porrò cibi multi nutrimenti sunt caro bubula, alæ pullorum, anserum, cerebella, medullæ, interiora auium, ventriculi auium, pisces crassæ substantiæ: fabæ, ciceres, lentes, dactyli, glandes, castaneæ, rapa, panis similaceus, paßulæ, ficus: lac recens, vinum rubrũ, craßum, dulce, &c.

De cibis pauci nutrimenti. Cap. XXIIII.

Parum autem nutriunt panis hordeaceus caro antiqua, pedes, ventres intestina,

intestina, aures, pinguedo, pulmo: milium, panicum, oliuæ, nuces auellanæ, caules, cappares, pisces, cucurbita, mora, poma, pruna, mala punica, aurantia, olera omnia, beta, acetosa, portulaca, fabæ recentes, raphanus, sinapi, nasturtium, pastinaca, cæpa, alium, porrum, medulla panis loti, amylum, &c.

De cibis laxantibus. Cap. XXV.

C*Ibaria laxantia sunt omnia aquosa, humida, iurulenta, viscida, lenta, salsa, & nitrosa; cuiusmodi sunt, panis fermentatus, & multi surfuris, decoctũ caulium, lentium, galli antiqui, piscium testa intectorum, cochlearum, oliuæ, serum lactis, caro paruorum animalium, brassica, beta, atriplex, malua, lactuca, portulaca, asparagus, lapathum, ficus virides, cerasia, cucurbita, pepo, melopepo, vuæ recẽtes, passulæ dulces, nuces humidæ, mora ante cibum, prima mulsa, oxymel, vinum dulce, mustum &c.*

De cibis astringentibus. Cap. XXVI.

A*Stringunt quæcunque austera & acerba sunt edulia & terrena & sicca: vt panis sine fermento, siligineus, similaceus,*

milaceus, bis coctus, oryza, panicum, milium, alica, grana myrthi, lenticula, cotonea, pyra, poma austera, mala punica, palmulę austerę, sorbę, mora rubi, fructus spinæ albæ, castaneæ, glandes, brassica bis cocta, plantago, intybus, oua dura, caro aßata, caro leporis, bubula, caprina, aues minutę, merula, palumbus, grus, iecur, caseus antiquus, defrutum, passum, purpurę, murices, vinum austerum, &c.

De cibis vrinam mouentibus. Cap. XXVII.

C*Ibaria vrinam mouentia sunt calida & tenuuium partium: vt apium, petroselinum, anetum, ruta, mentha, ocimum, anisum, hysopum, coriandrum, eruca, fœniculum, nasturtium, asparagus, nepeta, thymum, satureia, lampsana, pastinaca, radicula, siser, cæpa, capparis, sinapi, piper, nuclei pini, caro leporina, vinum tenue, &c.*

De ciborũ quantitate. Cap. XXVIII.

H*Actenus de ciborum qualitate disseruimus, restat nunc, vt de quantitate dicamus. Itaque circa ciborũ quantitatem maxime obseruadæ veniũt ægrotantis*

tantis vires, morbi natura, tempus anni, regio, ætas, & consuetudo, &c. Aliã enim mensuram imbecilles, aliam robustiores exigunt. Imbecillioribus nanque plenior, robustioribus verò tenuior victus administrandus est. Aliam preterea morbus acutus ac celer, aliã diuturnus exposcit. Quãtò enim acutior est morbus, tantò vigori vicinior, ideoq́ minus cibi in eo exibendum. Vnde Hipp. aphoris. 1. Vbi morbus peracutus est, statim extremos habet labores, & extremè tenuissimo victu vtendum est. Victum autem tenuem vocat, qui fit per ptisanæ succum: simpliciter tenuissimum uerò, qui fit per mulsam, tum aquam: extremè tenuissimum, qui per solam inediam absoluitur. Porrò morbus diuturnus tenuem victum respuit. victus enim tenuis in morbis longis semper periculosus. Quare in his pleniori victu utendum, ut æger perdurare queat. Cæterùm tempus quoque anni aliquam mensuram præscribere uidetur, præsertim in sanis. Siquidem hyeme & ueris initio uentres natura calidissimi sunt, & somni longissimi, quare per ea tempora alimenta copiosiora

exibenda.

exibenda. Etenim calor innatus tum copiosior est. Contrà uerò æstate minus cibi offerendum. Eadem quoque ratione in regione calida, uel frigida augendus, uel minuendus uictus erit. Quod ad ætatem attinet & consuetudinem, pueri uberiorem, adolescentes minorem, consistentes adhuc minorem, senes minimum uictum exposcunt. Consueti uerò plurimum comedere, uberiorem, contrà inconsueti pauciorem cibum exigunt.

De ciborum ordine. Cap. XXVIIII.

P*Orrò ęgrotis simplex cibus conuenit, nihil enim deterius est, quàm diuersa nutrientia similiter adiungere. Sanis uerò ciborum diuersitatem deuitare, hac ætate penè impossibile est. Proinde ordinem inuis obseruare decet. Ea itaque alimenta primo loco assumenda sunt, quæ faciliùs cōcoquuntur, ut cocta descendant, & reliqua deinde coquantur. Nam si ea antecedant, quæ difficiliùs coquuntur, ea quæ facilius coquuntur, interim superata & cocta, non descendet, inferioribus nondum coctis. duæq; inde sequentur noxæ: prima, quòd coctum crudo miscebitur: secunda,*

quoniam

quoniam retentum, quod iam coctum est, corrumpitur, non gubernatum à natura. Quare edulia, quæ facilioris concoctionis sunt, præcedere debent. Sunt autem facilioris concoctionis, cibaria liquida, lubrica, subtilia, humida, citò permeantia, corruptibilia, &c. E contrà difficilioris concoctionis, crassa, astringentia, sicca, aromatica, &c.

De tempore cibationis. Cap. XXX.

QVo autem tempore cibādi sint ægri febrientes, indicabit nobis ipsa accessio. Aegri namque in morborum accessionibus cibandi non sunt, nisi totus paroxismus remittatur. In continuis uerò febribus, in declinatione cibandi sunt ægrotantes. Vtrum uerò semel, uel sæpius cibandi sint, uires id maxime ostendere possunt. Siquidem robustioribus rarius, imbecillioribus uerò sæpius cibus offerendus. Porrò qui non febricitant, sed diuturno aliquo morbo laborant, consueta hora, ac illiciente appetitu sunt cibandi.

De motu, & quiete. Cap. XXXI.

HActenus de aëre, cibo & potu: nūc ad exercitium perueniendum est.

Quoniam

Quoniam verò ægrotantes ad exercitationes inepti sunt, earũ loco frictiones ex vsu sunt. Hæ namque tertię concoctionis excremẽta expellunt, mẽbra roborant, meatus aperiunt, calorem natiuum excitant, & ad membra trahunt. Sunt autem frictionũ varia genera, videlicet mollis, aspera, multa, & modica. Mollis fit palma manus, aut pannis leuibus: quæ sanguinẽ coniungit, & ipsum in membro cõtinet. Aspera verò asperis pannis perficitur, quę sanguinem ad exteriora velociter trahit: vnde ad corporis nutritionem non parũ conferre videtur. Sic modica corpus implet: multa verò minuit. Porrò frictiones tibijs, brachijs, anteriori & posteriori parti corporis adhibẽdæ sunt, in acutis quidem & recentibus morbis leniter, & quidẽ in remissione, & ante cibum. Longa verò frictione vti, neque in acutis morbis, neq; in crescentibus conuenit, præterquam cùm phreniticis somnus quæritur. Sed vt leuata quoq; aduersa valetudine rectè frictio adhibetur, sic nunquam adhibenda est febre increscente. Verùm si fieri poterit, cùm ex toto corpus ea vacabit, minus certè ex

ea re-

ea remiserit. Cæterùm gestatio quoq; longis etiam, & inclinatis morbis aptissima est, utilisq; est & his corporibus quæ iam ex toto febre carent, sed adhuc exerceri nō possunt, & his quibus lenes morborum reliquię remanent: neque aliter eliduntur. Porrò ex toto nūquam gestari corpus dolens debet, siue id in toto siue in parte est, nisi tamen solis neruis dolētibus, neq; vnquam in recenti febre, sed in remissione eius. Genera autem gestationis plura sunt adhibenda. quæ sunt & pro viribus cuiusque, & pro opibus ne aut imbecillum hominem nimis digerant, aut humili obsint. Gestationum lenissima est naui, uel in portu, uel in flumine; uehemētior in alto mari naui, vel lectica, aut scamno, acrior vehiculo. Atque hæc ipsa & intendi, & leniri poßunt. Et leuia quidem genera exercitationis infirmissimis conueniunt. Valentiora verò his, qui grauium morborum initia sic sentiunt, vt adhuc febre vacent. Quod & in tabe, & in stomachi vitijs, & hydrope, & interdum morbo regio fit. Aut vbi quidam morbi, qualis commitialis, qualis insania est, sine febre, quamuis diu

manent,

manent. Porrò quies in sanis, vbi immodica fuerit, maximo detrimento existit. Cruditates enim parit, & uitiosorũ humorum in corpore copiam procreat. Est autem vbi & quietis conueniens esse possit vsus, tum videlicet, vbi ex multa motione caput defatigatum fuerit.

De somno, & vigilia. Cap. XXXII.

SOmnus est reditus spiritus animalis ab instrumentis sensuum & motus ad principium, vnde sensus & motus priuatur. Fit autem somnus, quando vapores à cibis & potionibus resoluti petunt cerebrum, & inuenientes ipsum frigidum, & densum, congelantur, & cōdensantur, veluti vapores ab aqua inferius eleuati ad partem superiorem, & graues facti descēdunt, obstruuntq; meatus sensuum, ut spiritus ad cerebrum à suis instrumentis retrahantur. Quòd si fuerit moderatus, naturales facultates reficit omnes, corporis interna calefacit, vnde ciborum perficitur concoctio: cordis uias humectat, & lassitudines inhibet; animali enim facultati affert augmentum, & humoribus obuiās temperatis, calefacit & humectat, corpus

impinguat,

impinguat, dolores excutit, & mentẽ exhilarat. Immoderatus verò & quidem prolixior virtutes animales concitat & dissoluit, vias laxat, corpus refrigerat & humectat, phlegma auget, calorem debilitat, naturalem corporis calorem corrumpit, motus debilitat. Quòd si parcior fuerit iustò, consurgit imbecillitas, infirmitas digestionis, corporis siccitas, calor dissoluitur. Porrò somnus conuenit post descensum cibi à ventriculo, & quidem nocturnus ob frigus, calorem ad interna propellẽs, & ob cessationem à muneribus. Diurnus enim insuetis maximè, ad plures præparat morbos. Celebrandus autem est lecto suaui, ac molli, corpore ut decet, contecto, ut membra æstate non æstuẽt, & hyeme non algeant, nec sudorem incurrãt, & capite elato, non supinè, sed primò quidem in dextrum latus, deinde in sinistrum decumbant. Cæterùm uigilia corporis humiditatem exiccat, unde in catharris præcipitur, adurit humores, ægritudines facit acutas, spiritum resoluit, cõcoctionem impedit, & tum cibi, tum potionis cruditatem efficit.

De

De repletione, & inanitione.
Cap. XXXIII.

Absoluto somno & vigilia, ad repletionem, & inanitionem siue euacuationem progrediẽdum erit. Est autem abundantia duplex, aut cibi, aut humorũ. Cibi abundantia satietas appellatur: humorum verò omnium, plenitudo: vnius verò humoris, cacochymia nominatur. Plenitudo rursus duplex existit, vel ad uasa, uel ad virtutem. Ad virtutem, vbi videlicet tanta est humorum multitudo, quæ virtutem grauat. Ad uasa uerò, vbi tanta est sanguinis copia, ut uasa distẽdãtur. Porrò inanitionis uaria genera sũt. Vacuamus enim interdum per venæ sectionem, nunc per scarificationem, subinde per medicamentum purgans, & per sudores, &c. de quibus nunc ordine dicemus, à sanguinis missione orsi.

De venæ sectione. Cap. XXXIIII.

Venæ sectio cõuenit plethoricis, sanguineis, ætate florentibus, temperaturis calidis & humidis, carnosis, robustis, consuetis, tempore veris & autumni: tempore matutino, hora remissionis febris, dolore

lore uehementi, inflammatione, febribus ardentibus. Non cõuenit autem inanitis, cholericis, frigidis, m[illegible]cilentis, pueris, senibus, debilibus, insuetis, tempore æstiuo, hyberno, nisi opus fuerit: item crudis & ebrijs venæ incisio obest. Porrò in sanguine mittendo considerandum est, quæ vena sit secanda. Interna autem brachij vena, quam multi basilicam nominant, ijs secanda erit, quibus partes collo inferiores patiuntur. Exterior verò, quam humeralem & cephalicam appellant, ijs aperienda venit, quibus caput aliqua affectione laborat. Media, quam communẽ, nigram & medianam nuncupant, tum secanda erit, vbi dictarum venarũ aliqua obscurior fuerit. Sic in manu uena pollicis, in capitis morbis: minimi verò digiti, quam saluatellam vocant, in hepatis, vel lienis passionibus secanda est. In pedibus interdum saphena, vel maleoli uena inciditur; præsertim in uteri visicæq; affectibus, vel mensibus, & hæmorrhoidibus retentis. Cæterùm venæ sectio è directo partis laborantis semper facienda est. Quãtitas uerò pro ætatis, & virium ratione detrahẽda.

De

De scarificatione. Cap. XXXV.

SCarificatio est incisio, quæ fit scalpello in longum. Per scarificationē enim euacuamus, quando humores sunt cōpacti & inuiscati in aliqua corporis parte; vel partes corporis phlegmone, aut dolore vexatæ, aut fluxione affectæ. Prodest autē scarificatio & oculis diuturna fluxione laborantibus, tū capitis passionibus, quiq; thoraci dorsoq́; eueniunt, collo, vel dorso adhibita. Sub mento verò facta, dētibus, faciei & gutturi conuenit. Eadem ratione super renes adhibitæ, apostematibus coxarum, scabiei, podagræ, hæmorrhoidibus, elephātiæ, ventositatibus matricis, prosunt. Sic quoque crurum scarificatio sanguinem mundificat, menstrua prouocat. Porrò cuique parti corporis cucurbitulæ fuerint affixæ, huius sanguinem eliciunt, exugunt, atque euacuant. Estq; hæc cucurbitularum adhibitio non tam periculosa, quàm si venæ sectio tentetur.

De purgatione. Cap. XXXVI.

PVrgatio est humorum, qui sua qualitate molestant, euacuatio. Conuenit autem hæc ijs, qui malis humoribus sunt referti,

referti, iisque non crudis, sed concoctis: itē robustis, & assuctis, tempore matutino, & hora remissionis morbi. E contrà verò minimè ex usu est sanis, præsertim quibus cacochymia nulla adest. itē imbecillis, macillentis, siccis, senibus, pueris, mulieribus grauidis, non assuetis, pinguibus, dysentericis, diarrhæa laborātibus, conuulsis, inanitis, delinquentibus sæpè animo, mulieribus mēstruatis, balneatoribus & fossoribus &c. Porrò quibus ventriculus, aut caua hepatis pars laborat, aut materia ad superiora vergit, per vomitum purgandi sunt: quibus verò intestina aut caua hepatis pars afficitur, aut materia ad inferiora vergit, per secessum euacuandi sunt. Sic cerebrum per nares, palatum & oculos commodè euacuatur: pulmo per tussim: renes per vrinam: vterus per pessos & clysteres. Cauendæ præterea purgationes in morborum principio sunt, nisi materia turgeat: sic quoque in statu, siue vigore morbi à medicamentis purgantibus abstinendum. Tempus autem conueniens in declinatione est. Cæterùm quantitas pro ętatis & virium ratione facienda est.

Qualitas verò ab ipsius humoris natura desumenda est. Siquidem si bilis, medicamentis purgantibus bilem: si pituita, pituitam purgantibus: si melãcholia, atram bilem purgantibus, euacuanda erit &c.

De sudore. Cap. XXXVII.

S*Vdor prouocatur ijs potissimùm, quibus humor aliquis noxius circa interiora corporis versatur, vt in febribus, & præsertim pestilentialibus, hydrope, &c. Prouocatur aũt varijs modis: aut balneo sicco, aut fomẽto aliquo calorifico, aut medicamentis sudorẽ cientibus. Cauẽdus autem immodicus est, quoniã vires deijcit.*

De balneo. Cap. XXXVIII.

B*Alneorum usus non omnibus conuenit. Siquidem balnea nocent macilentis, gracilibus, biliosis, crudis, plenis, fatigatis, non purgatis, senibus, valde siccis, pueris interdum. E contra verò conueniunt pinguibus, phlegmaticis, crassis, robustis, purgatis, consistẽtibus, & fœminis. Tẽpus uerò aptum ver & autumnus, & principium æstatis est, matutinũ, vel uespertinum, concoctione transacta. Cauendus autem usus immoderatus, quoniam*

corpus debilitat, resoluit, syncopen inducit, sitim excitat, febrem inducit. Ingressuri, alui prius & vesicę excrementa deponant, pannisq́; se muniant. In ipso balneo verò neq; comedãt, neque dormiant. Egressuri autem pannis se cooperiant, in lecto aliquandiu quiescãt. Porrò balneorum alia sunt naturalia, alia artificialia: atq; hæc uel aërea, uel aquea: aërea rursus, uel sicca, vel humida. Aërea autem sicca calefaciunt, resoluunt, humiditates exiccant, hydropicos iuuant. Aërea uerò humida, quæ ab herbis in uase aliquo decoctis parantur, calefaciunt, fundunt, cutim laxant, siccant. Balnea aquarum dulcium, & quidem moderatè calida, calefaciunt & humectãt, lassitudinem soluunt, plenitudinem descutiunt, mitigant, emolliunt, & somnum prouocant, mundificãt, impinguant, pueris, senibus, viris & mulieribus conueniunt. Cæterùm balnea naturalia dicuntur, quæ spontè proueniunt, & thermæ nominantur, quorum alia sulphurea, alia salsa, alia aluminosa, alia nitrosa, alia cuprea, alia ferrea. Sulphurea quidem calefaciunt, exsiccant, resoluunt,

apoplecticos, & epilepticos iuuant, paralyticis, lethargicis, & catharrhosis conferūt; omnia cutis uitia exterūt. Salsa uerò calefaciunt, resoluūt, exiccāt: spasmo, epilepsiæ, duriciei splenis, scabiei, ulceribus, podagrę, resolutioni, & asthmaticis conferunt. Aluminosa adstringunt, exiccant, reiectioni sanguinis, vomentibus, mēstruis & hæmorrhoidibus superfluis, immodico sudori, stomachicis, fissuris matricis, & scabiei prosunt. Nitrosa, calefaciūt, exiccant, incidunt, resoluunt, abstergunt, surditati, resolutioni, & hydropicis opitulantur; tibijs ulceratis, scabiei & pruritui cōferunt. Cuprea podagricis, nephriticis, asthmaticis, articulorum doloribus, vlceribusq́; malignis auxiliantur. Ferrea deniq́; infrigidant, exiccant, astringunt, uentriculo, lieni, nec non fluxioni menstruorum, & hæmorrhoidum conferunt. Sic & composita pro cuiusq; uincentis qualitatis ratione agunt.

De animi affectibus. C. XXXIX.

R*Eliquum est, ut ad animi affectus transeamus. à quibus non parum ægrotantes læduntur. Multi enim ob animi*

mi passiones commoriuntur. Caueat itaq; sibi quàm maximè ab ira, furore, tristitia, timore, & solicitudine. Ira namque corpus inflammat, calorem natiuum ad exteriora effundit. Mæstitia uerò parit melancholiam, corpus & ossa exiccat. In timore calor omnis & spiritus ad intima cordis penetralia confugiunt, quò fit, vt partes algeant, corpus pallescat, nerui lædantur, uiresq; omnes deijciantur. Præ nimio gaudio multos expirasse legimus pusillanimes, dilatato nimiru corde, forasq; repentè effuso, dissipatoq; spiritu. Sed hæc de animi affectibus sufficiant.

PRACTICAE GENERALIS

LIBER QVARTVS.

ARGVMENTVM.

De remediorum ſimplicium qualitate, quantitate, loco, & tempore inueniendo, potiſſimum tractat. Eius capita hæc ſunt.

De

De

PRACTICAE GENERALIS

LIBER QVARTVS.

De remediorum qualitate. Cap. I.

Victus ratione absoluta, ad medicamentorum tractationẽ perueniendum est: quæ quidem in eorum qualitate, quantitate, loco, & tẽpore cõsistit. Verùm de medicamentorũ qualitate prius agendũ est. Equidem medicamentorũ qualitas ab ipsius morbi natura, eiusq; caussa desumenda est. Auspicari enim perpetuò oportet ab indicatione, quæ ab affectu, cui mederi paramus, accipitur, & demũ examinare, ac discernere, an causa, quæ affectum excitauit, iã desierit, an ipsum quoq; nunc tum augeat, tum faciat: his inquam semper comparãdum est remedium, quòd eis sit contrarium. Sic ergo morbus calidus, postulat remedium frigidũ: frigidus, calidum: humidus, siccum: siccus, humidum. Obstructio præterea requirit medicamentum, facultatem habens aperientem:

tem: plenitudo, euacuantem: raritas, densantem: densitas, rarefacientem: astrictio, dilatantem: dilatatio, astringentem. Ad eundem modum, magnitudo aucta efflagitat remedium, quod minuit: imminuta, quod auget. Numerus quoq; abundans, desiderat remedium facultatem habens auferentem: deficiens verò adijciẽtem. Sic etiam vlcus sordidum postulat remedium facultatem habens detergentem, cauum replentem: planum, epuloticũ, &c. Quod ad morborum causas attinet, humor quidem crassus poscit remedium facultatem habens attenuãtem: tenuis, incrassantem: lentus, incidẽtem: viscosus, abstergentem: sic quoque sanguis abundans phlebotomiam exigit: bilis, medicamentum, facultatem habens purgãdi bilem: pituita, medicamentum, quod pituitam: atra bilis, quod melancholiam purgat, &c. Verùm vt medicinæ studiosi vberiorem materiam in promptu habeant, omnis generis medicamentorum qualitates enumerandas quoq; esse patauimus, initium à temperatis sumentes.

De medicamentis temperatis. Cap. II.

T*Emperatum medicamentū est quod similem elementorum temperaturam, eucrato, hoc est, temperato hominis corpori obtinet, ita ut tale medicamentum temperatum, neque calefaciat, neque refrigeret, neque humectet, neq; exiccet, sed quemadmodum ipsum accepit, conseruet: cuiusmodi sunt adianthum, asparagus, argenti spuma, argenti recrementum, cadmia, cera, citri cortex, eryngium faba, glycirrhiza, graminis radix, lentiscus, lini semen, lotus satiua, lycium, lens, mastiche, myza, oleū dulce, pinei nuclei, sesamū, terra Chia & Samia, trichomanes, zizipha.*

De medicamentis calidis in gradu primo. Cap. III.

M*Edicamentum primi ordinis calidum est, quod nos excalefacit, nō tamen euidenter, ut absinthium, aloe, agaricū, althea, amygdala dulcia, beta, brassica, buglossum, cassuta, castanea, chamæmelum, eupatorium, flores populi nigræ, ladanum, lini semen, lithospermon, malabatrum, nuces virides, oryza, orobus, propolis, quinquefolium, saccharum, serum*

lactis,

lactis, sesamum, spica nardi, vuæ maturæ, vinum nouum seu mustum.

De medicamentis calidis in secundo. Cap. IIII.

Secundi à medio recessus medicamenta sunt, quæ manifestè & euidenter calefacere possunt: ut sunt.

Ambarum
Anethum uiride
Apium
Arthemisia
Balsamum.
Bitumen
Buphthalmus
Calamus odoratus
Capparis:
Carduus
Chamæpitys
Crocus
Elaterium.
Elelisphacus
Eruum.
Elaphoboscum
Ficus
Fænumgræcum
Galbanum
Lotus syluestris
Lychnis coronaria
Marrubium
Mastix
Mali citri semen
Manna thuris
Mel
Melissa
Myrrha
Myrrhis
Nux moschata
Nuces siccæ
Ocymum.
Pancratium
Peucedanum
Pistacia
Polium
Pix arida
Rapa.
Radix rhodia
Sal.
Scandix.
Scilla
Siser
Vinum
Thus.
Teucrium
Zedoaria.

De

De medicamentis calidis in tertio. Cap. V.

Tertiæ classi ascribuntur medicamenta calida, quæ in suo genere vehementer, citra summũ tamen, excalfaciunt cuiusmodi sunt.

Abrotanum
Ammi
Amomum
Anacardium
Anethum vstum
Asarum
Arisarum
Acori radix
Anisum
Apocynum
Asphodelus
Agnus
Arum
Amomum
Careum
Carthamus
Castoreum
Cassia odorata
Calamintha
Cedrus
Cinamomum
Conyza
Cellidonium maius
Chamædrys
Caamælena
Cuminum
Carpesium
Carnabadium
Clinopodium
Colocynthis
Dictamnus. Daphnoides
Dracunculus
Eleborus vterque
Epithymum
Eruca
Fœniculum
Folium
Galanga
Galbanum
Gariophyllon
Helenium
Hyssopum
Iris
Iuniperus
Leontopetalum
Leucas
Lolium
Mali citri cortex
Meum
Moly

Mentha

Mentha
Mentastrum
Moschus
Nepeta
Nigella
Origanum
Ononis
Opoponax
Paronychia
Petroselinum
Periclymenum
Piper
Porrum capitatum
Ptarmice
Pseudodictamnus
Pulegium
Raphanus
Ruta hortensis
Sabina
Scorodoprasum
Sampsuchum
Scorpioides
Sisymbrium
Scolymos
Serpillum
Seseli
Smyrnium
Trifolium
Thlaspi
Thymbra
Thymus
Tragium
Tragoriganum
Tripolium
Trissago
Veratrum alb. & nig.
Vitex
Vinum uetus,

De medicamentis calidis in quarto gradu. Cap. VI.

MEdicamenta calida in quarta sede sunt, quę adeò excalfacere possunt, vt escharam moliantur, & vrant, vt

Adarces
Ampeloprason
Alium
Calx
Cedrinus liquor
Cępa
Chalcitis
Calchanthum
Chelidonium minus
Clematis altera
Cinis ficulneus
Cinis sarmentitius
Costus
Euphorbium
Fæx usta
Granum cnidium

La-

Lactaria
Lanaria herba
Laureola
Lepidium
Melanteria
Misy
Nasturtium
Ochra
Pitiusa
Porrum agreste
Psoricum
Pulegium
Pirethrum
Ranunculus
Ruta syluestris
Sandaracha
Sardonia herba
Sinapi
Sori
Strutium
Testa marina cremata
Tithimalus.

De medicamentis frigidis in primo. Cap. VII.

M*Edicamenta primi ordinis frigida sunt, quæ nox refrigerant, non tamen euidenter, vt*

Atriplex
Acini vuæ
Cotonea
Citrei caro
Gramen
Hordeum
Malua
Milium
Myrtus
Orobanche
Oxiphœnica
Pruna
Pira
Rhamnus
Rosa
Viola.

De medicamentis frigidis in secundo. Cap. VIII.

M*Edicamenta secundi recessus frigida sunt, quæ manifestè & euidenter refrigerare valent, cuiusmodi sunt*

Acacia
Alga marina

Blitum

Blitum — *Lens palustris*
Condrilla — *Mala persica*
Cucurbita — *Mala armeniaca*
Cucumis — *Mala granata*
Damascena pruna — *Pepon*
Endiuia — *Plantago*
Galla — *Poligonum*
Gingidium — *Potamogeton*
Hiacinthus — *Pulicaris herba*
Hipocistis — *Psillium*
Lactuca — *Solanum horrense,*

De medicamentis frigidis in tertio Cap. IX.

M*Edicamenta tertiæ classi frigida adscribuntur omnia ea, quæ vehementer citra summum tamen refrigerant, vt sunt*

Caphura — *Sedum maius*
Papauer satiuum — *Sedum minus*
Portulaca — *Solanum hortense*
Solanum somniferum — *Sandali, &c.*

De medicamentis frigidis in quarto, Cap. X.

I*N quarta sede frigida collocantur, quæ vehementer refrigerant, adeò vt extinguant, cuiusmodi sunt*

Cicuta — *Papauer erraticum*
Doricnium — *Papaueris succus*
Fungi — *Hiosciamus*
Opium — *Mandragora, &c.*

De

De medicamentis siccis in primo gradu. Cap XI.

Porrò primi ordinis sicca medicamenta sunt quæ nos exiccant, non tamen euidenter, sed cum aliqua rationali demõstratione: vt sunt

Alissum
Anthemis
Arum
Artemisia
Betæ
Brassica
Castanea
Chamæleuce
Crocus
Faba
Fœniculum
Fœnumgræcum
Hordeum
Hiacinthus
Lotus satiua
Lotus siluestris
Manna thuris
Malabathrum
Mirrhis
Mirtus
Ocimum
Orobanche
Pseudodictamnus
Rhodedaphne
Saccharum
Solanum hortense
Sesamum
Thus

De medicamentis siccis in secundo. Cap. XII.

Medicamenti secundi ordinis sicca, manifestè iam & euidenter desiccare possunt: vt sunt

Agaricus
Alga marina
Amomum
Amurca
Anethum
Aphaca
Apium montanum
Artemisia
Balsamum
Balaustia

Bitu

Bitumen
Bupthalmus
Bursa pastoris
Calamus odoratus
Carduus
Capparis
Condrilla
Cotonea
Cassutha
Cinnamomum
Dictamnum creticum
Elaphoboscum
Elaterium
Elelisphacus
Eruum
Folium
Gingidium
Galbanum
Hipocisthis
Iris
Lepidium
Lentes
Lolium
Lichnis coronaria
Licium
Mali citrei cortex
Malicitrei semem
Malabathrum
Mastix
Mentha
Mentastrum
Mel
Milium
Meum
Mirrha
Nardum indicum
Nardum celticum
Nux moschata
Orobus
Opopanax
Oriza
Petroselinum
Phu
Pistacia
Pira
Pix liquida
Pix sicca
Plantago
Policnemum
Radix rhodia
Raphanus
Rosmarinus
Saluia
Scandix
Scorpioides
Scolimos
Spica nardi &c.

De

De medicamentis siccis in tertio gradu. Cap. XIII.

Medicamenta tertij ordinis sicca sunt ea omnia, quæ vehementer citra summum tamen resiccare possunt; ex quorum numero sunt

Abrotonum
Absinthium
Acorus
Aloe
Alumen
Ammi
Anethum
Anisum
Acetum
Acacia
Apium
Asarum
Apocynum
Asphodelus
Astragalus
Careum
Cassia odorata
Castoreum
Calamintha
Carnabadium
Carpophyllum
Cedrus
Chamaleon nigrum
Chamapitys
Chamadrys
Chelidonium maius
Clinopodim
Cinis sermentitius
Cinnamomum
Cuminum
Coriandrum
Caphura
Coniza
Cucumis syl.
Epithimum
Eruca
Galla
Galbanum
Hissopus
Irio
Iuniperus
Leontopetalum
Leucacantha
Leucas
Marrubium
Moly
Macer
Moschus
Milium
Mirthus

D Ne-

Nepeta | *Scorodoprasum*
Nigella | *Serpyllum*
Olus atrum | *Sesamoides maior*
Origanum | *Sesamoides minor*
Paronychia | *Seseli*
Periclymenum | *Sisymbrium*
Peucedanum | *Smyrnium*
Piper | *Spondylium*
Polium | *Stachys*
Petroselinum | *Teucrium*
Ptarmica | *Thlaspi*
Porrum capitatum | *Thymbra*
Pyrethrum | *Thymus*
Quinquefolium | *Trifolium*
Ruta | *Tragoriganum*
Rhu obsoniorum | *Trissago*
Sal | *Veratrum album*
Sabina | *Veratrum nigrum*
Sanguis draconis | *Vitex.*
Sampsuchum

De medicamentis siccis in quarto. Cap. XIIII.

IN quarta classe nec sicca, nec humida collocantur medicamenta, quum patiẽtes qualitates sint: proinde ex se summum hoc opus non attentant, neque aggrediuntur, nisi insigni calore, aut frigore adiuuentur, alioqui sola patiendi facultate contentæ. Quapropter in tertia classe siccum citra additum calorem vim suam exe-

excequitur. Possunt tamen ad quartum ordinem sicca referri.

Adarces
Allium
Calx
Cedrinus liquor
Chalcitis
Chalcanthum
Chelidonium minus
Clematis altera
Cinis ficulneus
Euphorbium
Fex usta
Lanaria herba
Laureola
Melanteria
Misy
Nasturtium
Ochra
Pityusa
Psoricum
Pulegium
Ranunculus
Ruta syluestris
Sandaracha
Sardonia herba
Sinapi
Sory
Testa marina cremata
Tithimalus, &c.

De medicamentis humidis in primo. Cap. XV.

CAEterùm primi ordinis medicamenta humectantia sunt, quæ nos humectare, non tamen euidenter possunt: vt sunt

Buglosum
Citri caro
Glicirrhiza
Intibum
Malua
Rapa
Saccharum
Satirium
Sesamum
Helxine &c.

De

De medicamentis humidis in secundo. Cap. XVI.

Secundi ordinis humida sunt, quæ manifestè & euidenter humectare possunt, vt

Atriplex	*Pruna damascena*
Blitum	*Pepones*
Cucurbita	*Persica*
Cucumis	*Portulaca*
Lactuca	*Potamogetum*
Lens palustris	*Tamarindi*
Melones	*Viola*
Mala Armenica	*Vua matura. &c.*

De medicamentis humidis in tertio Cap. XVII.

Tertio ordine humectant ea omnia, quæ vehementer humectare possunt: cuiusmodi sunt cucumis, cucurbita, lactucæ succus, fungi, papauer satiuum, solanum somniferum, &c.

De medicamentis tenuis essentiæ, Cap. XVIII.

Medicamenta, quæ celeriter in tenuia soluantur, tenuium appellantur partium. Sunt autem tenuis essentiæ medicamenta

Acanthus	*Acorus*
Acetum	*Adiantum*

Aga-

Agaricus
Ammi
Anethum
Anthemis
Arctium
Argemone
Aparine
Apium
Aristolochia rotunda
Arthemisia
Asarum
Ascirum
Asplenium
Baccharis
Botris
Calamus odoratus
Capnos
Carpesium
Casia
Castoreum
Cinamomum
Circea
Clinopodium
Crocus
Ciminum
Daucus
Dictamnum
Ebenus
Elaterium
Epithimum
Erica
Eringium
Eupatorium
Euphorbium
Ficus
Geranium
Gramen
Harundo
Hipericum
Hissopus
Iasminum
Iris
Iuniperus
Iuncus odoratus
Ladanum
Leucoium
Ligusticum
Macer
Mala citria
Malabathrum
Mentha
Milium
Moli
Mirrhis
Mirtus
Napum
Nepeta
Nasturtium
Nigella
Ocimum
Onobrichis
Origanum
Paronichia
Parthenium
Petroselinum
Peucedanum

Pao-

Peonia
Phalangium
phalaris
piper
Pistacia
Polemonium
Populus nigra
Propolis
Pseudodictamnum
Ptarmica
Pulegium
Pyrethrum
Quinquefolium
Rhaponticum
Rhodia radix
Rhabarbarum
Sabina
Sagapenum
Sampsucum
Schœnanthos
Seseli
Sisymbrium
Sium
Spartium
Spina alba
Sphondylium
Stachys
Sulphur
Tamarix
Teucrium
Thapsia
Thlapsi
Thymbra
Thymus
Tordilium
Tragium
Tragoriganum
Veratrum
Vitex
Vrtica
Xyris, &c.

De medicamentis crassæ essentiæ. Cap. XIX.

MEdicamẽta quæ in tenuia solui nequeunt, crassarum sunt partium: cuiusmodi sunt dura, & uiscosa: vt

Acacia
Alga
Alumen
Amurca
Arbutus
Argenti spuma
Arum
Atramentum metalli.
Auri pigmentum
Batus

Buccina
Cacalia
Caseus
Centaurium maius.
Cepea
Cera
Cerussa
Chalcitis
Chrysocolla
Conchula Indica
Cucumis
Ephemerum
Fax
Galla
Glaucium
Hipecoon
Hypocistis
Lentiscus
Ligusticum
Lycium
Lysimachia
Macer
Melanteria
Mespila
Misy
Miagrum
Myrtus
Nitrum
Oclira
Paliurus
Palma
Papaueris liquor
Phyllitis
Picea
Plantago
Plumbago
Plumbarius lapis
Plumbum elotum
Plumbum vstum
Pompholyx
Populus alba
Potamogetum
Psoricum
Radix Idea
Rhaponticum
Recrementum ferri
Rubrica Sinopica
Rubrica Fabrilis
Sal
Sesamum
Sory
Sonchus
Spina Arabica
Squamma æris
Storchis
Terra Lemnia
Terra Erethria
Terra Samia
Terra Selinusia
Testa Marina
Tubera
Thuris fuligo
Thuris cortex
Viscum.

De

De medicamentis dissimilarium partium. Cap. XX.

DISSIMILAREM *essentiam habent.*

Absinthium
Acacia
Acetum
Aes crematum
Agaricum
Aloe
Anchusa
Aspatalthus
Aster atticus
Alga
Atramentũ sutorium
Batus
Brassica
Bulbus
Calamus odoratus
Capnos
Capparis
Centaurium maius
Centaurium minus
Chalcitis
Chysocome
Cinis sarment. vitis
Cinnabaris
Coriandrum
Crataogonus
Cupressus
Cyperus
Cytisus
Diphryges
Dracunculus maior
Dryopteris
Ephemerum
Fax
Filix
Folium
Fumaria
Gingidium
Glaucium
Glans vnguentaria
Granum tinctorum
Halimos
Hedera
Isatis satiua
Isopyron
Lapis phrygius
Lapis gagates
Lapis ostracites
Ligustrum
Licium
Maccr
Mala citria
Malabathrum
Melilotum
Morus
Mirtus
Mastix

Nardus
Oxischenus, iuncus
Paliurus
Paeonia
Phu
Pira
Plantago
Poligonaton
Populus alba
Psoricum
Rha
Rosa
Rubia
Rumex
Ruscus
Scordium
Senecio
Sertula campana
Sideritis
Sonchus
Stachas
Simphitum petraeum
Terra Cimolia
Terra pignitis
Tribulus
Tubera
Vmbilicus Veneris
Viscum
Vitis alba
Vitis nigra
Vlmus, &c.

De medicamentis acribus. Cap. XXI.

Acria sunt, quæ mordicant roduntque cum valida quadam caliditate. Sunt enim omnia acria calida, prout magis vel minus acria sunt. Itaque tum incidunt, tum excalfaciunt, tum à vicinis partibus ad sese sanguinem attrahunt: vt

Absinthium
Acetum
Acorus
Adarces
Aegilops
Aerugo
Aes vstum
Allium
Alipon
Ammi
Amomum
Anagiris

Anchusa	*Coniza*
Anemone	*Coris*
Anisum	*Costus*
Aqua maris	*Crocodillion*
Argemone	*Cupressus*
Arisarum	*Ciclaminus*
Aristolochia rotunda	*Ciminum*
Asarum	*Daphnoides*
Aspalathus	*Dictamnus cretensis*
Asphodelus	*Dictamnus*
Atramentum sutoriū	*Diphriges*
Bdellium	*Dracunculus maior*
Calamus odoratus	*Dracunculus minor*
Capnos	*Driopteris*
Capparis	*Fæx*
Cardamomum	*Ficus*
Caros	*Flos Aeris*
Casia	*Fœniculum*
Caucalis	*Folium*
Centaurium maius	*Fumaria*
Chalcitis	*Galion*
Chameleon albus	*Glicisis*
Camapitis	*Gramen*
Chamadapne	*Granum cnidium*
Chamasice	*Halcionium*
Chelidonium maius	*Halimos*
Chelidonium minus	*Hauena*
Chrisocome	*Hedera*
Chrisocolla	*Hiberis*
Cinis sarment. vitis	*Hirundinaria*
Cinnabaris	*Hidropiper*
Coagulum	*Irion*

Iris
Isatis siluestris
Iuniperus
Lactaria herba
Lanaria
Lapis Phrigius
Lapis ostracites
Lapis thytes
Lapis smiris
Laserpitium
Laureola
Laurus alexandrina
Leontopetalum
Leucas
Lolium
Macer
Mala citria
Malabathron
Mel
Melanteria
Mentha
Meon
Moli
Nardus
Nardus Gallica
Nardus Montana
Nasturtium
Nepeta
Oculus bouis
Oleum sinapinum
Oleum laurinum
Olusatrum
Ononis
Onosma
Onix Indicus
Orminum
Pancratium
Paeonia
Peplis
Peplos
Periclimenum
Petroselinum
Phu, piper
Pituisa
Pix liquida
Pix sicca
Polium
Poligonatum
Porrum capitatum
Porrum agreste
Pseudobunium
Pseudodictamnus
Psoricum
Ptarmica
Pulegium
Picnocomo
Pyrethrum
Quinquefolium
Radicula
Ranunculus
Rha
Raphanus
Ruta
Sabina

Sagapenum

Sagapenum	*Thlaspi*
Salis flos	*Thapsia*
Sardonia herba	*Thimelęa*
Scandix	*Thimbra*
Scilla	*Thimus*
Scordium	*Tithimalus*
Scorodoprason	*Tordilion*
Serpillum	*Tragoriganum*
Seseli	*Tripolium*
Sinapi	*Trissago*
Smilax aspera	*Tussilago*
Smilax lenis	*Veratrum album*
Smirnium	*Veratrum nigrum*
Spongia	*Veronica*
Sphondilion	*Viscum*
Spuma argenti	*Vitex*
Stachis	*Vitis alba*
Staphilinus	*Vitis nigra*
Staphis siluest.	*Zingiber, &c.*
Testæ marinæ	

De medicamentis adstringentibus. Cap. XXII.

ADstringens sapor tum austeri, tum acerbi est genus: inestq́ue medicamentis adstringentibus facultas, & qualitas cum acribus pugnacissima. Nam contrahunt, constipantq́ue, atq; condensant substantiam nostrã adstringentia, ac proinde in quamuis corporis nostri partem ex-

trinsecus imposita fuerint, continuò illam rugosam, & contractum efficiunt, contrà quàm acria, quæ imposita cuti, perspicuò cam excalfaciunt, atque in molem attollunt, rubente colore, & si diutius immorentur, etiam vlcerant. Porrò adstringentia refrigerando, contrahendo, constringendoq; in illis etiam contentum repellere, ex quo liquet facultatem aduersissimam esse adstringentibus, cum acribus. Sunt autem adstringentia,

Absinthium
Abrotonum
Acacia
Acetum
Achillea
Acinus
Aes vstum
Agnus
Aerugo
Agaricum
Aloe
Alumen
Ambrosia
Anchusa
Aphace
Arbutus
Argenti recrementum
Argenti spuma
Aspalathus
Astragalus
Alga marina
Atramentum sutorium
Baccharis
Balaustium
Beta nigra
Brassica
Britannica
Bromos
Bulbus esculentus
Bolus Armenus
Bursa pastoris
Calamus odoratus
Capnos
Capparis
Centaurium maius
Centunculus

Ceratia

Ceratia
Calcanthum
Chalcitis
Chrisocome
Chrisocolla
Cichorium
Cinnabaris
Cistus
Climenum
Colimbades
Condrilla
Corallium
Coriandrum
Corvus
Coronopus
Crocus modicè
Cupressus
Cinosbatus
Ciperus
Diphriges
Dracunculus maior
Driopteris
Ebur
Elatine
Ephemerum alterum
Equisetum
Eupatorium
Fæx vini
Ferula
Filix
Fumaria
Galla

Gingidium
Glandes
Clansunguentaria
Glicirrhiza
Gnaphalium
Granum infectorium
Gipsum
Halimos
Hedera
Hedisarum
Helxine
Hemerocallis
Hemionitis
Hieracium
Hiacinthus
Hipocisthis
Intibus
Isatis
Isopirum
Iuglans
Iuniperi bacca
Ilex
Lambrusca
Ladanum
Lapis Armenius
Lapis phrigius
Lapis hamatites
Lapis scissilis
Lapis ostracites
Lapis magnes
Lapis Geodes
Lens

Lentiscus
Leporinus pes
Ligustrum
Limonium
Lotus arbor
Licopsis
Licium
Lisimachia
Malum punicum
Macer
Malicorium
Malum cotoneum
Mala siluestria
Mala persica
Malabathrum
Manna thuris
Malum
Mastiche
Medium
Melilotum
Melanteria
Mentha
Mespila
Misy
Morus
Muscus
Muscus marinus
Mirtus
Nardus omnis
Nimphæa
Ochra
Olea siluestris
Oleum acerbum
Olostium
Omphacium
Oriza
Oxiacantha
Paliurus
Palma
Pæonia
Persea
Personata
Phœnix
Phu
Phillitis
Picea
Pinus
Pirus siluestris
Plantago
Plumbarius lapis
Plumbum elotum
Poligonatum
Poligonum
Polipodium
Portulaca
Potamogeton
Pruna siluestria
Psoricum
Punica mala
Quercus
Radix Idea
Radix rhodia
Recrementum plumbi
Recrementum argenti

Rha-

Rhaponticum
Rhus, rosa
Rubia
Rubrica siponica
Rubrica fabrilis
Rubus
Rubus Idæus
Rumex
Sal
Salis spuma
Saluia
Salix
Scordium
Sedum maius
Sedum minus
Sentis canina
Sideritis
Siser
Solanum
Solanum vesicarium
Sory
Sonchus
Spina alba
Spina arabica
Spodium
Squama æris
Stibium
Stœchas
Stœbe
Stratiotes
Simphitum petræum
Simphitum magnum
Tamarix
Terebinthus
Terra lemnia
Terra erethria
Terra cimolia
Terra pinguis
Terra melis
Tilia
Tomentum
Tragium alterum
Tragoriganum
Tragos
Tribulus
Thuris cortex
Thus
Veneris vmbilicus
Verbascum
Vitex
Vitis alba
Vitis nigra
Vitis vinifera
Vlmus
Vinacei
Vua acerba, &c.

De medicamentis constringentibus, Cap. XXIII.

Constringentia seu contrahentia seu obstruentia medicamenta crassæ sunt essentiæ, hiantia vasorum ora concludunt, exiguosq; meatus non subeunt, sed foris incumbunt, frigida sunt temperie, & substantiam habent terrestrem crassarum partium: cuiusmodi sunt

Acacia
Arbutus
Aes vstum
Agrestis olea
Alumen
Atramētum sutoriū
Balaustium
Chalcitis
Empetron
Flos æris
Flos salis
Galla
Glandes
Glans vnguentaria
Lapis gagates
Lapis Thracius
Lapis morochtus
Lisimachia
Malicorium
Mespila
Melanteria
Misy
Mirtus
Mirtidanum
Nitrum
Palma
Pinus
Pinaster
Quercus
Rubus
Sorbus
Sori
Spina alba
Spina Arabica
Squama æris
Strucia cidonia
Spongia, &c.

De medicamentis aperientibus. Cap. XXIIII.

Aperientia seu Anastomotica medicamenta vasorum oscula aperiunt. Itaque contraria sunt medicamentis constringentibus aperientia, quæ natura sunt calida, acria, atque mordacia, tum crassarum insuper partium vt

Absinthium
Abrotonum
Acorus
Adiantum
Agaricus
Aloe
Allium
Amaracus
Ammi
Anthemis
Apium
Aristolochia
Artemisia
Asarum
Asparagus
Asplenum
Asphodelus
Amigdala amara
Betonica
Brassica
Calamintha
Cancamum
Capparis
Capa
Carduus
Ca-pesium
Centaurium maius
Centarium mi.
Chamædris
Chamæpitis
Cicer rubrum
Cichorium
Cinnamomum,
Costus
Crithmum
Cuscuta
Ciclaminus
Daucus
Eupatorium
Eringium
Fœniculum
Fel taurinum
Gentiana
Hissop[illegible]

Iris *Polium*
Iuniperus *Pulegium*
Laurus *Raphanus*
Libanotis *Rhaponticum*
Lichen *Rhabarbarum*
Ligusticum *Rosarum succus*
Marrubium *Rosmarinum*
Melissa *Rubia*
Melopeponum semen *Ruscus*
Mentastrum *Sabina*
Meum *Scilla*
Mirrha *Scordium*
Napi semen *Sphondilium*
Nardus vtraque *Sinapi*
Nigella *Sium*
Ononis radix *Smirnium*
Oleum irinum *Squinanthum*
Oleum amaracinum *Sulphur*
Origanum *Thimus*
Oxilapathum *Thimbra*
Pastinaca siluestris *Trichomanes*
Petroselinum *Verbenaca*
Peucedanum *Vrtica, &c.*
Pistacia

De medicamentis discutientibus. Cap. XXV.

M*Edicamenta discutientia calida sunt cum substantiæ tenuitate, vt sunt*

Abrotonum *Adiantum*
Acanthus *Althea*

Ammi

Ammi
Anagiris
Androſaces
Anetum
Aniſum
Anthemum
Aparine
Apium
Apiaſtrum
Apocinum
Argemone
Ariſtolochia
Aſclepias
Aſpodelus
Aſter Atticus
Atriplex
Beta
Bdellium
Bitumen
Braſſica
Bromus
Bupthalmum
Butirum
Brioniȩ radix
Cannabis
Capparis
Chamæmelum
Carum
Caſia
Caſeus uetus
Caſtoreum
Caucalis
Cedrus
Cera
Chameleon album,
nigrum.
Chamæpitis
Chamæſice
Chelidonium maius
Chryſanthemum
Cicer
Citiſus
Clinopodium
coagulum
colus ruſtica
coriandrum
crocodilium
cucumis ſilu.
cicraminus
ciminum
Daucus
Dictamnus creticus
Ebulus
Elaterium
Erui farina
Fæx
Furfur
Fœnum græcum
Galbanum
Galiopſis
Geranium
Gladiolus
Gutta ammoniaca
Halcionium

Harundo

Harundo
Hauena
Hemorocallis
Hordei farina
Hidropiper
Iasminum
Iris
Isatis satiua
Iuglandes
Lacca
ladanum
Lampsana
Lanaria herba
Lapis phrigius
Lapis pirites
lapis gagates
Lapis thracius
Lapis alabastr.
Leontopetalum
Leucas
Libanotis
Ligusticum
Ligustrum
Lilij folia
Lini semen
Lolium
Lupinorum farina
Licium
Malua
Marrubium
Melilotum
Mentha
Meum
Mercurialis
Moli
Muscus
Nasturtium
Nepeta
Nerium
Nigella
Nitrum
Nitri spuma
Ocimum
Oculus bouis
Oleum uetus
Oleum ricininum
Oleum raphaninum
Oleum melanthinum
Oleum picinum
Oleum anethinum
Oleum chamamelinum
Oleum rutaceum
Olusatrum
Onobrichis
Origanum
Paliurus
Panax
Pancratium
Paronichia
Personata
Petroselinum
Peucedanum
Piper
Pix liquida

Pix ſicca
Pix zopiſſa
Pinguedo ouis
pſeudobunium
Ptarmica
Picnocomum
Quinquefolium
Radicula
Radix rhodia
Rhamnus
Raphanus agreſtis
Reſina
Ricinus
Rotundus iuncus
Rumex
Ruta
Ruta ſilueſtris
Sabina
Sagapenum
Sal
Salis ſpuma
Salis flos
Sambuchus
Sampſuchum
Sandaracha
Scammonium
Senecio
Seſamum
Siſimbrium
Sium
Smirnium
ſpongia
ſtirax
ſtachas
ſtercus omne
Terra cimolia
Terra pinguis
Terra ampelitis
Teſta ma. lota
Thapſia
Tragium
Terebinthina
Tragoriganum
Trichomanes
Veneris umbil.
Verbaſcum
Viſcum
Vitis
Vrtica
Vua
Xiris
Xanthium
Zingiber, &c.

De medicamentis condenſantibus. Cap. XXVI.

Condenſantia medicamenta frigida planè ſunt, non tamen terreſtris eſſentia.

sentiæ, neque äëreæ, sed potius aqueæ, cuiusmodi sunt

Aqua frigida
Semperuiuum
Portulaca
Mandragora
Cicuta
Tribulus uiridis
Psillium
Lenticula palustris
Altercum
Papauer, &c.

De medicamentis rarefacientibus.
Cap. XXVII.

Rarefacientia medicamenta condensantibus planè contraria sunt: calida enim sũt modicè & minimè sicca, tenuiumq́; partium. Proinde diffundunt, laxant, & cutis meatus dilatant: vt sunt

Adiantum
Althea
Anetum
Abrotonum
Chamæmelum
Fænumgræcum
Farina hordei
Farina erui
Farina tritici
Lini semen
Mercurialis
Melilotum
Oleum chamæmelinum
Oleum vetus
Oleum cicininum
Oleum raphaninum
Oleum ex cucumer. syl.
Oleum ex althea, &c.

De medicamentis emollentibus.
Cap. XXVIII.

Emollientia siue Malactica medicamenta modicè tum calida tum sicca esse conuenit: sed satis est, vt secundi aut tertij

tertij ordinis sint excalfacientium, primi exiccantium. Sed & his non secus ac pus mouentibus, emplastica uis, hoc est, poros illinendi inesse conuenit. Cæterùm quantò maiorem euacuandi facultatem habere debet, tantò vtique minus etiam meatus illitu obstruere, ne actio impediatur: vt sunt

Acanthus
Adeps omnis
Althea
Ammoniacum
Amurca
Anthemis
Aqua tepida
Atriplex
Bdellium
Beta alba
Bitumen
Brassica
Buglossum
Buphtalmus
Butirum
Cera
Cæpa cocta
Cerussa
Cucumis siluestris
Colophonia
Cidoniorum semen
Crocus
Cupressus
Ficcus sicca
Fœnum gracum
Galbanum
Hemorocallis
Hippoglossum
Iris
Lac
ladanum
lana succida
laurus
lilium
linisemen
lithargirium
loti sil. semen
Malua
Mastiche
Medulla ceruina
Medulla vitulina
Mel
Melilotum
Nigella

Oesippus

Oesipus	*Sapa*
Oleum oliuarum	*scilla*
Oleum amig. dulcium	*sesamum*
Opopanax	*stercus bubulum*
Pancratium	*stirax*
Phaselus	*Viola purpurea*
Pix arida	*Vlmi radix*
Plumbum vstum	*Vuæ passæ*
Psillij semen	*Viscum, &c.*
Resinæ omnes	

De medicamentis indurantibus. Cap. XXIX.

INdurantia ipsis emollientibus planè sunt contraria. Sunt enim frigida & humida, veluti semperuiuum, portulaca, psillium, lenticula palustris, solanum, &c. Similiter si quid simul refrigeret, & desiccet, & ipsum planè indurabit, at non propriè. Nam congelatione potius, quàm euacuatione durum efficitur corpus. Sin quid quòd innatam humiditatem nõ continet, induratũ est, id siccum aptius, quàm durum dicemus: constatq; eius sanatiò rigatione, & humectatione, non emollitione: Sicuti tensio, laxatione curatur, laxatio tensione. Duritiem verò sequitur tensio, mollitiem laxatio.

De

De medicamentis laxantibus. Cap. XXX.

MEdicamentorum laxantium non vna est species, sed tot, quot tensionum. Tensionem autem experiuntur, quę perfrictionum iniurijs patuerunt, aut ariditate rigent, aut inflammationibus obsidentur, aut duritia tumentes occalescũt, aut carnis copia partes quibusdam, non secus ac in phlegmonis, extuberant. Idcirco non etiã simpliciter vna est species laxantium remediorum, scilicet cum alia humectando, alia calfaciendo, alia verò emolliendo, quædam vacuando, nonnulla tumores præternaturam purgando, alia per horum coniugationẽ quampiam agẽdo laxare consueuerint. Porro laxitatem sentiunt ligamenta, tendones, cutis ipsa, ciq; subditi musculi, cùm copioso humore imbuuntur.

De medicamentis abstergentibus, & detergentibus. Cap. XXXI.

ABstergentia medicamenta calida crassarumq; partium esse debent, cuiusmodi sunt omnia amara, vel nitrosa,

quæ crassos viscososq; humores abstergere ualent: ex quorum numero sunt,

Absinthium	Bulbus esculentus
Abrotanum	Cadmia
Acorus	Canchamum
Aeris squamma	Capparis
Aerugo	Capnos
Agaricus	Cardamomum
Alisma.	Centaurium minus
Aloe	Cæpa
Amigdalæ amaræ	Chamædris
Anthillis	chamædaphne
Antirrhinum	chamæleon
Aparine	chamælea
Apiastrum	chamæpitis
Arction	chamæsice
Argemone	chelidonium maius
Argenti spuma	chondrilla
Aristolochia rotunda & longa	chrysocolla
	Cicer
Arum	cinis sarmentitius
asarum	cinnamomum
asparagus	clinopodium
asphodelus	colocinthis
atramentum sutoriũ	coniza
at..plicis semen	concula indica
Batis	Costus
Beta	crocomagma
Bdellium	cucumis satiuus
Brassica	cucumis siluestris
Buccina	ciclaminus

Diphiges

Diphryges
Dracunculus maior
Dulcis radix
driopteris
Ebenus
Elaterinm
Eliotropium
Equisetum
Eruum
Eupatorium
Euphorbium
Faba
Fel
Fæx
Ficus
Filix
Flos æris
Fœniculum sil.
Fœnumgræcum
Fumaria
Gentiana
Glans vnguentaria
Glandes
Granum infectorium
Halcionium
Harundo
Hedrea terrestris
Hedissarum
Helxine
Hemerocallis
Hirundinaria maior
Hordeum
Hiacinthus
Iasminum
Isopiron
Labrum Veneris
labrusca
lactaria herba
lactuca siluestris
lanaria herba
lampsana
lapis Armenius
lapis chalcitis
lapis pyrites
lapis Asius
lapis ostracites
lapis ophites
lapis thyites
lapis Arabicus
leucacantha
leucoion
libanotis
lichen
lilium
lithospermon
lithargirium
lotus siluestris
lupini
licium
Marum
Marubium
Mel
Misy
Mirrha

Narcissus
Nasturtium
Nepeta
Nigella
Nitrum
Nitri spuma
Nimphaea
Oleastellus herba
Oleum amigd. amar.
Oleum balaninum
Ononis
Onosma
Orminum satiuum
Orobus
Osiris
Panacis radix
Pancratium
Papauer corni.
Parthenium
Phu
Pistacia
Pitiusa
Pix vtraque
Plantago
Populus alba
Poterium
Pulicaris herba
Purpura
Picnocomum
Quinquefolium
Radicula
Ricinus

Rubia
Sagapenum
Salis spuma
Scammonium
Scandix
Scilla
Scordium
Sepia testa
Sesamoides maius & minus
Sideritis
Siser
Sisimbrium
Sisimbrium alt.
Solaris maior
Spuma argenti
Stachas
Sulphur
Tamarix
Telephion
Terra Samia
Terra Chia
Terra Selinusia
Terra Melia
Tithimalus
Trissago
Veneris vmbil.
Veratrum album
Veratrum nigrum
Verbascum
Veronica
Viola alba

Viscum

Viscum	*Vitis nigra*
Vitis alba	*Vitis vinifera*
Vitis siluestris	*Vlmus, &c.*

CAeterùm detergentia medicamenta non poros purgant, sed tantùm cutis uel ulcerum sordes. Huius generis sunt amara & dulcia quædam, quæ tenuium sunt partium: ut fabæ, eruum, lupini, iris, mel, hordeum, scilla, urticæ semen, &c.

De medicamentis adurentibus. Cap. XXXII.

ADurentia medicamenta quædam, crustam moliuntur, Græcis Eschаrotica dicta sunt, quòd escharas, hoc est, crustas, cauterij ritu efficiant, sunt consistentia crassa, & vehementer calida, & caustica, hoc est vrentia, & non secus atq; ignis corpus colliquant, & cuicunq; sensibili corporis parti inhæserint, pungentis stipitis ritu cruciant, ut

Adarces.	*Buprestis*
Aerugo	*Calx viua*
Aes vstum	*Chalcantum*
Allium	*Cinis ficulneus*
Asius lapis	*Calamintha*
Atramētum sutorium	*Cantharides*
Auripigmentum	*Chalcitis*

Chelidonium minus
Clematitis altera
Chrisocolla
Dracunculus
Driopteris
Eruca pinorum
Euphorbium
Fax usta
Hidropiper
Iberis
Lanaria herba
Melanteria
Misy Ochra
Pancratium
Psoricum
Ptarmica
Pulegium
Pulmo marinus
Piretrum
Ranunculus
Saluia
Sardonia herba
Scilla
Sinapi
Staphisagria
Thapsia
Thimelaa
Tithymali
Veratrum album
Vrtica
Vrtica Romana.

De medicamentis attrahentibus. Cap. XXXIII.

ATrahentia medicamenta dicuntur, quæ ex alto corpore vehementius attrahunt, ijs quidem substantia calida est, & tenuium partium. Attrahit enim perpetuò calidum. Cæterùm quod cum caliditate coniunctam habet partium tenuitatem, trahit vehementius. Ex horum genere sunt

Amaracus
Ammoniacum
Anagallis utraque
Anagyris
Anchusæ radix
Anemone

Apium

Apium
Aristolochia rotunda
Baccari radix
Bdellium
Botrys
Bulbus esculentus
Centaurium utrunque
Cicer
Coclea terrestres
Cyclaminus
Dictamnus
Dracunculus
Elaterium
Eryngium
Fex usta
Fermentum
Galbanum
Gentiana
Gladiolus
Harundo
Hedera
Helenium
Heliotropium
Iris
Lacerta caput
Laserpitium
Magnes
Mastiche
Narcissus
Nepeta
Nitrum
Onosma
Opopanax.
Oxyacantha
Panacis radix
Pastinaca syluestris
Personata
Pix
Propolis
Pseudodictamnus
Pycnocomum
Pyretrum
Ranunculus
Resina omnis
Rubia
Sagapenum
Scoria argenti
Saseli Mass.
Siluri salsi caro
Stercus omne
Sinapi
Sulphur
Thapsia
Tragium
Veratrum nigrum
Verbascum
Viscum
Xyris, &c.

De medicamentis cientibus.
Cap. XXXIIII.

Cientia medicamenta sunt vehementer calida, & substantia tenui, siue vrinam, siue menses, siue sudores cieant; cuiusmodi sunt

Ageratum
Allium
Alisma
Ammi
Amigd. amara
Anagiris
Androsaces
Anemone
Anisum
Anthemis
Apium
Apiastrum
Aristolo. longa
Artemisia
Asarum
Ascyrum
Asphodelus
Atramentum sut.
Atriplex
Balsamum
Bdellium
Bitumen
Brassica
Bulbus vomit.
Calamus odor.
Cancamum
Cantharides
Capnos
Capparis
Carduus
Carpesium
Carum
Casia
Castoreum
Caucalis
Cedri fructus
Centaurium vtrumq;
Chamæpytis
Chamædaphne
Chrisocomum
Cicer
Conyza
Coris
Costus
Crocus
Crocomagma
Crocodilium
Cucumis satius

Cucu-

Cucumis syl.
Ciclaminus
Ciminum
Cyperus
Cytisus
Dapnoides
Daucus
Daucus sileuest.
Dictamnus
Dictamnus cretem.
Dracunculus uterque
Elaterium
Epithimum
Ervum
Eruca
Eryngium
Fel
Ferula
Fœniculum
Folium
Fumaria
Gingidium
Granum cnidium
Gutta ammoniaca
Heliochrisum
Hypericum
Iasminum
Inula
Iris
Irio
Iuniperus
Iuniperi bacca

Lactuca syl.
Lanaria herba
Laureola.
Laurus Alex.
Leontopetalum
Leucoion
Libanotis
Ligusticum
Lithospermum
Lonchitis
Malum cidonium
Mala orbiculata
Mala citria
Malabathrum
Milium
Moly
Mirrhis
Napum
Narcissus
Nardum
Nardum celticum
Nardum montanum
Nepeta
Nigella
Ocimum
Oesipus
Olea Aethiop. la.
Onobrychis
Ononis
Origanum
Orminum
Paliurus

Panax
Pancratium
Pastinaca silu.
Pæonia mas
Pæonia fœmina
Periclymenum
Petroselinum
Peucedamum
Phaselus
Phu
Piper
Polium
Porrum capitatum
Porrum siluestre
Pseudobunium
Pseudodictamnus
Ptarmica
Pulegium
Radicola
Ranunculus
Raphanus
Rapum
Ricinus
Rubia
Ruscus
Ruta siluestris
Sabina
Sagapenum
Salis flos
Saluia
Sampsuchum
Sardonia herba
Satirium
Satirium alterum
Scandix
Scilla
Scordium
Scorodoprasum
Scolimus
Serpillum
Seseli
Siliqua
Sinapi
Sison
Siser
Sisimbrium alterum
Sium
Smilax hortensis
Smirnium
Solanum somniferum
Solanum vesicarium
Solaris maior
Terra lemnia
Thlaspi
Thimbra
Thimus
Tilia
Tordilium
Tragium
Tragoriganum
Trichomanes
Trifolium
Trissago
Veneris vmbilicus

Veratrum album
Veratrum nigrum
Vetonica
Vitis alba
Vrtica
Xiris
Zingiber, &c.

De medicamentis deleterijs. Cap. XXXV.

DEleteria sunt, quæ tota essentia nobis contraria sunt, proinde si vel minimum eorum assumptum fuerit; omnino lædat, necesse est, ceu dryopteris, & pityocampe, & thapsia, & solanum manicum, & hydragirum, & fungorum nõnulli, præterea saliua & fel venenatorum animalium. Nam quæ huiusmodi sunt, omnia genere sunt deleteria, non quantitate. Ac propterea eorum nihil in alexiterijs antidotis imponitur, veluti ea, quæ sola quantitate deleteria sunt, vtpote papaueris succus, & crocus, &c. Nam si horum aliquod largius hauriatur, dementabunt quędam, mortem autem quędam inferent. Cæterùm alijs admista conuenienti quodam pondere, seu mensura, adiuuabũt. Porrò humanæ naturę recta quidem ratione toto genere deleteria existimanda sunt, quę hominem aut per con-

tactum aut per erosione interficiunt, non vt frigefacientia duntaxat quantitate. Hęc enim, vt paulò antè dictum est, vincuntur interdum, & nutrimentum animali euadunt. Putrefaciētia autē, etiamsi quantitate minima sumantur, omnino tamen corrumpunt, quia videlicet, quæ putredini obnoxia sūt, calore, humiditateq́; putrescere solent. At calidus humidusq́; sanguis est. Itaque putrescere nunquam cessare potest, simulq́; vicissim putrefacere. Iam uerò cùm ijs quoque accidat, vt sensim incalescant, proinde longo etiam pòst tempore, à quo sumpta sunt, nonnulla interimunt, potissimùm quæ crassa terrenaq́; substantia. Hęc enim corporibus nostris inhærentia, insidentiaq́;, deinde temporis spacio putrescentia, ex crassitie sua tenaciter adhærentia, erodunt, corrumpuntq́; vicinas corporis partes. At quæ tenuiora sunt, etiam excerni interim cum excrementis possunt. Siquidem medicamēta putredine erosioneuè necātia quandoq́; non interficiunt, idq́; ob duas causas, quarum una est, quam modo diximus, nempe

nempè quum simul cum excrementis excernuntur, priusquam iniuria corpus afficiant. Altera est, si cui accipienti bona faucat fortuna, videlicet, aut cibis, aut quæ alioqui conferunt utenti, aut medico, qui curando præsit, nacto. Nam, ubi grauis ab ijs noxa illata est, malum neque uictus ratione, neque generosorum medicaminum, medicique auxiliatis ope sisti potest. Quòd si prorsus exile sit deleterium, nihil repugnat, quò minus illud quoque nihil perficiat, propterea quod cum excrementis excerni possit, aut idonea uictus ratione superari. At ex deleteriorum genere sunt

Aconitum	*Canis piscis fel*
Aeris squamma	*cantharides*
Aerugo	*Castoreum malum*
Agaricus	*Cerussa*
Anacardi	*Calcanthum*
Apocinum	*Chalcitis*
Argenti spuma	*Chamedaphne*
Argentum uiuum	*Chamalaa*
Arsenicum alb.	*Chamaleon*
Auripigmentum	*Chrisocola*
Bupreſtis	*Colchicum*
Brionia	*Colocinthis*
Calx	*coriandrum*

ciclaminus	*Pardi fel*
Daphnoides	*Pitiusa*
Doricnium	*Pharicum*
Draconculi sem.	*Plumbi scobs*
Elaterium	*Psoricum*
Eruca pinorum	*Psillium*
Euphorbium	*Rana rubeta*
Flammula	*Ricinus*
Felis cerebrum	*Rhododaphne*
Ferri scobs	*Salamandra*
Fungi	*Sandaracha*
Gipsum	*Sanguis menstruus*
Genistæ semen	*Sanguis taurinus*
Hiosciamus	*Sardonia herba*
Ixia	*Scamonium*
Lapis armenus	*Scilla*
Lapis caruleus	*Solanum manicum*
Lapis magnes	*Staphisagria*
Lathiris	*Sudor quadrupedum*
Lepus marinus	*Taxus*
Mandragora	*Thapsia*
Mel heracleoticum	*Thimelæa*
Minium	*Toxicum*
Nerium	*Turpetum*
Nux nomica	*Viperæ fel*
Opium	*Veratrum album*
Opocalpasum	*Veratrum nigrum*
Papauer corniculatum	*Vitis alba, &c.*

De

De medicamentis alexiterijs.
Cap. XXXVI.

ALexiteriorum, seu alexipharmacorum natura duplex est. Quædam enim eorum, quod mortiferũ est, alterant, & alterando iuuant. Quædam verò ex corpore patiente corrumpens venenum, seu medicamen deleterium euacuant. Verum alterant una qualitate, aut duarum coniugatione, aut denique tota substãtia. Euacuant quoque totius essentiæ similitudine, aut caliditate, & partium subtilitate. At alexiterium, quod qualitatis solùm contrarietate auxilio est, manifestum est. Nam si frigidum deleterium, aut uenenum animantis ab excalfacientibus petendum est remedium; sin calidum, à refrigerantibus: si uerò humidũ, ab exiccantibus: sin siccum, ab humectantibus. Sic etiam si frigidum sit & humidum, ab exiccantibus, & calefacientibus, & in reliquis coniugationib us pro portione similiter. Cæterùm alexiteria, quę tota substantia medicamenta deleteria alterant, facultatem seu naturam habent mediam

inter corpora affecta & ipsa afficientia, ut scilicet idē sit recessus corporis, ad facultatem alexipharmacā, qui alexipharmaci ad deleteriam: & rursus deleterij ad alexipharmacum, quæ alexipharmaci ad corpus. Quapropter omnia propemodum, quę deleterijs aduersantur, si largius sumpta fuerint, grauiter corpus animantis oblædunt, quamobrem in ijs exhibendis consideratione opus est. Porrò omne deleterium venenum, à foris adhibitis medicamentis euacuatur, vtpote, aut caliditate attractionem molientibus, aut totius substantiæ similitudine. Sed & hic quoad fieri poterit, maximè medium natura alexiterium sit, necesse est. Nam si aduersissimū foret corpori, in ipsum ageret potius ceu deleterium non euacuaret uenenum. Porrò ex genere alexiteriorū sunt

Abratonum	*Apium*
Anisum	*Acorus*
Absinthium	*Amomum*
Aristolochia longa	*Bdellium*
Agaricum	*Butirum*
Allium	*Brassica succus*
Adiantum	*Brionia radix*
Ammi	*Betonica*

Bolus

Bolus armenus	*Laserpitium*
Ciperi radix	*Libisticum*
castoreum	*Leucas*
cinnamomum	*Marrubium*
cardammomum	*Mala citria*
citrei mali se.	*Iuglans*
chamædris	*Napi*
casia	*Origanum*
carnabadinm	*Pulegium*
costus	*Paliurus*
calamintha	*Polium*
ciminum sil.	*Quinquefolium*
ciclaminus	*Laserpitium*
Daucus	*Piper*
Dictamnus	*Ruta*
Elleborine	*Rapa semen*
Eupatorium	*Scordium*
Erisimum	*Sulphur*
Fœniculum	*Smilax asp.*
Gentiana	*Terra lemnia*
Galbanum	*Terra samia*
Irio	*Vnicornu, &c.*
Iuniperus	

De medicamentis pus mouentibus. Cap. XXXVII.

M*Edicamenta suppurantia calida & humida, æquè, vt corpus humanū, in quo pus moueri debet, sint oportet, ita ut neque id corpus humectent, neque exiccent, neque calefaciant, neq; refrigerent,*

frigerent, sed tantùm caloris nostri substantiam augeant. Nam qualis est in naturis temperatis calor natiuus, tale esse debet, quod ad mouendum pus adhibebitur medicamentum. At si iusto calidior natura fuerit, medicamen, quod pus mouebit in eo corpore, calidius sit oportet, tanto nimirum temperamento calidius, quantò & natura eius temperaturam in caliditate exuperat. Ex quo liquet, vniuscuiusq; singulatim hominis suum, ac proprium esse puris mouẽdi medicamentum. Porrò suppuratorium medicamentũ emplasticum quoque esse debet, qua substantiæ caloris effluxus prohibeatur. Nam si innati caloris substantiam augere, non intendere qualitatem ipsam conueniat, poros corporis obstructos esse necesse est. Sũt autem suppuratoria medicamenta

Adeps porcinus	*Amomum*
Adeps vitulinus	*Butirum*
Adeps gallinaceorum	*Brioniæ radix*
Adeps taurinus	*Cera cum oleo aliquo calido*
Adeps caprinus	*crocus*
Adeps anserinus	*chondri farina*
Althea	

Farina

Farina triticea cum aqua & oleo
Farina hordei
Farina lolij
Fermentum
Ficus
Fœnumgræcum
Hidrelæum
Ladanum
Liliorum alborum capita
Lini semen
Mastiche
Oesipum
Panis coctus cum aqua & oleo
Pix cum oleo aliquo
Resina cum oleo
Smirnium
Stirax
Thus, &c.

De medicamentis emplasticis, Cap. XXXVIII.

EMplasticum medicamentum est, quod poros illinendi facultatem obtinet, quod viscosum sit & terrenæ consistentiæ, sic vt tenaciter corporis illitum inhæreat, omni mordacitate vacās. Temperatum igitur sit in caloris & frigoris differentia: siccę & terrestris consistentię, & citra morsum desiccantis, veluti pleraque, quæ exactè lota sunt. Sunt autem emplastica

Adeps omnis recens
Adeps suillus
Althea
Amilum
Bdellium
Butirum
Cacalia
Cerussa
Calx lota
Cadmia lota
Caseosum lactis
Cera

Cimolia

Cimolia terra — *Miagrum*
Condrus — *Nuclei pinei*
Coclea — *Oesipus*
Fermentum — *Oleum*
Fœnumgræcum — *Oui album*
Ficus — *Samius aster*
Gummi — *Sarcocolla*
Gipsum — *Sesamum*
Iris — *Terra cretensis*
Lilium — *Terra fullonum*
Lupini — *Thus*
Malua — *Tragacanthum*
Medulla — *Triticea farina*
Mel — *Triticeus panis*
Mucago omnis — *Vua passa, &c.*

De medicamentis obstructione liberantibus. Cap. XXXIX.

Medicamentum quod obstructione seu infarctu liberat, emplastico planè contrarium est, quia nec viscosum, nec mordacitatis expers sed nitrosum vel amarum, & tenuium partium: vt

Absintium — *Asparagus*
Abrotonum — *Baccharis*
Acetum — *Carpesium*
Allium — *Capparis cortex*
Agaricum — *Cubeba*
Amigdala amara — *Eruum*
Asarum — *Gentiana*
Aphronitrum — *Hedissaru*

Hede-

Hedera terrest.
Hirundinaria
Iris
Lupini
Marubium
Nepeta
Nitrum
Nitri spuma
Orobus.
Osiris
Pœonia
Pistacia
Pulium
Rhu
Rubia
Ruscus
Scilla
Scandix
Seriphion
Scolopendrium
Sison
Tamaricis radix
Thimus
Vrtica semen, &c.

De medicamentis epuloticis. Cap. XL.

EPulotica, hoc est, quæ cicatricem inducunt medicamenta, vlcera plana claudere valent. Proinde vt contrahant, constringant, constipent, densent, siccent, & calli instar indurent, necesse est, cùm cutis aliud nihil sit, quàm caro in callum indurata. Ex horum autem genere sunt,

Aegiptiæ spinæ fructus
Aeris squamma
Aerugo
Aes vstum
Aloe
Alumen vstum
Althea
Amilum
Anagallis
Aristolochia
Aqua alumin.
Argenti spuma
Asii lapidis flos
Balaustia
Bdellium
Bolus Armenus
Buccinæ putamen
Cadmia

Calx

Calx lota
Chamædris
chalcitis
cerusa
centaurium
conchula Indi.
corallium
Diphriges
Dracunculus
Ebulus
Equisetum
Eruum
Erisimi simen
Eupatorium
Fax vini vsta
Fornacea testa vsta
Fragaria
Galla
Gummi acacia
Gipsum
Iris illirica
Isatis
Lolium
Licium
Lithargirum
Lupinus
Malicorium
Mel coctum
Mirrha
Misi
Mituli vsti eloti
Molibdana
Mirobalani
Mirti bacca
Omphacitis galla
Ostreorum putamina
Palmula
Papirus vsta
Pentaphillon
Persoliata
Platago
Pompholix
Plumbum vstum
Plumbum elotum
Pumex
Purpura cremata
Sanguis draconis
Sambuci folia
Sandaracha
Sarcocolla
Spodium
Spongia
Stibium
Simphitum maius
Thus
Tormentilla
Terra lemnia
Testa oui
Verbenaca, &c.

De

De medicamentis exedentibus. Cap. XLI.

Exedentia medicamenta, Græcis cathæretica dicta, extimam tantum superficiem, quam cõtigerunt, detrahunt, sed in altum subire non valent: ita ut eorum vsus sit ad detrahendam vlceribus excrescentibus carnem superfluam, cicatricemq́ inducendum. Oriuntur ex calida, sicca, tenuiumq́ partium substantia. Ex horum numero sunt

Adarces	*Auripigmentum*
Aerugo	*Calx*
Aeris flos	*Cantharides*
Aeris squãma	*Cæruleus lapis*
Aes vstum	*Calcanthum*
Alumen	*Calcitis*
Aqua saponis	*Diphriges*
Argentum uiuum sublimatum	*Melanteria*
	Mercurij oleum
Argentum uiuum præcipitatum	*Misi*
	Ochra
Arsenicum	*Psoricum*
Asiæ petræ flos	*Sori*
Asius lapis.	*Stibij oleum, &c.*

De

De medicamentis expurgantibus. Cap. XLII.

MEdicamenta expurgantia calida esse debent & substantia crassa, sed minori quam abstergentia: eiusmodi sunt,

Absinthium
Adiantum
Amigdala amara
Anagallis
Anemone
Apiastrum
Apios
Aqua maris
Argemone
Aristolochia rotunda
Arum
Asclepias
Atramētum sutorium
Ballote
Balsamum
Beta
Buccina
Butirum
Capparis
cardui succus
caries lignorum
carpesium
cedrinus liquor
centaurium maius
centaurium minus
cæpe
chamæpitis
chelidonium maius
chelidonium mi.
chrisocolla
cicer
cinamomum
circea
clematis altera
cnicus
colocinthis
colimbades
conchula Indica
crocodilion
cucurbita usta
cucumis satiuus
cucumis siluest.
ciclaminus
Daphnoides
Dictamnus
Dictamnus cretensis
Dracunculus maior
Ebulus

Ela-

Elaterium
Empetrum
Epithimum
Eruum
Eupatorium
Faba
Ficus
Flos aris
Fumaria
Gentiana
Genista
Glans vnguen.
Granum cnid.
Gutta amoniaca
Hedera
Hedissarum
Hippophestum
Hippophaes
Hissopus
Iris
Irio
Isopirum
Iuniperi bacca
Lactuca sil.
Lanaria herba
Lapis Armenus
Lapis Indicus
Lapis chalcitis
Leucantha
Libanotis
Lini semen
Lotus satiuus
Lichnis sil.
Mandragora
Marrubium
Mel
Melanteria
Mercurialis
Mora matura
Mori rad. decoct.
Miagros
Mirrha
Mirrhis
Narcissus
Nasturtium
Nitrum
Oenanthe
Oenomel
Olusatrum
Orobus
Origanum
Orminum
Othonna
Paliurus
Pancratium
Papauer corni.
Papauer spum.
Parthenium
Pastinaca
Paonia
Peplis
Peplos
Peucedanum
Piper

Pistacia
Pitiusa
Polium
Poligonatum
Polipodium
Porrum capit.
Porrum siluest.
Pruna
Pseudodictamnum
Ptarmica
Pulegium
Pumex
Purpura
Picnocomum
Radicula
Rhaponticum
Rhabarbarum
Recrementum plumb.
Recrementum argent.
Ricinus
Rubia
Ruscus
Sabina
Sagapenum
Sal
Salis spuma
Salis flos
Saluia
Sambucus
Scamonium
Scandex
Scilla

Scordium
Sesamoides ma.
Sasamoides mi.
Siliqua
Solaris maior
Spartium
Spodium
Sphondilium
Squama æris
Staphilinus
Staphisagria
Stibium
Stæchas
Sulphur
Simpitum petræum
Terebinthus
Testiculus
Testiculus alter
Terra melia
Thlaspi
Thapsia
Thelipteris
Thimelæa
Thimbra
Thimus
Tithimalus
Tordilium
Tragoriganum
Trichomanes
Trifolium
Tripolium
Trissago

Thus

Thus — *Vitex*
Thuris manna — *Vitis alba*
Thuris fuligo — *Vitis nigra*
Veratrum album — *Vitis silvestris*
Veratrum nig. — *Vlmus*
Verbenaca — *Vrtica*
Vetonica — *Zingiber, &c.*

De medicamentis extenuantibus. Cap. XLIII.

Extenuantia medicamenta calida sunt, & tenuium partiũ. Suo enim calore & subtilitate, facilè meatus subintrant, & crasso occurrentia humori, sese suę humiditatis causa insinuant, hac ratione extenuandi prębent effectum. Ex genere verò extenuantium sunt:

Absinthium seriphium — *Apium satiuum*
Abrotonum — *Apium siluestre*
Acetum — *Apium palustre*
Acorus — *Apium magnum*
Adianthum — *Artemisia*
Allium — *Aristolochia rotunda*
Ammi — *Asarum*
Amomum — *Asphodelus*
Amigdala dulcia, & amara — *Asplenium*
Aparine — *Baccharis*
Anchusa — *Balsamum*
Anemone — *Brassica siluestris*
Anetum — *Butirum*
Chamamelum

Cancamum
casia
castoreum
cedrinus liquor
cinnabarum
cinnamomum
clinopodium
coris
cucumis siluestris
cuminum
cuminum sil.
Daucus
Daucus silu.
Dictamnus
Dictamnus cre.
Dracunculus ma.
Dracunculus mi.
Elaterium
Elelisphacos
Fel
Ferula
Ficus
Gentiana
Hissopus
Iris
Iuglandes
Iuniperi bacca
Lacca
Lapis calcitis
Lapis spongia
Laserpitium
Ligusticum
Marrubium
Opopanax
Origanum
Panax
Paronichia
Pastinaca sil.
Peucedanum
Piper
Polemonia
Populus nigra
Pseudodictamnus
Ptarmica
Pulegium
Quinquefolium
Sabina
Sagapenum
Sal
Salis spuma
Sampsuchum
Sinapi
Sisimbrium
Squamma æris
Stœchas
Simphitum pet.
Thimbra
Thimus
Tragoriganum
Trichomanes, &c.

De medicamentis incrassantibus. Cap. XLIIII.

INcraßantia vero medicamenta frigida sunt, & craßarum partium. Frigore enim cogunt, & substantiæ craßitudine incraßant, ut Hypecoon, Hyoscyamus, &c.

De medicamentis flatus discutientibus. Cap. XLV.

FLatus discutientia medicamenta calida sunt cum partium tenuitate: ut

Absinthium	*Eringium*
acorus	*Fœniculum*
allium	*Furfur*
anisum	*Galanga*
apium	*Iuniperus*
anethum	*Iuncus odora.*
Bdellium	*Lauri bacca*
Carum	*Lignum aloes*
Carnabadium	*Maiorana*
Castoreum	*Nigella*
Camamelum	*Nux moscata*
Costus	*Origanum*
Cinnamomum	*Petroselinum*
Ciminum	*Piper*
Ciperus	*Rosmarinus*
Daucus	*Ruta*
Eruca	*Seseli*
Epithymum	*Smirnium*

Spica nardi | *Zingiber cõditum, &c.*
Vitex

De medicamentis repllentibus. Cap. XLVI.

EXtrahentia medicamenta calida quoque sunt cum substantiæ tenuitate: cuiusmodi sunt

Acuta spina radix
Ammoniacum
Anagallis vtraque
Aristolochia
Arum
Bulbi
Ciclaminus
Dictamnus
Dictamnus Cret.
Dracunculus maior
Dracunculus minor.
Elaterium
Eringium
Fermentum
Galbanum
Genista
Gladiolus
Gutta ammoniaca
Harundo
Lacerta caput
Narcissi radix
Oleum sinapinum
Opopanax
Onosma
Orminum
Oxiacantha radix
Picnocomum
Piper
Pix
Sagapenum
Scoria argenti
Sinapi
Sulphur
Tragium
Thapsia
Terebinthina
Verbasci semen
Viscum
Xiridis radix, &c.

De

De medicamentis glutinantibus. Cap. XLVII.

Glutinantia medicamenta ex sicca & cogente constant materia, Eiusmodi sunt

Achillea	*Centaurium minus*
Adianthum	*Climenum*
Acorus	*Costus*
Aloe	*Coniza*
Alumen	*Coccum insect.*
Althea	*Corallium*
Amomum	*Cupressus*
Amilum	*Ciclaminus*
Amurca	*Ciperi radix*
Androsamum	*Dictamnus*
Anthillis	*Daphnoides*
Aristolochia	*Dracunculus*
Argemone	*Equisetum*
Asphodelus	*Eupatorium*
Batus	*Erigerum*
Betonica	*Aes vstum*
Bitumen	*Fagus*
Brassica	*Filix*
Britannica	*Fragaria*
Brionia radix	*Gentiana*
Bulbus esculentus	*Glans*
Caseus	*Glicirrhiza succus*
Calamus odoratus	*Graminis radix*
Chamædris	*Gummi accacia*
Centaurium maius	*Gipsum*

Hedera	Polium
Hipericum	Policnemum
Hipocistis	Potamogeton
Ilicis pilula	Polignatum
Isatis	Polignonum vtrumque
Lapis gagates	Poterij radix
Lapis thracius	Punicorum citini
Lapis morochtus	Pumex
Lens	Quinquefolium
Lonchitis alt.	Quercus
Lisimachia	Resina omnes
Lolium	Salix
Licium	Sambucus
Malicorium	Sanguinalis
Mel	Sarcocolla
Millefolium	Scordium
Mirrha	Sideritis
Mirtus	Smirnium
Narcissus	Spongia
Ocimi semen	Stœbe
Oesipus	Stratiotes
Olea siluest.	Sicomorus
Oua	Simphitum
Palmule immat.	Simphitum petraum
Papirus	Terra lemnia
Pentaphillum	Terra erethria
Picea	Thuris manna
Perfoliata	Thus
Pirus	Tilia cortex
Pix sicca	Tormentilla
Plantago	Tragoriganum
Plumbum elotum	Verbascum

Ver-

Verbenaca | *Vlmus.*
Vitex

De medicamentis incidentibus. Cap. XLVIII.

INcidentia medicamenta ex partium tenuitate proficiſcuntur: ex quorum genere ſunt.

Abrotonum
Acanthus
Acetum
Agaricum
Allium
Amig. amara
Anagiris
Anemone
Arum
Caſia
Caſtoreum
Cedria
Chamapytis
Chelidonium vtrūq;
Capa
Cicer
Coagulum
Coniza
Cucumis ſilueſtris
Ciclaminus
Ciminum
Ciperus
Dictamnus cret.
Elaterium
Eruum
Eupatorium
Fel
Gentiana.
Glans vnguent.
Hiſſopus
Iris
Iſopirum
Iuniperi bacca.
Lepidium
Leucacantha
Libanotis
Liguſticum
Marrubium
Marum
Meum
Moli
Naſturtium
Nepeta
Nigella
Nitrum
Nitri ſpuma

Orobus — *Ruta*
Ononis — *Salis flos*
Origanum — *Scandix*
Paliurus — *Scilla*
Pancratium — *Scordium*
Papauer corn. — *Scorodophrasum*
Pastinaca sil. — *Sinapi*
Periclimenum — *Sphondilium*
Petroselinum — *Staphilinus*
Peucedanum — *Teucrium*
Piper — *Thlaspi*
Pitiusa — *Thimbra*
Polium — *Thimus*
Porrum capit. — *Tragoriganum*
Porrum sil. — *Trissago*
Pseudodictamnus — *Vetonica*
Radicula — *Vinum*
Raphanus — *Zingiber, &c.*
Rubia

De medicamentis repellentibus. Cap. XLIX.

R*Epellentia medicamenta frigida &* *crassarum partium sunt, facultatemq; habent occurrentes sibi succos in altum repellendi. Siquidem repellit semper frigidũ: & quod cum frigiditate partium crassitiem coniunxit, violentius propellit. Ex horum autem genere sunt*

Acacia — *Acetabulum*

Ambrosia

Ambrosia
Apollinaris herba
Balaustia
Caseus recens
Centunculus
Cerussa
Cistus
Cucurbita
Citinus
Ephemerum
Hordeum murinum
Lens palustris
Lentiscus
Leporinus pes
Limonium
Licopsis
Licium
Malicorium
Mali punici flos
Mespilus
Muscus marinus
Mirtus
Olostium
Omphacium
Omphacomel
Oxiacantha
Palma
Palma elate
Papauer satiuum
Papauer sil.
Persea
Phillitis
Picea
Pirus
Plantago
Plumbum
Portulaca
Potamogetum
Punica mala
Quercus
Radix Idaa
Rhus
Rubrica sinop.
Rubr. fabrilis
Rubus
Rubus ideus
Rumex
Sal
salis spuma
sanguinalis
sedum maius
sedum minus
sentis canina
solanum
stratiotes millefolia
stratiotes aquatica
simphitum petraum
Tamarix
Terra cimolia
Terra pinguis
Thuris cortex
Thuris manna, &c.

De medicamentis roborantibus. Cap. L.

ROborantia medicamenta adstrictoriam siue cohibentem facultatem obtinent, suntq; crassarum partium: cuiusmodi sunt.

Absinthium	Citinus
Acacia	Ebur
Agallochom	Equisetem
Aloe	Fagus
Alumen	Galla
Amaracus	Gallina ius
Arbutus	Gipsum
Balaustium	Hedisarum
Brion	Iaspis
Calamus odo.	Ilex
Castanea	Intibus silu.
Centaurium maior	Iuncus odora.
Coccum infect.	Labrusca flos
Colimbades	ladanum
Coralium	lagopus
Coriandrum	lentiscina resina
Coronopus	limonium
Cornu ceruinum	licium
Cornus	lisimachia
Crocum	Malabathrum
Costus	Malicorium
Cotonea mala	Mala silnestria
Cupressus	Mentha
Ciperus	mespilus

milium

Milium	*Quinquefolium*
Morus	*Rhaponticum*
Muscus	*Rhabarbarum*
Mirrha	*Rhodia radix*
Mirtus	*Rhus*
Nardum indicum	*Rosa*
Nardum celt.	*Rosmarinum alt.*
Oenanthe	*Rubus*
Olea siluest.	*Rubus Ideus*
Oliua salsa	*Saluia*
Omphacium	*Spina alba*
Oriza	*Spina Arabica*
Palma	*Sthœchas*
Palma elate	*Succinum*
Piper	*Simphitum petraum*
Pistacia	*Terebinthus*
Plantago	*Thus*
Platanus	*Thuris cortex, &c.*
Quercus	

De medicamentis sarcoticis. Cap. LI.

Sarcotica medicamenta mediocriter citraq; morsum abstergendi vim habere debent, vt cauitates carne impleant. Quæ enim carnem creant medicamenta, & cauitates implent, primam siccantium detergentiumq; sedē obtinent. Talia namque humoris abundantiam resiccare, & sordem detergere possunt. Ex horum autem genere sunt

Abiegna lacrima
Aloe
Butirum
Cadmia
Fuligo thuris
Hipericum
Iris
Lapis asius
Lentiscus
Mastiche
Mirrha
Panacis cortex
Pix arida
Pix liquida
Resina pinea
Resina strobilina
Resina terebinthina.
Sanguis draconis.
Sarcocolla
Styrax adustus
Thus
Thuris manna
Thuris cortex, &c.

De medicamentis sistendi vim habentibus. Cap. LII.

Sistentia medicamenta adstrictoriam, & cogentem vim obtinent: cuiusmodi sunt.

Acacia
Achillea
Acini
adiantum
agrestis olea
alisma
althea
alumen
astragalus
Brassica
britannica
bromus
Cinnabaris
cistus
clematis prima
clymenum
coagulum
condrilla
corallium
cornus
cornu ceruinum
coronopus
cupressus
cynosbatus
Fax
Ferula medul.
fagus
fœniculum syl.

Galla

plumbum crem.
poma cidonia
portulaca
potamogetum
pruna
punica mala
Quercus
Radix idea
recrementum plumbi
recrementũ argenti
rhus
rosa
rubrica sinopi.
rubric. fabrilis
rubus
rubus idaus
Sanguinalis
sarcocolla
sentis canina
solanum
sorba
spina alba
spina arabica
stibium
stœbe
stomoma
stratiotes millefolium
succinum
simphitum pet.
Testiculus alter
Tilia
tomentum
tragium alterum
tragus
tribulus
trichomanes
thuris cortex
thuris fuligo
Verbascum
Verbenaca
Vua acerba, &c.

De medicamentis vrinam cientibus. Cap. LIII.

Medicamenta vrinam prouocantia quodammodo acria esse debent, & valde calida, necnon sicca, à quibus sanguis non extenuatur solùm, sed & funditur, ac secernitur, non secus atque lac, quod coagulatur, seroso & tenui seorsum segregato, crasso in sese cocunte. Nam vt

renes

renes serosum humorem, qui in sanguine existit, facilius ad se trahant, multum cōfert primùm sanguinis fusio, deinde segregatio, quorum vtrumque à valido calore fit. Ex horum genere sunt

Acorus	*Cinnamomum*
ageratum	*crocus*
allium	*cyperus*
ammi	*cytisus*
amygdala amara	*Daucus*
androsaces	*Dictamnus*
anisum	*Dictamnus cretensis*
apium satiuum	*Dracunculus maior*
apium montanum	*Dracunculus minor*
apium magnum	*Echinus marinus*
asparagus	*Epithymum*
asphodelus	*Eruum. Eruca*
Baccharis	*Fumaria*
Balsamum	*Fœniculum*
Bdellium	*Folium*
Bitumen	*Gingidium*
Calamus odo.	*Gramen harund.*
Cantharides	*Gutta ammoniaca*
Capnos	*Helenium*
Capparis	*Iasminum*
Carduus	*Iris*
Carpesium	*Iuniperus*
Carum	*Iuniperi bacca*
Casia	*Lactuca syluestris*
Caucalis	*Lanaria herba*
chamæpitys	*Laurus Alexandrina*

Leon-

Leontopetalum
Libanotis
Liguſticum
Lithoſpermum
Lonchitis
Malum cydonium
Mala orbiculata
Mala punica acida
Malabatrum
Mel
Mentha
Meum
Milium
Moly
Napum
Nardus indica
Nardus Gallica
Nardus montana
Nepeta
Nigella
Ocymum
Olea ſyl.lacryma
Ononis
Origanum
Paliurus
Panax
Pancratium
Paſtinaca ſilueſtris
Peritlimenum
Petroſelinum
Peucedamum
Phu
Piper
Polium
Porrum capit.
Porrum ſilu.
Pſeudobunium
Pſeudodictamnus
Pulegium
Radicula
Raphanus
Rubia. Ruſcus
Ruta
Ruta ſilueſtris
Rumicis acuti radix
Sabina
Saluia
Sampſuchum
Scandix
Scilla
Scordium
Scolimus
Squinanthum
Semen apij
Semen petroſel.
Semen fœniculi
Semen dauci
Semen ſeſelios
Semen ſmirnij
Serpillum
Seſeli.
Siliqua
sinapi. siſon
siſimbrium

sium

sium	*tordilium*
smilax	*tragoriganum*
smirnium	*trichomanes*
solanum vesicar.	*trifolium*
solanum sonnifer.	*trissago*
sphondilium	*Veneris vmbil.*
Terebinthi fru.	*veronica*
testiculus alt.	*vitis alba*
thlaspi	*vitis nigra*
thimbra	*vrtica*
thimus	*Xyris*
tilia	*Zingiber, &c.*

De medicamentis menstrua prouocantibus. Cap. LIV.

QVæ menstrua prouocant medicamenta vehementer calida tenuiumq; partium esse debent, sed nõ admodum sicca, ita vt secundi vel tertij quodammodo ordinis calida sint, sicca verò primi, vel etiam secundi. Porrò menses mouentia vrinam quoque cieunt, sed inter se differunt, quod menses mouentia non tam valenter desiccent, vt vretica: verùm vretica ad menses prouocandas, atque ad lac generandum minimè apta sunt, vtpotè nimium desiccantia. At ex prouocantium menstrua genere sunt.

Ab-

Absinthium
abrotonum
acorus
adiantum
agaricum
allium
alisma
amomum
amigd. amara
anemone
anisum
anthemis
apium
apiastrum
aristolochia longa
arthemisia
asarum
astirum
asphodelus
Baccharis
balsamum
batis
betonica
bitumen
brionia radix
brassica
bunium
Calamintha
calamus odor.
canchanum
capparis
casia
Castoreum
cassutha
cancalis
cedri fructus
centaurium vtrumq;
chamapitis
chamadris
chamadaphne
chrysocome
cicer
cinnamomum
clinopodium
conyza
coris
costus
crocodilium
cucumis siluestris
ciclaminus
ciperus
Daphnoides
daucus
dictamnus
dictamnus cretensis
Elaterium
Elelisphacus
epithimum
eruum
eringium
Fœniculum
Galbanum
gladiolus
glicisis

Ho-

Hedera
Heliochrisus
Hypericum
Iasminum
Inula
Iris
Lanaria
lauendula
lapathum
laureola
laserpitium
laurus alexandrina
leucoion
libanotis
ligusticum
lilij radix
lithospermon
Marrubium
Meum
Melissa
Myrrha
Napus
Nasturtium
Nigella
Oesypus
Olee athiop. lacrima
Olusatrum
Oreoselinum
Origanum
Panax
Pastinaca siluestris
Paonia
Petroselinum
Peucedamum
Phu
Piper
Polium
Porrum capitatum
Porrum siluestre
Pseudobunium
Pseudodictamnus
Pulegium
Radicula
Rotūdus odoratus iuncus
Rubia
Ruscus
Ruta siluestris
Sagapenum
sabina
saluia
sampsuchum
scordium
serpillum
seseli
sison
sium
smirnion
solaris maior
spica nardi
staphis
staphilinus
stirax
Thlaspi

Thim-

Thimbra
Thimus
Tilia
Tragium
Tragoriganum
Trichomanes
Trifolium
Trissago
Veratrum vtrumque
Viola alba
Vitex
Vitis nigra
Vrtica, &c.

De medicamentis mẽstrua sistentibus. Cap. LV.

Medicamenta quæ menstrua cohibent, antedictis contraria eße debent vt sunt

Acacia
acetum
anthera
amurca aceti
Balaustia
Berberis
Bursa pastoris
Cinnabaris
cuminum
coagulum leporis
cornu ceruinum
Fagus
Fragaria
Glandium calices
Hipocistis
Hiosciamus
Ilex
Lapis hæmatites
licium
Limonium
lisimachia
Malum punicum acidum
Manna thuris
Medium
Mirtus
Nimphæa
Oxiacantha
Palma
Pæonia semen
Portulaca
Radix idea
Rubus
Rhus obsoniorum
Semperuiuum
sedum
sanguinalis
Simphitum

Sola-

Solanum	*Thuris cortex*
spina arabica	*Vua passa cum nucleis, &c.*
Thus	

De medicamentis sudorem cientibus. Cap. LVI.

S*Vdores eliciunt calida, quæ extenuãt, & digerunt humores, meatusq; rarefaciũt, vt incisus humor commodè & largè erumpat. Sudor nãq; natura duce prosilit, cùm superuacuum inanit humorem, & egerit. Aut cùm ea fuerit imbecillior, quàm vt humorem cõtinere valeat hiantibus iam quibus erumpit spiraculis; extenuatoq; qui excernitur humore. Sunt autem quæ id possunt, aqua calida, vel in vtre, uel in uesica, uel in uasculo, aut æneo, aut testaceo adhibita, ferula, granum cnidium, nepeta, onobrychis, salis flos.*

De medicamentis calculum frangentibus. Cap. LVII.

Q*Væ calculum renum minuunt medicamenta valenter incidere debẽt, absq; tamen siccitate, & vehementi calore. Calida namq; & sicca calculos procreant, indurantq;. Proinde quę minus excalfa-*

calfaciunt, incidereq́; ualent, meliora sunt, veluti.

Adiantum	*Lapis ophites*
acetum scillinum	*Lapis spongia*
alisma	*Lithospermon*
amigdala amara	*Malua*
arthemisia	*Marum*
asparagus	*Oculus solis*
abiegna lacrima	*Ochra*
althea	*Oleum amig. amar.*
Batus	*Ononis*
Betonica	*Paliurus*
Bdellium	*Parthenium*
Carpesium	*Polium*
Cerasii gummi	*Pruna*
Cicer	*Radicula*
Ciperus	*Rubi radix*
Cicada vsta	*Ruscus*
Cortex rad. lauri	*Sium*
Eringium	*Tragium*
Fœniculum silu.	*Tribulus*
Graminis radix	*Vetonica*
Lanaria herba	*Vitrum vstum, &c.*

De medicamentis lac generantibus.
Cap. LVIII.

M*Edicamenta quę lac generat modicè ex calfacere absq; desiccatione debent. Sint itaq; primi, vel saltem secundi ordinis excalfacientiũ, veluti glaux herba,*

herba, anethum viride, eruca, fœniculum, apium, smirnium, polium, sion, omnia quidem virentia.

De medicamentis, quæ crassos humores in thorace, & pulmone expurgant. Cap. LIX.

MEdicamenta, quæ expuitionem purulentam; ac tenacium humorũ, crassorumq́; in pectore, & pulmone collectorum facilem efficiunt, vim incidẽdi habere debent, non tamen multum calidã, nec valdè desiccantem. Debent autẽ sorbitiunculis potionibusq́; humectantibus admisceri. Ex horum genere sunt.

Acetum scillinum
adiantum
ammoniacum
apiastrum
amigdala amara
arum
Capillus Veneris
carica
crocodilion
Faba
Ficus
Glicirrhiza
Gummi Arabicum
Hissopum
Helenium
Irio
Iris
Isopiron
Lini semen
Marrubium
Mel
Mirrha
Nasturtium
Oleum ricininum
Palmula
penidia
peucedanum
pinea nux

saga-

Sagapenum	*Tussilago*
scabiosa	*Thimus*
scilla	*Vrtica*
Tragacanthum	*Vetonica*
Terebinthina	*Vuapassa*
Trichomanes	*Zizipha, &c.*

De medicamentis tussim sedantibus, & prouocantibus. Cap. LX.

QVæ tussim compescunt medicamẽta, naturam incrassandi habere debent. Proinde frigida, & crassarum partium vt sint, necesse est. Frigore enim cogunt, & substantiæ suæ crassitudine incrassant. At quæ tussim prouocant; vim extenuãdi, acrem, & mordacem habere conuenit. Nam quicquid mordax, ac acre est, ad tussim, impetum prouocat. Quapropter calida, tenuiumq; partiũ vt sint, necesse est. At tussis remedia sunt.

Allium	*Cerasi gummi*
Amigdala amara	*Cinnamomum*
Arum	*Daucus*
Asphodelus	*Galbanum*
Baccharis	*Hipecoon*
Bdellium	*Irio*
Bitumen	*Iris*
Buglossum	*Laserpitium*
Cardamomum	*Lanaria herba*
Cedri fructus	*Lini semen*

Mar-

Marrubium	*Sagapenum*
Mel	*Scilla*
Mirrha	*Scordium*
Oleum picinum	*Scorodoprason*
Origanum	*Seseli*
Panax	*Stechas*
Pancratium	*Stirax*
Papauer satiuum	*Sulphur*
Papaueris liquor	*Trigoriganum*
Piper	*Trissago*
Propolis	*Tussilago*
Radicula	*Verbascum*
Ruta	*Zingiber, &c.*

De medicamentis dolorem sedantibus. Cap. LXI.

ANodynorum medicamentorũ, quædam reuera sunt anodina, quædam nomine duntaxat. Reuera anodina calida quidem sunt, & coniunctã habent partium tenuitatem. Nam tenuium partium vt sint, & calidiora, quàm quæ symetra sunt, necesse est, vt scilicet euacuent, ac digerant, tum rarefaciant, extenuẽt, concoquant, & æquabile reddant, quicquid in partibus dolore vexatis, aut humorum acrium, aut lentorum, aut crassorum, aut multorum tenuibus spiramentis infarctorum, aut etiam vaporosi, aut crassi, aut admo-

admodum frigidi spiritus exitum commodum non inuenientis inhæsit, atq; inclusit. Itaq; nihil prorsum adstrictionis habeant, oportet. Anodyna verò nomine narcotica, hoc est, stupefacientia sunt, qualia sunt refrigerantia omnia. Nam medicamenta quæ soporem exhausta conciliant: ac imposita, partem sua frigiditate stupefaciunt, temperiem sortita sunt contrarii ijs, quæ reuera sunt anodyna. Corpus enim refrigerant omnia, & sensum eousque stupefaciunt, vt si paulò liberalius ebibatur mortem adferant. At reuera anodyna sunt.

Absinthium
acorus
anethum
agallochum
agaricum
althea
amonium
apollinaris herba
asclepias
atriplex
Chamamelum
cardamomum
castoreum
calamintha
centaurium maius
cuminum
chamæpitis
Daucus
Eringium
Eruum
Fœnumgræcum
Ficus
Iris
Iuniperus
Iuglans
Hiosciamus
Lini semen,
libisticum

lupus

lupus salictarius	*Petroselinum*
Milium	*Rorismarinum*
Malua	*Ruta*
Opopanax	*Sisimbrium*
Piper	*serpillum*
Panicum	*sampsucus*
Peucedanum	*Vitellum oui, &c.*

De Soporiferis. Cap. LXI.

Soporifera medicamenta ex genere anodynorum habentur, vt præcedenti capite diximus. Sunt autem hæc, veluti

Cicuta	*Mandragoræ liquor*
Doricnium	*Moscus arbor recens*
Halicacabum	*Opium*
Hiosciamus	*Papauer satiuum*
Hipecoon	*Papauer erraticum*
Lactuca	*Persicorum nuclei*
Lapis Memphites	*Solanum somniferum*
Lolium	*Vitex*
Mandragora	*Vinum recens, &c.*
Mandragoræ poma	

De medicamentis venerem excitantibus. Cap. LXIII.

Quæ Venerem excitant medicamenta calida esse debēt, & flatulenta, non siccantia. Sunt autem quæ id possunt

Acorus	*auellanæ*
allium coctum	*asparagus*
amigdalæ dulces	*asphodeli radix*
anisum	*Belzoinum*

Bulbus esculentus
Capparum semen
cerui genitali
cicer
cinara fructus
costus
crocus
cynosorchis
Daucus siluestris
Dracũculi ma. radix
Encephalos
Eruca
Faba
Ferula corculum
Ficus
Fraxini semen
Galanga
Galij radix
Gladiolus
Gariophilli
Lac omne
Mala insana
Mentha uiridis
Muscus
Napus
Nasturtium
Nux Indica
Nux miristica
Nux pontica
Orchis
Oriza cum lacte cocta
Orminum
Oua recentia
Palma cerebrum
Palma flos
Passerum cerebra
Pastinaca
Personata radices
Phaseli
Pinea nuces
Pistacia
Piper longum
Porri semen
Rapa semen
Satirium primum
Satirium alterum
Scincus
Scorodoprasson
Semen lini
Siser
Sepia cum al'io
Testiculus herba, rad.
Testiculus alter
Testiculi gallorum
Testiculi aprugni
Tubera
Vrtica semen
Xili semen
Xiphij radix
Zibe:um, &c.

De

De Spermaticis. Cap. LXIIII.

SPermatica sunt tum cibi, qui bene nutriunt, & flatuosi sunt, totisq; substantiis similes; tum medicamenta flatuosa, & modicè calida, cuiusmodi sunt.

Amigd. dulces	*Nux indica*
Anisum	*Oriza cum lacte cocta*
Asparagus	*Oua recentia*
Arorus	*Passerum cerebella*
Bulbus	*Pastinaca*
Cicer	*Phaseli*
Cynosorchis	*Pistacia*
Encephalos	*Rapum*
Eruca	*Satirium primum*
Ficus	*Satirium alterum*
Lac omne	*Semen lini*
Napus	*Siser*
Nuclei	*Testiculi gallorum. &c.*

De medicamentis, quę ambustis, conueniunt. Cap. LXV.

AMbustorum medicamina sunt althea, adeantũ, adeps suillus, alumẽ scissile, anchusa, arction, ascir n, atramẽtũ librariũ, beta, bulbi, cinnabaris, gallion, glutinum, hedera, hemerocallis, hipericon; hiacinthi, lactuca silucstris, lilium, lingua canis, mori arboris folia, muris auricula, oleum myrtheum, oliuæ salsæ, oua

picea, platanus, sambucus, sedum maius, stercus ouillum, terra chia, terra selinisia, terra cimolia, tipha, verbascum, &c.

De medicamentis simplicibus digestiuis, seu concoquentibus.

Cap. LXVI.

N*Vnc autem de digestiuis simplicibus, vsualibus dicendum, quæ quidem talia dicuntur, quòd præparent humores ad expulsionem. Est enim digestio, siue concoctio nihil aliud, quàm præparatio humoris ad expulsionem. Hæc autem præparatio fit vel in humoris substantia, vel in qualitate. In substantia quidē, crassus attenuandus seu subtiliādus, tenuis incraßandus, viscosus incidendus venit, & sic de aliys. In qualitate verò, vt calidus infrigidandus frigidus calefaciendus, humidus exiccandus, & siccus humectandus, &c. Humores autem qui digestionem recipiūt, tres tantummodo sunt, bilis scilicet flaua, pituita, & atra bilis. Sāguis enim digestionem non recipit, cùm sit semper ad exitum præparatus.*

De

De medicamentis bilem flauam concoquentibus. Cap. LXVII.

IN CAPITE.

Acetum
Caphura
Hiosciamus
Lactuca
Nenupharis folia
Nenupharis flores
Opium
Papauer album
Rosa
Salicis folia
Viola purpurea, &c.

IN PECTORE.

Amilum
Gummi arab.
Iuiuba
Mora celsi
Papauer album
Papaueris albi semen
Sebesten
Tragacanthum
Viola, &c.

IN CORDE.

Acetosa
Acetositas citri
Acetositas limonum
Acetum
Acetosa semen
Caphura
Carabe
Citri semen
Corallium
Coriandrum
Cotonea mala
Lac acetosum
Lapis hiacinthus
Lapis smeraldus
Margarita
Nenupharis folia
Os de corde cerui
Pira
Rasura eboris
Rosa
Viola, &c.

IN STOMACHO.

Acetositas citri
Aurantia mala
Citrulli
Cotonea mala
Cucumeres
Cucurbita

Mala punica
Mirthus
Melones
Mespila
Pira siluestria
Portulaca
Prunella
Rosa
Semperuiuum
Solatrum
Sorba
Viola, &c.

IN HEPATE.

Berberis
Caphura
Cichorij radix
Endiuia
Hepatica
Lactuca
Nenupharis folia
Nenupharis flores
Portulaca
Rosa
Sandali omnes
Semen melonum
Semen cucurbitæ
Semen cucumeris
Semen citrulli
Semen endiuiæ
Semen lactucæ
Semen scariolæ
Semen portulacæ
Solatrum
Spodium, &c.

IN SPLENE.

Acetum
Cichorium
Endiuia
Lactuca
Sandali omnes
Semen melonum
Semen cucurbitæ
Semen citrulli
Semen cucumeris
Semen endiuiæ
Semen portulacæ
Semen lactucæ
Semen scariolæ
Spodium, &c.

IN RENIBVS, & vesica.

Endiuia
Lactuca
Nenupharis folia
Nenupharis flores
Portulaca
Papauer album
Plantago
Semperuiuum

Semen

Semen melonum	*Semen portulacæ*
Semen cucurbitæ	*Semen lactucæ*
Semen citrulli	*Semen scariolæ*
Semen cucumeris	*Succus cidoniorum*
Semen endiuiæ	*Virga pastoris, &c.*

IN MATRICE.

Cucurbita	*Semen melonum*
Endiuia	*Semen citrulli*
Lactuca	*Semen cucumeris*
Nenupharis folia	*Semen endiuiæ*
Nenupharis flores	*Semen lactucæ*
Papauer album	*Semen portulacæ*
Portulaca	*Semen scariolæ*
Rosa	*Succus cidoniorum*
Semperuiuum	*Virga pastoris, &c*
Semen cucurbitæ	

IN IVNCTVRIS.

Acacia	*Hiosciamus*
Album oui	*Lactuca*
Acetum	*Psillium*
Bolus Armenus	*Rosa*
Endiuia	*Sanguis drac.*
Folia salicis	*Semperuiuum*
Folia vitis	*Solatrum*
Folia graminis	*Terra sigillata*
Folia mirthi	*Viola purpurea, &c.*

De medicamentis simplicibus, pituitam concoquentibus. Cap. LXVIII.

IN CAPITE.

Ambra	*Camomilla*
Betonica	*Calamintha*

Cubebe	*Pulegium*
Fœniculum	*Radix fœniculi*
Flores camomillæ	*Radix pæoniæ*
Flores meliloti	*Rosmarinus*
Flores betonicæ	*Ruta*
Folium	*Saluia*
Ladanum	*Saturegia*
Lauendulæ flores	*Serpillum*
Lauri folia	*Stœchas*
Maiorana	*Siler montanus*
Melilotum	*Semen maioranæ*
Moscus	*Semen fæniculi*
Nux moschata	*Thus*
Pæonia	*Xilobalsamum, &c.*

IN PECTORE.

Aristolochia rotunda	*Marrubium*
Betonica	*Melissa*
Capillus Veneris	*Passula*
Dactili	*Prassium*
Enula	*Radix aristolochiæ*
Ficus	*Radix ireos*
Flores liliorum	*Radix enulæ*
Flores scabiosæ	*Radix liquiritiæ*
Floces Betonicæ	*Scabiosa*
Flores Melissæ	*Serpentaria*
Glicirrhiza	*Semen vrticæ*
Hissopum	*Vrtica, &c.*
Iris	

IN CORDE.

Ambra	*Been rubrum*
Aurum	*Cariophilli*
Been album	*Cinnamomum*

Citri

Citri cortex | *Melissa*
Cotula montana | *Moschus*
Crocus | *Nux moschata*
Enula campana | *Ocimum*
Flores anthos | *Rosmarinus*
Flores melissa | *Semen ocimi*
Folia citri | *Xyloaloes*
Macis | *Zedoaria, &c.*

IN STOMACHO.

Absinthium | *Macis*
Ammi | *Mentha*
Anisum | *Nux moschata*
Calamus aromat. | *Piper*
Cardamomum | *Radix fœniculi*
Caryophylli | *Raphanus*
Cinnamomum | *Semen anisi*
Cyminum | *Semen cumini.*
Fœniculum | *Semen ameos*
Galanga | *Serpyllum*
Gallia moschata | *Zingiber, &c.*
Lignum aloes

IN HEPATE.

Absinthium | *Cyperus*
Ammi | *Dauci semen*
Amomum | *Eupatorium*
Anisum | *Fœniculum*
Apium | *Flores spicæ*
Asparagus | *Flores origani*
Asarum | *Flores sambuci*
Cinnamomum | *Hyssopus*
Carum | *Origanum*
Cuminum | *Petroselinum*

Radix apij
Radix fœniculi
Radix petrosel.
Radix rusci
Radix asparagi
Ruscus
Semen anisi
Semen fœniculi
Semen cumin.
Semen carui
Semen ameos
Semen amomi
Semen apij
Semen dauci
Semen asparagi
Spica
Squinanthum, &c.

IN SPLENE.

Absintium
Acorus
Aristolochia
Asarum
Anisum
Apium
Asparagus
Amigd. amara
Calamintha
Cappares
Cortex capparis
Caruum
Eupatorium
Fraxinus
Gentiana
Nasturtium
Radix apij
Radix fœniculi
Radix petroselini
Radix rusci
Radix asparagi
Radix aristolochia
Radix gentiana
Radix fraxini
Radix acori
Rubia tinctorum
Semen anisi
Semen carui
Semen nasturti
Tamarix, &c.

IN RENIBVS, & vesica.

Brodium cicerum rubeorum
Cicer
Cubebe
Eruca
Granum pini
Iuniperus
Melilotum
Parietaria
Pentaphyllon

Saxi

Saxifragia	*Spica nardi*
semen eruca	*spica celtica*
semen vrtica	*Radix quinquefolij*
semen saxifrag.	*Vrtica, &c.*

IN MATRICE.

Arthemisia	*Opopanax.*
Calamintha	*Pulegium*
Iuniperi bacca	*Rubia tinctorum*
Moschus	*Ruta*
Matricaria	*Sabina*
Melissa	*semen ruta*
Myrrha	*serapinum*
Nux moschata	

IN IVNCTVRIS.

Ammoniacum	*Radix costi*
Castoreum	*Radix zinziberis*
Chamomilla	*Radix hermodactil.*
Costum	*Ruta*
Euphorbium	*Rosmarinum*
Eupatorium	*Saluia*
Flores anthos	*sinapi*
Flores chamomilla	*stachas*
Flores meliloti	*stirax liquida*
Hermodactili	*squilla*
Hipericum	*semen ruta*
Iuniperus	*semen nasturtij*
Melilotum	*semen sinapi*
Mirrha	*stercus caprarum*
Nasturtium	*stercus vaccarum*
Oleum iuniperinum	*Zinziber, &c.*

De medicamētis bilem atram concoquentibus. Cap. LXIX.

IN CAPITE.

Fumus terræ
Lupulus
Oxymel
Poma dulcia, &c.

IN PECTORE.

Acorus
Dactyli
Flores melissæ
Melissa, &c.

IN CORDE.

Borrago
Buglossa
Flores anthos
Flores buglossæ
Flores borraginis
Flores melissæ
Melissa
Radix buglossæ
Rosmarinus, &c.

IN HEPATE.

Asarum
Cichorium
Fumus terræ
Lupulus
Radix cichorij
Radix polypodij

IN LIENE.

Acorus
Amygdalæ amaræ
Cappares
Cortex capparum
Cortex tamaricis
Cuscuta
Epithymum
Polipodium
Radix acori
Radix polypodij
Radix buglossæ
Radix tamaricis
Scolopendria
Tamarix
Thymus, &c.

De seminibus calidis maioribus & minoribus. Cap. LXX.

CALIDA MAIORA.

Anisi
Fœniculi

Cumini

Cumini	*Carui.*

CALIDA MINORA.

Ameos	*Apij*
Amomi	*Dauci.*

De seminibus frigidis maioribus, & minoribus. Cap. LXXI.

FRIGIDA MAIORA.

Melonum	*Cucumeris*
Cucurbitæ	*Citrulli.*

MINORA.

Lactucæ	*Scariolæ*
Endiuiæ	*Portulacæ.*

RADICES QVINQVE communes.

Apij	*Asparagi*
Fœniculi	*Rusci.*
Petroselini	

De medicamentis purgantibus. Cap. LXXII.

HActenus de digestiuis medicamentis simplicibus, nunc de purgantibus agendum uidetur. Sunt autem medicamenta purgãtia omnia calida, & attrahentia qualitatum familiaritate, hoc est totius substantiæ similitudine. Qua ratione attrahunt & stirpes, & unaquæq; planta, animantiumq; singularium quæq; particula familiare sibi nutrimentum.

Hoc

Hoc modo attrahunt medicamenta purgantia omnia. Siquidem humoribus ſunt familiaria: quæ uerò attrahunt, quodammodo ſunt efficaciora valentioraq́;, ſicuti cnicus à pituitæ natura alienus non eſſe deprehenditur, uti & calore ſuo præſefert, ſed tamen calore ipſo, quàm pituita ualentior, ut trahere, quàm trahi magis par ſit. Calida itaque, ut ſint id genus omnia, neceſſe eſt. Nã inter ea, quæ ſibi ſubſtantijs ſimilia ſunt, quod calidius eſt id, potentius attrahit; utpotè, quod eſſentiæ ſimilitudini calorem adiunxerit auxiliariarium. Porrò inter purgantia medicamenta ſunt nonnulla, quæ mordicando, irritando, & quodãmodo conuellendo purgãt, cuiuſmodi ſunt, uitrum, & flores antimonij, & ſquama æris, & ſimilia. Hęc namque quodammodo mordicant. Mordicatio verò organa ad excretionem excitat, quò fit, vt cùm ſuperiores ventriculi partes irritentur, mordicante medicamento aliquo per vomitum: cùm vero inferiores, per aluum deijciãt id, quod in eo continebatur.

De

De medicamentis bilem flauam purgantibus. Cap. LXXIII.

MEdicamẽta purgantia flauam bilem, quibus communiter practicantes hodie vtuntur, sunt:

ALOE, succus est: Optima est pinguis; arenularũ expers, ruffi coloris, friabilis, iocinoris modo coacta, facile liquescens, odorata, & amarissima. Dosis est ab aureo semisse ad drachmas duas. In infusione uerò ab aureo vno vsque ad drachmas tres. Bilem & pituitam purgat: affectibus ventriculi & cerebri confert hæmorrhoidibus & sedi nocet.

CASSIA nigra est fructus oblongus, teres, fistulosus, intus humorem nigrum continens. Eligenda est põderosa, plena, quæ concusa clausis intus granis non strepat. Extrahitur recens, daturq; omni ætati: imbecillioribus quidem drachmæ quatuor: robustioribus autem & adultis vncia, uel sescuncia, vel drachmæ decem, mane, vel ante cœnam, in forma boli, vel potionis. In forma boli hoc modo. Rec. Cassiæ nouiter tractæ ʒ. x. vel xij. *cũ*

sac-

saccharo fiat bolus. In forma verò potioris sic: Rec. Cassiæ recent. tractę ℥. xij. Dissoluatur cũ decoctione, flor. & fructuum, fiatq́ potus, cui adde Syrupi violacei ℥. I. Clementer & innoxiè à ventriculo bilem & pituitam purgat leniendo, febribus inde ortis confert, &c.

MANNA ros est, qui herbis, arboribus, & lapidibus interdum inhærere inuenitur. Præfertur Calabra. Dosis eius èst à drach. sex, vsque ad vncias duas in forma potionis hoc modo: Rec. Mannæ electæ ℥. I. ſ. vel ℥. ij. Dissoluatur cum decoctione florum & fructuum, fiatq́ potio, cui adde syrupi rosl. lax ℥. I. Eadem cassiæ nigrænim habet. flauam enim bilem clementer purgat, daturq́ ijs, qui certa ratione validius medicamentum respuunt.

MYROBOLANAE citrinæ Arabum fructus sunt. Laudãtur multum flauæ, in viride inclinantes, densæ, graues, gummosæ, cortice crasso, os paruum complectente. Dosis in substantia est à drachmis ij. vsque ad drachmas v. in infusione verò à drachmis v. vsque ad x. Bilem à

ven-

ventriculo purgant, febribus biliosis conferunt. Cauendus tamen eorum vsus in viscerum obstructionibus. Corriguntur cum amygdalis dulcibus, vel passulis.

SCAMMONIVM succus est. Laudatur nitidum, rarum, leue, colore quàm simillimum taurino glutini, fungosum, tenuibus fistulis. Datur per se à granis quinque ad duodecim. Obest cordi, ventriculo ac iecori totius substantiæ suæ proprietate. Corrigitur aniso, mastiche, tragacantho, tum calidis, tum frigidis, quę cordi, iecori, ventriculoq́, opem suam præstant. Deijcit bilem valentissimè.

SVCCVS rosarum, vel infusio ipsarum datur ab vncia vna, vsque ad vnscias duas.

RHABARBARVM radix est crassa. Laudatur Indicum, recens, graue, confractum ex ruffo & glauco alternans, & croci modo tingens. Corrigitur tertia parte spicæ Indicæ, vel cinnamomi. Dosis in substanti ı cõmuniter est pondere duarum, trium, aut quatuor drachmarum; cum sero lactis, vel decocto cichorij, hoc modo.

Rec.

Rec. Rhabarbari electi ℥.ij. vel iij. Spicæ Indicæ ℥. 1. puluerizentur subtiliter & cum decoctione cichorij fiat potus, cui adde syrupi violacei ℥.1. In infusione verò à drachmis tribus vsque ad sex, vel decem, pro virium & ætatis ratione. Hac ratione Rec. Rhabarbari electi ℥. v. vel vj. Squinanthi ℥. ij: misce puluerizando omnia crassè, infunde per horas septem in sufficiente quãtitate vini odoriferi: deinde fortiter exprime, & cum aqua endiuiæ vel decoctione florũ & fructuum fiat potus, cui adde sirupi rosati laxatiui ℥. 1. Purgat clementer bilem flauam, præcipuè à ventriculo, & hepate: obstructionesq; liberat.

TAMARINDI dactyli sunt acidi, fructus palmæ syluestris Indicæ. Probãtur recẽtes, pingues, non retorridi, ex dulcibus acidi, & vinoso sapore. Dosis in infusione vel decoctione seri lactis est ab vncijs duabus, vsq; ad vncias quinq;. Flauã purgat bilẽ, sitim restinguit, febresq; acutas sanat.

SERVM lactis siue aqua casei, est medicina lenitiua & laxatiua. Dosis eius est ab vncijs trib. vsq; ad vncias quinq;.

De

De medicamentis purgantibus pituitam. Cap. LXXIIII.

EX medicamentis pituitam purgantibus, quibus hodie practicantes vtuntur, vsitatiora sunt.

AGARICUS, nascitur in arborum truncis, veluti fungus. Eligendus est albus, porosus, leuis, fragilis, primo gustu dulcis. Aduersatur uentriculo, quod sua leuitate emergens enatet. Infrenatur eius malicia, adiecta tertia parte zinziberis, vel salis gemmæ. Sumitur autem in substantia, vel in infusione. In substantia dosis est à drachma vna vsque ad duas, hoc modo: Rec. Agarici opt. ʒ. I. salis gemmæ, vel zingiberis ℈ I. puluerizentur, & cū decoctione florum & fructuum fiat potus, cui adde Mellis rosati colati ℥ I. Vel sic: Rec. Agarici electi ʒ. I. salis gemmæ ℈ I. cinnamomi parum, misce & fiant pilulæ, vel puluis. In infusione vero dosis est à ʒ. ij. vsq; ad quinque hoc modo. Rec. Agarici electi ʒ. ij. vel iij. zingiberis ℈ ij. vel ℥ I. puluerizentur, & infundantur per horas 7. in sufficiente quantitate

tate oxymellitis simplicis: fiat omniū fortis expressio, & cum decoctione florum & fructuum fiat potus, cui adde mellis ros. col. ℥ 1. Purgat pituitam crassam, lentam, putridam & bilem flauam, &c.

MECHOACHA, radix est Indica, quā aliqui Rhabarbarum album appellant. Sumitur in substantia tantùm, scrupulorum duorum, vel drachmæ vnius pondere cum brodio carnis, vel vino absynthiaco, uel dulci odorifero hoc modo. Rec. Rhabarbari al ʒ. 1. Gentianæ ℈ 1. Cinnamomi ℈ s. Fiat puluis, & cum haustu vini absynthiaci sumatur tribus horis ante pastum. Purgat pituitam & aquosos humores sine molestia. Confert dolori capitis diuturno, febribus, colicis, hydropicis, & asthmaticis, &c.

TVRBITH laudatur vacuum, arundinosum, fragile, & plani corticis, gummosum & albidum. Dosis in substantia, perinde atque agarici est. Datur cum melle rosacco, uel passularum decocto. Eodem etiam modo in infusione. Correctio eius pars tertia zinziberis est. Purgat lentam,

tam, & crassam pituitam; longis morbis medetur: apoplexiæ, epilepsiæ, insaniæ & furori, &c.

CNICI, *seu Cartami seminis dosis est à drachmis tribus vsque ad aureos quinque. Datur cum aqua mulsa, vel iure gallinaceo, vel ptisanæ cremore. Pituitam purgat: sed stomacho aduersatur.*

COLOCYNTHIS *est cucurbitæ siluestris fructus. Huius medulla in vsu est. Eligenda autem est candida, & recens. Corrigitur mastiche, zinzibere, cinnamomo, caryophyllis, tragacantho, vel bdellio. Datur saltem robustis scrupulus cum aqua, mulsaue, quatuor obolorum pondere. Pituitam, bilem humoreq; mucosum purgat: cōfert cephalalgiæ, hemicraniæ, epilepsiæ, apoplexiæ, vertigini, podagræ, coxendico dolori, asthmati, tussi, & spirandi difficultati, &c.*

HERMODACTILVS *radix est in officina nota. Probatur plenus, candidus, grauis, non carie affectus. Datur drachmæ vnius pondere, aut paulò plus minusue pro sumentis viribus, cum*

melle

melle rosaceo, vel oxymellite scillitico. Corrigitur cinnamomo, masticho, zinzibere, aut pipere longo. Pituitam crassam à iuncturis trahit, &c.

ELATERIVM, cucumeris syluestris succus est. Dosis à granis decem vsq; ad drachmam dimidiam cum lacte. Pulueris radicis eius à gr. 5. ad ʒ. ß. Aquæ decoctionis radicis à ℥ ij. vsque ad iiij. Corrigitur tragacantho, vel bdellio, vel mastiche. Datur quoque elaterium in forma pilularum hoc modo: Rec. Elaterij ʒ I. masticis ʒ. ß. cum syrupo de mentha fiant pilulæ. Dentur duæ vel tres ad summum. Purgant pituitam, bilem, & aquam.

MEZAEREI siue Tymeleæ dosis est à ʒ. ß. vsque ad . I. in decoctionibus. In puluere verò à Kiratis ij. vsq; ad v. Malitia eius frangitur, si per diem in acetũ infundatur. Porrò psilij mucillagine extinguitur, vel portulacæ, vel endiuiæ succo.

EVPHORBIVM gummi est. Dosis à Kirato I. vsque ad iij. Alij verò à granis quatuor, vsq; ad duodecim. Corrigitur

rigitur autem aniso, mastiche, & spica. Datur ex aqua mulsa. Præstat autẽ cum melle cocto in pilulas digerere. Pituitam & aquam subducit: medetur colicis, & aluum frigidiorem habentibus.

MIROBOLANA Chebula pituitam detrahunt. Dosis in substantia est à drachmis duabus, vsque ad drachmas quatuor: in infusione verò à drachmis quatuor vsque ad decem. Teruntur autem cum amygdalis dulcibus vel passulis, &c.

MYROBALAN. emblicorum dosis in substãtia est ab aureis duobus vsq; ad aureos tres, in infusione verò ab aureis tribus vsque ad sex. Pituitam trahũt, prosunt neruis, & veternosis, mẽtis aciem exacuunt, ventriculum purgant, &c.

MYROBALAN. Bellericorum dosis perinde est, vt emblicorum & citrinorum: eiusdemq; quasi naturæ sunt, vt emblica, &c.

OPOPANAX ferulę liquor est. Optimus qui intus albus est, foris flauus, amarus, fragilis, odoris boni. Datur à drach-

drachma unà ad duas. Corrigitur mastice, & spica. Purgat pituitã crassam & lentã à cerebro, neruis, thorace, & iuncturis.

SERAPINVM, *vel Sagapenum ferulaceæ herbæ succus est. Eligitur fuluum, intus album, acre. Datur à drachma semisse ad drachmam vnam cum aqua rutæ vel enulæ. Purgat pituitam, humores crassos & lẽtos, & aquas à ventriculo. Corrigitur masticbe & spica, &c.*

De medicamentis atram bilem purgantibus. Cap. LXXV.

COLVTEA *siue Sena eligenda est Alexandrina, folijs viridibus subalbidis, & tenuibus. Dosis pulueri drachma vna: in infusione verò vel decocto vncia semis. Corrigitur Zinzibere, &c. Purgat bilem atram, tum flauam pituitam citra noxam.*

EPITHYMVM *datur in puluere scrupulorum quinque aut drachmarum duarum pondere cum passo vel oxymellite: in decoctione vero à drachmis quinq; ad viginti vsque. Non detur æstate, & parum coquatur. Corrigitur adie-*

cta ter-

cta tertia parte salis gemmæ, vel salis Indi: & oleo amygdalarum incorporetur, & exhibeatur cum decoctione myrobalanorum Indorum, mellis & passularum. Atram bilem purgat, vitijs flatu turgentibus & hypochõdriorũ noxis opitulatur.

ELLEBORVS niger radicem habeat bene nigram, corpulentam, plenam, acrem. Dosis pulueris à siliquis sex vsque ad scrupulum vnum, vel duos cum paßo, vel oxymellite. Corrigitur cinnamomo, fœniculo, aniso, mastiche, paßo, & oxymellite. Atram, flauamq; bilem è toto corpore trahit, nec tamen citra vllam difficultatem.

FVMVS terræ humorem melancholicum euacuat. Succi dosis non debet transcendere vncias duas: Decoctionis verò est ab vncijs tribus ad vncias quinq; vel sex. Corroboratur tamen in operatione dando ipsum cum sero lactis; & cum decoctione passularum, & cum succo absynthij, &c.

MYRABALANA Inda atram bilem detrahunt. Dosis in substantia est à drachmis duabus ad drachmas

quatuor: in infusione, à drachmis quatuor, vsque ad decem.

L A P I S *Armenius præparari super lapide, vel in mortario debet; lauatur vicies cum aqua, & terendo lauatur decies cum rosarum aqua. Administratur, cum diaborraginato, vel aqua buglossæ, vinoq́; odorifero. Dantur scrupuli quatuor, aut paulò plus, minusuè pro sumentis viribus. Atram bilem, & omnem lentum crassumq́; humorē educit, citra omnem molestiam.*

L A P I S *Lazuli seu Stellatus, sicut lapis Armenius præparari debet. Dosis abluti drachma vna vsque ad duas est. Corrigitur vt lapis Armenius. Purgat melancholiam egregiè, sed magis turbat Armenio lapide.*

P O L I P O D I V M *probatur quercinum, recens, dulce, austerum. Corrigitur aniso, zinzibere, caryophyllis, & cinnamomo. Dosis à drachmis duabus ad aureos quatuor, cū aqua mulsa: mediocriter verò aluum ciet, & citra molestiam, tum in gallinaceo iure, tum in cremore ptisana cocta radix. Bilem atram & pituitam extrahit.*

trahit. Hæc de medicamentorum qualitate nobis sufficiant, reliquum nunc est, vt de remediorum quantitate, loco, & tempore agamus, exordium à remediorum quantitate sumentes.

De remediorum quantitate.
Cap. LXXVI.

Licet præcedentibus tribus capitibus de purgantium dosi in specie aliquid dixerimus; hic tamen etiam, de remediorum quantitate in vniuersum agendum esse videtur. Nisi enim iustam remediorum quantitatem obseruauerit Medicus, parum aut nihil in praxi proficere videbitur. Est itaque Medico remediorum quantitas maximè necessaria. Non enim omnibus una eademq; medicamenti mensura cõuenit, sed pro diuersa ratione, complexionum, partium læsarum, morborum, virium, ætatis, temporis, & consuetudinis augenda, vel minuenda est. Natura namque calidiores magis calefaciendi: frigidiores minus: sicciores verò magis quàm humidi siccandi sunt. Quod ad partes læsas attinet, nobiliores, cuiusmodi est cor, cerebrũ, hepar, & ventriculus, minus ac

blandius medicamentum exposcunt: ignobiliores verò, ut ossa, cartilagines, crura, &c. maius, ac vehementius medicamentum desiderant. Sic quoque partes in superficie positę, minus: quę verò in alto abscondita sunt, maius medicamentum efflagitant. Porrò morbi quoque tum qualitas, tum quātitas medicamentorū quantitatem immutant. Siquidem maligni, & magni morbi, maius: benigni uero, & parui, minus medicamētum poscunt. Eadem ratione virtus valida, maius: imbecillis verò minus remedium admittit: nec pueri tam magna, sicuti adulti medicamenta tolerant. Prætcrea tempora tum morbi, tum anni minimè negligenda veniunt. Nam in morborum principio, minus medicamentum offerendum est, nisi materia turgeat valdè: in augmēto, & uigore adhuc minus pharmacū dandū, in declinatione verò maius præbēdū est. Sic quoq; ver, & autumnus, maius exposcunt remediū. hyems verò & æstas, minus. Eadē ratione, regio temperata, maius: intemperata verò, minus medicamentum feret. Rursus consueti maius, insueti minus reme-

dium

dium efflagitant. Quapropter & natura tum corporis, tum partium, nec non morbi qualitas, & quantitas, & viriũ robor & ætas, tempusq́; tum anni, tum morbi, & consuetudo, circa remediorum quantitatem maximè perpendenda sunt. Vtrum autem semel uel bis medicamentum sit exhibendum, indicabit nobis tum virtus, tum morbi quantitas & locus affectus. Siquidẽ natura seu uirtus ualida, rarius: imbecilla, frequentius medicamẽtum admouendum eße indicat. Sic morbus diuturnus, frequẽtius, breuis verò, rarius medicamentum exhibendum esse insinuat. Ad eundem modum affectus in superficie corporis, raro: in profundo verò, in quem medicamẽta non facilè penetrant, frequenter remedium admouendum ostendit.

De remediorum loco. Cap. LXXVII.

VBi autem & quibus partibus remedia sint aptanda, ipse locus affectus indicabit. Partibus namque externis (quo sensui oculorum subyciuntur) affectis, forinsecus medicamẽta applicanda sunt. Internis verò læsis partim per ca-

quæ intrinsecus sumuntur, partim per ea, quæ forinsecus apponuntur, succurrimus. Porrò in alterādo, caput remedia cephalica: cor, cordialia: pectus, pectoralia: stomachus, stomachica: hepar, hepatica: lien, splenitica: vterus, vterina medicamēta efflagitat. In euacuando verò, cerebrum per palatum, nares, & aures purgatur. Sic venter vomitu, deiectioneq; inanitur. Intestina deiectione tantùm, sicut iecinoris caua. Pectus & pulmo, per tussim. Renes verò, & iecinoris gibba, & vesica, si multo vitioso succo sint referta per deiectiones, & pharmaca deiectoria expurgantur: sin modico fuerint referta, per vrinarios meatus. Vterus per clysteres vel pessos euacuatur, &c.

De remediorum tempore.

Cap. LXXVIII.

Porrò in remedijs adhibendis, tempus oportunum maximè considerādum venit: id antē indicabit nobis morbi tempus cum vniuersale, tum particulare. Siquidem in febrium principio, augmento, & statu, alterantibus, & concoquentibus vtendum est medicamentis, nisi materia turgeat,

turgeat, & venenosa sit: in declinatione verò euacuantibus. Sic quoque in tumorum principio repellere commodè licebit: In augmento verò repellere, & resoluere simul: in statu, resoluere tantùm & discutere conueniet. Ad eundem modum in accessionum principio, vomitum prouocare licebit: in augmento, & statu quiescēdum omnino erit: in declinatione verò concoquentibus, euacuantibus, & corroborantibus vti non erit inconueniens.

Sed hæc de medicamentis simplicibus nobis sufficiant, ad compositorum tractationem nunc transeundum est.

PRACTICAE GENERALIS

LIBER QVINTVS.

ARGVMENTVM.

Præcepta tradit, quæ ad compositiones medicamentorum, tam eorum quæ intrinsecus sumũtur, quàm quę corpori extrinsecus admouentur, attinent. Eius capita hęc sunt:

PRA-

PRACTICAE GENERALIS

LIBER QVINTVS.

De Syrupis. Cap. I.

SVperiore libro simplicium medicamentorum pręcepta tradidimus, reliquum nunc est, vt compositorum, tam intrinsecus sumendorum, quàm forinsecus adhibendorum medicamentorum præceptiones doceamus, à syrupis digestiuis originem ducentes. Itaque syrupus digestiuus est potio alterans humores corporis in qualitate. Conficiuntur ex aquis distillatis, & syrupis simplicibus, & compositis, ita vt syruporum dosis sit ab ℥ i. vsque ad ℥ i.ſ. vel ad summum ℥ ij. aquarum verò ab ℥ ij. vsque ad ℥ iij. vel 4. in dupla proportione: exempli gratia: Si Medicus corrigere velit complexionem calidã, dabit Syrupi endiuiæ ℥ i.ſ. aquæ endiuiæ ℥ iij. misce, & fiat potus. Si verò duo spectet Medicus, videlicet, vt malam cõplexionẽ alteret, & aperiat, pro primo dabit syrupũ

endiuiæ, cũ aqua eiusdem, pro secundo, syrupum Bisantinũ cum aqua fœniculi, hoc modo: Rec. syrupi endiuiæ ℥ i. Syrupi Bisantini ℥ ſ. aquæ endiuiæ ℥ ij. aquæ fœniculi ℥ i. misce. Quod si tria velit efficere Medicus, amouere complexionẽ calidã, aperire, & incidere pro primo, dabit syrupum endiuiæ cum aqua eiusdem, pro secundo Bysantinum cum aqua fœniculi: pro tertio Syrupum acetosum simplicem, cum aqua acetosæ, in hac forma: Rec. Syrupi endiuiæ, Syrupi Bysantini, Syr. acetosi ann. ℥ ſ. aquarum endiuiæ, fœniculi, acetosæ, ann. ℥ i. misce, & fiat potus. Porrò aquæ vt plurimũ syrupis proportione respondere debent, nisi propter complexionẽ malam auferẽdam aliter facere cogatur Medicus exempli gratia: Si ordinaret syrupũ epithymi, aut de stæchade, miscendæ illis erunt aquæ frigidæ, vt violarum aut endiuiæ, vt syrupi caliditas corrigatur, quæ omnia pro arbitrio periti Medici fiunt. Cæterum obseruandum quoque venit, quod omnibus Syrupis cordialem aliquam aquam commiscere oporteat, vt virtus rectrix cordis confirmetur,

quæ

quę in corde non aliter, quam rex in suo regno regnat. Sic igitur concludamus, syruporum dosim non transgredi oportere ℥ i.s. aut ad summum ℥ ij. idq; raro admodum: aquarum verò ℥ iij. &c. Qualitas autem syruporum ab ipsius morbi causa petenda est. Siquidem bilis refrigerantes, pituita excalfacientes, & incidentes: melancholia excalfacientes & humectantes syrupos exposcit. Sumitur interdum à morbo, vt cum in obstructione, aperiente vtimur syrupo aliquo. Porrò locus affectus syruporum aquarumq; varietatem maximè indicabit. Medicus namque volens ordinare syrupum, debet semper assumere aquam proportionatam parti affectæ, cui proportionatur syrupus: verbi gratia: accipiens medicinam stomachicam debet assumere aquam stomachicam: idem in reliquis censendum: Exhibentur autem syrupi frequenter in aurora, tepidi: interdum etiam vesperi, vbi scilicet somni conciliandi gratia sumuntur. Succos corporis purgationi præparant, meatus reserant, obstructiones aperiunt;

intem-

intemperies corrigunt, incidunt, detergunt, &c.

De Syrupis & aquis concoquentibus bilem flauam. Cap. II.

S*Yrupi & aquæ digerentes materiam cholericam, in*

CAPITE.

Syrupi	*Aquæ*
Syrup. Rosarum:	*Aqua lactucæ:*
De Nenuphare.	*Nenupharis.*
De papauere.	*Rosarum, &c.*

Exempli gratia.

Rec. Sirupi de papauere ℥ i. ſ.
Aquarum
Violarum
Lactucæ
Nenupharis. an. ℥ i.
Misce & fiat potus.

Rec. Sirup. de papauere ℥ i.
Aquarum lactucæ
Nenupharis an ℥ i.
Misce, & fiat potio.

IN PECTORE.

Sirupi.	*Aquæ.*
Sirup. violarum	*Violarum*
Sirup. de iuiubis	*Portulacæ.*
Iuleb. violatum, &c.	

Exempli gratia.

Rec. Sir. violarum
De iuiubis ana ℥ ſ.
Aqu violarum ℥ ij.
Misce, & fiat sirup.

Rec. sir. de iuiubis ℥ i.
Iul. violati ℥ ſ.
Aq portulacæ
Viol, an. ℥ i. ſ.
Misce.

IN CORDE.

Sirupi.	Aqua.
De succo accetosa	Acetosa
Sir. acetositatis citri	Buglossa
Iulapium rosaceũ, &c.	Borraginis
	Rosarum, &c.

Exempli gratia.

Rec. Sir acet. cit. ℥ i. ſ.	Rec. ſirupi acetoſ ℥ i.
Aq. acetosa	Iulapij roſar. ℥ ſ.
borraginis	Aquar. bugloſ. ℥ i.
bugloſ. ana ℥ i.	borrag. ℥ ii.
Miſce, & fiat potio.	Miſce.

IN STOMACHO.

Sirupi.	Aqua
ſiru. acetoſus ſimp.	cotoneorum
ſir. Granatorum	Acetosa
ſirup. roſarum	portulaca
Iulapium roſaceum	Violarum, &c.
Oxiſaccharum	
Miua citoniorum	
ſir. mal. aurantior. &c.	

Exempli gratia.

Rec ſir. Granatorum	Rec. ſi. acetoſi ſim. ℥ i.
Mal aurãt. ana ℥ ſ.	roſar. ℥ ſ.
Aq. acetoſa	Aq cotoneorum ℥ i.
Portulac. ana ℥ i.	Violar. ℥ ii.
Miſce, & fiat potio.	Miſce.

IN CAPITE.

ſirupi.	Aqua
ſirup. endiuia	endiuia. Hepatica
ſirup. de ſucco endiu.	Cucurbita cichoris
ſiru. de cichorio, &c.	ſolatri, &c.

Ex-

Exempli gratia.

Rec. sir. de endi. ℥ i s.
Aq endiuie
Hepatice
cucurbite
ana ℥ i.
Misce, & fiat sirup.

Rec. sir. de suc. end. ℥ i.
De cichorio ℥ s.
Aq. solatri
Cichorij
endiuie ana ℥ i.
Misce

De syr. concoquētib. pituitā. Cap. III.

Syrupi & aquæ digerentes materiam phlegmaticum

IN CAPITE.

sirupi	*Aqua*
sirupi de betonica	*betonica, maiorana,*
sirup. de stœchade, &c.	*saluia, rorismarini*
	Pao. primul. veris, &c.

Exempli gratia.

Rec. sirupi de betonica ℥ i.
Aquar. saluie
Maiorana
ana ℥ i.
Misce, & fiat sirup.

Rec. sir. de stœch ℥ s.
de beton ℥ i.
Aq. betonica
saluia
Primula veris
ana ℥ i.
Misce.

IN PECTORE.

sirupi	*Aqua*
sirup. capill. veneris	*capillorum veneris*
sirup. de hissopo	*hissopi*
De prassio	*scabiosa*
De calamentho	*adianthi*
De glicirrhiza, &c.	*thimi,*
	Marrubij, &c.

IN STOMACHO.

sirupi	*Aqua*
sir. de mentha	*Absinthii*
sir. de absinthio	*Mentha*
Mel ros. colatum	*Apii*
Oximel simplex	*Fœniculi*
Oximel compositum	*chamomilla*
Oximel sillitticem, &c.	*rutę, &c.*

IN HEPATE.

sirupi	*Aqua.*
sirup. de duab. rad.	*Eupatorii*
sir. de quinque rad.	*Prassii*
sirup. de eupatorio	*Hepatica, &c.*
sirup. bisantinus, &c.	

IN RENIBVS.

sirupi.	*Aqua.*
Oximel compositum	*Nasturtii*
sir. de duab. rad.	*cicerum rubrorum*
sir. de quinq; rad. &c.	*eruca, &c.*

IN MATRICE.

sirupi	*Aqua.*
sirup. de arthemisia	*Arthemisia*
sir. de calamentho, &c.	*Matricaria, &c.*

IN TOTO.

sirupi.	*Aqua*
sirupus bisantinus	*Apii*
Oximel compositum, etc.	*fœniculi*
	chamomilla, etc.

Exempli gratia.

Rec. sir. bisantin ℥ i. s.	*Rec. Oxim. compos. ℥ i.*
Aq. fœniculi ℥ ii.	*Aqua chamomilla ℥ ii.*
Apii ℥ i.	
Misce, et fiat potio.	*Misce pro potu,*

De

De Syrupis concoquentibus bilem atram. Cap. IV.

Syrupi & aquæ digerẽtes melãcholiã.

IN HEPATE.

Syrupi.	*Aqua.*
sir. de fumoterra	*Fumiterra*
sir. de epithimo	*lupulorum, etc.*
sir. lupulorum, etc.	

Exempli gratia.

Rec. sir. de fumoterræ	*Rec. sirupi lupulorum*
De epith. an. ʒ vi.	*℥ i. ſ.*
Aqu. lupulorum	*Aquæ fumiteræ ℥ iii.*
fumiter ℥ i. ſ.	*Misce.*
Misce, et fiat sirup.	

IN SPLENE.

sirupi.	*Aquę.*
sir. de fumoterræ	*scolopendrię*
sir. de epithimo, etc.	*epithimi, etc.*

IN CORDE.

sirupi.	*Aquæ.*
sir. de pomis comp.	*boraginis*
sir. sabor regis, etc.	*buglos. Melissę, etc.*

Exempli gratia.

Rec. sir. de pomis	*Rec. sirupi sabor*
comp. ℥ i.	*reg. ℥ i. ſ.*
Aq. borraginis	*Aq. borraginis ℥ iii.*
buglos. ana ℥ i.	*Melissę ℥ i.*
Misce, et fiat potio.	*Misce.*

Nota me nõ posuisse quę sãguinẽ digerũt, quia cùm putrefit, in cholerã transit: sufficiat igitur cholerã digerentes ascripsisse.

De

De syrupis digerētibus humores mixtos. Cap. V.

Syrupi & aquæ digcrentes bilem, & pituitam,

IN CAPITE.

Rec. sirup. de Nenuphare
De betonic. ana ℥ i. s.
Aqu. lactuce
Nenupharis
saluię
Peon. ana ℥ i. s.
Misce, et fiat potio pro duabus dosibus.

Rec. sir. de papauere rosarum
de stœc. ana ℥ s.
Aqu. violarum
rosarum
lactucę
primulę ueris
maioranę
rorism. ana ℥ s.
Misce, pro una dosi.

IN PECTORE.

Rec. sir. capill. Ven.
Iuiub. ann ℥ vi.
Aq. adianthi
Thimi
Violarum
Portul. ana ℥ vi.
Misce, et fiat sirup.

Rec. sir. de hissopo
De glicirrhiza
De iuiub. ana ℥ i.
Aq. capil. Ven.
Portulacę
Marrubii.
Borra. ana ℥ vi.
Misce,

IN STOMACHO.

Rec. sir. de absinthio
de metha ana ℥ s.
Acerosi sim ℥ i.
Aqu. absinthii
borraginis
Acetosa
Cotoneorum ℥ i.
Misce, et fiat potio,

Rec. sir. de menth. ℥ s.
Granatorum ℥ i.
Aq menthe ℥ ii.
cotoneor. ℥ i.
Misce, et fiat sirup.

SYrupus purgans Bilem, Pituitam, & Melancholiam in hepate.

Rec. Sirupi de duabus radicibus
De epithymo
De cichorio ana ℥ ſ.
Aquar. Eupatorij
Fumiterrę, lupulorum
Endiuię an. ℥ ſ.
Hepaticę ℥ i.

De Syrupis laxantibus. Cap. VI.

SYrupi laxantes ſimplices ſunt,
Sirupus roſatus laxatiuus
Sirupus violatus laxatiuus
Sir. de flore perſicæ arboris.

Compoſiti.

Sir. de Cichorio cum rhabarbaro.

De Iulapijs. Cap. VII.

IVlapium ſeu Zulapium eſt Arabum delicatæ potionis genus. Fiunt autem ex aquis ſtillatitijs, & ſaccharo, ad ſyrupi conſiſtentiam coctis. Vſus tempore, aqua largiore, nimirum quadrupla dilui ſolent, ita vt ſi Iulapiorum pondus ſit ℥ iij. erunt aquarum ℥ xij. vt infra in formulis patebit. Vtimur his in febribus potiſſimum, alijsq́; morbis, tuſſi præſertim, vbi vini vices, quorũ vſu abſtinere oportet, ſupplent.

I.

Rec. Iul rosacei
Violati an. ℥ ſ.
Aqu. endiuiæ
Acetosæ
borrag. an. ℥ iiij.

II.

Rec. Iulapii violacei
Syrupi de glicirrhizæ an. ℥ i.
Aquarum scabiosæ
Tussil. ana ℥ iiii.
Aquæ hordei coctæ ℥ iiii.
Misce, & fiat iulapus.

III.

Rec. Aq cinnamomi stillatitię.
borraginis
buglossę
Acet an. ℥ i. ſ.
Iulapii rosacei ℥ i.
vel ℥ i. ſ.
Margarit. Præparat.
coralli rubr. præparati.
Fragm. lap. pretiosorum an. ʒ ſ.
Fol. auri N. iii.
Commistis singulis fiat Iulapus.

De Ecligmatis. Cap. VIII.

Linctus siue Ecligma Græcis, Barbaris Loch: medicamentum est thoracicum, uel pulmonicum, linguendo, vel lambẽdo, tandiu in ore retentum, vel linguæ subditũ, quoad paulatim eliquescat, tabescatuè, in spiritus meatum decidens potius, quàm deuoretur, per se, ex dulcibus, tergẽtibus, ac etiam glutinosis, interdum amaris, & acribus conflatum. Hodie verò eis adijciuntur, species, syrupi, & conseruæ interdum, ita vt ecligmatum dosis sit ab ℥ ſ. vsq; ad ℥ i. specierum verò à ʒ iii.

à ʒ iii. vsque ad ℥ i. plus, minusue. Conseruarum autem ab ℥ ij. vsque ad ℥. iij. Syruporum quantum ad excipiendum satis est, vt infrà in formulis patebit. Cuinam parti corporis correspondere debeant medicamenta, ipse locus affectus indicabit, nimirum thorax, uel pulmo. Quare his adijcienda medicamenta sunt, quæ thoracis, vel pulmonis vitijs auxiliantur: cuiusmodi sunt, Diapenidium, diatragacãthum, trochisci bechici, succus glycyrrhizæ, tragacanthum, gummi arabicum, & id genus alia. Qualitas autem ab ipso affectu, vel ipsius causa desumenda erit. Sic asperæ arteriæ asperitas, ecligmata lenientia exposcit: pulmonis vlcera, cõsolidantia: intemperies calida, refrigerantia: frigida excalfacientia. Ad eundem modum humores in thorace crassi, attenuantia efflagitant ecligmata: viscosi quæ vim incidendi & abstergendi habent, &c. Porrò exhibentur quouis tempore, ante & post cibum, fabæ quantitate, potissimum vero matutino, & vespertino. Ad pulmonis inflammationem, asperę arterię asperitatem, vlcera, spiritus difficulta-

ficultatem, anhelationes, tussim ex humoris influxu, ac destillatione ortam, & eos, qui difficulter glutinosa excreant, vt præfocari videantur.

I.

Rec. Conserua capill. Veneris hissopi ana ℥ i. Loch de pulmone vulpis ℥ ſ. Spec diapenidij diaireos ana ℥ i. ſ. sir. de prasio quantũ sufficit ad excipiendum, fiat loch.

II.

Rec. Loch de pino de pulmone vulpis sani & experti De scilla. ana ʒ ii. Spec. diapenidii Diatragacanthi ana ℥ ſ. Diaireos ʒ i. Trochisc. becchi cor. succi glicir. ana ʒ ii. radicum enulæ ℈ ii. Dracontii ℈ i. sir. de hissopo, vel de gliccirrhiza quantum sufficit, fiat ecligma.

III.

Rec. Cõserua violarum Nenupharis ana ℥ i. loch de papauer. ℥ ſ. Spec. diatragacant. frig. ʒ ſ. Sir. viol. q. ſ fiat eclig.

De Rob. Cap. IX.

ROb est succus fructuum, ignis calore inspissatus, vt asseruari possit, & eo vti liceat, aut per se, aut cum melle, aut aquis stillatitijs siruporum instar, & ita Rob dosis erit ab ℥ i. ad ℥ i. ſ. aquarum verò ab ℥ ij. vsq; ad ℥ iij. in dupla proportione,

tione, ut infra in formulis parebit. Differt tamen rob à sirupo, uel decocto: quòd syrupus fiat ex medicamentorum simplicium decoctione, adiecto melle, uel saccharo: rob uerò ex herbarum succis, igne, ut antea dictum, inspissatis. Porrò rob in materia pituitosa, & melancholica fortioris operationis est, quàm sirupus, uel decoctum. Quoniam in succo fortior operatio, quàm in decoctione est. Siquidem ex decoctione partes subtiliores exhalãt, in succo uerò remanent. In materia autem calida, sirupus & decoctum præstatiora sunt, quàm rob. E contrà uerò in gargarismis magis laudatur rob, quàm syrupus, quoniam fortioris est uirtutis ad attrahendum, subtiliandum, &c. Cæterùm cùm rob similes cum sirupis uirtutes obtineãt, poterunt quoque propter easdem intentiones, propter quas exhibentur syrupi, dari, & exhiberi, & eadem hora, & eodem tempore. Porrò rob etiam cum alijs medicamentis, cum simplicibus, tum compositis exhiberi poterunt, ut in formulis uidere licebit.

I. Rec.

I.

Rec. Rob è ribes
è nucibus
Miuæ citoniorum
ana ℥ ſ.
Aq. Acetoſæ
Plantaginis
Fragorum an. ℥ i.
Miſce, & fiat potio.

II.

Rec. Rob è ribes
Diamoron
ana ℥ ſ.
Conſeruę roſ. antiq.
Diaciton ſimplicis
Miuæ cotoneorum
ana ℥ ſ.
conſolidę maioris
Balauſtiorum
Trochiſcorum è ſpodio
Trochiſc. è terra ſigillata ana ʒ i.
Cum ſirupo mirtino q. ſ. ad mellis conſiſtentiam, fiat rob.

De decoctis. Cap. X.

DEcocta, Græcis apozemata, latinis ſyrupi longi, & magiſtrales dicuntur, ſunt potiones non ad ſyrupi conſiſtentiam decoctæ, ſed dilutæ. Fiunt ex folijs, floribus, radicibus, fructibus, ſeminibus, corticibus, lignis, interdum etiam ſuccis. Coquuntur autem hæc ex aqua fontana, vel pluuia. Foliorum autem quantitas manipulos quinque ad ſummum: flores pugillos quatuor: radicum vncias tres, ad ſummum quinque ſeminum drachmas quatuor, aut ſex non excedat. Aquæ menſura rarò libras duas, vel ad ſummũ tres ſuperet. Coquuntur autem omnia in olla vitreata ad tertias, interdum ad dimidiæ

partis consumptionem: postea colo transfunduntur, adiecta interdum sacchari conuenienti quantitate, vt delicatius reddatur decoctum, & cum oui albumine clarificatur: & pro qualibet vna dosi decocti ℥ i. syrupi conuenientis commiscetur. Addũtur etiam interdum decoctis medicamẽta purgantia, vbi diligenter ad pondus purgantium medicamentorum respiciendum est, adiectis semper ijs, quæ vim eorũdem infrenant. Quibus autem membris medicamenta proportionata esse debeant, locus affectus commodè ostendet: sic eorũdem qualitatem tum affectus ipse, tum eius causa maximè indicabit. Porrò asseruantur vix per septimam decocta. Assumuntur autem instar syruporum, tempore matutino, pondere duarum, aut trium, aut quatuor vnciarum, pro varia ratione ætatis complexionis, &c. Vtimur autem his ad alterandum, præparandum, concoquendum, & purgandum interdum, ut in sequentibus formulis patebit.

De decoctis alterantibus. Cap. XI.

DECOCTVM ALTERANS bilem flauam.

Rec. rad. cichorij ℥ ij.
Fol. lactucæ
Endiuiæ
portulacæ ana M. i.
Sem. melonum
Cucurbitæ
cucumeris
citrul. ana ʒ i.
Passularum
sebesten
Iuiubarum
Prunorum ana ℥ ß.
flor violarum
Borra. ana P. i.

Fiat decoctio in mensuris duabus aquæ vsque ad consumptionem tertiæ partis, de colatura accipe lib. i. cui adde sacchari lib. v. coquantur iterum despumando, & clarificando, fiatq; apozema pro quatuor aut quinque dosibus, cui addatur syrupi violacei ℥ iiij. vel v.

DECOCTVM COMMVNE alterans pituitam.

Rec. Betonicæ
Hyssopi
Capil. Veneris
ana M. i. ß.
Rec. Flor. borraginis
bugl. ana P. i.
Rec. rad. Fœniculi
Apij
Petroselini
Rusci
Asparagi ana ʒ vi.
Sem. anisi
fœniculi
Ameos ana ʒ i.
Passularum ℥ i. ß.
Pirum N. x.

Coquantur in lib. ij. aquæ, vsq; ad consumptionem tertiæ partis. Colaturæ adde

 mellis

mellis rosati colati q. s. fiatq́; potio pro quinque dosibus

APOZEMA COMMVNE
melancholiam alterans.

Rec. Fumiterræ	*sem. anisi*
lupulorum	*fœniculi ana ʒ ii.*
Scolopendriæ	*Prunorum N. x.*
endiuiæ	*Passularum ℥ i.*
Scariolæ ana M. i.	*cort. tamaricis*
rad. polipodij	*capparorum*
Cichorij ana ℥ i. s.	*ana ℥ s.*

Fiat decoctio secundum artem. Colaturæ adde sacchari q. s. & fiat potio pro quinque dosibus.

De decoctis alterantibus, & purgantibus simul bilem flauam Cap. XII.

DEcocta concoquentia, & purgantia bilem flauam,

IN HEPATE.

Rec. Fol. lactucæ	*sem. papaueris albi ʒ*
Nenupharis	*iii. vel iiii*
ana M. ii.	*Passularum ℥ i*
Rec. Flor. violarum	*prunorum N. x.*
rosar. ana P. ii.	

Coquantur in sufficienti quantitate aquæ vsq; ad consumptionem tertiæ partis, de colatura. Rec. ℥ iiij. quibus infunde

Rhabarbari electi ʒ ii.
Spicæ ℈ ii.

Re-

Relinquantur per noctem, mane coletur, & exprimatur fortiter, cui adde

Electuar. de succo	sirup. violar. lax. ℥ i.
ros. ʒ ii.	Misce, & fiat potio.

IN PECTORE.

Rec. Fol. tussilaginis	sebesten
lact. an. M. ii. s.	Iuiubarum an. ℥. i.
flor. violarum	Passularum ℥ s.
borrag. an. P. ii.	Glycirrhizæ ℥ i.

Coquantur secundum artem, De colatura

Rec. ℥ iiii. quibus adde	ʒ ii. s. vel iii.
Mannæ electæ ℥ i.	Infusionis viol. ℥. i.
Diaprunis solutiui	Misce, & fiat potio.

IN VENTRICVLO.

Rec. lactucæ M. i.	Cucur. an. ʒ i.
flor. violarum	Prunorum
borra. an. P. i.	Passularum an. ℥ s.
sem. Portulacæ	Mirrabalanorum
scariolæ	citrinorum ʒ iii.

Coquantur s. a. & fiat potio pro duabus dosibus cui adde

Cassiæ recentis ℥ ii.	sirup. ros. lax. ℥ ii.
elect. ros. Mes. ʒ iii.	Misce, & fiat potio.

IN HEPATE.

Rec. rad. cichorii ℥ ii.	lactucæ ana
fol. endiuiæ	ʒ i. s.
Sonchi an. M. i. s.	Tamarindorum ℥ i.
flor. cichorii P. ii.	Passularum ℥ s.
sem. endiuiæ	Rhabar. electi ʒ vi.
scariolæ	Spicæ indicæ ʒ i.

Coquantur s.a. & fiat pro duabus dosibus, cui adde

Diapruni lenitiui ℥ i. *Sirupi de cichorio cum rhabar. ℥ i.*

Misce, fiatq; potio, pro duabus matutinis.

IN SPLENE.

Rec. Fol. endiuiæ cacuminum lupulorum an. M. i. *Sem. endiuiæ ʒ i. cort. tamaricis ʒ i. s. Passularum ℥ s. rhabarb. electi ℥ s.*

Flo. borraginis buglos. an. P. i. *spicæ indicæ ʒ i.*

Decoquantur s.a. & fiat potio pro vna dosi cui adde syrupi ros. lax. ℥ i.

IN MATRICE.

Rec. Fol. endiuiæ Nenupharis an. M. i. s. *Nenupharis an. P. i. s. passularum ℥ i.*

Flor. borraginis

Decoquantur s.a. & fiat potio pro duabus dosibus, cui adde

Mannæ electæ ℥ ii. electuar. de succo ros. ℥ s. *sirupi violati lax. ℥ ii.*

Misce, & fiat potio.

IN IVNCTVRIS.

Rec fol. lactucæ endiuię an. M. i. s. flor. Violarum P. iii. *semen endiuię ʒ iii. Vuarum passarum ℥ s.*

De-

Decoquantur s. a. De colatura accipe ℥ iiij. quibus adde

Diacatholiconis ʒ v.	*Mes. ʒ iii*
Electuarii succi ros.	*sirupi ros. lax. ʒ i.*
	Misce.

De decoctis alterantibus, & purgantibus pituitam. Cap. XIII.

Apozemata concoquentia & purgantia pituitam,

IN CAPITE.

Rec. Fœniculi ℥ i.	*Passularum ʒ vi.*
betonicæ	*mirob. chebulorum*
maioranæ ana M. i.	*℥ s.*
flor. anthos	*Agarici optimi ʒ vi.*
De stœchade	*zinziberis*
ana P. i.	*salis gemmę*
sem. fœniculi ʒ i. s.	*ana ʒ i.*

Coquantur s. a. & fiat potio pro duabus dosibus, cui adde sirupi de betonica ℥ ii.

IN PECTORE.

Rec. Rad. Ireos	*borrag. ana P. i.*
Enulę	*Sem urticę ʒ iii.*
Glicirrizę	*Passularum*
ana ʒ ii.	*Ficuum*
Fol. betonicę	*Dactilor. ana ℥ s.*
Hissopi	*Turpeti ʒ ii.*
Marrubii	*Agarici ʒ s.*
ana M. i.	*Zinziberis*
Flor. scabiosæ	*salis gemmæ*
betonicę	*ana ʒ i. s.*

Fiat decoctio s.a. pro duabus dosibus, cui adde

Diaphœniconis ℥ ß.	*sir. de hissopo* ℥ ii.
	Misce, & fiat potio.

IN VENTRICVLO.

Rec. Rad. fœniculi	*Sem. fœniculi*
Petrose. ana ʒ vi.	*Anisi ana* ʒ i.
Fol. Menthæ M. ii.	*Passularum* ℥ ß.
Flor. rorismarini	*Agarici* ʒ ß.
borra. ana P. i.	*Zinziberis* ʒ i.

Decoquantur s.a. & fiat potio pro duabus dosibus, cui adde

Electuarii Indi	*Sirupi de mentha*
Diaphœniconis	℥ ii.
ana ʒ ii.	*Misce, & fiat potio pro duab. vic.*

IN HEPATE.

Rec. Rad. Petroselini	*flor. borraginis*
Apii	*origani ana P. i*
Fœniculi	*semen anisi*
Asparagi	*petroselini ana* ʒ i.
Rusci ana ʒ ii.	*passularum* ℥ ß.
Fol. origani	*agarici* ʒ ß.
Hissopi	*salis gemmę*
eupatorii an. M. i. ß.	*Zinziberis ana* ʒ i.

Decoquātur s.a. & fiat potio pro duabus dosibus, cui adde

Diaphœniconis ℥ ß.	*Sirupi de eupatorio* ℥ ii.

IN SPLENE.

Rec. Rad. asparagi	*Fol. calaminthi*
cichorii	*Asari*
an. ʒ ß.	*eupatorii ana*
	M. i.

M.i.
Flor.buglosiæ
Borraginis ana P.i.
Sem. anisi
Carui ana ʒ i.
cort.tamaricis
capparorum ana M.ſ.
turpeti ʒ vi.
Zinziberis ʒii.

Fiat potio pro duabus doſibus, cui adde ſyrupi de calamintha ℥ i.

IN RENIBVS, ET VESICA.

Rec. Rad.quinque communium
Pentaphilli ana ℥ ii.
Flor.borraginis
Cicerum rub.an P.i.
baccarum iuniperi. ʒ ii.
Ficuum N.x.

Decoquatur ſ.a. De colatura accipe vncias iiij. quibus infunde per noctem

Agarici ʒ ii.
Zinziberis ℈ i ſ.
Mane exprimantur, addaturq́;
Benedictæ laxatiuę ℥ ii ſ.
Sirupi de duabus rad. ℥ i.
Miſce, fiatq́; potio.

IN MATRICE.

Rec. Artemiſię
Pulegii
Sabinæ
Meliſſę
rad. Apii ana M.ſ.
Aſparagi
rubiæ tinctorum an. ℥ ſ.
Sem petroſelini
Aniſi
baccarum lauri ana ʒ i.
Agarici
Turpeti ana ʒ iii. vel iiii.
Zinziberis ʒ ii.

Decoquãtur ſ.a. & fiat potio pro duabus vicibus, cui addantur ſyrupi de arthemiſia ℥ ij.

IN IVNCTVRIS.

Rec. rad. fœniculi
Ireos
cichorÿ
Asparagi
an. ʒ ij.
Fol. betonicæ
Hyssopi
menthæ
eupatorii.
an. M. ſ.
Flor. anthos
Borraginis
ana P. i.
Sem. fœniculi
Anisi an. ʒ i.
passularum ℥ i.
Turpeti
Agarici ana ʒ ii. ſ.
zinziberis
salis gemmæ
ana ʒ i ſ.
Cinnamomi ʒ i.

Decoquatur ſ. a. fiatq; potio pro duabus dosibus, cui adde

Diacatholiconis
℥ i.
Benedictæ lax. ʒ v.
Oxymellis ℥ ii.
Misce fiatq; potio pro duabus matutinis.

De decoctis alterantibus, & purgantibus melancholiam.

Cap. XIIII.

D*Ecocta concoquentia, & purgantia atram bilem*

IN CAPITE.

Rec. Lupulorum
Fumiterræ
ana M. i. ſ.
rad. buglossæ ℥ i.
flor. anthos
buglossæ
Borraginis
ana P. i.
Prunorum N. x.
Passularum ℥ ſ.
fol. senæ ℥ i. ſ.
Zinziberis ʒ ii.

Decoquatur ſ. a. & fiat potio pro duabus dosibus, cui adde

Sy-

Syrupi de pomis ℥ ij.

IN PECTORE.

Rec. fol. Melissæ
Rosmarini
Buglossę
ana M. i.
Flor. Violarum
Melissæ
Borraginis
ana P. i.
Passularum ℥ ſ.
Glycirrhize ℥ i.
Ficuum N. vi.
Senæ ℥ i. ſ.
Zinziberis ʒ ii.

Coquantur ſ. a. & fiat potio pro duabus vicibus, cui adde ſyrupi violacei ℥ ij.

IN HEPATE.

Rec. rad. cichorii ℥ ſ.
polipodii ʒ ii.
Fol. Aſari
Fumiterræ
lupulorum
ana M. i.
Flor. borraginis
buglossæ
ana P. i.
Vuarum paſſarum ʒ vi.
Mirobal. ind. ℥ ſ.
Fol ſenæ ℥ i. ſ.
Zinziberis ʒ ii.

Coquantur ſ. a. & fiat potio pro tribus doſibus cui adde

Confect. ha ʒ i.
Sirupi de fumo-
terræ ʒ iii.
Miſce.

IN LIENE.

Rec. rad. buglossæ
polipodii
ana ʒ iii.
fol. thimi
Scolopendriæ
Cuſcuthæ
Epithimi
ana M. i.
Cort. tamar. P. i.
cappar. ℥ i. ſ.
Sem aniſi ʒ ii.
Senæ ℥ i.
zinziberis ʒ ii.

Fiat decoctio s.a. & fiat potio pro duobus haustis, cui adde Confectionis Hamech ℥ ß. syrupi de epithymo ℥ i. ß.

IN TOTO

Rec. fumiterræ
Scolopendriæ
Lupulorum
Epithimo ana M. i.
flor. borraginis
buglossæ
melissæ
ana P. i.
rad. polipodii
buglossæ
cichorii.
fœniculi
ana ℥ ß.
Mirab. ind. ℥ ß.
Passularum ʒ vi.
Semen anisi
fœniculi ana
ʒ i.
Senæ Orientalis
℥ i. ß.
Zinziberis ʒ ii.

Concoquantur s. a. & fiat potio pro tribus dosibus, cui adde

Diacatholiconis
℥ i.
Confect. Hamech
ʒ vi.
Mannæ electæ ℥ ii.
Sirupi de fumoterræ
℥ iii.
Misce, & fiat potio

De decoctis alterantibus, & purgantibus humores mixtos.

Cap. XV.

BILEM ET PITVITAM.

Rec. rad. cichorii.
fœniculi
ana ℥ ß.
endiuiæ
capill. Veneris
ana M. i.
flor. Violarum
borraginis
ana P. i.
sem. anisi
fœni-

fœniculi | *rhabarbari electi*
endiuiæ | *Agarici opt. an. ʒ ij.*
cucurbitæ | *spicæ indicæ ʒ i.*
ana ℥ ſ. | *Zinziberis ʒ i ſ.*
passularum ʒ vi. | *salis gemmæ ʒ i.*
Tamarindorum ℥ i.

Coquantur ſ. a. & fiat potio pro duobus haustis, cui adde

Diacatholiconis ℥ i. | *Syrupi roſ. lax.*
Diaphœniconis | *℥ ij.*
elect. de succo roſ. | *Miſce.*
ana ʒ ij.

BILEM FLAVAM ET ATRAM.

Rec. Lupulorum | *Sem. endiuiæ*
Fumiterræ | *Anisi an. ʒ i.*
endiuiæ ana M. i. | *passularum*
rad. cichorij | *Sebesten ana ℥ ſ.*
Polipodij an. ℥ ſ. | *rhabarbari electi ℥ ſ.*
Flor. violarum | *fol. ſenæ ʒ x.*
borraginis | *Spicæ indicæ ʒ i.*
ana P i. | *Zinziberis ʒ i. ſ.*

Decoquātur ſ. a. & fiat potio pro duabus vicibus, cui adde

Diaſenę ℥ i. | *Syrupi roſ. lax.*
elect. succi roſ. | *Syrupi de fumoterræ*
Meſ. | *ana ℥ i.*
confect. Ha. an. ʒ ij. | *Miſce*

ATRAM BILEM ET PITVITAM.

Rec. rad. Apii | *Polipodii ʒ ii.*
fœniculi | *Betonicę*
Buglossę an. ℥ ſ. | *Capill. Ven.*

epi-

epithimi ana M.i	*Cort. tamaricis ʒ ii.*
Flor. borraginis	*Passularum ℥ i.*
buglossæ	*Fol. senæ ℥ i.ſ.*
Anthos an. P.i.	*Agarici ʒ vi.*
Sem. anisi	*Zinziberis ʒ ii.*
Fenic. ana ʒ i.	*Salis gemmæ ʒ i.*

Concoquantur ſ.a. & fiat potio pro tribus doſibus, cui adde

Diacatholicon ℥ i.	*Syr. de epith. ℥ ii.*
Benedictæ lax.	*Oxymellis comp.*
Confect. hamech	*℥ i.*
ana ʒ iii.	*Misce.*

BILEM PITVITAM, ET *atram bilem.*

Rec. Capill. Veneris	*Viol. an. P.i. ſem. anisi*
Lupullorum	*fœniculi*
Betonicæ	*Endiuię ana ʒ i.*
endiuię ana M.ſ.	*Prunor. Dam. N. vi.*
Rad. fœniculi	*Passularum ʒ vi.*
cichorii	*Senæ orient. ℥ i.ſ.*
poliped.	*rhabar. electi ʒ v.*
Glycirr. ana ʒ iii.	*Agarici optimi ʒ ſ.*
Flor. borraginis	*Spicæ indicę ʒ i.*
Buglossæ	*Salis gemmæ ℈ ii.*
Viol ana P.i.	*Zinziberis ʒ ii.*

Decoquantur ſ. a. fiatq́ potio pro tribus doſibus, cui addantur

Mannę electę	*Aquę cinnamomi*
Syrupi roſ. lax.	*diſtillatę ℥ i.*
ana ℥ ſ.	*Miſce pro tribus matutinis.*

DE-

DECOCTUM PURGANS omnes humores

Rec. Turpeti ℥ ſ.	*Fol ſenę ʒ x.*
Polypodii	*Zinziberis ℈ ii.*
Hermadactylorum	*cinnamomi*
rhabarb. an ʒ ii.	*Aniſi ana ℈ i.*

Conciſa coquantur in libra vna & ſemis aquæ vſque ad tertiæ partis conſumptionem coletur, & de colatura dentur ℥ iij. tempore matutino, addendo ſirup. roſ. lax. ℥ i.

De infuſionibus. Cap. XVI.

INfuſio, ſiue dilutum eſt maceratio medicamentorum purgantium in liquore aliquo appropriato per horas aliquot certas. Magnatibus & delicatioribus hominibus exhibentur. Quod ad compoſitionem horum attinet, primum neceſſe eſt, vt purgantium medicamentorum pondus rectè teneamus: deinde vt ſemper purgantibus miſceantur, quæ vehementi eorum corrigere poſſunt, vt in ſequentibus formulis patebit. Vt plurimum autem 12. horas nonnunquam per integrum diem, vt promptius, & valentius tenuiores partes in ſe colligant, macerantur: deinde colantur & exprimãtur, quibus

bus denique syrupi, vt suauior reddatur potio, commiscentur. Porrò qualitas medicamentorum pro humorum præternaturam in corpore redundantium, ratione variatur. Quantitas verò seu dosis, ex quarto libro petenda. Sumuntur autem diluta calidè tempore matutino, & stomacho vacuo, sicuti syrupi, & apozemata ab ℥ iij. vsque ad ℥ iiij. vel v.

I.

INFVSIO PVRGANS BILEM.

Rec. Rhabarbari electi ʒ vi.
Spicæ indicæ ʒ ii.

Concidantur minutim; & macerentur per noctem, in aquis stillatitijs, endiuiæ, hepaticæ, & borraginis ana ℥ i. ʃ Deinde linteolo exprimantur validè, & colentur: expressioni adde syrupi rosʃ. lax. ℥ i. fiatq́ue potio.

II.

PVRGANS PITVITAM in capite.

Rec. Agarici optimi ʒ iii.
Zinziberis
Salis gemmæ ana ʒ ʃ.
Macerentur per horas 12. in
Aquis saluiæ
Betonicæ ana ℥ i. ʃ.

Ex-

Exprimantur, & fiat potio, cui addes syrupi de stœchade ℥ i.

III.

PVRGANS MELANCOLIAM.

Rec. Fol. senæ ʒ vi.

Zinziber ℈ ii.

Macerentur in decocti florum & fructuum ℥ iiij. diu noctuq́; , postea fortiter exprimantur addaturq́; syrupi de fumoterræ ℥ i.

IV.

PVRGANS BILEM, ET Pituitam.

Rec. rhabarbari electi ℥ ſ.

Agarici optimi ʒ i. ſ.

Spicæ indicæ ℈ i.

Salis gemmæ ℈ i.

Concidantur singula minutatim, & macerentur in aquis stillatitijs, endiuiæ, & borraginis ana ℥ i. ſ. Durent in his horis duodecim, deinde linteolo mundo exprimantur validè, & colentur, fiatq́; potio, cui addatur syrupi rosſ. lax. ℥ i.

De potionibus purgantibus in substantia sumptis. Cap. XVIII.

Porrò circa medicinas solutiuas, quæ in potionibus sumũtur, quatuor obseruanda veniunt. Primum est, vt iuxta

omnium

omnium ferè Medicorum sententiam, in qualibet medicina solutiua, aliquid miscendum curemus quod cor confortare possit. Alterum est, quòd medicina solutiua proprietatem habere debeat cum illo membro, quod euacuandum est: vt si caput sit purgandum, addenda aqua betonicæ vel saluiæ est, vel flores stœchados, vel id genus alia. Tertium, quod inter soluentes medicinas, quædam leniendo, quædam attrahendo, vt in sequentibus duobus capitibus videre licet, educãt. Quartum quòd in medicinæ compositione semper addendum sit suum lenitiuum. Quoniam violentas solutiuorum virtutes ad securitatem perducit. Dosis verò lenitiui est à ℥ iij. vsque ad ℥ v. vel vi. solutiuorum autem à ʒ ij. vsque ad ℥ iij. ß. vt in sequentibus formulis patebit.

I.

Rec. Diacatholiconis ℥ v.
electuarij de suc. ros. ℥ ß.

Misce & cum decoctione florum & fructuum in aqua endiuiæ facta, fiat potus, cui adde syrupi violacei ℥ i.

Hic vides lẽtiui ℥ v. solutiui verò ℥ iij. ß. &

ſ.& dirigitur virtus eius ad hepar, & cor confortat mediante decoctione facta in aquis proprijs.

II.

Rec. mannæ electæ, vel caſſiæ, ℨ vi.
Elect. de ſucco roſ. ℨ iij. ſ.

Cum decoctione florum, & fructuum fiat potus, cui adde ſyrupi roſ. lax. ℥ I.

III.

Rec. Diacatholiconis, ℨ v.
Diaphœniconis, ℨ ij.
Electuarij Indi ℨ I. ſ.

Miſce, & cum decoctione florum, & fructuum in aquis bugloſſæ, & fœniculi facta fiat potio, cui adde Mellis roſ. col. ℥ I.

IV.

Rec. Diaſenæ ℨ v.
Confect. hamech. ℨ ii.
Diaſenæ Nicolai ℨ I. ſ.

Miſce, & cum decoctione florum, & fructuum in aqua bugloßæ, & ſcolopendriæ facta, fiat potus, cui adde ſyr. violacei ℥ I.

V.

Rec. Diacatholiconis ℨ v.
Elect. de ſuc. roſ. ℨ ii.
Diaphœniconis ℨ I. ſ.

Miſce, & cum aqua endiuiæ, & borraginis an. ℥ I. ſ. fiat potio, cui adde ſyrupi roſ. lax. ℥ I.

VI.

Rec. rhabarbari electi ʒ ij.
Spicæ indicæ ʒ i. ſ.

Puluerizentur ſubtiliter, quibus adde

Caſſiæ ʒ v.
Elect. de ſucco roſ.
Diaphœniconis an. ℈ ij.

Cum decoctione florum fructuũ fiat potio; cui adde ſyrupi violati lax ℥ i.

De Medicinis lenientibus.

Cap. XIX.

QVæ leniẽdo humores educũt, alunt, leuiter mouent, atque ſine tumultu exonerant, qualia ſunt Diaprunis lenitiua, Diacatholicum, Diaſena, Compoſitio è Manna, è Caſſia, & ſimilia: quorum doſis à ʒ v. vſque ad ℥ i. Exhibentur autem vel in forma boli, vel cùm decoctione aliqua, vel aquis deſtilatis, additis ſolutiuis (vt antea diximus) tempore matutino, &c.

De medicamentis ſoluentibus.

Cap. XX.

QVæ attrahendo purgant medicamẽta, cathartica & ſolutiua nuncupantur. Hæc valenter purgant. Proinde abſque lenitiuo aliquo addito,

dito, sumi non debent. Quomodo autem, & qua dosi commisceantur, supra capite 18. abunde ostendimus. Sunt autem medicamenta solutiua, præsertim bilem purgantia, quibus ferè hodie vtuntur practicantes,

Electuarium de succo rosarum
Electuarium succi ros. Mesuæ
Electuarium de Psyllio.
Diaprunis solutiua.
Diarob cum rhabarbaro, &c.

CATHARTICA PHLEGMA purgantia.

Diaphœnicum.
Electuarium Indum.
Electuarium Elescoph.
Diarob cum turbith.

CATHARTICA BILEM ATRAM purgantia.

Confectio Hamecli.
Diasena Nicolai, &c.

De potionibus purgantibus partim ab infusis, partim à substantia factis. Cap. XXI.

NOn rarò etiam vtuntur Medici communiter practicantes, potionibus, quibus partim infunduntur medicamenta purgantia, partim tota substantia ponuntur, & ita bibuntur: vt sequentibus

tibus

tibus formulis perspicuè videre licebit.

I.

Rec. Rhabarbari electi ʒ ii.
Spicæ indicæ ʒ ſ.

Incidantur minutim, terantur, & infundantur per horas ſeptem in ſufficiente quantitate vini odoriferi, tempore hyemali, in aqua endiuiæ, æstate: deinde fiat expreſſio fortis, cui adde, vel in ea diſſolue

Caſſiæ recent. extractæ, vel Man. ʒ v.
Electuarii de ſucco roſarum ʒ ii.
Electuarii pſylli ʒ I.

Miſce, & cum decoctione florum & fructuũ in aqua bugloſſæ, & endiuiæ facta, fiat potio, cui adde ſyrupi roſ. lax. ℥ i.

II.

Rec. Myrobolanorum citrinorum ʒ iij.
Spicæ indicæ
Semin. aniſi ana ℈ ſ.

Trita in decoctionis paſſularum ℥ iij per diem integrum maccrentur: deinde fortiter exprimantur, addaturq́;

Elect: de ſucco roſarum
Diaprunis ſolutiua ana ʒ I. ſ.
Mannæ ʒ vi.
Syrupi violati ℥ I.

III.

Rec. Turpeti ʒ I. ſ.
Zinziberis ℈ I.

Trita

Trita maccrentur horis duodecim in vini odorati ℥ iij. deinde exprimantur, addaturq;

Elect. Ind. ʒ iii.
Mellis ros. col. ℥ I.

IV.

Rec. Agarici electi ʒ ii.
Zingiberis ℈ I.
Salis gemmæ ℈ ſ.

Trita maccreutur horis duodecim in

Vini odoriferi ℥ I.
Aquæ fœniculi ℥ ii.

Exprimantur, addanturq;

Elect. Ind. ʒ iii.
Oxymellis ſcillitici ℥ I.

Miſce, & fiat potio.

V.

Rec. Rhabarbari electi ʒ ii.
Agarici trochiſcati ʒ I.
Spicæ indicæ ℈ I.
Zinziberis ℈ ſ.

Conciſa, macerentur horis octo in

Aquæ endiuiæ ℥ ii.
Fœniculi ℥ I.
Vini optimi ℥ I.

Exprimantur probè, addanturq;

Mannæ electæ ʒ vi.
Electuarii de ſucco roſ: ʒ I. ſ.
Diaphœniconis ʒ ii.
Syrupi roſ: lax. ℥ I.

Miſce, & fiat potus.

VI.

VI.

Rec. fol. senę ℥ iii.
Rhabarbari electi ℥ ii.
Agarici optimi ℥ i.
Spicę Indiæ ℈ i.
Zinziberis ℈ ſ.

Concidantur ſingula minutatim, & macerentur in decoctionis paſſularũ ℥ iiij. per horas duodecim, deinde exprimantur probe, addaturq́; rhabarbari albi, ſiue rad. mechoacæ ʒ ſ. ſyrupi roſ. lax. ℥ i.

De bolo purgatorio. Cap. XXII.

Bolus eſt fruſtulum medicamentorum purgantium, cſui aptum, quantum ſcilicet bucca commodè capere poteſt. Formatur autem ex lenitiuis, & ſolutiuis interdum ex ſimplicibus tantùm medicamentis, cum ſuis correctiuis, atque ſyrupo, vel alio quodam liquore excipiuntur, & in formam boli digeruntur, vt formulis ſequentibus patebit. Porrò qualitas purgantium medicamẽtorum ab humore peccante deſumenda erit. Quantitas verò augeri minuiq́; poterit iuxta ęgrotantis vires, & medicinæ, que exhibentur: ita tamen, vt vnciam vnam nunquam excedat. Nam vniuerſa, vna vice deno-

deuoranda erit. Quarum verò partium proprietatem medicamenta habere debeant, ipse locus affectus cōmodè demonstrabit. Tempus autem aßumendi matutinum est.

I.

Rec. Cassiæ recenter extractæ ℥ vi.
Electuarii de succo rosarum ℥ iii.

Misce, & cum saccharo fiat bolus, auro coopertus.

II.

Rec. Cassiæ nouiter tractæ ℥ i.
Diagridii gr. iii.

Misce & cum saccharo fiat bolus.

III.

Rec. Diaprunis lenit. vel Diacat. ℥ ſ.
Diaphœniconis ℥ iii.

Misce & cum saccharo fiat bolus.

IV.

Rec. Turpeti ℥ i.
Zinziberis
Masticis ana ℈ ſ.

Cum melle rosacco quantum sufficit, fingatur bolus.

V.

Rec. Conseruæ violarum ℥ ſ.
Pul. rad. mechoacæ ℥ i.

Cum syrupo ros. lax. formetur bolus

VI.

Rec. Rhabar. albi, siue rad. mech. ℈ ii.

Fol. senæ tritorum ℈ i.
Zinziberis ℈ ſ.

Cum ſyrupo violacco fiat bolus.

V I I.

Rec. Caſſiæ recenter extractæ ʒ vi.
Confectionis Hamech ʒ ii.

Miſce, & cum ſaccharo fingatur buccea auro cooperta.

V I I I.

Rec. Conſeruæ roſ. ℥ ſ.
Florum Antimonii gr. iii. vel v.

Miſce, & cum ſaccharo fingatur buccellus, auro vel ſaccharo aſperſus.

De pilulis, ſiue catapotijs.
Cap. XXIII.

Pilulæ Græcis Catapotia à paruæ pilę figura, medicamentum eſt, quod deglutiendo ſumitur, ad fallendam medicamenti inſuauitatem inuentum. Porrò rarò vnius generis catapotijs vtimur, ſed varijs, potiſſimum autē tribus inter ſe commixtis, additis, quæ vehementiam illorum augere queant, vt eſt diagridium, agaricus trochiſcatus, & eius generis alia, cum ſyrupo aliquo vel aqua ſtillatitia in catapotiorum formam coactis, ut inſequentibus formulis patebit. Quos verò & quales

les humores educere debeant, ipsa morbi causa indicabit. Ad eundem quoq; modum quibus cum partibus correspondere oporteat, ipse locus affectus demonstrabit. Modus tamen exhibitionis communiter drachma una est plus minusuè, iuxta materiam simplicem, ex quibus cōficiuntur, & virtutē ægroti, itemq; magnitudinem morbi. Fiunt autem pilulæ 5. vel plures, vel pauciores pro Medici iudicio. Quæ maiori forma parantur pilulæ, vt sunt capitales, tribus aut quatuor horis à leuiori cœna, vel media nocte, vel post primum somnum assumuntur. Minores & lenes, vt pestilētiales & alephāginæ, hora vna, vel duabus ante cibum commodè exhiberi possunt. Mediocres verò matutinis horis in vsum veniunt: Quoniam autem non masticatæ deuorandæ sunt, ob ingratum saporem, rectorio aliquo indigent. Qua in re sacccharo, aut cinnamomi puluere, aut auri folijs vtimur. Pomorum coctorum pulpa inuolui tutò possunt, ut & pane azymo vino molliter perfuso.

De pilulis purgantibus bilem flauam. Cap. XXIV.

Pilulæ purgantes bilem flauam à

CAPITE.

Pilulæ aureæ, Mes.
Sine quibus. Nic.
Arabicæ.
Assaieret
Lucis, &c.

Exempli gratia.

Rec. Pilularum Aurearum
Arabicarum
Sine quibus esse nolo an. ℈ i.

Cum syrupo rosarum lax. fiant pilulæ N. vij. auro coopertæ.

AB HEPATE.

Pilulæ de rhabarbaro.

Exempli gratia.

Re. Pilularum de rhabarbaro ℈ ii.
Aggregatiuarum ℈ i.
Diagridii gr. iii.

Cum syrupo de endiuia fiant pilulę N. ix. auro obductæ.

De pilulis purgantibus pituitam. Cap. XXV.

Pilulæ pituitam purgantes, à

CAPITE.

Pilulæ Cochiæ.

Hiera

Hiera cum agarico.
De colocynthide.
Albanda.
Ex sex rebus. De octo rebus.

Exempli gratia.

Re. Pil. Cochiarum ℈ i.
Hieræ cum agarico ℈ i.

Cum syrupo de betonica fiant pil. N. v. Puluere cinnamomi aspersæ.

A PECTORE.

Pilulæ de agarico.
Hieræ cum agarico.
Bechicæ, &c.

A STOMACHO.

Pilulæ Alephanginæ.
Stomachicæ.
Masticbinæ.
Ex turbith.
Pestilentiales.

I.

Rec. Pilularum alephanginarum.
Aggregatiuarum.
De Hiera S. ana ℈ i.
Aloes optimæ ℈ ſ.

Cum aqua fœniculi fingantur pilulæ N. xiij.

II.

Rec. Pilul. de agarico
Stomachicarum ana ʒ ſ.
Agarici trochiscati ℈ ſ.
Diagridii gr. ii.

Cum aqua absynthij fiant pilulæ N.9.

A IVNCTRIS.

Pilulę de Hermodactilis.
Arthriticæ
Fœtidę
Dę Sagapeno.
De Sarcocolla
Benedictæ
De nitro, &c.

De pilulis melancholiam purgantibus. Cap. XXVI.

Pilulæ atram bilem purgantes, ab hepate & liene,

Pilulę Indę
Ex fumoterrę
De lapide Armeno.
De lapide lasuli, &c.

Exempla.

I.

Rec. Pilul. de fumoterrę
Indarum ana ℈ i ſ.

Cum syrupo de epithimo, formentur pilulæ N. ix. auro obductæ.

II.

Rec. Pil. de lapide armeno ℈ ii.
De fumoterrę ℈ .
Diagridii gr. iii .

Cum syrupo de fumoterræ fiant pilulæ N. 7. auro coopertę.

De

De clysteribus. Cap. XXVII.

Clyster vel clysterium, à Græco verbo κλυσειν, quod est abluere: quibusdam enema vocatur, ab ἐνίημι, quod illis iniicio significat. Componuntur autem ex iusculo, vel decocto, medicamentis purgātibus, oleis, & sale. Interdum etiam mel, aut saccharum, aut vitelli ouorum, aut butyrū, aliaq; eius generis adiiciūtur. Decoctis autem iuxta morbi diuersitatem variari solet. Nunc enim ex iis, quæ abstergendi, aut obstructiones liberandi, aut astringēdi, aut glutinandi facultatem obtinent, paratur. Medicamentorum purgantium vis à morbi causa, siue ipso humore peccante, probè desumitur. Sunt autem, vel simplicia, vel composita. Prioris generis sunt turbith, colocynthis, agaricus, sal gemmæ, &c. Cōposita sunt, Diaphœnicum, Hiera picra, hieralogodium, electuarium clesi oph, electuariū de baccis lauri, Benedicta laxatiua, Elec. Indū, &c. Porrò decocti vel iuris dosis communis est libra magna ex parte vna plus minusuè pro corporis magnitudine, ventris plenitudine, morbi natura, & ætatis ratione.

Oleorum verò ℥ iij. Pinguedinum, mellis, butyri, sacchari ab ℥ ß. vsq; ad ℥ i. Medic. purgantium, & quidem simplicium à drachmis duabus ad ʒ iij. compositorum autem ad ℥ i. vel ℥ i. ß. plus minusuè pro virium ratione, & morbi vehementia. In febribus enim, & debilibus, senibus, conualescentibus & intestinorum mordicationibus, minorem dosim praescribimus: è contrà in apoplecticis, lethargicis, coxendicum doloribus, & in ijs, qui exitiale venenum hauserunt, maiorem dosim imperamus. Vitelli ouorum maxima ex parte, duo aut tres. Salis communis à ʒ i. vsque ad iij. plus minusuè prout facultatem excretricem proritare necesse est. Cæterùm in mortario omnia diligenter permiscenda sunt, & si quid crassi, aut terreni in fundo resederit, abijciendum: reliquum autem moderatè calidũ per vesicam vel syringam duabus, vel tribus horis ante cibum inijciendum. Detinendi verò tempus non vnum idemq; est: sed pro eorundem diuersitate variatur. Quibus enim abluẽdi & extergendi vis inest, hi supra horæ dimidium in corpore haud retineantur.

Dolo-

Dolores mitigantes longiori tempore detineri debent. Omnium longissimo, quibus glutinandi est facultas. Quibus purgandi vis inest sua spōte erumpere solent. Quod si tamen diutius in corpore cunctatur, glandem supponere conuenit, vt facultas expultrix excitetur noxiaq; tandem expellantur.

De clysteribus alterantibus. Cap. XXVIII.

C*Lyster leniens*

Rec. Maluæ. Bismaluæ
Parietariæ. Atriplicis ana M. i.
Sem. lini. Fœnigræci an. P i.

Decoquantur in sufficienti quantitate aquæ ad cōsumptiomem tertiæ partis fiat colatura, de qua accipe lib. i. cui adde

Sacchari rubri ℥ ij.
Olei communis ℥ iii.
Salis ʒ i.

Misce & fiat clyster.

I I.

Rec. Maluæ
Altheæ
Violariæ
Mercurialis
Hordei ana M. ſ

Fiat decoctio in sufficienti quantitate

aquæ ad consumptionem tertiæ partis, fiat colatura, de qua accipe lib. i. cui adde
Cassiæ recent. extractæ
Saccha. rub. an. ℥ i. ſ.
Olei violacei ℥ iij.
Misce & fiat clyster.

III.

Rec. Iusculi caponis lib. i.
Vitell. ouorum N. ij.
Mellis rof. col. ℥ i.
Olei comunis ℥ iij.
Commiſceantur ſingula, fiatq; clyſt.

IV.

Rec. decocti hordei lib. i.
Vitell. ouorum N. ii.
Sacchari rubri ℥ i.
Mellis rof. ℥ i.
Olei communis ℥ iii.
Commiſtis omnibus fiat enęma.

EMOLIENS ET LEniens, in colica.

V.

Rec. Olei communis ℥ v.
Anethini
Chamomelini ana ℥ ii. ſ.
Miſce, & fiat clyster.

LAVATIVVS.

VI.

Rec. Betę
Braſſicę
Althęę ana M. i. ſ.

Hor-

Hordei M.i.

Decoquantur in aqua vel leui lixiuio ad tertiæ partis consumptionem, fiat colatura, de qua accipe lib.i.cui adde

Vitel. ouorum N. i.
Mellis ros.col.℥ i.
Salis ʒ iii.

Misce & fiat clyster.

ASTRINGENS, IN Dysenteria.
VII.

Rec. Rosarum rubrarum
Balaustii
Hordei torrefacti
Baccarum myrthi ana M.s.

Cotundenda bulliant in sufficiēti quantitate aquæ cum capite castrati, donec caput sit coctum, fiatq; colatura, de qua accipe lib. 1. adde

Boli armeni
Sanguinis draconis ana ℈ i.
Olei rosati
Omphacini ana ℥ i.s.
Pinguedinis capi ℥ i.
Vitell. ouorum assat. N. i.

Misce & fiat clyster.

GLVTINANS.
VIII.

Rec. Plantaginis
Poligoni

Consolida media
Sanicula
Rosarum ana M. i.
Rad. consolidæ maioris ℥ i.
Balaustiarum ʒ i.

Coquantur ad tertias, fiatq; colatura, de qua accipe ℥ xiiij. quibus adde

Succi plantaginis ℥ i.
Sanguinis draconis ℈ ii.
Seui caprini ℥ i.
Olei myrthini
Rosacei
Cotoneorum an. ℥ i.

Commistis omnibus fiat clyster.

DOLOREM SEDANS.

IX.

Rec. Anethi
Violariæ
Flor. chamomillæ ana M. i.
Sem. lini
Fœnigræci ana M. ſ.

Fiat decoctio, de quà accipe lib. i. cui adde

Vitell. ouor. N. i.
Olei anethini ℥ iii.
Salis ʒ i. ſ.

Misce & fiat clyster.

X.

Rec. Olei anethini
Chamomelini ana ℥ v.
Mal. aureorum ℥ ii.

Misce & fiat clyster.

De

De clysteribus purgantibus. Cap. XXIX.

BILEM FLAVAM.

I.

Rec. Hordei
Violariæ
Mercurialis ana M. i.

Fiat decoctio, de colatura accipe ℥ xij. quibus adde,

Diacatholiconis ℥ i.
Electuar. de succo ros. ʒ vi.
Olei violati ℥ iii.
Salis ℥ ſ.

Misce, & fiat clyster.

PITVITAM.

II.

Rec. Origani
Chamomillæ
Meliloti
Fœnigræci ana M. i.

Coquantur in aqua vsque ad consumptionem tertiæ partis. De colatura accipe lib. i. cui adde

Diaphœniconis
Electuar. ind. maioris
Benedictæ laxatiuæ
Hieræ picræ S. ana ℥ ſ.
Olei chamomelini ℥ i.
Rutacei ℥ ij.
Salis ʒ iij.

Misce,

Misce, & fiat clyster.

III.

Rec. Betonicæ. Saluiæ
Maioranæ.
Serpilli
Hyssopi. Rutæ
Flor. stœchadis ana M. ſ.
Colocynthidis ʒ i.
Agarici optimi ʒ iii.

Coquantur ad tertias. De colatura accipe ℥ xv. de quibus adde

Benedictæ laxat.
Hieræ picræ ana ℥ ſ.
Diaphœniconis
Electuar. indi ana ʒ ij. ſ.
Mellis rosat. col. ℥ i.
Olei laurini
Rutati ana ℥ i. ſ.
Salis communis ʒ ij.

Commistis omnibus fiat clyster.

IN MATERIA FRIGIDA, & vehementi auctoq; dolore.

IV

Rec. Centaurij minoris
Saluiæ
Abrotani
Calamenti ana M. ſ.
Origani
Marubii
Stœchadis ana P. i.
Anisi. Sem. basiliconis ana ℥ ſ.

Pulpæ

Pulpæ colocynthidis ʒ ii.
Furfuris M.i.
Mellis anacardini ℥ i.
Olei castorei ℥ iii.
Salis gemmæ ʒ ii.
Hieræ picræ
Hellebori albi ana ʒ vi.

Bulliant omnia in suff. quãtitate aquę, excepta Hiera, ad consumptionem medietatis, fiat colatura, de qua accipe lib.i. cui adde Hieram supradictam, & tepidè infundatur. Est enim efficax: proptcrea vltimum. Soluit materiã phlegmaticã. Idcirco paralysi, & apoplexię prodest.

MELANCHOLIAM.
V.

Rec. Violarum
Maluę. Altheę
Meliloti ana M.i.

Fiat decoctio. de qua accipe lib.i. cui adde
Vitell. ouor. N i.
Diacatholiconis
Confect. Hamech. ana ℥ i.
Olei communis ℥ iii.
Salis ʒ i.

Misce, & fiat clyster.

VENTOSITATES RESOLVENS.
V I.

Rec. Decocti carminantis lib. i. cui adde
Benedictæ lax.

Salis

Sacchari rubri ana ℥ i.
Mellis rosat.col ℥ ii.
Butyri recentis ℥ iii.vel
Pinguedinis Gallinæ
Anseris
Anatis ana ℥ i.
Olei rutacei ℥ iii.
Salis ʒ iii.
Misce, & fiat clyster.

CLYSTER PRO OMNI *infirmitate.*
VII.

Rec Iuris carnium vel
Decocti maluę, violarię, & hordei lib.i.
Sacchari rubri ℥ i.ſ.
Vitel-ouorum N.i.
Olei violati ℥ iii.
Salis ʒ iii.
Misce, & fiat enæma.

De suppositorijs, siue glandibus. Cap. XXX.

GLans, siue βάλανος Græcis, Barbaris à subijciendo, suppositorū: glandium figura conformatum medicamentum, quo aliquādo vtimur in his, quorum aluus ob stercus aridius non purgatur, ad educenda, quæ per clysterem iniecta non redduntur: vel in quibus vires languent, ob id clysteris iniectionem non tolerant,

sedi

ſedi inſita, vt altius impellãtur; molliant, extrahant, erodant, & pruriendi vi, non modo ceſſantia ſolicitent excrementa, verùm etiam mucoſum humorẽ vehementius extrahant, flatus diſſipent, dolores ſedent, ſtupefaciant. Sunt autem quædam leues, quales ſunt, quæ ex betæ radice, melle peruncta, ſuillo adipe, ſale conſperſo, ficu inuerſa, & butyro adiecto ſale, & id genus alijs parantur. Quædam verò mediocres, vt ſunt, quæ è vitello oui, addito ſale, cõponuntur. Item quæ è ſale & melle duntaxat conſtruuntur. Nonnullæ ſunt vehementiores, quales ſunt, quæ ſcammonium, colocynthidem, euphorbium, ijsq; ſimilia accipiunt. Cùm autem omnis ferè generis glandibus vel accedat, ſciendum erit, illud ſic eſſe commiſcendum vt pondere ſuo ſpeciebus reſpõdeat. Quare danda opera, vt drachmæ vni ſpecierum & ſalis vncia vna mellis addatur. Neque dum componuntur glandes, ſunt admouẽdæ ſpecies, niſi poſtquàm mel ſatis concretum fuerit, quod aliàs iis illarum ignis vehementia diſſipetur. Mel autem lento igne in exiguo cacabo ad ſpiſſitudinem

vſque

usque incoquitur: mox in aßerem coniectum, in glandes indicis, aut digiti modo longas, crassásq; formatur. Dum autem glandes subijciuntur, prius oleo, butyro, aut alia pinguedine illitas esse oportet: sic enim minori molestia indũtur. Induntur autem ante cibum vna vel duabus horis. Porrò species, quas glandium compositiones accipiunt, aut aluum deijciunt, aut flatus discutiunt, aut stupefaciunt, vt ex formulis sequentibus perspicuè patebit.

I.

Rec. Mellis cocti. & concreti ℥ ii.
Pul. euphorbii ℈ ſ.
Colocynthidis gr. iiii.
Hellebori albi gr. ii.
Salis ʒ i.

Miscantur singula, & formentur glandes.

II.

Rec. Mellis ℥ i.
Spec. hieræ picræ ʒ i.
Salis gemmæ ʒ ſ.

Decoquantur mel, donec crassitudinem iustam accipiat: deinde addantur species, & sal, formenturq; glandes.

III.

Rec. Semen. anisi
Cumini

Cu-

Cumini
Fœniculi ana ℈ i.
Garui ℈ ii.
Colocynthidis ℈ i.
Salis communis ʒ i.

Pulverizentur singula, & cum mellis concreti ℥ i. ſ. coeant, digeranturq; in glandes.

IV.

Rec. Opii ℈ i.
Croc. Castorei ana ℈ ſ.

Tuſa & cribrata cum melle cocto aut cera, & oleo nymphee in vnum coeant, formenturq; glandes, quibus filum appenſum eſt.

De peſſis. Cap. XXXI.

PEſſus Barbaris peſſarium, pro vterino clyſteri quibuſdam vſurpari conſueuit. Horum tres ſunt differentiæ. Alij ſiquidē emolliunt, alij aſtringunt, alij aperiunt. Emollientes ex cera, oleis, pinguedinibus anſeris, aut gallinæ, butyro ſalis experte, reſina, medula ceruina, fœnogræco & ſimilibus fiunt. Fiūt autem ad craſſitudinem inſtar ſtrigmenti, & paulò ſpiſſiorem, deinde linamento tortili ſimilis duplicata, in medicamentum tincta, ori

vuluæ

vuluæ condenda sic est, vt filum prælongum alligatum habeat, quò facilè possint extrahi, quãdo visum fuerit: nunc linteò, sericouè tenuissimo obducta, ad digiti formam consuta, genitalibus mulierum partibus induntur. Aperientes verò parantur ex melle, artemisia, dictamno, brassica, glycyrriza, succo rutæ, porro, scammonio, & id genus alijs. Astringentes componũtur ex bolo armeno, sanguine draconis, succo plantaginis, bursa pastoris, stercore porcino, &c. Hac autem ratione componũtur, vt ad ceræ, aut mellis cocti vnciam vnam etiam medicamenti morbo accommodari altera misceatur. subijciuntur autem vesperi, & dum somni tempus appetit, & sex, aut septem horis in vtero relinquuntur, ac subinde extrahuntur. Porrò emollientes vteri inflammationibus, exulcerationibus, auersionibus, & inflationibus accõmodantur. Aperientibus verò vtimur, cùm suppressos menses euocare, aut vterum conniuẽtem, aut compreßum emendare conamur. Adstringentes contrarium aperiẽtibus vsum præbent. Nam fluxum muliebrem cohibent, & apertum laxum-

laxumuè vterum cõtrahunt, prolapsumq; reprimunt, atque propulsant.

PESSVS EMOLIENS.

I.

Rec Butyri salis experti ℥ iii.
Medullæ ceruinæ
Adipis anseris
Gallinæ ana ℥ i. ß.
Masticis. Meliloti ana ℨ i.
Semen. lini
Fœnigræci ana ℨ i. ß
Ouorum vitella N. iii.
Olei rosacei
Irini ana ℥ ß.

Ceræ qu. sufficit ad crassitudinem iustam inducendam: deinde lana duplicata in hoc medicamento intincta, vtero subijciatur.

PESSVS APERIENS
mensesq; prouocans.

II.

Rec: Pul. pil. fœtidarum ℨ vi.

Succi mercurialis, quantum sufficit, fiat peßus, & linteolo illigatus, vtero inferatur.

III.

Rec. Artemisiæ. Abrotani
Dictamni ana ℨ i.
Rad. acori
Rubiæ tinctiana ℨ vi.

Nigellæ

Nigellæ ℈ i.
Baccarum lauri ℈ ſ.
Rutæ ℈ i. *Sabinæ* ℈ ſ.
Castorei gr. v.
Myrrhæ. Stactis ana ʒ ſ.
Sagapeni ℈ ii.

Tuſis, & cribatis ijs, quæ opus eſt, mellis quantum ſatis eſt, vt in coalitum craſſiorem, & vnitatem coeãt, adijciatur, & vbi opus eſt fingantur peſſi, qui in vuluam indantur.

PESSVS ASTRINGENS. IV.

Rec. Cornu ceruini vſti ʒ i.
Thuris ℈ ii. *Gallarum* ʒ i.
Balauſtiorum
Roſ rub. ana ℈ ii.
Gummi, Acaciæ
Hypociſtidis ana ℈ i.
Boli armeni ℈ ſ. gr. v.

Succi plantaginis quantum ſufficit ad excipiendum & linteolis deligata fingantur peſſi.

METENCHITÆ. I.

Rec. Succi vel decocti arthemiſiæ ℥ iii.
Olei liliorum
Ex ſem. lini. Laurini ana ℥ i.
Mirrhę ʒ . ſ.
Sagapeni, Caſtorei ana ℈ i.

Com-

Commistis omnibus fiat clyster.

II.

Rec. Succi plantaginis ℥ iiii.
Olei mirtini
Mastichini ana ℥ i.
Succin. Thuris
Boli armeni ana ℈ i.
Trochiscorum è spodio
E terra lemnia ana ʒ i.

Terenda terantur, & commisceantur, fiatq; metenchyta.

De Errhinis. Cap. XXXII.

E*Rrhina, id est, per nares purgantia, vulgò nasalia appellantur, naribus induntur, in pyramidis figuram, pulueribus, melle, adipe, aut cera compactis, vt in sequentibus formulis patebit. Filo alligari solent, vt commodius eliciatur. Vsus est in diuturnis capitis affectibus, morbo comitiali, oculorum hebetudinibus, narium obstructionibus, odoratus difficultate, &c. Vtimur autem ijs, corpore prius euacuato.*

Rec. Nigellæ
Nucis moschatę
Cubebarum
Caryophillorum ana ʒ ſ.
Piperis albi
Pyrethri ana ℈ iii.

Maio.

Maioranę. Ciclamini
Saluiæ ana ʒ i.

Tusa & puluerata terebinthina, & modica cera excipe, & in formam pyramidalem effinge, filo alligatũ naribus inde, valẽtius fit addẽdo Hellebori albi ʒ i.

De caput purgijs. Cap. XXXIII.

C*Aputpurgia sunt, quæ naribus liquida infunduntur, & attrahuntur, capite ad posteriora propenso, post ingentem insufflatum, cum spiritu ipso, ne statim deorsum ruat; aliquantulum continetur, ore prius aqua oppleto: ne scilicet è naribus, per internum meatũ ad os corriuet. E succis herbarũ, betæ scilicet, brassicæ, cyclamini, maioranæ, foliorum enulę, liquoribusq; ijs similibus, oleis, & speciebus medicamentorum præcedenti capite commemoratorũ, nempe piperis, pyrethri, nitri, nigellæ, castorei, hellebori albi, & horum similium componũtur. Sufficit autem vna vice semiunciam succorum infudisse. Vsus idem vt errhinorum.*

I.

Rec. Succi betę ℥ ii.
Aquę maioranę ℥ iiii.
Pul. sacchari ʒ ß. vel

Mellis

Mellis ros. col. ℥ ß.

Misce & tepidum per nares attrahe.

II.

Rec. Succi betæ
Brassicæ, Ciclamini ana ℥ i.

Commisceantur, naribusq; infundantur

III.

Rec. Succi betæ ℥ i. ß. Cucumer silu. ʒ iii Aquæ maioranæ ℥ ii | *Cuberbarum nigellæ Pipiueris albi an. ℈ i*

Terenda terantur, commisceantur, & naribus infundantur.

IV.

Rec. Rad. cucumeris siluestris ℈ i | *Nigellæ. Piperis albi Mirrhæ ana ℈ ii*

Tritis & contusis, addatur olei de piperibus, quod satis est, & narib. illinatur.

De Sternutamentis. Cap. XXXIV.

S*ternutamenta sunt, quæ sicca naribus indita, aut calamo inspirata sternutamenta cieunt, atque adeò pituitam, ac mucum à cerebro eliciunt. Conficiuntur ex pipere, pyrethro, helleboro albo, castoreo, nigella, maiorana, & id genus alijs, vt formulis sequentibus patebit. Admonendi sunt qui sumunt, vt sursum [illegible]ant. Vsus idem vt errhinorum.*

I.

Rec. Nigellæ. Maior. | *Cariophillorum an. ℈ i*

Zinziberis.	*Struthii ana ℈ i.*
Piperis albi.	*Castorei ℈ ſ.*

Tritis & cõmiſtis fiat ſternutamentũ.

11

Rec. Cubebarum	*Hellebori albi ℈ ſ*
Nucis Moſcatha	*Piperis albi.*
Rad. iridis ana ʒ ſ.	*Acori ana ʒ i.*
Pirethri ℈ i.	

Tritis vtitor.

De apophlegmatiſmis. Cap. XXXV.

APophlegmatiſmi, vulgò maſticatoria, varij vſus medicamina, vel trita, in ſacculum coniecta, dentibus premuntur, & per os diducuntur: vel integra, vel contuſa, ſucco aliquo excipiuntur, & diu in ore retenta, vel maſticata, ſaliuam exciunt, noxiosq; humores à capite, quod maximè expurgatur, in os deriuant. quo tunc deorſum ruere oportet, atque attractam materiam expuere. Fiunt ex ſyrupis, hyſſopo, origano, thymo, pulegio, maſtiche, zinzibere, pipere, pyrethro, radice acori, corticibus capparum, vua paſſa, & id genus alijs. Vtendum autem matutino tempore, corpore prius euacuato. Poſt vſum illorũ, aqua calida os abluẽdũ erit, &c. Vſus idem vt errhinorum eſt.

1. Rec.

I.

Rec. Pirethri.	*Piperis albi ana ʒ.ſ.*
Cubebarum	*Paſſularum enuclea-*
Staphiſagriæ an. ℈ ii	*tarum ʒ ii.*
Maſticis.	

Contuſis ſingulis, fiat ſacculus mandutilis, vel ex melle exceptis, fiant paſtilli manſiles.

II.

Rec. Origani.	*Piperis albi ʒ i.ſ.*
Hiſſopi ana ʒ i.	*Zinziberis ʒ i.*
Sinapi ʒ ii.	*Maſticis ʒ i.ſ.*

Trita excipiantur ſucco betæ, aut melle & formentur manſiles paſtilli:

III.

Rec. Staphiſagriæ	*Cort. rad. cappar. ℈ ii.*
Cubebarum ana ʒ i.ſ.	*Rad. acori*
Maceris ʒ i.	*Nuci moſch. ana ʒ ſ.*

Trita excipiantur maſtiche, piſtillo calido adhibito, finganturq́; paſtilli mãſiles.

De Gargariſmis. Cap. XXXVI.

GArgariſma liquidum eſt medicamentum, ſpirituosè in fauoribus agitandum, at non degluticndum, in ſynanche potiſſimùm, gulæ, & capitis affectibus vſitatum, ex liquoribus ſtillatitijs, vel decoctis, ſyrupis, alijsq́; diuerſimodè paratus. Quidam obſeruant, vt ad ſuccos medicatos, vel ſyrupos, triplum liquorum adij-

adijciatur. Verbi gratia si serapiorum, & succorum medicatorum ℥ ij. sint, liquorum esse debẽt ℥ vi. In horum autem vsu obseruandum, vt tepida quadam caliditate præditi ori admoueantur, id quod tamẽ in ijs, qui destillatione capitis ex tenuibus & acribus humoribus excitato adhibẽtur, haud fieri debet: nam in illa, quò scilicet citius sistatur, frigidis etiam vti licet. Porrò gargarizatuum qualitas pro affectus diuersitate variatur. Alij namq; reprimunt, alij extergunt, aut discutiunt. nonnulli aliquid è capite eliciunt. Tempus autem vsurpandi matutinum est conueniens, & vespertinum ante cibum.

I.

Rec. Diacorii.	*Aceti rosa. ana ℥ i.*
Diamori ana ℥ i. ʃ.	*Aqu. rosar. ℥ ii.*
Vini granatorum	*Aqu. plantag. ℥ iiij.*

Misce, & fiat gargarismus,

II.

Rec Succi è ribes	*Plantaginis*
Ex oxyacan. ana ℥ ʃ.	*Acetosa, Lactuca*
Diamori ℥ i.	*Fragaria ana ℥ i. ʃ.*
Syrupi de papau. ℥ ʃ.	*Solani ℥ i.*
Succi fragorum ℥ iij.	*Nymphea ℥ ʃ.*
Aceti ℥ ʃ.	*Prunella ℥ i.*
Aquarum rosarum	

Com-

Commiſtis omnibus fiat gargariſma.

III.

Rec. Prunellæ.	*Saluiæ ana M.i.*
Fragariæ	*Roſ.rub.M.ſ.*
Plantaginis.	*Gallarum*
Acetoſæ	*Balauſtiorũ ana ʒ ii.*
Poligoni.	*Conſolidæ maioris ℥ ſ.*

Coquantur in aqua fontana, ad tertias de colatura accipe ℥ xiij. quibus adde

Diacorij.	*Syrupi myrt.ana ℥ i.ſ.*
Diamori	*Aluminis ʒ i.*

Bulliant iterum, fiatq́; gargariſmus.

IV.

Rec. Maioranæ.	*Piperis longi*
Saluiæ	*Cubebarum ana ʒ i.*
Betonicæ.	*Pyrethri.*
Origani ana M.i.	*Zinziberis ana ʒ ſ.*

Coquantur in libra vna aquæ vſq; ad tertiæ partis conſumptionem. Colaturæ adde.

Mellis roſati col. ℥ i.ſ	*Oximellis ſcillitici ℥ i.*

Commiſtis omnibus fingatur gargariſmus.

V.

Rec. Aquarum beton.	*Oximellis ſcillitici ℥ ij*
Hiſſopi	*Hieræ picræ ℥ ſ.*
Origani an ℥ i ſ.	

Miſce, & fiat gargarizatus.

De Trochiſcis. Cap. XXXVII.

T*Rochiſcus, vel paſtillus, ſiue placentula Latinis, eſt medicamentum*

planum, in rotæ, aut orbiculi, seminisue lupini formam coactum, etsi quadrati hodie pluribus fiant, simplicibus ad compositionem aptis, in pollinem tritis, conuenicnte humore subiguntur, & in pastillos contemperatè digeruntur: qui quum postulat vsus triti ex aqua, aut vino, aut alio quouis competenti liquore, præstātur ebibendi. Porrò pastillorum qui citra aliorum medicamentorum commistionem sumuntur, pōdus haud excedat drachmā vnam, vel drachmam vnam & semis. Et ij sanè, quorum compositionem opium ingreditur, pondere ℈ i. aut ʒ ß. dantur. Nonnunquam antidotis, succis, saccharis, catapotijs, clysteribus, vnguentis, alijsq́ eius farinæ commiscentur. Cæterùm cum quibus partibus consentire debeant trochisci, ipsa pars affecta commodè docebit. Siquidem alij respiciunt

HEPAR.

Trochisci Galliæ moschatæ
De agarico, &c.

PECTVS.

Trochisci Aliptæ moscatæ
De agarico. *Becchij, &c.*
De terra sigillata.

VEN-

VENTRICVLVM.

Trochisci ramich.

Diarrhod. Abbatis	*De rosis.*
De berberis	*De caphura*
Gallia moschata	*De spodio.*

CAPVT.

Trochisci ramich.

De eupatorio	*De rosis*
De lacca	*De caphura*
De rhabarb.	*De spodio*
Diarrhod. Abbatis	*De absintio, &c.*
De berberis	

SPLENEM.

Trochisci de capparibus

De eupatorio *De lacca, &c.*

RENES, ET VESICAM.

Trochisci de halicacabo

De terra sigillata, &c.

MATRICEM.

Trochisci de Mirrha

De terra sigillata

De carabe, &c.

TOTVM CORPVS.

Trochisci alandali, &c.

Porrò cùm trochisci commodè deglutiri nequeant propter rotunditatem depressam, Medici in forma pilularum, aut electuarij, aut pulueris exhibere consueuerunt, hoc modo.

I

Rec. Trochiscorũ bechicorum
De terra sigilla. ana ℨ ſ

Cum ſyrupo de papauere quantum ſatis eſt, fiant pilulæ N. v. vel vi.

II.

Rec. Pil. fœtidarũ ℨ i.
Trochiſcorum è mirrha ℈ i.

Cum aqua arthemiſiæ formentur pilulæ N. ij.

III.

Rec. Trochiſcorum de eupatorio ℨ i.

Sacchari in aqua abſinthij diſsoluti, quantum ſatis eſt, fiant tabulæ, vel rotuli.

IV.

Rec. Trochiſcorum è ſuccino
Conſolidæ maioris
Boli armeni
Eſpodio ana ℨ ij.
Balauſtiorum ana ℨ i

Tuſis & cribratis ſingulis commiſceantur, fiatq́ puluis.

De Collyrijs. Cap. XXXVIII.

Collyria, id eſt ocularia medicamenta, quædam liquida ſunt, priuatim hac voce nuncupata: quædam arida, Barbaris Sief, vel paſtillorum more, aut pyramidarum inſtar compacta. Liquida fiunt ex aquis deſtillatis, vt roſarum, plantaginis, myrthi, portulacæ, caprifolij, & c

aut

aut succis herbarum fructuumue repurgatis, quibus parum albuminis ouorum adijcitur: quorum gutta vna, aut altera oculorum angulis instillāt. Arida ex metallicis conficiuntur, herbis, floribus, fructibus, alijsq́; plantarum partibus, tenuissimè tritis, ac liquore aliquo competenti, in pyramidis ferè, vel trochiscorum formam redactis: quæ vsus tempore, vel trita, ac in cote leuigata, & tenuissimū pollinem coacta, aqua aliqua dissoluta, instillantur: vel arida inspirātur, aut intra palpebras ponūtur. Porrò vtimur his in oculorum diuersis morbis, vlceribus, vulneribus, fistulis, suffusionib. & id genus alijs. Sed formulis res clarior erit.

I.

Rec. Aquarum ros.
Plantaginis ana ℥ *i.*
Collirii albi in cote leuigati ʒ *iii.*

Misce, & fiat collyrium.

II.

Rec. Aquarum plantaginis
Rosarum ana ℥ *i ſ.*
Collirii è glaucio ʒ *i.*
E rosis ʒ *ſ.*
Cerussę lota
Boli arm. ana ℈ *i*
Opii gr. iii.
Croci gr. ii.

Commistis omnibus, fiat collyrium liquidum.

III.

Rec. Aquarum ros.	Vini optimi ℥ i. ß.
Euphragia	Aloes ʒ i.
Chelidonii maioris	Tutia praparata ʒ ß.
Fœniculi ana ℥ i.	

Commistis omnibus fiat collyrium liquidum.

IV.

Rec. Cerussa decies in aqua rosa lot. ʒ i.	Tragacanthę
	Amil ana ℈ i.
Sarcocolla ℈ ii.	Opii gr. iiii.

Leuigata omnia, & succo fœnigreci excepta, in collyria digerantur arida.

V.

Rec. Licii	Acaciæ ana ʒ i.
Boli armeni ana ℈ i.	Gummi ʒ i. ß.
Aloes	Collirii è glaucio ʒ vi.

Cum succo cotoneorum, fiant collyria arida. Porrò vtimur collyrio rosaceo, & è glaucio, cum astringendi aut reprimendi necessitas vrget. Albo verò & rubro, cùm glutinandi: viridi verò cùm erodendi, &c.

De Electuarijs. Cap. XXXIX.

Electuaria, antidota liquida, sunt. Hodie ferè componuntur ex conseruis, conditis, speciebus electuariorum, alijsq; medicamētis corroborantibus, additis syrupis

rupis

rupis appropriatis: ita vt communiter pro qualibet vncia conseruarum, drachma vna specierum ponatur, plus minusuè pro Medici intentione: conditorum verò dosis ℥ i. non excedat: syrupi verò, quantum ad electuarij iustam consistentiam sufficit, vt in sequentibus formulis videre licebit. Porrò qualitatem electnariorum ipse affectus, siue morbus indicabit. Modus verò exhibitioni à drachma vna, vsque ad ʒ ij. pro sumentis habitu & affectu. Dantur duabus horis ante cibum, id quod rectè fit in illis, quę stomachum confortant. Quæ autem caput iuuant, exhibeantur post cœnam vna hora fabę quantitate. Cæterùm quibus membris appropriata esse debeant electuaria, ipsa pars affecta commodè demonstrabit. Iuuabunt autem atque excalfacient.

CAPVT

Aurea Alexandrina.	*Nux indica condita*
Plirisarcoticum	*Diambra*
Theriaca fermẽtata.	*Diamoscum*
Mithridatum.	*Diacorum*
Diaolibanum.	*chebuli conditi*
Diacastorium.	*Dianthos*
Theodoritum	*Conserua salula*
Confectio anacardina	*conser. flor. stœchadis*

conser. maioranę
conser. betonicę
conseru. rorismarini
conseru. primulę, veris &c.

Verbi gratia.

Rec. cōseruę maioranę
Betonicę
Florum rorismarini ana ℥ vi.
Spec. diambrę.
Diamoschi ana ℈ i.
Nucis indicę condita
Mirobalanorum chebulorum cōdit. ana ℥ ii.

Misce, & cum syrupo de betonica, vel de stœchade fiat electuarium.

ELECT. CALEFACIENTIA
Pectus

Diairis
Diapenidium
Diaprassium
Diahissopum
Diacalamentum
Diatragacanthum cal.
Diathamaron
Loch de pino
Looh sanū & expertū
Loch de scilla
Loch de pul. vulpis
Conserua hissopi
Conserua capill. veneris, &c.

Exempli.

Rec Conserua hissopi
Capil. veneris ana ℥ i.
Spec. Diapenidii
Diaireos simp. ana ℨ i.
Sirupi de hissope, vel de glicirrhiza q. satis est.

Commistis omnibus, fiat electuarium.

ELECT. CALEFAC. COR.

Aromaticum rosarū
Diambra
Dianthos
Diamargaritum cal.
Diagemma
Diamoscum.

Elect.

Elect. letificantis.
Diaxiloaloes
Plirisarcoticum
Confectio citri
Cort. citri conditi
Nux moschata condita
Buglosum conditum
Elect. pomorum
Conserua borraginis
Conser. Buglos.
Conser. melissa
Conserua anthos, &c.
Rec. Conserua anthos ℥ ß.
Borragin.
Buglossa ana ℥ i.
Spec. diamarg. calidi
Plirisarcotici ana ℈ ii. vel ʒ i.
Cort. citri conditi ℥ ß.

Cum syrupo conseruationis citri formetur electuarium auro coopertum.

ELECT. CALEFAC. STOMACH.

Theriaca fermentata
Mithridatum
Aromaticum rosarũ
diagalanga
dianisum
diaciminum
diacinnamomum,
diatrion pipereon
Diazinziber
Diaxyloaloes
Galanga condita:
Gingiber conditum.
Conserua mentha
Diacitonium cõpos. &c.
Rec. Conserua mentha ℥ ij.
Diacitonii compos. ʒ ß.
Spec. aromat. ros.
Diagalanga ana ʒ ß.
Zinziberis conditi ℥ ß.

Cum syrupo de mentha fiat electuarium.

ELECT. CALEFAC. HEPAR.

Diacinnamomum
Diacalamentum
Confectio Rauedseni
Diacostum
Conserua capill. vener.
Dialacca
Diacurcuma.
Rec. Conserua eupatorii ℥ i. ß.
Capill. Ven. ℥ ß.
Spec. diacinnamomi ʒ i.
Diacost. ℈ ß.

Cum

Cum syrupo de eupatoria fiat electuarium ⌣.

ELECT. CALEFAC: SPLENEM.

Diacalamenthum	Conserua eupat. &c.
Diacapparis	Rec. Conserua eupatorii ℥ ii.
Diacostum	Borraginis ℥ ſ.
Conserua borraginis	Spec. diacalamenti ʒ ii.
Triphera magna	Acori conditi ℥ ſ.
Triphera minor	
Acorus conditus	

Cum syrupo de calamentho fiat electuarium ⌣.

ELECT. CALEFAC. MATRICEM

Electuar. de gemmis	Extractum iuniperi
Diacalamentum	Conserua maiorana, &c.
Diambra	
Triphera magna	Rec. Conserua melissa ℥ i. ſ.
Diamoschum	
Elect. ducis	Maioranę ℥ ſ.
Elect. dulce	Spec. diagemmę ʒ i. ſ.
Conserua arthemisia	Extracti iuniperi ʒ i
Conserua melissa	

Cum syrupo de arthemisia fiat elect.

ELECT. CALEFAC. IVNCTVRAS

Confectio anacardina.	Conser. primulę veris, &c.
Diazinziber	
Diacorum	Rec. cõseruę saluię ℥ i. ſ.
Acorus conditus	Anthos ʒ ſ.
Conserua saluię	Spec. Diazingiberis ʒ i. ſ.
cõserua flor. rosmarini.	
Conser. flor. stœchados	Acori conditi ℥ ſ.

Cum

Cũ syrupo de stœchade fiat electuarium.

ELECT. FRIGEFAC. CAPVT.

Diacodion.	Philonium persicũ, &c
Loch de papauere	Rec. conserua rosarum
Conserua rosarum	Nenupharis ana ℥ i.
Conserua violarum	Loch de papauere ℥ ſ.
Cõserua flor. nenuphar.	

Cũ syrupo de papauere fiat electuarium.

ELECT. REFRIGER. PECTVS.

Diatragacãthum frigidum	Conserua violarum.
Diapenidion sine spec. calidis	Rec. Conseruę violarum ℥ ii.
Diapapauer.	Spec. diatragacanthi
Loch de farfara simp.	Diapenidii ana ʒ i.

Cum syrupo violaceo fiat electuarium.

ELECT. FRIGEFAC. COR.

Diamargariton frig.	Rec. conserua acetosa
Diarrhod. Abb. sine spec. cal.	Rosarum. borrag.
Triasandalum.	Buglossa ana ℥ ſ.
Manus Christi perlata	Spec. diamarg. frig. ʒ i.
Conserua rosarum	Margaritarum prępa-ratarum
Conserua buglossę	Corallii rubri praparati ana ℈ ſ.
Conserua acetosę	Fol. auri N. iii.
Poma condita, &c.	

Cum syrupo acetosæ fiat electuarium auro obductum.

ELECT. FRIGEFAC. Stomachum.

Diaciton. sine spec. cal.	Diarrh. Ab. sine spe. ca:

Electuar. de sorbis | *Rec. conserua rosarum*
Conser. rosar. | *Violarum*
Conser. violar. | *Diacitonij simp. ana ℥ i.*
Cotonea condita | *Spec. diarrhod. Abb. ʒ ſ.*
Mespila condita, &c.

Cũ mina cotoneorum fiat electuarium.

ELECT. FRIGEFAC. HEPAR.

Triasantal. | *Rec. conserua cichorii*
Diarrh Abb. | *Violarum ana ℥ i.*
Conserua rosarum | *Rosarum ℥ ſ.*
Conserua violarum | *Spec. Triasantali*
Conserua cichorii | *Diarrhod. Abb. an ʒ ſ.*
Ra. cichorii cõditi. &c. | *Rad. cichorii condit. ℥ ſ.*

Cum syrupo de endiuia fiat electuarium.

ELECT. FRIGEFAC. SPLENEM.

Triasantalum | *Conserua violarum*
Diarrhob. Abb. | *Conserua buglossa*

ELECT. FRIGEFAC. MATRICEM.

Triasantalon | *Conserua violarum*
Diarrhod. Abb. | *Conserua rosarum, &c.*
Conserua nenupharis

De Tabulis, rotulis, & morsellis. Cap. XL.

Solidorum confectionum triplex est forma, rotunda videlicet, quadrata, & oblonga. Quæ rotundã orbicularemq; formam recipiunt, orbiculi, siue rotulæ dicuntur. Quę quadrata forma effinguntur, Tabulę nominantur. Quę figuram oblongam accipiunt, Morselli appellãtur. componun-

ponuntur magna ex parte, ex speciebus electuariorum, & saccharo in aqua stillatitia aliqua conuenienti, dissoluto, & ad perfectionem decocto. Interdum caponum, & perdicum pulpæ, amygdalæ nuces pineæ, vuæ passæ, & id genus alia, commiscentur. Fiunt nonnunquam ex medicamentis, quæ aluũ soluunt, in puluerem redactis, & tabulæ purgantes dicuntur. Porrò specierum & medicamentorum qualitas ab ipso affectu desumenda erit. Proprietas verò ab ipso loco affecto. Quæ autẽ proprietatem cũ capite, pectore, corde, stomacho, hepate, splene, matrice, &c. habeãt, ex præcedẽti capite petenda erũt. In rotulis parãdis accipiũtur vnciæ quatuor sacchari ad drachmas duas specierũ. In tabulis verò & morsulis parandis eadem seruatur quantitas: alij tamen ad libram vnam sacchari sumunt specierum drachmas octo: alij duodecim, præsertim in tabulis purgantibus. Tempus exhibitionis ante cibũ duabus, vel tribus horis. Purgantes verò tabulæ tribus, aut quatuor horis cibos præcedere debent. Exhibẽtur ex ijs orbiculi duo, aut tres, plus aut

minus

minus pro morbi conditione. Morsulus vnus, nisi admodum exiguus sit pro vice sufficit. Ex purgantibus vt plurimũ non datur, nisi vncia semis, interdũ verò plus, minusq́; pro sumentis viribus, per se, vel trita in iusculo capi, vel galli. Sed formulis res clarior erit.

TABVLAE CORROBORANTES
& calefacientes Caput.

Rec. Spec. diambra ℈ i.
Diamoschi ℈ ſ.
Cinnamomi ʒ i.
Macis
Caryophyllor. an. ℈ ſ.
Cardamomi minoris
Cubebarum ana ℈ i.
Nucis moschat. ℈ i. ſ.
Sacchari in aqua maiorana dissoluti, & ad perfectionem cocti ʒ iij.
Fiant tabulæ secundum artem.

PECTVS.

Rec. Spec. Diaireos
Diahyssopi
Diaprassii
Diapenidii ana ʒ ſ.
Olei fœniculi guttas v.
Sacchari in aqua hyss. diss. ʒ ij.
Fiant tabulæ secundum artem.

COR.

Rec. Spec. diamargaritonis cal.
Pliris arcotici.
Lætitiæ Gal.
Diaxyloes ana ℈ ſ.
Cinnamomi ℈ ii.
Caryoph. Mac. an. ℈ ſ
Ligni aloes
Cort. mali citri ana ℈ i.
Ossis de corde cerui
Ramentorum eboris
Vnicorni ana ℈ ſ.
Fol. auri N. iij.
Sacchari in aqua borrag. dissoluti ʒ iii.
Fiant tabulæ.

VE-

VENTRICVLVM.

Rec. Spec. aromat. ros.
Diagalangæ ana ʒ ſ.
Cinnamomi ʒ i.
Macis
Caryophyllorũ ana ℈ ſ.
Calami aromatici ℈ i.
Nucis moſchatæ ℈ ſ.
Sacchari in aqua menthæ diſſol. ℥ iij.
Fiant tabulæ ſecundum artem.

HEPAR.

Rec. Spec. Diarrhod. Abb.
Diacurcumæ
Dialaccæ ana ℈ i.
Cinnamomi ʒ i ſ.
Macis ℈ i.
Caryophyllorum ℈ ſ.
Sacchari in aqua eupat. diſ. ℥ iiij.

Fiant ſecundum artem rotulæ.

SPLENEM.

Rec. Spec. Diarrhod. Abb.
Diacalaminthæ
Trochiſcorum de cappare ana ℈ i.
Cinnamomi ʒ ij.
Macis ℈ ſ.
Sacchari in aqua ſcolopẽdriæ diſſoluti ℥ iiii
Fiant rotulæ ſecundum artem.

MATRICEM.

Rec. Spec. Diagemmæ
Diamuſci
Diambræ ana ʒ ſ.
Cinnamomi ʒ i. ſ.
Macis ℈ ſ.
Cariophillorum ℈ ſ.
Nucis moſchatæ ℈ i.
Sacchari in aqua arthemiſiæ diſſoluti ℥ iiii.
Fiant rotulæ

ROTVRAE CORROD. ET refrigerantes Ventrici Hepar, Splenem, & Matricem.

Rec. Spec. Triaſantali ana ʒ i.
Diarrho. Abb. ſine ſpec. Trochiſc. è ſpodio ℈ i.

Sem.

Sem. endiuiæ	*Coralli rubri præparati*
Cucumerum	*Santali albi*
Portulacæ ana ℈ i.	*Rubri ana ℈ i.*
Marg. præparatarum ℈ ſ.	*Sacchari in aqua roſ. diſſoluti ℥ iiii.*

Fiant rotulæ ſecundum artem.

MORSVLI CORROBORANTES.

Rec. Pulpæ caponis ℥ i.	*Spec. diamatgaritonis*
Perdicis ℥ ſ	*Lætitiæ Gal.*
Teſticulorũ galli ʒ iii.	*Dianthi ana ℈ ii.*
Nucis pineæ	*Cinnamomi electi ʒ i.*
Amigd. dulciũ an. ℥ i. ſ.	*Ligni aloes*
Piſtaceorum ʒ i.	*Macis ana ℈ i.*
Sem. 4. frig. maio. an. ʒ ſ.	

Sacchari in aqua borrag. diſſoluti quantum ſufficit, formentur morſuli, auro obducti.

De Trageis, ſiue Tragematis. Cap. XLI.

Ragemata, vulgares Trageos, & trituras appellant. Componuntur ex ſpeciebus electuariorum, odoratisq; alijs rebus & medicamẽtis ſimplicibus in puluerem redactis, ſaccharo adiecto. In his conficiendis communiter capitur ℥ i. ſacchari ad ſingulas drachmas ſpecierum. Specierum qualitas ab ipſo affectu ſumẽda eſt.

da est. Proprietatem verò ipse locus affectus demonstrabit. Exhibentur drachmæ vnius ad duarum pŏdere, cum pane tosto, vino odorato malefacto, manè stomacho ieiuno, & vesperi, duabus, vel tribus horis ante cœnam: interdum etiam post cibum, quando vapores in caput exhalantes prohibere volumus, quæ tamen nullo odore, vel sapore acri prædita esse debent. Nos formulis aliquot, quæ diximus perspicua reddemus.

TRAGEMATA CORROBORANTIA, & calefacientia Caput.

Rec. Spec. diambra	Cariophillorum
Diamoschi ana ℈ ſ.	Nucis moschatę an. ℈ ſ.
Plirisarcotici ℈ i.	cardamomi minoris ʒ ſ.
Cinnamomi elec. ʒ i. ſ.	Sacchari albissimi ℥ iii.
Macis	

Misceantur singula, & fiat trag.

PECTVS.

Rec. Spec. Diaireos	Pul. glicirrhizæ ℈ i.
Diapenidii ana ʒ ſ.	Cinnamomi ʒ i.
Rad. iridis ℈ ii.	Sacchari albi ℥ iii.

Misce, & fiat tragea.

COR.

Rec. Spec. dianthos	Been albi
Diambrę	Been rubri
Diaxiloaloes	Ligni aloes
Plirisarcotici ana ℈ i.	Ossis de corde cerui

Rasura

Rasuræ eboris ana ℈ ſ.
Sacchari albiſſimi ℥ iii.
cinnamomi ʒ i.

Miſce, & fiat tritura.

VENTRICVLVM.

Rec. Spec. Diagalangæ
Dianiſi
Diazinziberis an. ℈ i
Cinnamomi electi ʒ i ſ.
Piperis longi
cariophillorum
Macis ana ℈ ſ.
Sacchari albiſſ. ℥ iii.

Miſce, & fiat tragema.

HEPAR.

Rec. Spec. Diacinnam.
Dialacoæ
Diacucurmæ ana ℈ i. ſ.
cinnamomi ʒ i.
Macis
cariophillorum
Spicæ indicæ ana ℈ ſ.
Sacchari albiſſ. ℥ iii.

Miſce, & fiat tragema.

SPLENEM.

Rec. Spec. Diarrhod. Abb.
Diacapparis ana ℈ ii.
Maceris, Nucis moſchatæ
cariophillorũ ana ℈ i.
cinnamomi electi ℈ v.
Sacchari candidiſſimi ℥ iiii.

Miſce & fiat tritura.

TRAGEMATA REFRIGERANTI[A]

Caput.

Rec. Spec. Diarrhod. Abb.
Diaſantali ana ℈ ii.
Flor. roſ. rub. ʒ ſ.
Semen. papaueris albi ℈ i. ſ.
cinnamomi ℈ ii.
Sacchari albi ℥ iii.

Fiat tritura.

PECTVS

Rec. Spec. Diatragacanthi frigidi ʒ i.

Sem

Sem. papaueris | *Sacchari candidi, vel*
Lactucæ ana ʒ ſ. | *penidii ℥ ii.*

Miſce, & fiat tragea.

C O R.

Rec. Spec. Diamargaritonis frigidi | *Frag. lap. pretioſorum*
Margaritarum præparatarum ante ℈ i. ſ. | *Sem. mali citri ana ℈ ſ.*
| *cinnamomi ℈ i*
| *Sacchari albiſſimi ℥ ii.*

Miſce, & fiat tragea:

VENTRICVLVM.

Rec. Spec. Diarrhod. Abb. ʒ i. | *Macis*
Roſ. rub. ſicc. ℈ ii. | *cariophillorum ana ℈ ſ.*
cotoneorum ſicc. | *cinnamomi ℈ i.*
coralli rubri ana ℈ i. | *Sacchari albi ℥ iii.*

Fiat Tragea.

HEPAR.

Rec. Spec. Triſandali | *Lactucæ*
Diarrhod. Ab. an. ʒ ſ. | *Endiuiæ*
Sãdali albi. citrini rub. | *Scariolæ*
Roſ. rub. | *Cinnamomi ana ℈ ſ.*
Sem. cichorij | *Sacchari albiſſimi ℥ ij. ſ.*

Miſce, & fiat tritura.

De pulueribus. Cap. XLII.

PVlueres Arabibus ſuffuf, & Alcohol vocantur ex varijs medicamentis ſimplicibus commiſcentur, iiſq; diuerſis corporis partibus adminiſtrantur, veluti, qui à vulgò Medicorum, & pharmacopæorum epithemata cordalia, & hepatica vocan-

vocantur. Alij sunt vtiles ad vulnera, & vlcera, idq; in varijs corporis partibus & varias ob causas, vt pulueres capitales adstringẽtes, sarcotici erodentes, &c. Sed formulis res clarior euadet.

PVLVIS CAPITALIS CALIDVS.

Rec. Maioranæ
Betonicæ
Pulegij
Calaminthæ
Stœchados
Cort. mali citri
Caryophyllorum
Cũmi iuniperi ana ʒij.

Commistis omnibus, fiat puluis, capiti inspergendus.

PVLVIS CAPITALIS TEMPERATUS.

Rec. Stœchados ʒ i ſ.
Rosarum rubrarum
Balaustiorum
Masticis, Macis
Olibani, Myrtorum ana ʒ i.
Nucum cupressi ʒ i. ſ.
Santalorum ʒ i.

Fiat puluis tenuissimus, commissuræ coronali aspergendus.

PVLVIS AD VVLNERA CAPITIS.

Rec. Aristolochiæ puluerizatæ
Iridis, Panacis
Mannæ thuris, Farinæ erui
Squamæ æris ana ʒ i.

Misce, & fiat puluis.

PVLVIS PRO EXITV ANI.

Rec. Masticis, Thuris
Nucum cupressi.
Antimonii
Malicorii
Glandium
Balaustiarum ana ʒ ii

In puluerem redacta asperge.

PVL-

PVLVIS AD PRAEGNANTES.

Rec. Masticis. Thuris ana ʒ ſ.
Sanguinis draconis
Myrtillorum. Boli armeni
Granorum tinctorum ana. ℈ ſ.

Tere, & huius drachma dactylum oſſis loco reple, vino madefacito, & papyro inuolutum, ſub calidis cineribus calefac. Da abortum timentibus.

De pulueribus purgantibus. Cap. XLIII.

PVlueres purgantes fiunt ex ſimplicibus medicamentis purgantibus, vel ſpeciebus compoſitorum, additis ſemper ijs, quæ vehementiam eorum remittunt, & ſaccharo. Singulorum verò ſimplicium medicamentorum purgantium pondera ex libro iiij. petenda ſunt. Qualitas verò ab ipſa morbi cauſa ſumenda. Dantur in vino, vel abſynthiaco, vel iuſculo, aut alio liquore conuenientc, idq́; ieiunis. Sed formulis res clarior erit.

I.

Rec. rhabar. electi ʒ ii.
Spica indica.
Cinnamomi ana ℈ ſ.
Saccari ℈ ii.

Miſce, & fiat puluis purgatorius.

II.

Re Rhabarb. alb. ſiue mechoaca ʒ i.

Gentianæ	Cinnamomi ana ℈ ſ.

Fiat puluis purgatorius, in uino abſynthiaco ſumendus.

III.

Rec. Fol. ſenæ ʒ ſ.	Zinziberis
Hellebori nigri ℈ ſ.	Maſticis ana ℈ ſ.

Tritis omnibus & commiſtis, fiat puluis purgatorius.

IV.

Rec. Rhabar. albi ℈ ii.	Spicæ indicæ gr. v.
Foliorum laureolæ ℈ i.	

Miſce, & fiat puluis, ſumẽdus cũ vino abſynthiaco. V.

Rec. Specierum elect. de pſillio	Diaphœniconis Saccari ana ʒ ſ.

Commiſceantur ſingula tritura.

VI.

Rec. Rhabarb. albi ʒ. ſ	Zinziberis
Fol. ſenæ ℈ i.	Gentianæ ana ℈ ſ.
Rad. eſulæ	

Miſce, & fiat puluis purgatorius.

De Dentifricijs. Cap. XLIV.

Dentifricia, Græc. ὀδοντοτρίμματα, uel odontica dicuntur, ad candidos & immobiles dentes reddẽdos, expoliendos, extergendos, ad laxas gingiuas comprimendas, ad halitûs grauecolentiam, diuerſimodè etiam ad alia præparantur, uel in tenuiſſimum pollinem affricata, vel liquida

quida ad abluendum, vel crassiora effecta, & circumlita: vt sequentibus formulis patebit.

I.

Rec. cornu ceru. usti
corallium rub.
Ossis sepiæ
Masticis ana ℨ ſ.

His exquisitissimè pulucrizatis, dentes & excarnes gingiuas affricato.

II.

Rec. aquarum menthæ
Saluiæ.
Hissopi an ℨ vii.
Aluminis scissi assati,
& vino austero extincti ℨ ii.
Nitri ℨ iii.
Salis assi ℨ ſ.

Misce, & distilla per alembicum, liquorq; ad vsum seruetur.

III.

Rec. Gallarum, balaustiorum
Aluminis rupei
Thuris. Mirrhę ana
ℨ ſ.
corrall. rub. ossis sepiæ
Masticis. Sanguinis draconis an ℨ ſ.

Trita & cribrata excipiantur oxymelite scyllitico, & vsu exigente illinantur.

De pomis odoratis. Cap. XLV.

Pomum odoratum, est medicamētum, quod citra ignis accessionem naribus adhibetur, cerebrum odore suo alterans, in orbiculum pomi coactum. Componuntur ex ambra, moscho, lasere odorato, styrace, stacte, spica, nigella, maiora-

na, cariophyllis, ligno aloe, ladano, rosis, santalis, caphura, & id genus alijs, vt sequentibus formulis videre licebit.

I.

Rec. Stiracis ℥ i.	Moschi gr. xv.
cariophillorum ʒ ii.	Ambræ ʒ ſ.
Laseris odorati ℥ ſ.	

Cum aqua rosarum, & stacte vniantur, finganturq́; orbiculi odorati.

II.

AD CATHARRVM.

Rec. Ladani, Ligni al.	Nucis moschatæ ana ʒ i.
Stir. Costi Spic. an. ℥ ſ.	cinnamomi. cariophillorum
Thuris	
Galliæ moscatæ	Nigellæ ana ʒ ii.
Mirrhæ ana ʒ ſ.	Moschi gra. iiii.
Nucis cupressi.	Ambræ ℈ i.
Gummi iuniperi.	

Cum aqua rosarum, & vino odorato, & modica cera, formetur pomum.

III.

AD PESTEM.

Re. caphuræ. Ligni al.	Gũmi iuniperi ana ℈ i.
Stiracis	Sucini. croci
Flor buglossæ ana ℈ ii.	corall. rub.
cariophillorum	Antispodii ana ʒ. ſ.
Trium santalorum	Sem. acetosæ ʒ iii.
Been albi, & rubri	Succi portulacæ
Mirrhæ. calami odor.	Succi mal. aurantiorum an. ʒ iiii.
Spicæ. Nucis moschatæ	
Thuris	Nimpheæ

coriandri torrefacti an. ʒ ii.	*Moschi ana ℈ ſ.*
Terræ ſigillatę ʒ ii.	*Ladani, aqua roſ. & aceto infuſi ʒ ſ.*
Boli armeni ʒ ſ.	*Terebinth. in aqua roſ. lota*
Ambræ	

Syr. ex cort. mali citri ana q. ſ. ad pomi figuram inducendam.

De ſuffimentis. Cap. XLVI.

SVffimenta, vel ſuffitus, alijs ſuffumigia, vel ſuffumigationes, Græcis Thymiamata: medicamenta ſunt ignitis carbonibus inijcienda, vel in trochiſcos coacta, vel puluerata, ad odoris gratiam, ad tetros halitus expurgandos, ad capitis in ſubiectas partes defluxus, ad infarctus omnes, aurium tinnitus, & frigidas quaſcunque noxas: quæ quidem ſi ad vterinos affectus parentur, vel quo muliebria ducant, vel quia euagantem vterum ſtabiliant, diuaricatis cruribus, ſuper infundibulum ſtragulis circundatum, euaporatorio intus occluſo, & muliere pannis diligenter ſuccincta, nec ad caput efferantur vapores, accipienda ſunt. Si autem patulo ore, auribuſue accipienda ſunt, per tubum, fiſtulamue, capite propenſo efferantur, vel per ſedem perforatam. Fiunt

 autem

autē ex rebus odoratis, vt moscho, zibetto, belzoino, ambra, styrace, ladano, thure, gallia, mastiche, &c. aut fœtidis, videlicet castoreo, galbano, bdellio, bitumine, lapide gargate, & id genus alijs. Odorata orbiculari forma, nūc maiore, nūc minore, interdum glandes representant: interdum auiculas, quæ vulgò cypria vocantur: alias pastillorum, vt qui ex alipta, uel moscho, uel gallia moschata inscribuntur: aliàs pulueris crassi modo fiunt; quæ è formulis cognoscent studiosi.

I.

Rec. Laseris odor. ℨ ii.	cariophillorum an ℨ i.
galliæ moschatæ	ligni aloes
cinnamomi	Fol. lauri ana ℨ i.

Trita excipiantur stacte, & informentur pastilli pro suffimento odorato.

II.

Rec. galliæ moscatæ ℨ i.	cariophillorum an. ℨ i.
Maioranæ. saluiæ	Fol. lau. ℥ ſ.
Rorismarini ℨ i ſ.	Ligni aloes ℈ i.
Maceris	Moschi gr. iii.
cinnamomi	

Terantur singula, & commixtis omnibus fiat puluis, qui exigente vsu carbonibus viuis inspergatur.

III. Suf-

III.

SVFFITVS VTERINVS:

Rec. Ass. fœtidę.	cinnamomi
Galbani	Vnguis odoratę an ℥ ii.
Mirrhę castorei	sem. fœniculi ℥ i. ſ.
ſeminis rutę ana ℥ i.	

Craſſiuſculũ pulucrata, prunis inſpergę. Ori admotus, vteri præfocationem rc pẽtè depellit. Vuluæ adhibitus, mẽſes prouocat, & corũ dolores paulò poſt ſedat.

De linimentis. Cap. XLVII.

Linimenta ſunt; quæ liquida inunguntur. Fiunt ex oleo, adipe, butyro, ſeuo liquefactis, vel alijs, quæ olei ſpiſſitudinem habẽt, ut ſtyrace liquida, myrrha liquida. Aliquãdo additur Terebintina, vel mucilago, vel medulla quæ adipis tẽperaturæ, & conſiſtentiæ ſimilis eſt. Horũ autemnulla certa quãtitas deſcribitur, communiter tamen Medici ad vnciam vnam olei, recipiunt butyri, adipis, cremoris ana ℥ ij. Qualitas oleorum ab ipſo affectu deſumenda eſt. Proprietas verò ab ipſa parte affecta accipitur. Vtimur his calidè duabus vel tribus horis ante cibum.

OLEA CALEFACIENTIA ventriculum.

Oleum nucis moſchatę Oleum de abſinthio.

Oleum menthę.	*Nardini ana ℥ ſ.*
Oleum Maſtichinũ.	*ſucci menthæ ʒ ii.*
Oleum nardinũ, &c.	*Ceræ parum*
Rec. Olei maſtichini	

Commiſtis omnibus fiat linimentum.

PECTVS.

Oleum amigdalarum dulcium ◡.	*Rec Olei amigdalarũ dulcium ◡.*
Oleum amigdalarum amararum ◡.	*Irini ana ℥ i.*
	Butiri recentis
Oleum irinum.	*Pinguedinis gallinę*
Liliorum ◡.	*cremoris ſemen. lini*
Oleum cheirin. &c.	*ana ℥ ſ.*

Commiſceantur, & fiat linimentum.

HEPAR.

Oleum amigdalarum amararum ◡	*Oleum maſtichinum*
Oleum nardinum	*Oleum nucleorum perſicorum ◡, &c.*
Oleum de abſynthio	

SPLENEM.

Oleum de capparibus.	*Oleum ſpicę.*
Oleum liliorum:	*Oleum de behen.*

VTERVM.

Oleum anethinum.	*Oleum ſpicæ.*
Oleum irinum.	*Oleum de caſtoreo, &c.*
Oleum cheirinum.	

ARTICVLOS.

Oleum nardinum	*Oleum nucis moſchatę, &c.*
Oleum rutaceum	
Oleum nucum	

NERVOS.

Oleum coſtinum	*Oleum lubricorum*
Oleum maſtichinum	*Oleum de euphorbio*

Oleum

Oleum de piperibus	*oleum anethinum, &c.*

OLEA REFRIGERANTIA CAPVT.

Oleum de papauere	*Oleũ mandragorę &c.*

PECTVS.

Oleum violarum	*Oleũ nenupharinũ, &c.*

VENTRICVLVM.

Oleum cotoneorum	*Oleum rosaceum*
Oleum mirthinum	*Oleum omphacinum,*
Oleum mirtillorum.	*&c.*

HEPAR.

Oleum rosaceum	*Oleum cotoneorum*
Oleum mirtinum	*Oleum lentiscinũ, &c.*

RENES

Oleum nenupharinum, &c.

VTERVM.

Oleum nimpheę.	*Oleum mirtillorum.*
Oleum lentiscinum.	*Oleum cotoneorũ, &c.*

OLEA SICCANTIA.

Oleum nucum.	*Oleum ricinum, &c.*
Oleum nardinum.	

OLEA HVMECTANTIA.

Oleum commune recẽs.	*Oleum violaceum.*
Oleũ amigd. dulcium.	*Oleum sesaminum, &c.*

OLEA ASTRINGENTIA.

Oleum masticbinum.	*Oleum rosaceum*
Oleum menthę.	*Oleum mirtinum.*
Oleum de absinthio.	*Oleũ œnantinum, &c.*

OLEA EMOLIENTIA.

Oleum lini	*Oleum stiracis, &c.*
Oleum narcissinum.	

OLEA LAXANTIA.

Oleum amigd. dulciũ.	*Oleum oliuarum.*

Oleum iasminum.	*Oleum sesaminum, &c.*

RAREFACIENTIA.

Oleum anethinum	*Oleum chamomel, &c.*

OLEA DIGERENTIA.

Oleum amigdalarum amararum,	*Oleum oliuarum antiquum.*
Oleum nucum.	*Oleum rutaceum, &c.*

DETERGENTIA.

Oleum tartari.	*Oleum sambucinum*
Oleum mirrhæ.	*Oleum balaninum.*
Oleum de frumento.	*Oleum ricinum.*
Oleum ouorum.	*Oleũ rhaphaninũ, &c.*

GLVTINANTIA.

Oleum mirrhæ.	*Oleum balsaminæ.*
Oleum nicootianæ.	*Balsamum, &c.*

SOMNVM INDVCENTIA.

Oleum de papauere	*Oleum nenupharinum*
Oleum mandragoræ	*Oleum hiosciaminum, &c.*
Oleum malorum aureorum	

DOLOREM SEDANTIA.

Oleum anethinum	*Oleũ mal. aureor: &c.*
Oleum chamęmelinũ	*Rec. Olei anethini*
Oleum laurinum	*chamomelini*
Oleum cheirinum	*Liliacei*
Oleum sambucinum	*E semine lini ana ℥ ii.*
Oleum liliorum alborum	*Adipis caponis*
	Anatis
Oleum moschelinum	*Cremoris sem. altheæ*
Oleum lini	*ana ℥ ii.*

Commistis omnibus fiat linimentum.

De vnguentis. Cap. XLVIII.

Vnguenta crassioris consistentiæ sunt, quàm linimenta, & valentiora, quæ vnguinoso suo corpore partibus illita, & cerco quodam lentore crassitudinem adepta inhærent. Fiunt ex oleis, pulueribus, & cera: interdum etiam adipe, butyro, mucilagine, lacrymis, & gummi, &c. Species & olea iuxta affectuum, quibus adhibentur vnguenta, diuersitatem variantur. Sic quoque eorum proprietas, pro locorum affectorum varietate immutanda est. Cera, vt conuenientem nanciscatur consistentiam, adijcitur. in his autem componendis hodie plerique obseruant, vt vnciæ vni oleorum, drachmam vnã specierum; & drachmas duas ceræ cõmisceant. Sed præstat ceræ quantitatem eius, qui componit, arbitrio, ac iudicio relinquere, ut is scilicet addat, quantum ad instam vnguenti consistentiam satis est, vt in sequentibus formulis patebit. Porrò vtimur his calidè duabus, vel tribus horis ante cibum.

I.

Rec. Olei mastichini *Nardini ana* ℥ ß.

O 6 *Nucis*

Nucis mosch. Macis
Caryophyllorũ an. ℈ i.
Ceræ quantum sufficit

Fiat vnguentum.

II.

Rec. Olei cotoneorum
Rosacei
Myrtini ana ℥ ſ.
Balaustiorum
Sanginis draconis
Boli armeni
Rosarum rubrarum ana ℈ i.
ceræ albæ, quod satis est.

Misce, & formetur vnguentum.

III.

Rec. Olei de cappar.
Liliorum alb.
Irini ana ℥ ſ.
Cremoris althea
Fœnigreci
Sem. lini ana ℈ ii.
Pinguedinis galline
Anseris
Traxi ana ʒ ſ.
Medullæ cruris bubuli ℈ i i.
Cort. rad. capp.
Tamaricis ana ʒ ſ.
Centaurij minoris ʒ i.
Costi ℈ ſ.
Ammoniaci
Galbani
Bdelij ana ℈ i.

Dissolutis gummi in aceto, cum cera quantum satis est, formetur vnguentum.

VNGVENTA VSVALIA CALIDA.

Vnguentum Arrogon
Vnguẽtum Marciaton
Vnguentum stomachicum
Vnguentum Philagrij
Vnguentum dialthea
Vnguentum ex bdellio
Vnguentum Bernardinum, &c.

FRIGIDA.

Vnguentum rosatum
Vnguentum violatum

Vnguen-

Vnguentum refrigerãs
Vnguentum populeon
Vnguentum chapharatum, &c.

ASTRINGENTIA.

Vnguentum comitissa
Defensiuum magistrale, &c.

EMOLLIENTIA.

Vnguentum dialthea
Vnguentum resumptiuum
Vnguentum de artanita minus
Vnguẽtum ex bryonia, &c.

ABSTERGENTIA.

Vnguentũ apostolicum
Vnguentum album
Vnguentum de minio.
Vnguentum basilicum
Vnguentum Aegiptiacum
Vnguentum viride
Vnguentum citrinum
Vnguentum rubrum
Psoricum
Vnguentum de lethargiro.
Vnguentum de tutia.
Vnguentum ad pediculos
Vnguentum mercuriatum, &c.

SARCOTICA.

Vnguentum aureum
Vnguentum diapõpholigos
Vnguentum ceraseos
Vnguentũ apostolicum. &c.

GLVTINANTIA.

Vnguentum potabile.
Vnguentum aureum
Vnguentum citrinum
Vnguentum desiccatiuum rub. &c.

ERODENTIA.

Psoricum
Vnguentum aegiptiacum
Vnguentũ apostolicum
Vnguentum ex cantharidibus &c.

EX-

EXTRAHENTIA.

Vnguentum fuscum, &c.

DOLOREM SEDANTIA.

Vnguentum anodinũ. Vnguentum pectorale.
Vnguentũ D. Gereonis. Vnguentum ad oculos,
Vnguentũ ad hæmorrhoides &c.

SOPORIFERA.

Vnguentum populeum. Vnguentum somniferum, &c.

PVRGANTIA.

Vnguentum agrippa. Vnguentum ad vermes, &c.
Vnguentum de artanita maius.

De Fomentis. Cap. XLIX.

Fomenta, hoc est, decocta partibus applicita, illas suo calore fouẽtia, & flatus dissipãtia, uel per halitus digerẽtia, humectantia, lenientia, atque alia ex v... coctorum præstantia, in vesica excipi..., vel spongia, linteoue filo duplicato, au... laneo panno crassiore imbuto, & expresso, adhibentur, & liquida vocari possunt. Fiunt autem vel ex aqua calida, vel vino, vel oleo, vel decoctis herbarum, florum & seminũ, ad tertias, vel dimidias. Interdum etiam ex decoctis cataplasmatum. Adhibentur autem oculis, thoraci

ventri,

vẽtri, iecori, lieni, renib. vesicę, vtero, &c. Vtimur his sæpè antequam vel cataplasmate, vel vnguẽtis vtamur, quo pori aperiantur, partes relaxentur, & quodammodo viam muniant alijs remedijs. Ante tamen corporis euacuationem non sunt temerè adhibenda: tunc enim plus humorum ad calefactam partem traheretur, quam id sit, quod discutitur. Præterea in febribus ante accessionem ipsis vtẽdum, sed non statim per initia, neque cùm copia humorũ in toto corpore superat. Quod ad ingredientium quantitatem attinet, pro singulis manipulis uel duobus herbarum, libra vna humoris addenda est. Sed formulis res clarior erit.

I.

Rec. Florũ chamom. Meliloti Anethi. Althea. ana M. ß. Sem. Lini. Fœnigreci Anisi. Fœniculi an. ℥ ß.

Coquantur in sufficiente quantitate aquæ vsque ad consumptionem medietatis deinde spongia, vel linteo duplicato adhibeatur parti.

II.

Rec. Maluæ M. i. Flor. chamomillæ Melil. Anethi an. M. ß. Sem. lini. Fœnig. a. ℥ iii.

Co-

Coquantur in lib. 2. aquæ medietatem vsque, fiatq́; fomentum, quod vel in vtre, vel vesica, vel panno laneo, vel linteo duplicato adhibeatur. IV.

Rec. Rutæ M. ſ.	*Rad. altheæ ℥ i.*
Linguæ ceruinæ	*Sem. lini*
Centaurij min. an. M. i.	*Cort. capparum an ℥ ſ.*

Coquantur in aqua, & aceto q. ſ. ad tertias, deinde ſpongia in iure decocti madefacta lieni applicentur.

De epithematibus. Cap. L.

E*Pithemata, id eſt, liquida medicamenta, componuntur, ex aquis deſtillatis, affectui, & parti affectæ proprijs, adiectis pulueribus, uel ſpeciebus aliquot interdum etiam vino, & croco, interdum aceto, pro partis affectæ natura. Quibus omnibus ſimul mixtis, & agitatis, intinguntur panni linei tepidi, & madefacti, leniterq́; expreſſi parti applicantur, & ſubinde mutantur, ne calefacti corpus calefaciant. Nunc ſindone, vel laneo panno ex chermes inſectis, ijſdemq́; immerſis admouentur. Admouentur ſæpius iecori & cordi: rarius autem fronti, pectori, ventriculo, lieni, renibus,*

bus, & testibus. His quæ cordi applicantur, aliquid vini optimi, & croci miscetur: alijs verò, quæ iecori, vel lieni, aceti parum, & astringẽtia aliqua: quæ autem ventriculo, astringentia aromatica, ad robur parti inducendum. Applicantur autem post euacuationem factam, vel post sanguinis missionem, & potissimùm in febrium statu, in quo omnia sunt sæuissima. Frequentcrius vtendum, serò & manè. In summa, quoties pars aliqua inflammatur, aut alia calida affectione afficitur, mensura epithematum libram non excedit: communiter autem selibram, vel ℥ 10. continet. Sic autem ea magna ex parte miscentur, vt libræ vni liquorum ʒ i. ſ. aut ʒ ii. specierum respondeant. Quæ vinum, & crocum (vt cordialia epithemata) recipiunt, cum modum in illis miscendis seruant vt libræ liquorum vncia vna vini, & croci aliquot grana, adijciantur. Quæ verò acetum (vt in epithematis hepaticis, & spleniticis) exposcunt, ijs pro libra una aquarum uncia semis aceti sufficiet, ut in formulis patebit.

Vtimur autem his in febribus hecticis, &

cis, & squalidis, ardentibus, pestillentialibus, viscerum inflammatione, & totius corporis incendio: item in cordis palpitatione, cordiaca passione, erysipelate, & virium imbecillitate, &c.

I.

EPITHEMA PRO FRONTE.

Rec. Aquarum rosarum ℥ iiii.
Aceti albi ℥ ii.
Olei rosati ℥ i.

Misce, & hoc linteis duplicatis imbutis fronti tepidè admoueatur.

II.

PRO CORDE.

Rec. Aquarum rosarum ℥ iiii.
Borraginis
Buglossæ
Melissæ ana ℥ iii
Vini odorati ℥ i.
Aceti ℥ ſ.
Spec. diagemmæ ʒ i.
Ligni aloes
Cort. mali citri
Ossis de corde cerui
Eboris an. ℈ ſ.
Croci gr. vi.

Commistis omnibus fiat epithema.

III.

PRO HEPATE.

Rec. Aquarum endiuiæ ℥ iiii.
Cichorij
Lactucæ
Absyntij ana ℥ ii.
Acetosæ ℥ iii.
Solani ℥ ſ.
Aceti ℥ ſ.
Spec. diarrh. Abb. ʒ i.
Driasantali ℈ i.
Santali rubri ℈ ſ.

Mistis omnibus, formetur epithema.

De

De Sacculis. Cap. LI.

SAcculi fiunt aut sicci, siue aridi: aut liquore aliquo madidi, ex herbis, floribus, radicibus, seminibus, & id genus alijs, concisis, & leuiter contusis, quadrati frequẽtius, vel ad membrorum patientium formam figurãtur: ex serico videlicet cordi, & capiti admouendi: alij verò ex panno lineo: consuunturq́; acu transuersim missa, ne scilicet ea, ex quibus constant, in vnam omnia partem labantur ac declinent. Sicci verò ante admotionem, testa calente superponi, vino, aut aceto irrigata, ad vnciam vnam, vel vnciam vnam & mediam, ac subinde contracto calore partibus adhiberi. Humidi autem locis dolentibus applicantur, ad dolores sedandos, humores crudos concoquendos, ad mollificandum, ac discutiendum. Prius autem comprimẽdi sunt, quam loco dolenti admoueantur. Sed formulis res clarior erit.

I.

CAPITALIS.

Rec. Maiorana	*Masticis. Macis*
Florum chamomillæ	*Cubebarum*
Stœchados ana M. ʃ.	*Nucis moschatæ*

Cort.

Cort. mali citri	*Corall. rub ℈ i.*
Rosm. rub. ana ʒ i.	*Salis vsti ℈ iiii.*

Contusa in sericum demittantur, formeturq; sacculus, siue cucupha.

II.

Rec. Lauendulæ	*Rosarum rub. M. i. ſ.*
Rosmarini. Betoni	*Sthœchados M. ſ.*
Chamom. an. M. i.	*Fol. senæ ʒ ii.*
Saluiæ. Maioranæ	*Cariophyl. Macis*
Meliloti ana M. ſ.	*Nucis mosc. ℈ ii.*

Contusis omnibus, fiat è serico sacculus capitalis.

III.

CORDIALIS.

Rec. Florum borraginis Rorismarini ana ʒ i. ſ

Melissæ	*Corall. rub.*
Buglossæ	*Sem. acetosæ*
Santalorum omnium	*Cort Mali citri an. ʒ ſ.*
Beb. albi, & rubri.	*Ligni aloes*
Boli armeni	*Antispodij ana ℈ ii.*
Ossis de corde cerui ana ʒ i.	*Croci. Serici crudi an. gr. x.*
Rosf. rub. ʒ ii.	*Caphuræ ℈ ſ.*
Flor. chamameli	

Cōtritis omnibus fiat è serico sacculus

IV.

CORDIALIS CALIDVS.

Rec. Florū borraginis	*Melissæ ana M. i.*
Buglossæ	*Cinnamomi electi*
Rosarum	*Caryophyllorum*
	Macis

Macis ana ʒ ſ.	*Spec. diambra ana ʒ i.*
Ligni aloes ℈ i.	*Oſſis de corde cerui ℈ ſ.*
Cort. mali citri	*Croci ℈ i.*

Terantur omnia, & fiat è ſerico ſacculus cordi admouendus.

V.

CORDIALIS FRIGIDVS.

Rec. Roſarum rubrarum	*Coral. alb. & rub.*
Flor buglossa	*Coriandri preparati*
Borraginis ana ʒ ii. ſ.	*Santalorum omnium ana ʒ i. ſ.*
Fol. myrthi	*Caphura ℈ ii.*
Cort. citri	

Miſce, & fiat ſacculus cordialis.

VI.

CORDIALIS TEMPERATVS.

Rec. Santalorum alborum	*Serici vſti. Spica*
Roſ. rubrarum	*Oſſis de corde cerui*
Corall. amborum	*Granorum tinctorum*
Antiſpodij	*Fol. lauri*
Caphura	*Cariophillorum*
Fol. Myrti	*ligni aloes*
Flor. borraginis an. ʒ i.	*Roriſmarini*
Ben. albi, & rubri	*Meliſſa*
Cort. mali citri	*Cubebarum an. ℈ i.*
Nucis moſchata	*Moſchi gr. iiii.*
	Ambra. croci an. gr. iii.

Cõtritis omnibus, fiat ſacculus cordialis.

VII.

SACCVLVS AD FLATVS

Ventriculi.

Rec. Sem. aniſi	*Apij. Fœniculi*
	Seſeleos.

Seseleos. Olusatri	Chamepithios an. M. i.
Rutę ana M. ſ.	Absinthii M. ii.
Calamin. origani an. M. i. ſ.	Cinnamomi
	Cariophillorum
Hiſſopi. Puleg. an. M. i	calami aromat. an. ℥ ii.
Rutę ſicce. Sthęchados	Macis ℥ iii.
Chamedrios	

Tritis omnibus, fiat ſacculus ſtomachalis.

VIII.

SACCVLVS HVMIDVS AD fluxum ventris.

Rec. Mirtillorũ. Rhois	Hipociſtidis
Coriandri	Sem. roſarum ana M. i.
Chamomillę	Rad. verbaſci
Origani	Dipſaci
Balauſtiarũ an. M. i. ſ.	Cort. & rad. mori ana
Cort. granatorum	M. ii.

Conciſis & tritis, fiat ſacculus, in vino nigro auſtero coquendus, cui expreſſo ſuperſedeat æger.

IX.

SACCVLVS HVMIDVS AD DOLORES mollificationem, & diſcutionem.

Rec. Florum chamomillę P. ii.	Fœnigreci
	Sem. lini ana ℥ i.
Summitatum anethi	Malue. Altheę
Origani	Violarię ana M. ſ.
Mellitoti ana P. i	

Contuſis omnibus, fiāt ſacculi duo, in aqua vel lacte vaccino coquendi, qui expreſſi alternatim loco dolenti applicentur.

De

De Cataplasmatis. Cap. LII.

Cataplasmata fiunt ex herbis viridibus, radicibus, floribus, fructibus, & seminibus, ad mollitudinem usque coctis, in aqua, & oleo non adiecto.

Fiunt autem cataplasmata, ad uarias intentiones, quandocunque ad doloris sedationem, ad remollitionem duritiei, ad resolutionem, ad maturationem, ad exiccationem, & consumptionem humorum, & uaporũ in promiscuis affectibus promiscuæ intentiones in cataplasmata commiscentur: ut remollientia cum discutientibus, & discutiẽtia cum remollientibus, ut sequentibus formuli uidere licebit.

Porrò cataplasmata supra omnes partes dolentes aut inflammantes applicari possunt. Quod si hypochondrijs calefacientia, & discutientia cataplasmata applicanda sint, nisi antea uacuato corpore, adhiberi minimè debent. Attrahunt enim totius corporis excrementa.

I.

Rec. Maluę. Althęę	Rad althee ℥ i.
Violarię. chamomil.	Fœnigraci
ana M. i.	Sem. lini ana ℥ ſ.

Co-

Coquantur in aqua donec mollescant, deinde contundantur, & fiat cataplasma.

II.

Rec. Rad. althee	**Violarię ana M. ii.**
liliorũ alb. Ireos an. ℥ i.	**Sem. lini**
Flor. chamemillę	**Fœnigraci ana ℥ ſ.**
Meliloti anethi an. P. i.	**Baccarum lauri ℥ ii.**
Malue. Bismalue	**Croci ℈ ſ.**

Coctis, & contusis, fingatur cataplasma.

III.

Rec. Plantaginis. Poligoni	**Sanicula**
Burse pastoris. Numularię	**Consolida media. Viridium an. M. i.**

Coctis & contusis omnibus, formetur cataplasma.

De emplastris. Cap. LIII.

E*Mplastra hodie dicuntur, quæ ex herbis, floribus, radicibus, fructibus, seminibus, & farinis in aqua coctis componuntur, additis axũgijs, vel oleis, prout res exposcit.*

Plantarum autem, vel alterius materiæ singulis fasciculis olei, vel adipis singulæ vnciæ, vel sescuncię misceri debent.

Possunt autem supra omnes partes dolentes, aut inflammatus applicari, euacuato prius corpore, & quidẽ ante cibũ.

Dolo-

Doloribus leniendis, tumoribusq́; concoquendis, uel digerendis maximè accommodata ſunt.

I.

Rec. Maluæ, Altheæ
Meliloti
Chamomillæ ana M. i.
Rad. altheæ ℥ ſ.

Contuſa coquantur in aqua vſque ad iuſtam craſſitudinem, cui adde

Olei chamomelini
Liliorum alb. ana ℥ ii.

Iterum bulliant, fiatq́; emplaſtrum.

II.

Rec. Flor. anethi
Chamomillæ
Verbaſci ana M. i. ſ.
Meliloti M. ſ.
Farine fœnigreci
Sem. lini ana ℥ ſ.

Contuſa bulliant in aqua, donec in craſſitudinem iuſtam cocant, deinde adde

Olei anethini
Chamomelini ana ℥ ii.

Ebulliãt iterũ, & formetur emplaſtrum.

III.

Rec. Maluæ. Biſmaluæ
Violariæ ana M. i.
Rad. altheæ
Liliorum alb. ana ℥ i.
Flor. anethi
Chamomillæ
Meliloti ana P. i.
Farinæ hordei
Fœnigreci ana ℥ ſ.
Croci ∋ ſ.

Contuſis, & coctis, adde.

Axungiæ Anatis
Anſeris ana ℥ i.
Medullæ cruris vituli
Butyri recentis ana ℥ ſ.
Olei liliorum alb.
Irini ana ℥ i.

Bulliant iterum, fiatq́; emplaſtrum.

P Rec.

Rec. Micæ panis in lacte remollitæ, & incoctæ quantum sufficit.	*Vitellorum ouorũ N. i. Olei de papauere q.s. Croci gr. xii.*

Misce, & fiat emplastrum.

De Cerotis. Cap. LIV.

Cerotum olim à cera nuncupatum, hodie ex pulueribus, oleo, cera, resina, pice, & id genus alijs concinnatur. In huius compositione idem, quod in vnguentis, pondus nonnulli obseruant Medici, vt scilicet vncia una oleorum, drachmæ uni, aut drachmæ uni & semis specierum respõdeat. Ceræ verò quarta pars olei esse debet: vtpotè si acceperit olei ℥ ii. ceræ sit vncia media. Si verò scribatur cerræ parum, sit eius sexta pars, aut septima. At si liquidum ceratum, vt in fracturis paretur, duplicatum: si ad emplastri figuram, olei & ceræ tantundem: atque iuxta ambientis & ceræ naturam, idq; magis & minus, pro Medici scopo, id quod in pice, resina, terebintina seruandum. Porrò specierum, & oleorum qualitas ab ipso affectu desumenda est. Adhibentur ventriculo, hepati, lieni, pectori, utero, & ossibus fractis, ita tamen, vt eorundem

rundem

rundem figura, cui admouentur, similis fit: ut uentriculo scutiforme: iecinori, lunatum: lieni, soleatum, ceratũ effingatur. Acu etiam transuersim trasmisso, consuuntur: atque ante cibum stomacho ieiuno applicantur. Stomachica cibi tempore seponuntur.

I.

Rec. Calami odorati
Cinnamomi ana ʒ i.
Macis
Caryophillorum an. ʒ ſ.
Nucis moschatæ ʒ i.
Rosarum rub. ʒ ii.
Masticis
Ladani ana ʒ i.
Olei absinthini
Mastichini ana ℥ i ſ.
Menthæ
Cotoneorum ana ℥ i.
Ceræ ʒ x.
Resinæ terebinth. parũ.

Commistis omnibus, fiat cerotum ventriculo adhibendum, & serico obducatur.

II.

Rec. Croci
Chrysocollæ ana ʒ i. ſ.
Piperis albi ʒ i.
Ammoniaci, succo rutæ sol.
Medullæ cruris vituli ana ℥ i.
Pinguedinis gallinæ
Anseris
Anatis ana ℥ ſ.
Olei de capparibus
Cotoneorum
Nardini ana ʒ vi.

Ceræ quantum satis est, misce & fiat cerotum pro splene.

III.

Rec. artemisiæ
Sabinæ. Abrotani an. ʒ i.
Nucis moschatæ
Calam. aromatici

Cinnamomi ana ℈ ii.	*Olei nardini*
Serapini	*Irini*
Opopanacis ana ℥ i. ſ.	*Liliorum alb. ana ℥ i.*

Diſſolutis gummi in vino, cum cera, quod ſatis eſt, formetur ceratum vtero applicandum.

De Scutis. Cap. LV.

Scuta ex pulueribus medicamentorum ſiccorum conficiuntur. Pulueres autem non debent excedere vnciam vnam, & ſemis, ad ſummum: ſæpè ſufficit vncia vna, aut drachmæ ſex, vt ex formula ſequenti patebit. Fiunt autem pro ſtomacho, ad intemperiem aliquam corrigendam, & ad robur illi addendum. Vires ſupplent vel vnguentorum, vel emplaſtrorum.

Rec. Abſintij. Menthæ	*Xyloaloes ana ℈ ij.*
Maioranę, Siccorum	*Cumini*
ana ℈ ii.	*Corallorum rub.*
Caryophyllorum	*Cinnamomi. Roſar. ru.*
Galangæ	*ana ʒ i.*

Fiat puluis; ex quo fiat ſcutum, cum pauca bombice, acu tranſuerſim conſuto inter duas ſindones.

De

De embrochis. Cap. LVI.

EMbrocha, Latinis irrigatio dicitur, est, vbi ex alto pluuiæ instar in partem aliquam fit distillatio. Differt à fomento humido, quòd hoc spongia, vel pannis densis, in decoctione madefactis vtamur, illa verò pars ex alto irrigetur.

Componitur ex herbis, floribus, radicibus, seminibus, & id genus alijs, decoctis in aqua, aut vino, aut lixiuio, vel oleo.

Adijcitur autem magna ex parte ad manipulos duos plantarum, libra vna liquorum, atque quoad medietas absumatur, decoquitur. Vtimur ijs calidis, ad somnum conciliandum, ad dolores capitis finiendos, aliarumq; partium fracturas, & contusiones.

I.

Rec. Lactucæ. Violar.	*Flor. nymphea*
Saluiæ	*Cucurbitæ ana M. ij.*
Rosarum	*Sem. papaueris albi ℥ ij.*
Anethi ana M. iij.	*Lactucæ. Portulacæ*
Cort. rad. mandragoræ ℥ vi.	*Cucurbitæ ana ℥ ß.*

Coquantur in lib. 10. aquæ fontanæ vsque ad dimidij consumptionem, fiatq; irrigatio somnifera.

II.

Rec. Florum rosarum	*Sem. Lactucæ*
Violarum	*Portulacæ*
Nymphea ana M.ʃ.	*Cucurbitæ ana ℥ i.*
Fol. salicis M. i.	*Papaueris ℥ ʃ.*

Coquantur in lib. i. ʃ. aquæ fontanæ ad tertiæ partis vsque consumptionem, fiatq́; embrocha.

III.

Rec. Betonicæ. Maiorana	*millæ*
	Origani. Hyssopi ana
Lauendulæ. Chamo-	*M. i.*

Coquantur in tribus lib. aquæ ad consumptionē partis dimidiæ, fiatq́; irrigatio

De Balneis. Cap. LVII.

INsessio, insessus, Græcis ἐγκάθισμα vulgò semicupiū, balneū particulare est, cui ægri ad ventriculum vsque tantummodo insident, cruribus & brachijs exemptis. Fiunt ex decoctione herbarum florum, radicum, & seminum, quæ omnia pro morbi natura variantur. Herbarum autem quantitas sit à manipulis quinque ad octo, vel decem: radicū ab ℥ ij. ad ℥ iiij seminum à ʒ vi. ad ℥ v. vel ℥ vi. aquę verò quantum pro insessu sufficere videtur Imponuntur medicamenta sacco, & in aqua ad tertias vsque coquuntur.

Vtimur

Vtimur his in renum, vesicæ, coli, ani, & vteri malis & quidem temperatè calidis, duabus, aut tribus horis ante cibum corpore prius purgato, vel saltem alui, & vesicæ excrementis depositis non autem vbi crudis & malis humoribus corpus est refertum. Mora autem in eo, ad horam esse debet, plus minusuè, tùm pro affectus vehementia, tùm virium imbecillitate, capite operto, ne eo opplcatur.

I.

PRO DOLORE NEPHRITICO

Rec. Maluæ
Altheæ
Parierariæ ana M.i.
Chamomillæ
Meliloti
Anethi ana M.i.
Betonicæ
Origani
Calamenthi
Abrotani ana M.i.
Rad. altheæ ℥ iij.
Sem. lini
Fœnigraci
Anisi
Fœniculi ana ℥ ij.
Furfuris P. iiii.

Ponantur omnia in sacculo, & fiat decoctio in sufficiēte quantitate aquæ, pro semicupio.

II.

Rec. Saxifragiæ
Maluæ. Parietariæ
Altheæ ana M. i. ſ.
Cicerum rub. ℥ ij.
Sem petroselini
Lini
Fœnigraci ana ℥ ii.

 Coquan-

Coquātur singula in aqua iustæ qualititatis ad tertias, pro insessione.

II.

PRO DOLORE COLICO.

Rec. Chamomillæ
Anethi. Origani
Calament. ana M.i.ſ.
Mal. Parietariæ ana M.ii.
Sem. lini
Fœnigraci ana ℥ i.
Sem. anisi
Fœniculi. Carui
Cumini ana ʒ i.
Baccarum lauri ℥ ſ.

Quæ omnia inclusa sacculo, coquantur in aqua ad tertias, pro semicupia.

III.

PRO MENSIBVS RETENTIS.

Rec. Arthemisię. Sabinę
Calamenthi. Marrub.
Chamomillę. Meliloti
Pulegii. Saluię
Matricarię ana M.i.
Rad. petroselini
Apii ana ℥ i.
Ciperi M.i.
Granorū iuniperi M.ii.

Coquantur pro insessu.

IV.

PRO FLVORE NIMIO MENſtruorum.

Rec. Bursę pastoris
Plantaginis
Polygoni
Equiseti ana M. ii.
Consolidę maioris ℥ ii
Malicorii
Balaustiorum ana ℥ ſ.

Coquantur omnia in tribus aquæ pluuialis partibus, & quarta vini nigri austeri pro insessione.

V.

PRO DOLOREM ARTHRITICO.

Rec. Betonicæ	*Fol. lauri*
Maioranæ	*Origani*
Rorismarini	*Serpilli*
Stœchados	*Chamomillæ ana M. i.*
Saluiæ. Hyperici	*Rad. acori*
Chamædrios	*Altheæ ana ℥ ii.*
Chamepitics	*Fœnigraci ℥ iiii.*

Omnibus in sacculo positis, coquantur ad tertias pro balneo.

De collutionibus & ablutionibus. Cap. LVIII.

Collutionibus vtimur in doloribus dentium: ablutionibus verò ad prouocandum somnum & lassitudinem discutiendam.

Abluuntur caput, pedes, manus, & axillæ. Capitales ablutiones, ex herbis, & floribus capitalibus, in lixiuio coctis, componuntur: axillarum, ex astringentibus: vt oleastro, lentisco, additis quibusdā odoratis, vt rosis, in lixiuio. Pedum verò, ex herbis, floribus, vel calidis vel frigidis, in aqua, vel lixiuio coctis. Horum autem quantitas cōmuniter à manipulis iiii. ad manipulos octo vel decē. Qui frigidi & humidi natura sunt, capitalibus lotioni-

bus, rarius: qui verò calidi, & sicci, frequentius vtantur.

Capitis autem lotiones calidæ exibēdæ manè ante cibum, corpore recrementis vacuo, sic tamen, ut statim caput abstergatur linteis cabidis, & exiccetur. Pedum verò lotiones, manè vel vesperi ante cibum, vel etiam ante somnum: non autem pedes rursus abstergendi, sed linteo humido inuoluendi sunt.

Porrò collutiones fiunt ex herbis, radicibus; corticibus, speciebus aromaticis, & alijs, id genus, in vino, vel aceto decoctis, vt in sequentibus formulis patebit.

I.

Rec. Piperis albi.	Sem. hiosciami ʒ ſ.
Longi	Cort. rad. capp.
Cubebarum	Mori
Pirethri ʒ ij. ſ.	Mandragoræ ana ʒ i.

Cōtundantur subtiliter, & in vino nigro coquātur ad dimidij consumptionem: teneatur in ore, & cum infrigidari ceperit, expuatur.

II.

Rec. Hissopi M. ſ.	Malicorii
Absinthii M. i.	Zingiberis ana ʒ i.
Masticis	Macis ℈ ſ.

Contusis

Contusis omnibus, coquantur in aceto, vel aqua & aceto, æquis partibus, ad dimidij vsque consumptionem.

III.

ABLVTIO CAPITIS, IN MAteria frigida.

Rec. Origani	*Rorismarini*
Calamenthi	*Maioranæ*
Pulegii ana M i. ſ.	*Chamomillæ ana M. i.*
Saluiæ	*Baccarum lauri M. i. ſ.*

Coquantur in lixiuio ad tertias, fiatq; capitis ablutio.

IV.

PEDVM ABLVTIO AD ſomnum.

Rec. Fol. ſalicis	*Flor. chamomillæ*
Vitis.	*Nenupharis ana M. i.*
Maluæ	*Cort. papaueris ℥ i.*
Violariæ.	

Fiat decoctio cum aqua, qua lauentur pede genua, & brachia bis, vel ter, ante cœnam.

De ponderibus, & menſuris. Cap. LIX.

P*Ondera, quibus hodie Medici utuntur, hæc ſunt.*

LIBRA, vncias duodecim pendet, & hæc eſt officinis vſitata: huius autem hæc eſt nota, lib.

DEVNX, vnciæ vndecim.

DODRANS, vnciæ nouem.

BES, quaſi bis triens, vnciæ octo.

SEPTVNX, vnciæ ſeptem.

QVINCVNX, vnciæ quinque.

TRIENS, quatuor unciæ

QVADRANS, tres vnciæ.

SEXTANS, duæ vnciæ.

SESCVNCIA, ſeu ſeſcunx, uncia vna, & ſemis nota ℥ i. ſ.

SEMIS, uel Semiſſis, id eſt dimidium. Sic ſcribitur ſ.

VNCIA duodecima pars libræ, conſtat drachmis octo, cuius talis eſt nota ℥

AVREVS. Arabum, & Denarius Romanus pendet drachmam unam, & inſuper ſeptimam eius partem, unde ſeptem denarij, uel aurei, conſtituunt unciam. Sic notatur, X.

DRACHMA, pendet grana ſexaginta, ſeu ſcrupulos tres, & eſt octaua pars unciæ. Huius hæc eſt nota, ʒ.

SCRVPVLVS, pendet obulos duos, ſeu grana uiginti. Sic notatur, ℈.

OBVLVS, pendet grana decem,

seu scrupulum dimidium. Sic autem scribitur ℈.ſ.

GRANUM, minimum pondus est, quo utimur. Sumimus autem grana piperis albi, si alia pondera desunt, quorũ uiginti scrupulum, sexaginta drachmam constituunt: atq; eius hæc est nota, Gr.

ANA idem potest, quod singulorum tantundem, uel partes æquas, cuius nota est, ana uel an.

Quod ad mensuras attinet, sunt uel liquidorum, uel aridorum.

ARIDORUM mensura.

MANIPULUS, qui dicitur fasciculus herbarum, aut similium, qui manu comprehendi potest. Sic scribitur, M.

PUGILLUS, fit digitis simul in extremitate compressis. Nota eius est, P.

LIQUIDORUM uerò est mensura est.

LIBRA ciuilis, quæ pendet uncias sedecim.

HEMINA Italica, & dimidius sextarius Atticus, & pendet uncias nouem: tantundem quoque pendet cotyla Attica.

Attica. Cotyla Italica est libra mensuralis, seu duodecim unciæ.

SEXTARIVS Atticus continet *duas heminas, seu uncias decem & octo.*

CHOENIX, sextarij duo.

CHVS, chænices duo.

CONGIVS, Sextarios sex cõtinet,

CICONGIVS, duodecim sextarios.

TRICONGIVS, octodecim sextarios.

COCHLEARE maximum, pendet drachmas quatuor: magnum sesqui drachmam: paruum drachmã unam: minimum drachmam dimidiam.

Sed hæc de ponderibus, & mensuris sufficiant.

PRACTICÆ GENERALIS
LIBER SEXTVS.
ARGVMENTVM.

De instrumentis chirurgicis potissimum agit. Eius capita hæc sunt

PRA-

PRACTICAE GENERALIS.

LIBER SEXTUS.

De instrumentis chirurgicis. Cap. I.

QVamuis hodie chirurgia à medicina separata esse videatur, est tamen Medico Physico summopere necessaria. Quoniam medicinæ pars chirurgia est. Quare medicum non tantum Physicum (vt hodie loquuntur) esse oportet, verùm etiam chirurgum, non quidem, vt manu operetur, sed ut tanquam imperator, alios monere possit. Instrumenta autem chirurgica, quædam communia sunt, quædam propria. Ex communibus quædam medicinalia, quædã ferrea. Medicinalia sunt tum Diæta, tum pharmacia. Verum de instrumentis diæteticis, libro tertio, de pharmaceuticis verò libro quarto, & quinto egimus: restat nunc, vt de ferreis, alijsq; quibus chirurgus munitus esse debet, differamus. Itaque ferrea instrumenta quædam ad incidendum:

quædam

quædam ad vtendum: quædam ad extrahendum, quædam ad probandum, seu explorandum: quædam ad suendum sunt apta. Sunt & alia instrumenta non ferrea, quorum alia ad ligandum inuenta sunt, vt fasciæ: alia ad vniendam carnem, vt acus, fibulæ, cannulæ, splenia, puluilli: alia ad vnienda ossa fracta, vt ferulæ: alia ad extendendum vt habenæ, scalæ, aliæq; id genus machinæ. Sic capiti proprium instrumentum est modiolus: sedi, falx: matrici, speculũ: de quibus omnibus nunc ordine agemus, ab ijs, quæ vrendi vim habẽt, exordiũ sumentes.

De cauterijs. Cap. II.

CAuterium duplex est, actuale videlicet, & potentiale. Actuale fit metallo ignito: auro quidem, & argento, leuius: ferro verò acrius existit. Potentiale fit ex medicinis causticis, & erodentibus. Sed actuale potentiali melius & securius est. Variant autem pro locorum, & morborum diuersitate. Aliud enim punctuale est: aliud rotundum: aliud planum, & longum: aliud cultellare, ad formam cultelli factum: aliud oliuare: aliud triangulare:

gulare : aliud dactylare : aliud ab acu, acuale: aliud circulare, &c. Porrò cæsim, punctim cauteria imprimuntur: adiguntur longiùs, & latiùs, & in circulum circunferunt : vno loco vel pluribus : semel ac sæpiùs, vt natura partium sustinet, & vitia requirunt. Fiunt cauteria in capite contra epilepsiam, maniam, melancholiam, dolorem capitis diuturnum, hemicranium, oculorum lacrymas, &c. Quæ in humeris fiunt cauteria, contra humerorum & spatularum dolorem valent. Circa radicem verò gutturis facta, asthmati, & pulmonum vitijs conferunt: Contra dolorem, & vitia hepatis, supra ipsum hepar cauteria sunt facienda : contra vitia splenis, supra lien : contra lumborum dolorem, sub ipsis, in fontanella : contra ischiadam passionem, in coxendice : contra arthriticam passionem sub genus, &c. Cæterùm cauteria tempore matutino sunt adhibenda, corpore non repleto, sed prius euacuato. Locum igni circunscribere oportet, nucali testa, vel re simili, quæ suis marginibus

constans

constans pateat in medio. Cerato rosaceo, lana uino tincta muniēdæ sunt partes uicinæ, ne iusto latius euadat ignis uiolentia. Alioqui splenijs, imbutis oui candido, muccagine psyllij, cerussa, è rhodostagmate lata, refrigerante secco, & ijs omnino quę ἀφλεγμαίνοντα *Græci uocant. Crusta non statim detrahenda, sed nutare prius oportet, ac ueluti maturitate sua excidere. Alioqui uis afferri solet, profundum ulcus relinquitur: dolor, fluxio, phlegmone irritantur. Tempestiua deduci potest butyro, & rhodostagmate loto, farina tritici in porri, uel rutæ succo, &c. Postquam ceciderit escara, mundificetur. Porrò cauteria per dies quadraginta, aut tribus mensibus aperta maneant. Seruabuntur autem aperta cum tenijs, & nodis, ex cera simplici factis, uel piso, uel gētiana. Et desuper ponuntur folia caulium, aut hederæ, supra panni triplicati, bis in die mutati. Potentialia cauteria ab octo horis usque ad duodecim relinquenda sunt: & postea remouenda. Vesicę uerò, à uesicantibus cauterijs eleuatæ, incidendæ, & aperiendæ sunt, cum forficibus,*

cibus, aut cum acu. Et postea supra folium caulis & panni applicandi & sicut placebit remutandi.

De instrumentis incidentibus, excidentibus, scalpello, phlebotomia, & scarificatione. Cap. III.

INstrumenta chirurgica ferrea, ad incidendum, & excidendum, sunt forfices, nouacula, serra, & scalpellum, quod phlebotomon appellant. Verùm de phlebotomo hoc loco dicendum venit, de reliquis uerò tribus instrumentis sequenti capite agetur. Scalpellorum itaque tria sunt genera: oliuare, myrtinum, & cultellare. Cultellare quod Italis Lancetta appellatur, vel latum; vel subtile est, pro venarum aplitudine, & strictura. Myrtini forma lata est: & conuenit ad incidendas venas concauas, plenas, procedentes, apparentes, magnas, illasq; quæ sanguinem crassum continent. Forma verò oliuaris phlebotomi est minoris latitudinis, & subtilioris extremitatis: & conuenit ad venas paruas incidendas, & quæ sanguinem tenuiorem continent. Cultellari vtimur in venis incidendis, quibus vel nerui

ui, uel arteriæ ſubiacent, quò ſecurius, & minori cum periculo ſanguis extrahatur. Quomodo autem phlebotomia ſit perficienda, & quantum ſanguinis ſit extrahendum: item quibus conueniat, & quibus non: & quæ venæ, & quibus in morbis ſint incidendæ, & quo tempore, libro tertio abundè diximus. Porrò ſcalpellis quoque vtimur in abſceſſibus ſuppuratis aperiendis, vt libro ſequenti docebimus.

Cæterùm balneatores apud nos quoq; ſcalpellis ad ſcarificandum vtuntur, verum non tam acuminatis & ſubtilibus, vt in venarum ſectione, ſed latioribus, & rotundioribus in aciei extremitate. Cucurbitula autem prius vacua applicanda eſt, & tandiu relinquenda, donec pars rubeat & attollatur: qua deinde ablata, pars ſecundum cutem ſcarificanda eſt ordinatè, ſemel atque iterum, ſcarificationibus paulo profundioribus factis, præſertim ſi ſanguis fuerit craßus, & æger robuſtioris naturæ. Quibus autem ſcarificationes cõueniant, & quib. non: item quos morbos iuuẽt: & quę partes ſcarificandę, & quo tẽpore, ex libro tertio petẽda ſunt.

De nouaculis forficibus, ferris, & ossium sectione. Cap. IV.

Forficibus & nouaculis maximè indigent chirurgi. Forficibus namque vtuntur ad incidendas tellas, fascias, fila, pilos, capillos, vngues, cutem, coria, membranas, ligamenta, & quę in faucibus, & gula adnascuntur, verò putrescunt, & id genus alia, &c. Nouacula verò culter rasorius dicitur à nouo, quod faciem nouare, id est, nouam quodammodo, & iuniorem facere videatur. His vtimur ad pilos, qui vlcerum, vulnerum, & tumorum sanationē impediunt, radendos: item ad cutem denudādam: carnem putridam excidendam cutem (vt in Gallia, & Italia fieri solet) scarificandam, & id genus alia exhibenda. Porrò serra est instrumentum dentatum, quo oßa, & membra putrefacta secantur. Serrarum, quibus ossa corrupta secātur, pro vario situ ossium, craßitudine, magnitudine, duritie, & cauitate, variæ quoque existunt differentiæ. Quibus verò extrema membra corrupta adimuntur vnicum genus serræ commune est: Verùm non in omnibus quibus

membrum

membrum aliquod computruit, huiusmodi sectio facienda est. Senes enim pueri, debiles, & quibus iam vltra genu corruptio progreditur, morti potius relinquendi sunt, quàm secandi.

Fortiores verò, & robustiores matutino tempore sunt secandi, & quidem in hunc modum. Pars (brachium videlicet, vel crus) inferius & superius ligamento constringenda prius est, deinde caro intra duas has ligatura spatumili lato ad os vsque separanda, & denudanda: mox serra, ad id genus ordinata, os abscindēdum. Cauendum tamen ne serra carnem sanam tangat, dolorem & inflammationem inferat, quod facilè impedietur, si pannus linteus, ab omni parte interponatur. Abscisso membro, pars vulnerata ligamento conuenienti liganda est, & curanda, donec omnino persanetur. Quod si inter operandum, fluxus sanguinis vehementer irruat, velociter locus cauterizandus vel ora venarum filo liganda, vel pulueribus astringentibus fluxio impedienda erit.

De

De inſtrumentis extrahentibus, forcipibus, ſeu tenaculis, & volſellis. Cap. V.

DE *inſtrumentis vrentibus, & ſecantibus tribus præcedentibus capitibus diximus, nunc de attrahentibus, videlicet forcipib. ſiue tenaculis, & volſellis dicendum videtur, quæ pro rerum extrahẽdarum & particularum affectarum diuerſitate plurimum etiã variant. Sunt namq; forcipes, quibus dẽtes exeſi, vel putrefacti eradicari ſolent: alij ad ſpinas è gutture extrahendas fabricati: alij, quibus ſanguiſugas: alij, quibus lapides ex veſica: alij quibus fœtum mortuum, vel ſecundinam ex vtero extrahimus: alij ſagittas, tela, & ſpicula: alij globulos ferentarios ex corporibus noſtris extrahunt. Verùm, licet multa ſint inſtrumenta, telis, atq; infixis alijs rebus extrahendis accommoda, octo tamen apud recentiores chirurgos ſunt magis communia.*

Primùm ſunt forcipes, ſeu, vt vulgò loquuntur, tenaculę, quę denticulatę ſunt, & capita habent adinſtar limæ.

Secundum ſunt forcipes Albucaſis, in modum

modum rostri auis, etiam denticulatæ.

Tertium, sunt forcipes in modum cannæ, siue arundinis, aut scriptorij calami, concauæ, quas vulgo tenaculas cannulatas appellant, ad sagittas spiculis cinctas & globos ferentarios (quas barbatulas nominant) extrahendos accommodæ.

Quartum est, terebellum inuersum, quod in ferri infixi tubulum (quam doliam appellant) imponitur: vbi autem sic tubulo immißum, ferrum apprehenderit leuiter ferro sequaci educitur.

Quintum instrumentum, est terebra in logũ porrecta, dilatandis ossibus, quibus tela firmiter inhærent) apprimè idonea.

Sextum, est incisorius culter, ad amplificanda carnis vulnera, quò facilius infixa eximantur.

Septimũ est propulsatoriũ instrumẽtũ, quod geminũ est, nẽpè cauum, & solidum siue surdum: illud fœminam, hoc marem appellãt. Iis tela protũdimus, donec ab altera parte apprehẽdi, & extrahi poßint.

Octauum est in modum arcus illius, quem balistam vocitant. Hoc autem, ictum telum excutitur.

Q *Forcipes*

Forcipes autem, pro eradicandis dentibus sint subtiles, longarum extremitatum, breuis manubrij, crassi, vt nō duplicentur, quando cum eis premitur. Sint autem ex ferro optimo facti directarum extremitatum. Et in eorum extremitatibus sint dētes, quorum quidam ingrediantur in quosdam, & stringant decenti & forti constrictione. Quandoque fiunt extremitates, sicut forma rostri auis, quæ ciconia nominatur, qui fortis sunt constrictionis.

Ad spinas de gula extrahendas, quidam instrumenta ex plumbo conficiunt, Radio similia, paulò tamen maiora, & in extremitate curua.

Instrumentum verò sanguisugis, quæ sub visum cadunt extrahendis idoneum, simile eße debet forcipibus rostri auis, quæ ciconia appellatur, in quo limæ tamen asperitas insit.

Fœtus autem mortuus extrahitur vncinis, & forcipibus accommodatis, matrice prius aperta. Aperitur verò instrumento, quod antiqui Vertiginē vocitant.

Porrò Volsella instrumenti chirurgici genus

genus est, quo caro ex vlceribus putrida præcidenda, apprehenditur. Sed hæc de instrumentis attrahentibus nobis sufficiant.

De Specillis. Cap. VI.

Specillum, quibusdam proba, tenta, & intromissum vocatur, instrumẽtum est teres, & paruũ, quo chirurgi ad scrutandum, siue tentãdum vulnerum, & fistularum viam, & profunditatem vtuntur, quod cùm notissimum, sit, de hoc pluribus agere non est necesse.

De acubus, cannulis, & sutura vulnerum. Cap. VII.

Acus, & cannula vulneribus suendis accommodata sunt. Acus autem longa, ac leuis esto, cuspide triangulari, cauda uerò excauata, ut in ea filum recondatur, & transitum acus non remoretur. Ita enim mitius corpori insidet. Ceterùm canula habeatur fenestrata cui incumbat, ac inuitatur altera pars labij vulneris, ne scilicet huc atq; illuc euagetur, dũ acus intromittitur, & vt per fenestellam uideri possit, quando acus pertrãsierit. Atque vbi iam acus traiecta fuerit,

vnà cum filo trahatur: sed interim vulneris labrum, quod prope filum est, specillo huic parti applicato, veluti fulcimento, & adminiculo innitatur, ne dum filum extrahitur, labrum etiam consequatur. Ligetur autem primò duabus inuolutionibus, secundò vna duntaxat, deinde filũ scindatur, aliquantulũ remotè à nodo.

Sutura autem fiat filo forti, æquali, & leui, cuiusmodi est sericum in communibus saltem vulneribus, primum punctum faciendo in medio diuisionis vulneris, deinde alterum in medio spacio vtriusque lateris, & ita deinceps, procedẽdo, vt inter duo quæcunq; puncta, punctũ intercedat, donec vulneris labra ritè cõmissa fuerint. itaque nec nimis rara, neque nimis crebra sutura esse debet. Si enim nimis rara est, non continet: si nimis crebra est, vehementer afficit. Quia quò sæpius acus corpus transiuit, quoque plura loca iniectum vinculum mordet, eo maiores inflammationes oriuntur. Sic igitur sutura oras iungat, vt ne ipsæ quidem inter se ex toto contingant. Quod scilicet, si quid intus humoris concreuerit, sit quà emanare,

emanare, ac effluere possint. Solent autem communiter unius digiti transuersalis spacium interiecta vincula relinquere.

De instrumẽtis ad deligationem aptis. Cap. VIII.

IN deligandi arte veteres quàm plurima vsu diuersa suis etiam nominibus distinxerunt: lintheola, fascias, hypodesmidas, splenia, ferulas, spathulas, habenas, laqueos, puluinos, modo scorteos, modò molliusculos, nodos, & id genus alia; de quibus quoque dicendum venit.

De Fascijs, & ligaturis vulnerum, & fracturarum. Cap. IX.

FAscijs vtimur in vulneribus, vlceribus, atque fracturis. At fascia ad vulnus deligandum, lintea aptissima est, quæ nec nimium mollis, nec nimium dura sit. Quod enim molle nimium est, & algæ ritu fragile, non tutò continet. Quod verò durum nimis est, premendo offendit. Sit igitur ex panno veteri, non tamen nimis detrito, suaui, leni & mundo, eaq; latitudine, & longitudine, quam natura partis desiderat. Vt si humerus tibi deligandus sit, fasciam, quę latitudinem sex

digitorum habeat assumes: at si femur, quinque: si tibia, quatuor: si brachium, trium digitorum. Si verò digitus ligari debeat, vnius digiti latitudine fascia assumenda erit. Eius verò longitudo sit, pro ratione numeri iniectionum, hoc est, pro necessitate reuolutionum. Sed & ad hoc non parum confert cognitio conformationis ipsius particulæ laborantis. Quod ad fracturarum deligaturam attinet, tuta non erit deligatio, si vel nimis arcta; vel laxa nimis fuerit. Quandoquidem per laxiorem ossibus moueri licet: per arctiorem verò, & vehementius adstringentem, & alimenti in locum affectum distributio prohibetur, & dolor (qui humorũ in ægrã partem affluxus euocat, & phlegmonas creat) excitatur. Danda itaque opera est, vt vtrunque excessum declinemus. Constrictio igitur mediocris esto, tùm nostri sensus, tùm ipsius ægrotantis iudicio. Ac si quidem æqualis esset crassitudinis membrum quodque, vtique latissima fascia commodissima esset, vtpote quæ totum æqualiter, cõtinenterq; ex omni parte fractum os complecteretur.

tur. Sed quoniam id non est, quod deest nobis, ex fasciarũ latitudine, circuituum numero pensabimus, vt in artubus ipsis, qui omnium maximè fracturæ transuersum factæ, expositi sunt. In talibus namque vtilior est angusta deligatura, quàm valdè lata, & remissa. Quippe quæ nec rugas, vt ea, quæ latiore fascia fit, contrahat, & totius membri, cui circundata est, cutem contegat. Eò igitur vsque augere tibi latitudinem fasciæ licet, quoad nulla eius pars laxior efficiatur. Cæterùm in eiusmodi deligatura, quę fracturis (in medio præsertim brachij, vel tibiæ, aut fœmoris existentibus) adhibetur, duabus fascijs lineis mollibus opus est. Hanc autẽ Hyppocrates hypodesmidas, idest, sub ligamina seu malis subfasciatores appellauit. Primæ fasciæ initium super fracturam inijci debet, ac circa eam bis, terue conuoluta, sursum versum ferri, & quasi in cochlea serpere, atque illic desinere. Id tamen perpetuò obseruandũ est, vt multum partis sanæ fascia hæc complectatur. Ita enim fiet, vt & firmius reposita, ac conformata ossa contineantur, & magis

ab affecto loco in circumuicinas partes humores elidantur, magisq; ne hi à superiori parte cò defluant, impediatur. Altera etiam superfracturam debet incipere priori aduersa, deorsumq; (vbi primos complexus super fracturam fecit) tendere, atque inde iterum reducta in superiore parte vltra priorem fasciam desinere. Quocirca dimidio longior priore esse debet. Terminus autem longitudinis earum fasciarum, non vnus ac certus statui potest, sicuti nec etiam latitudinis, sed pro magnitudine fracturę, & perfracti membri crassitie vtraq; dimensio variāda est. Sunto autem eiusmodi fasciæ duæ prolongę, nempe quatuor, aut quinque, aut sex cubitorum, & circa tres quatuorue digitos latæ, aqua, aut posca potius madefactæ, & postea expreßæ, præsertim si fractura inflāmatione vacet, recensq; sit. Si verò dolor vehemens, aut inflammatio adest, lanis tenuibus mollibusq;, aut stupis læuibus, oleo, vel oxycrato imbutis, membrum contegendum est, & non ita arctè deligandum. Satis enim fuerit tunc si diligatura adhibeatur, quæ & mem-

membrum vtcunque fulciat, & admota medicamenta, ad hæc symptomata profliganda idonea, contineat.

De Splenijs. Cap. X.

SPlenium ab oblonga splenis figura nomen habet. Varijs corporis partibus, potissimum verò ossibus fractis, carnibusq́ exulceratis, accommodatur, & pro earum diuersitate plurimũ variatur. Splenia namque pro vlceribus, pannorum laciniæ sunt, in linamenta formatæ, vnguento albo Rhasis illitæ, aut vnguento, quod sextam partem lithargyrij recipiat, vel vnguento, quod diapompholygos nũcupatur, supra vlcus ipsum posita. Verùm supra eiusmodi linamenta vlceri imposita, piluillus, quem plumaceolum vocant (de quibus deinceps dicemus) posca aquosa imbutus, adhibendus erit: deinde conueniens deligatura. Cæterùm splenia, à splenis forma: ita appellata, ad fracturarum tutelã, stabilimentumq́ plurimum faciũt, maximè si huiusmodi plagulæ vnà cum exterioribus fascijs, quas epidesmas, id est, superligamina appellãt, desuper adhibeantur. Splenia enim eius-

modi ſiuc plagulæ, duarum primatu faſciarum, quæ peculiari nominc hypodcſmidæ, ideſt, ſubligamina appcllantur, firmamenta ſunt. Non mediocre prætcrea auxilium ferunt ſplenia in magnis oſſium abſceſſibus, præſertim vino nigro, ſubauſtero inſuccata, quæ deinceps atque continenter, hinc indc adhibenda ſunt, non ut hoc illi inſidcat. Longiores ſunto, quàm quæ ſolùm ambitum membri comprehendant. Nam ſi quadrantalis circulus eſt partis, paulò longiores ſplenes trientalibus eſſe oportet. Obliquè inſeruntur membro, & aduerſa parte decuſſant.

De puluillis. Cap. XI.

PVluilli, qui vulgaribus chirurgis plumaceoli nuncupãtur, ad multa vtiles ſunt. Quandoquidem diſsolutas, ac diductas partes fulciunt, & comprimũt: membri quod ſuæ vnionis diuortium patitur, geminum calorem fouent, & conſeruant. Denique à graui moleſtoq; vinculorum, ac faſciarum pondere, vulneratam particulam tuentur. Fieri autem quondam ſolebant ex pluma inter duos pannos candidos & mundos conſuta, vnde &

de & nomen illi à veteribus inditum est. Verùm quoniam eos subinde mutare & innouare (quod valdè tædiosum erat) cogebat necessitas, magis postea placuit eiusmodi puluillos ex stupis canabinis cōficere, præsertim diligēter, ac studiose texis emandatisq;. Fiunt etiam interdum ex lana, vel xylo, quod cotonem appellāt. Plerique autem hodie loco piluillorum panniculos admouent leues, duplicatos, aut triplicatos: alij verò spongiam adaptant. Porrò duo vel tres, pluresuè, prout res expostulat, apponuntur. Quandoque quidem sicci, ac nullo madentes liquore: nonnunquam verò imbuti oui candido, vel vino, vel posca; aliquoties etiam oleo, iuxta ipsius dissolutionis exigentiam. Inueniuntur autem huiusmodi puluilli, ex triplici differentia, quod ad figuram attinet. Alij enim triangularem, alij rotundam, alij verò quadratam habent. Qui figura constant triangulari, glutinandis vulneribus sunt dicati. Ita autem disponi debent: vnus ex vtroque latere orarum seu labeorum vulneris, constituatur ita, vt super plagam, inter se iungantur

lateribus. Qui rotūdam habent figuram, sicci alijs superponuntur, natiui caloris particulæ læsæ conseruandi gratia, & vt saniosam proluuiem, ac sordidos ichores in se recipiāt. Sed qui quadrati sunt, ideò apponuntur, vt partem læsam à fasciarum & vinculorum iniurijs vindicent.

De penicillis, seu turundis.

Cap. XII.

TVrundas seu penicilla, & linamenta, quas vulgò tentas appellant, maximo esse vsui in curādis vulneribus, & præcedentia luce clarius ostēdunt, & omnibus in aperto est. Proinde quando, quomodo, & ad quos fines illis sit vtēdū, chirurgo haudquaquam est ignorandum. Ad hęc ex qua materia, & qua figura formari debeant. itaq; illis vtimur, in ijs octo præsertim vulnerum generibus.

Primò cùm vulnera, vel amplianda sunt, vel detergenda, vel cùm aliquid ab eorum fundo vacuandum est: vt in profundis vulneribus, in quibus necessum est alibi vulnus aperire, vt ex fundo, & sinu ipsius ichores, idest saniosa colluuies, inibi collecti vacuentur.

Secundò

Secũdò illis cogimur vti, in cauis vulneribus, in quibus necessaria est carnis deperditæ regeneratio.

Tertiò in vulneribus alteratis ab aëre, & sordidis, quæ detersione egent.

Quartò in vulneribus contusis.

Quintò, prædictorum vsus vtilis est in vulneribus, quæ cum phlegmone, aut quouis alio tumore præternaturam fatigant.

Sextò in vulneribus, quæ per morsus fiunt. Talia namque vulnera non sunt festinanter agglutinanda, & ad cicatricem perducenda. Quin potiùs longo tempore aperta & hiantia manere debent. Quandoquidem morsus ferè omnis quoddam virus habet, quod foras semper euocandum est, non intrò repellendum nec occluso vulnere intus relinquendum.

Septimò turundis & linamentis vtimur, in vulneribus, in quibus persanandis circa oßa manus admouenda est.

Octauò in vulneribus, q̃ iam uetustate in vlcera defluxionib. scaturiẽtia degenerauerunt. Porrò in omnibus alijs reliquis vulneribus, inducẽdæ cicatrici studemus,

absque

absque eiusmodi turundis, & linimentis. Aduertendum autem est, in ijs diuersitatem non paruam esse pro ratione finis, cuius gratia fiunt & admouentur. Fiunt autem interdum, vt diximus, ad detergẽdas sordes vulnerum, atq; tum ex panni non asperi, & præsertim veteris, lacinijs, vel floccis euulsis, formantur. Nonnunquam verò ideò fiunt, & in uulnus immittũtur, vt ipsum hians, & apertum maneat. At tunc quidem ex stupis benè pexis, & à sordibus ritè emundatis, vel ex prædicti panni frustulis, efformantur: vel etiam ex xylo, quem cotonẽ vocant, sed & ex canna ænea, vel argentea perforata fiunt penicilli ad eundem finem: vt verbi gratia, in naribus, ad aëris inspirationem: & in altis vulneribus, vt sanies, & purulenta colluuio, per hanc velut emissarium feratur, non autẽ intus retineatur. Quandoq; etiam hæc linamenta inquam, & penicilla, plagæ inserũtur, vt ipsius os magis dehiscat, & amplicetur, fiuntq; tunc, aut ex spongiolis vehementer compressis, & intortis, aut ex radice gentianæ: hæc enim dum multũ humorem, quo scatet vulnus,

combi-

combiberint, turgescunt, & ita magis hiantem plagam reddunt.

Cæterùm forma linamentorū æqualis esse debet. turundarum verò inequalis, in modum clauiculi lignei, quem Latini impagem vocant, ne scilicet intrò labantur. Hæc autē aliquoties quidem sicca, quandoq; verò quopiam delibuta vnguēto admouentur, prout res ipsa exigit. Reliqua q̄ ad eiusmodi operationes spectant, medentis consilio, & solertiæ committuntur.

De ferulis, & quomodo in fracturis adhibeantur. Cap. XIII.

FErulis ad membra perfracta chirurgi maximè vtuntur. Nam vt perfracta membra in naturali figura immota prorsus (quoad expediet) persistant, recentiores chirurgi secundum deligaturā protinus ferulas etiam circumponunt, ipsas quidem constringentes, prout sensus, & tumor ex inflammatione (si qua adsit) postulat. Veteres autem à die tantùm septimo, vel etiam nono, & vndecimo ferulas accōmodabant. Verùm non abs re factum putamus, si statim ab initio post deligaturam, ferulæ inijciantur, modo nimis

mis premendo dolorem non excitent, aut phlegmonem (quæ maximè arcēda erat) accersant, vel præsentem (si adsit) exacerbent. Quæ igitur à principio adhibentur à recentioribus ferulæ, nō eò nomine adhibentur, circumponunturuè, vt astringant, sed vt adaptationis figuram cōtineant, & ossa in suam sedem reposita, vtcunq; fulciant. Primis namque diebus cum phlegmones deuitandæ consilium vinceret, tutum non erat perfractum membrum, ita ferulis premere. Cùm uerò nullus iam amplius futuræ inflammationis metus sit, aut ea, quæ prius fuit discussa, membrum aliquātò gracilius quam pro naturali habitu apparuerit, (quòd intra septimum diem ferè solet cōtingere) tùm licebit ferulas circumponere, & eas (ut fracturā stabiliant) ualidè satis astringere. Ferularum enim usus idem est, qui & plagularum, seu spleniorum, nempè ut fractum os contineant, & deligationem stabiliant, ac firment. Sunto autem ferulæ, ut rectè pręcipit Hyppocrates, leues, idest, leuigatæ & planæ: æquabiles, id est, neque in latus, neque in superiorem, aut inferiorem

partem

partem distortæ : in summis partibus , id est, extremitatibus , resimæ, id est leuiter derasæ,ac retusę:minores hinc inde quàm deligatio est:& ea parte crassiores , id est, latiores,& ualentiores,quà fractura erupit. Leues autem ferulas,id est,non asperas,adhibendas esse censet Hippocrates, ne sua asperitate , & inæquabilitate fractis partibus negotium facessant. Utroq; enim modo comprimunt . Cæterùm quoniam fieri potest,vt ferulæ leues sint , non tamen æquabiles,ideò nō solùm leues,sed etiam æquabiles,id est,non distortas assumendas esse ferulas,monet. Quæ.n.distortæ sunt,similiter,vt aspera,lædūt , ac illud insuper efficiūt , quod deligationem simul distorquent: qua distorta,pars etiam fracta distorqueatur necesse est: Simas præterea in extremis partibus eas deligi voluit.i.leuiter derasas , ac retusas in extrema parte,ac sua acutie articulum lædant, & æqualiter vbiq; partem fractam , propter æqualem suam crassitudinem, cōprimant , quod certè fieri nullo modo debet . Vult enim Hyppocrates vt supra locum fracturæ, hoc est media parte , ferula

deli-

deligationem magis astringant. Hinc ea parte crassiores esse iubet. Quia scilicet locus is potissimùm compressione ipsarum indiget. Vult item minores eas esse longitudine, idest, aliquantò breuiores, quàm sit ipsa deligatio, ne cutẽ vltra deligationem attingant: quæ sæpenumerò ex eo, ꝙ humores à fascijs expressos suscipit, paulò altius turgescit, atq; extat. Sed & breuioribus ferulis vtendũ præcepit, ne pars eminentior, idest gibba, & carne nudata, attingatur, vt circa cubitũ, & malleolos, vbi ossium extuberationes sunt. Porrò ferulæ ex ligno abietis, vel salicis, vel medietate cannæ latę, vel de vaginis gladiorum, vel de cornu: vel ex ferro, vel corio constare debent. Modus autem ac ratio adhibendi ferulas, talis esto. Splenia triplicia, aut quadruplicia oleo delibuta, super fascias similiter atque æqualiter, si membrum in crassitie fuerit æquale, circundato: si uerò inæquale partibus magis concauis, per splenia repletis, membrum vndiq; æquale ferulis accommodandis efficito. Deinde, ferulas lana, aut stuppa mediocriter inuolutas in orbem, non minore,

nore, quam vnius digiti ſpatio inter ſe diſtantes fracturæ circundato, easq́; leniter ac moderatè conſtringito. Sed & in hac ferularum accommodatione ſummopere caueto, quatenus fieri poteſt, ne articulus aliquis, & præcipuè interior flexus pars, ab eis aſtringatur. Vlcera ſiquidē in ipſis nōnunquam, & neruorum inflammationes pariunt. Itaq; illic, hoc eſt, iuxta articulos ipſos deligatione aliquāto (vt dixi- mus) breuiores, tenuiores, laxiores, & magis flexib. ferulas eſſe oportet: quemadmodum ualentiores, qua fractura excidit, atq; inclinat. Cæterùm ſi nulla prurigo, nulla inflammatio, nulla ſuſpecta exulceratio, nulluſuè dolor adeſt, & oſſa rectè commiſſa fuerint, fracturaq́; rectè procedat. ſic manere ferulas & ligamenta, ad decimum vſq; diem, vel quintū & decimum, aut etiam vigeſimum, vtile eſt. Si verò in membro perfracto præter ſolitum cooperto, vel dolor excitetur, vel pruritus erectur, vel eius, quod iam infixū fracturę eſt, perſpiratio prohibeatur, (propter quā nō modo noxius pruritus quibuſdam accidit, ſed etiam eroſa à ſaniei acrimonia

non-

nonnunquam cute, exulceratio concitatur) non abs re feceris, si tertio quoque die, vt iussit Hyppocrates, deligationem solueris, & membrum ipsum aqua temperata perfuderis, ac foueris. Hac enim perfusione, & acrem atque erodētem saniem discuties, & dolorem mitigabis, & prurigini pulchrè medeberis.

De Fibulis. Cap. XIIII.

Fibulis, quas Græci ἀγκτῆρας vocāt, in vulneribus interdum chirurgi vtuntur, præsertim ijs, quorum labra nimiū sunt diducta. Si namque in carne vulnus est, hiatq́ue, neque in vnum oræ facile attrahuntur, sutura quidem aliena est, imponendæ verò fibulæ sunt, quæ oras paulùm tamen contrahunt, quò minus lata postea cicatrix sit: ferè autem fibulæ latius vulnus esse patiuntur. Sunto autem fibulæ ipsæ, vel maiores, vel minores, pro ratione partis vulneratæ: ab vtraque verò parte recuruæ, figaturq́ue, hamus vnus in altero vulneris labro, & versus alterum ducatur, in quo & alter hamus infigatur: vt facere solent, qui pannos tundendo apparant. Hæ autem (fibulæ inquam) quibus

hiantis

hiantis plagæ oras sic contrahimus, nullam vim desiderant, sed catenus vtiles sunt, quatenus cutis ducentem quasi sua spontè subsequitur. Adhibentur autem fibulæ in vulneribus maioribus & rectis in trãsuersis verò suturis, & fibulis opus est. Porrò præputium assuitur, & infibulatur, vt & carnosum genus, vbi nimium dehiscit vulnus, nec oræ facilè coniunguntur.

De instrumentis extendentibus.

Cap. XV.

Luxata membra, in solitam sedem extensione reduci à chirurgis solent: Verùm non vna eademq; in omnibus extendendi ratio est, sed alia atque alia pro natura, scilicet partis luxatæ, prout nerui ac tendines valent, aut oßa huc illucuè sederunt. Modò enim manibus solis, modò habenis iniectis vtẽdum est, modò verò quædam alia machinamenta adhibenda sunt, vt ex vno Hyppocrate lecto libro de luxatis, & fractis, discere poteris.

PRA-

PRACTICAE GENERALIS
LIBER VII.
ARGVMENTVM.

De morborum curatione potissimùm agit. Eius capita hæc sunt.

PRA-

PRACTICAE GENERALIS
LIBER SEPTIMVS.

De morborum curatione.
Cap. I.

S*Vperioribus libris breuiter admodũ, & quantum instituto nostro sufficere arbitrati sumus, causarũ cognitionem, quę per signa habetur, perstrinximus, nũc reliquum est, vt in postremo hoc libro curãdorum morborum præcepta tradamus. Itaq; curatio id quod præternaturam in corpore est, contrario illius tollit. Contraria enim contrarijs curantur. Sunt autem in corpore nostro tria præternaturam. Morbus, Causa, & Symptoma: & morbus quidem sui curationẽ: causa, sui ablationem: symptoma correctionẽ postulat. Morbus ille est, qui primò, & ꝑ se actionem lædit: quare illi ante omnia incũbendum. Causa verò morbifica est, & morbũ fouet. Quare ante morbum est remouenda. Symptoma post morbi extirpationem corrigatur, nisi vehementia sui Medici*

curam

curam ad se trahat. Verùm cùm morborum alij sint partium similariũ, alij partium instrumentalium: alij vtriusq; partibus communes; prius de similarium morborum curatione agere instituimus: deinde etiam de reliquis.

De curatione morborum similarium. Cap. II.

Similarium partium proprius morbus vitium temperaturæ est. Vitiata igitur temperatura curari debet. Curatio vnam præcipuam, ac cõmunissimam habet intentionem, ad id, quod est dispositioni auferendæ contrarium: indicationes verò habet varias, prout varijs consideratur modis: Quæ namque intemperies causas suas habet antecedentes, vel procatarcticas, quæ ipsum morbum fouere possunt, prius quàm morbus curetur, causa remouenda est, alioqui morbus subinde recrudescet: quæ cùm sit, & ipsa præter naturam, non nisi cõtrario suo tolli potest. Quod si verò intemperies causas suas nõ amplius habeat, totus ad morbum auferẽdum incumbe. Quare intemperies simplex simplici contrario curãda erit: composita

posita verò, contrario mixtè facultatis corrigenda. Curabitur enim id, quod ad calidius est conuersum, refrigeratione: quod ad frigidius inclinatum est, calefactione. Pari modo quod ad siccius est alteratū, humectatione & quod ad humidius est versum, siccatione. Rursus quoque siccabit pariter, ac calefaciet, quod humidum est redditum & frigidum: siccabit, pariter, & refrigerabit quod humidius simul & calidius euasit, & sic in reliquis duabus coniugationibus. Semper enim pro eo, quod exuperat inducendum eò vsque contrarium est, quoad particulam in symmetriam: & naturalem habitum vindicaueris. Cæterùm si intemperias materialis fuerit, qualicunq; humor vel qualitate, vel quantitate sua peccet, non solum alteranda, sed etiam euacuanda erit, vt sequenti capite docebimus. Porrò quantum sit agendum indicat morbi quantitas. Refrigeratum quinque gradibus, totidem calidis reducetur. Quomodo verò, seu quo instrumēto agendum sit, indicat morbi qualitas, causarū varietas; corporis situs, &c. Quando &

quo tempore sit agendum, indicat morbi tempus tum vniuersale, tum particulare. Vbi denique agendum sit, locus affectus prompte indicabit. Atque hæc quidem omnis ægritudinis, quæ in similarib. consistit, methodus medendi existit.

De tumorum pręternaturam curatione. Cap. III.

TVmor pręternaturam, incremẽtum est, naturalem statum in corpore excedens, & lęsionem actionis inducens. Horum differentiæ ex praxi speciali sunt petendæ.

Causæ verò tumorum, recentioribus medicis & chirurgis geminæ statuuntur generales scilicet & speciales. Generales causæ sunt, fluxio, & congestio.

Rursus fluxionis causæ quatuor numero constituuntur. Nempe membri propellentis robur: excipientis imbecillitas: humoris fluentis conditio: & spacium, per quod fit defluxio.

Cæterũ fluxio concitatur ratione membri expellentis, vel propter robur facultatis expultricis ipsius, vel propter connexum naturalem, quam habet cũ membro

bro excipiente, vel propter propriorum meatuum angustiam.

Pars verò aliqua fluxionem excipit, quia vel dolens, aut calida, vel imbecillior, vel rarior, atque ignobilior, vel in inferiori loco sita.

Porrò ratione humoris fit defluxus in aliquam partem, quia sit copia supervacuus, qualitate molestus, substãtia tenuis.

Spacium autem fluxionis causa existit, ob meatuum amplitudinem, vtpotè venarum, arteriarum, & pororum.

Congestionis verò causæ geminæ assignantur, nempe error virtutis, quæ alteratrix dicitur et imbecillitas expultricis.

Cæterùm speciales tumorum causæ, tres vulgò assignantur. Primitiuæ, quæ & progresse, & euidẽtes nobis dicuntur: antecedentes: & coniunctæ, siue cõtinentes.

Progressæ seu primitiuæ causæ dicuntur, quæ dum aduersam valetudinem seu morbosos affectus crearunt, separantur, vt casus, percussio, fractura, distensio, luxatio, aut error, qui in victus ratione committitur.

Antecedentes causæ dicuntur; quæ

paratæ sunt morbos efficere, vt sunt humores quatuor tam naturales, quàm non naturales.

Causæ verò coniunctæ; seu continentes, sunt materiæ, quæ particula ipsa laborante aggregatæ, & infarctæ reperiuntur, quæq; adhuc permanent, postquam tumorem excitarunt: ac dum increscunt tumores ipsi augentur: cùm decrescunt, minuuntur: & cum desinunt, finiuntur. Atq; hæc de causis tumorum præternaturam dicta sufficiant: nũc postulat ordo, vt eorum signa, & indicia subijciamus.

Itaque tumores præternaturam summa corporis occupantes, indicio sensus, conspecta, ac manibus contrectata laborante particula, statim deprehenduntur. Tumores verò, quæ vera apostemata appellant, tumore, dolore, & calore, magis, vel minus intensis dignoscuntur.

Non vera autem præter tumorem, malignitate quoq; & sequestratione etiã maiore, vel minore determinata, deprehenduntur.

Sed iam quæ in vniuersum de tumoribus ipsis sumuntur indicia subijciamus.

Periodi,

Periodi, paroxismi, & crises tumorũ, qui præternaturam sunt, humorum, ex quibus conflantur, analogiam sequuntur.

Tumores eiusmodi presertim salubres, & qui ex humorum influxu fiunt, quatuor temporibus distinguuntur: principio, agumẽto, statu & declinatione. Principij nota est, cum particula incipit distendi, & fluxionis adest initium, cum dolore adhuc exiguo.

Incrementum adesse iudicabis, cùm videris tumoris molem attolli, locumq; affectum impleri, ac symptomata manifestè augeri.

Status verò iudicium est, cum prædicta omnia, tumor scilicet, & symptomata, vigorem suum obtinent, nec amplius possunt incrementum assumere, quin materia faciẽs tumorem, in alterius generis substantiam degeneret, & transmutetur.

Declinatio autem tunc adesse cognoscitur, cùm tumoris moles, & propria ipsius symptomata, imminuuntur: vel materia, quæ tumorem facit, in aliam substantiam incipit transmutari.

Porrò tumores huiusmodi, qui ex hu-

morum præsertim fiunt influxu, nisi fieri prohibeantur, reprimendo materiam influentem, vel sponte, & citra vllam manifestam occasionem intrò recurrente fluxione delitescant, aliquo istorum quatuor terminari necessum est, insensibili exhalatione seu resolutione, vel facta suppuratione, vel corruptione, vel induratione.

Omnium autem istorum modorum optimus is est, qui per sensu imperceptibilem fit dissolutionem: post illum verò, qui per suppurationem.

At quæ per indurationem fit terminatio, absolutè mala dicitur. Quæ autem fit per corruptionem particulæ laborantis, omnium pessima censenda est.

Resolutionis indicia sunt, leuitas membri, & deficiens pulsatio.

Signa, tumorem verti in suppurationem, indicantia sunt, dolor internus, pulsatio, & caloris incrementum.

Fluxionem uictricem, esse, & particulæ laborantis corruptelam, testantur nigror, & liuiditas, quibus nonnũquam & graueolentia accedit.

Tumorem in lapideam abire duritiem,

apertè

apertè demonstrat, tumóris imminutio, & cum hac, durities remanens.

Regressionis uel delitescentiæ nota est, subita tumoris diminutio, quæ interdum propter nimiam rèfrigerationem, nonnunquam verò propter venenositatẽ accidit. Ad hanc autem subitam atque affatim factam tumoris imminutionem, febris statim consequitur, ac multa alia praua symptomata. Hactenus de signis & iudicijs eorum tumorum, quos vulgò apostemata nuncupant: tempestiuum nunc est, vt ad eorum curationem accedamus.

Principium itaque curationis tumorum, ex humorũ influxu procreatorum, ab inuentione occasionis ipsius affectus, desumemus, vt scilicet, quæ eum excitant causæ abscindantur: quod verò in eo iam factum est, tollatur. Quare ex omnibus his, tres colliguntur recentiorum chirurgicorum turbæ, curandorum tumorum, qui ex defluxione ortum habent, intentiones.

Prima est, fluxionem auertere, ac eam omnino intercipere.

Secunda est dolorem demulcere, atq;

eam occasionem, propter quam particula fluxionem excipit, vel etiam attrahit, in totum summouere.

Tertia est, totum cum humorem; qui in partem affectam confluxit, vacuare.

Quomodo autem prima intentio perfici debeat, apposite docuit Galenus lib. 13. methodi medendi, ad hunc modum scribens. Vbi magna sanguinis copia in toto corpore appareat, vt in phlegmonosis tumoribus sæpenumero fieri contingit, sanguinis missione succurrimus. Curatur etiam plenitudo, tum frequenti balneo, tum exercitatione, tum multa frictione. Preterea digerentibus medicamentis, modò febris non adsit, & præter hæc omnia inedia, ac proba victus ratione. Cũ verò flaua bili, vel atra, pituitaue, aut serosis humoribus refertum corpus est, purgatione, quæ cuiq; suppuranti succo sit accommoda, uacuatio molienda est.

Cæterùm in contrarium reuulsio, commune est in omnibus huiusmodi tumoribus auxilium, dum fluxio adhuc valenter irruit: vtpotè in principio morbi, & in augmẽto. In fine verò status & in ipsa

declina-

declinatione, dum scilicet iam fluxio restitit, atque in membro inhæsit, & corpus totum abundè vacuatum est: vel ab ipsa, quæ affligitur particula, vel à maximè vicina vacuatio molienda est.

Secunda intentio completur anodynis remedijs, item astringentibus, & intercipientibus fluxionem. Ad hæc relaxantibus naturales meatus, per quos mẽbrum affectum consueuerat repurgari.

Tertiam verò intentionem aßequemur, ijs, quæ materiam, tumorem excitantem à loco affecto euacuãt. Euacuantur autem contenta iam in loco materia non solùm medicamentis resoluentibus, sed etiam repellentibus. Itaque incipientibus tumoribus, qui ex influxu humorum procreantur, magis vtendum est reprimentibus, quàm euaporantibus, nisi tumor eiusmodi fuerit in emonctorijs: vel materia fuerit venenosa: vel crassa, & repulsioni inobediens: vel vehementer impacta, tunc enim repellere non licet, sed potiùs discutientibus lenibus, ac moderatè calidis, & humidis vtendum: In augmento verò ipsis repellentibus, non-

nihil ex ijs, quæ discutiunt, admiscendum.

At in statu, & paulò ante statum, æquis portionibus miscenda sunt reprimentia discutientibus.

Cum autem declinatio, vel finis status adfuerit, solis resoluentibus, & relaxantibus vti licebit. Breuiter quandiu humor adhuc affluit, repellẽdum est: vbi verò iam restitit fluxio, digerendum. Verùm si medio modo res sese habeat, mixtis auxilijs vti oportebit.

Porrò hæc omnia sanè intelligenda sunt, vtpotè si tumor præternaturam resolutione terminari debeat. Auxilia autem, quibus singulas modo dictas intentiones exequimur, pro varia materia tumorem excitante, in praxi speciali describentur.

De abscessuum curatione. Cap. IIII.

ABscessus, qui Græcis apostemata, & vulgò exituræ dicuntur, sunt dispositiones, in quibus abscedunt, atque inuicem distant, quæ prius se contingebant corpori. Materia enim quæ eiusmodi tumores excitat, extra carnem musculi propulsa, continentia à subiectis diducit,

ducit, & abſcedere facit. Duplex autem eſt cuiuſmodi abſceſſuum genus. Vnum quando inflammatione in pus verſa, pus ipſum tanquam in ſinu aliquo eſt collectum, alterum cùm nulla præcedente inflammatione, humor aliquis, vel ſpiritus aliquis vaporoſus, aut ſubſtantia ex vtriſque mixta, in parte aliqua colligitur. Quod bifariam accidit. Nam vel in ſpacio ipſo eiuſmodi ſubſtantia, ſine præuia fluxione generatur: aut aliunde in ipſam laborantem particulam confluit. Spatium autem ſibi molitur ciuſmodi ſubſtantia, quæ abſceßum creat, vel inter duas tunicas, vel ſub quibuſdam membranis. Abſceſſuum verò iudicia, ac ſigna quæ vel ſtatim eos futuros denunciant, vel iam preſentes adeſſe demonſtrant, hec ſunt.

Cùm videris pulſationẽ, aut duritiem, in longum iam tempus productam, vel caliditatem, aut dolorem increſcentem, tunc exiſtima proximum eſſe, vt apoſtema in ſuppurationem uertatur, & fiat abſceſſus. Cùm autem deprehenderis leuitatẽ quandam affectæ particulæ, & doloris ſedationem, ac remiſſum calorem, quodq́ tumẽ-

 tis loci

tis loci pars aliqua cæteris emineat, atque in mucronem subducatur: adhæc cùm prę mendo digitis velut inundationem perceperis, viderisq́ gibbi illius seu mucronis colorem iam albescere, tunc indica, pus eò loci subeße, & tumorem iam abscessisse.

Cæterùm in pure ipso cognoscendo, ac dijudicãdo, maximè te attẽtũ esse oportet.

Quandoquidem suppuratio ipsa seu puris in loco aliquo comprehensi notitia, sæpiùs occultatur, ac Medicum latet, ob loci scilicet, & putis crassitudinem.

De absceßuum autem iudicijs hæc à veteribus, & recentioribus tradita sunt.

Absceßus, qui iuxta membrum aliquod nobile, vel propè iuncturas fit, atque adeò in venosis aut neruosis ipsis partibus quique in imbecilli particula, & natiuo calore propemodũ destituta prędura quoque & densa cute obtecta, consistit: ad hęc qui crassiore materia & ad motum tardiore constat: planus etiam, seu æquabilis, & in coni formulam non subductus, suspectus admodum est, ægreq́, ac tardè maturatur. Qui verò huic ex aduerso respõdet, boni moris est, & laudabilis. Itaque si ab-

scesßus

scessus tendit in acutiem, & puris substantia tenuis fuerit, & acris, nec prædura, aut densa cutis extiterit, natura, sua facultate alienorum expultrice, & citra aduentitium aliquod subsidium, conceptum humorem foras propellet, nisi quis facta incisione protinus ipsam spontaneam apertionem anteuertat. Quæ autem à natura fit apertio, multò tutior est, ea quę manus opera fit: quod si arte molienda sit, securius multo, & melius scalpello illam efficies, quàm adurente medicamento, quod ruptorium appellant. Cæterùm pus optimum illud censetur, quod album, æquale, leueq́; & quàm minimè fœtidũ est. Quod verò huic maximè contrarium apparet, pessimum est. Sed hæc de signis, & iudicijs abscessuum sufficiãt. Quod ad eorum curationem attinet, ea per initia præstatur per mittigatoria auxilia, quæ Græci chalastica vocant, id est, relaxantia, cuiusmodi est tetrapharmacum, molle quidem, & anodynum.

Procedente verò tempore, ad ea, quæ concoquendi, seu maturandi, ac suppurandi vim habent, transeundum est. Auxilia

autem

autem quibus mouere pus expedit, ex libro quarto petenda sunt.

Porrò suppurato iam abscessu, aut transmutato, vel valenter impacto, si pus, aut alia quæuis materia ibi contenta non discutiatur, vel si tempore conuenienti, & dum iam tempestiua adest occasio citra manus operam, non aperiatur, secare exitum ei, quod digestioni non cessit, oportet. Communiter autẽ eiusmodi tumores scalpello inciduntur. Apertio verò ipsa, pro ratione tum copiæ materiæ ibi collectæ: tum etiam ipsius loci affecti, fieri debet. Fiunt autem huiusmodi sectiones, myrtaceum folium imitantes, in ijs potissimum tumoribus, qui in axillis, & bubonibus suppurant. Et in ijs quidem lõgitudo per transuersum ducta esse debet, non autem per cruris, aut corporis rectitudinem. In alijs verò locis incisione simplici ferè semper vtimur. In ipsa autem apertione, sine incisione, septem potissimũ sunt attendenda.

Primum, vt sectio fiat eo loco, quo materia contineatur.

Secundum, vt fiat in loco inferiori, quò melius purulenta illa vacuari possint.

Tertium,

Tertium, vt fiat secundum rugas, & processum musculorum.

Quartum, vt vitentur nerui, venæ, & arteriæ, quoad fieri poterit.

Quintum, vt non tota materia semel, atque affatim educatur, presertim in magnis abscessibus, ne scilicet ex nimia subitaq; inanitione, & spirituum resolutione, virtutis sequatur prostratio.

Sextum, vt blandius, et minimo quàm fieri potest, dolore, locus tractetur.

Septimũ, vt facta apertione, locus detergentur, carne impleatur, & ad cicatricem perducatur. Auxilia autem detersoria accommoda, sunt mollia tomenta, vel lintea, concerpta linimenta, emplastra, & vnguenta, quæ in speciali praxi censebuntur. Primis diebus sufficit vitellus oui alumine zuccharino inspissatus. Posteà verò deueniendum est ad mel rosatum, & mũdificatiuum ex apio: & postremò, ad vnguentum Apostolorum, & Aegyptiacũ, si res ita desideret. Supra verò admouenda vnguenta, basilicum, diachylum, & diaphænicum vulgò nuncupatum, atque alia id genus quæ ad vlcera instituuntur.

Sed

Sed & mitigare prius incisam partem, quantum poterit videbitur, oportebit: fomentis primũ, deinde cataplasmatis, mox humectante aliquo medicamento, aut non siccante, singulis scilicet, extrinsecus impositis. Nam in ipso vlcere tum manna, tum ex præsidijs, quæ linteolis excipiuntur, primum quidem ea, quæ pus mouent, deinde ea, quæ expurgant, sunt imponenda. Post quæ si cauitas etiam mansit, quæ impleant adhibẽda sunt: sin aliter ea, quæ cicatricem inducunt. Porrò si laborans, scalpello sectionem fieri præ mollitie, non admiserit, medicamentis adurentibus erit emollienda apertio. Ad hoc autem conducit semen lini, fermentum, & stercus columbinum. Hæc præstantiora efficies, si cum sapone molli, aut muccagine seminis sinapis miscueris. Quod verò ex calce, & sapone fit ruptorium, in hac re principatum obtinet.

De curatione morborum instrumentalium præsertim in confirmatione, secundum figuram vitiatam. Cap. V.

POst morborum similarium curationẽ, succedunt morbi in compositione vitiata,

tiata, quæ instrumentalium partium propria est. Verùm cum variæ sint compositionis differentiæ, primum de ijs morbis agemus, qui cõformationem uitiant. Hæc autem in cauitate superficie, potissimum verò in figura posita est. Membri itaque figura vitiatur, vel in utero matris, uel post generationem, à causa aliqua uel interna, uel externa, ut Medico, uel obstetrice. Quod in utero matris uitiatum est membrum, ante augmenti finem, cum corpora adhuc crescunt, emendari potest, in aliquibus partibus, non in omnibus. Verbi gratia vari quidam, aut valgi: post augmentum uerò corrigi nequit, præsertim cũ iam obduruerunt membra. Quod uerò ab obstetricis, uel chirurgi in curia, os fractũ male coaluit, ita ut figura sit uitiata, & intorta: & siquidem callus obductus fuerit recens, corrigi potest, si os denuò perfringatur, & tum demum per conuenientis calli superinductionem curetur. Si verò callus obductus fuerit antiquus, & inueteratus, morbus erit desperatus.

Porrò pro curatione uitiatæ figuræ, tres nobis intentiones considerandæ erunt:

quod

quod ſcilicet ſit agendum: quibus inſtrumentis: & vbi ſit agendum.

Quid ſit agendum, indicabit morbi natura. Conformatio ſecundum figuram vitiata eſt. Reſtituenda ergo, ſiue curanda ſuo contrario: hoc eſt, contraria figura ei, quæ nunc eſt, molienda erit, vt à figura non naturali in naturalem commutetur ſiue transferatur.

Quibus autem inſtrumentis figura vitiata corrigatur, ars chirurgica docebit: vtpotè ligaturis, ferulis, puluillis, uinculis, frictionibus, &c.

Vbi verò ſit agendum, locus affectus indicabit, qui ſenſui oculorum ſubijcitur.

De curatione morborum in compoſitione, ſecundum cauitatem vitiatam. Cap. VI.

C*Auitates vitiantur, quia vacuum tollitur. Tollitur verò obſtructione, vel anguſtia, à quibus actio immediatè læditur: Fit autem obſtructio à materia aliqua replente. Anguſtia verò meatuũ à materia diſtendente. Curantur contrario: anguſtia quidem dilatante: obſtructio verò aperiente aliquo. Sic ergo quin-*

que

que nobis indicationes sunt perpēdendæ: videlicet: Quid sit agendum: Quantum sit agendum: Quomodo: Quādo, & Vbi.

Prima indicatio præcipua est. Quoniā à morbi causis sumitur: atque ad illam reliquæ quatuor indicationes ueluti famulæ referuntur. Cauitas enim necessario à materia aliqua obstruitur, aut repletur. Qualiscunque ea fuerit, auferenda est, vt ad naturalem habitum pars affecta redeat. Hoc autem fiet, si id quod obstruit, remoueatur per euacuationem, & eductionem extra corpus. Vt lapis in uesica per sectionem aufertur: stercus durum, intestina obstruens, pharmaco leniente educitur.

Quantum autem sit agendum, indicabit nobis, virtus, ætas, anni tempus, morbi natura, & causa, &c.

Quomodo verò, quibus instrumentis agendum sit, indicabit nobis tum causa morbi, an uidelicet pharmaco, an phlebotomia commodiùs educi queat: tum pars affecta. Intestina namque tum per clysteres, tum ijs, quæ per os sumuntur, euacuari possunt. Vterus uerò pessis, & clysmatibus.

matibus. Caput apophlegmatiſmis, & errhinis: thorax eligmatis: renes, & ueſica, diureticis, &c.

Porrò tempus oportunum agēdi erit, cùm nihil impedict actionem iſtam, nec ratione materiæ nec ratione uiarum. Ut ſi materia fuerit craſſa, prius incidenda: viſcida detergenda; bilis acrimonia prius retundenda: ſtercus durum prius emolliendum: viæ, per quas educenda eſt materia, prius lubricandæ: obſtructæ, prius aperiendæ, &c.

Per quas autem vias, materia ſit educenda, anatome ipſa nobis demonſtrabit. Nam cerebrum per nares, & os purgatur: ventriculus uomitu, & ſeceſſu: thorax, & pulmo, tuſſi: inteſtina per ſeceſſum: hepar, & renes, per urinam: lien, per hæmorrhoides: cutis, per ſectionē, per cauteria, &c. Atque hæc de obſtructione in vniuerſum nobis ſufficiant.

De

De curatione morborum in compositione, ex superficie aspera, & leui. Cap. VII.

Quemadmodum superficies partis instrumentalis, vel leuis, vel aspera, pro membri ipsius usu, à natura primùm conformata est, ita quoque vitiatur, & præternaturam efficitur superficies ista, quia uel mutatur naturalis illius leuitas, uel asperitas.

Causæ asperitatis sunt uel internæ, uel externæ. Internæ causæ sunt humores acres, & erodentes, qui cuticulam exteriorem impetentes, illam erodunt. Potest itidem melancholicus, & adustus, aut pituitosus & salsus aliquis humor ad cutim protrudi, ut in senibus fieri uidere licet, qui idcirco scabie frequenter laborãt: præterea in ijs, qui elephantiasi tenentur. Interdum à capite in pulmones huiusmodi humores destillant, atque sic guttur, et asperam arteriam exasperant.

Externę causæ sunt, medicamenta abstergentia, erodentia, & astringentia, puluis, fumus, siccantia, frangentia, &c.

Leui-

Leuitatis uerò causæ sunt, humor pinguis, vel viscosus.

Signa manifesta sunt, cùm oculis & tactu deprehendantur.

Iudicia verò ab ipsa parte affecta sumuntur. Siquidem in osse caries periculosior: & ob id difficilius, quàm in cute asperitas curatur.

Quod ad curationem attinet, curatiuę eliciendæ sunt indicationes, vt sciamus: tum Quid sit agendum: tum Quomodo eu quibus instrumentis curatio sit aggredienda: tum Quantum: Quando, & vbi sit agendum. In asperitate itaque Quid faciendum sit indicat primo morbi causa. deinde morbus ipse. Morbi causa, siue interna, siue externa fuerit, indicat sui ablationem. Morbus verò ipse, indicat nobis, id quod exasperatum est, esse denuò leuigandum.

Quomodo autem, seu quibus instrumentis sit agendum, nobis ostendet particula affecta, & morbi causa. Siquidem cutis ab astringentibus aspera reddita, tollitur ijs, quæ eam laxare, & terrenam frigiditatem leuiter remittere possunt,

qualia

qualia sunt oleosa,& pinguia omnia. Humore verò acri, vel erodente inæqualis facta, qualiscunque is fuerit, per pharmacum conueniens auferendus erit: deinde cutis asperitas, per lotiones, uel inunctiones, remouenda. Sic os, quod ex vulnere, aut fractura inæquale, aut ab humore acri cariosum est redditum, abradendum erit. Ad eundem modum aspera arteria lenienda erit medicamentis liquidis, quæ non mordeant, sed lentorē habeant, &c.

Porrò Quantùm sit agendum, indicabit morbi ipsius magnitudo, deinde etiā affecti loci natura, prout magis, vel minus leuis pars antea erat.

Quando verò agere oporteat, indicabit morbi causa, & instrumenti qualitas. Siquidem morborum causæ semper prius auferendæ erunt: deinde topica administranda. Sic lotionibus, balneis, sudoribus, frictionibus, &c. ante cibum utendum erit.

Vbi denique sit agendum, oculorum sensus demonstrabit, in parte scilicet affecta.

Cæterùm interdum naturalis superficici

cici asperitas vitiatur, & leuis fit, ab ijs, quæ leuitatem non naturalem inducere possunt: cuiusmodi sunt humores uiscosi, & pinguia omnia. Pro huius curatione, Quid agendum sit, constat: videlicet causas prius esse auferendas: deinde id quod leuigatum est, denuò esse exasperandum. Hoc quidem ijs fieri poterit remedijs, quæ leuiter incidant, & detergeant. Reliquæ indicationes à præcedentibus fontibus perantur.

De curatione morborum in compositione, secundum numerum: Cap. VIII.

IN numero morbus accidit, cùm pars instrumẽtalis, uel integra & tota, vel aliqua illius particula, deficit, aut excedit numero.

Quod numero superabũdat, vel secundum naturam est, vel præternaturã. Secundum naturam est sextus digitus: caput geminum, &c. Præter naturam verò, ut calculus in uesica, lumbrici in intestinis: uaricæ, tuberculæ, pterygion in oculo, &c.

Causæ numeri superabundantis: & quidem

quidem naturalis, vtilis materiæ multitudo est: præternaturalis verò, inutilis materiæ cópia.

Causæ numeri deficientis, sunt, vel vstio, refectio, putrefactio, vel refrigeratio.

Signa numeri abundantis, vel deficientis manifesta sunt.

Iudicia verò, ab ipsius morbi & particulæ affectæ natura, & tempora sumuntur. Caput enim geminum citra vitæ periculum curari nequit: suffusio, citra oculi læsionem vix adimitur. Pars quæ à primo ortu deficit, restitui nequit. Ad eundē modum spermaticæ partes non restituuntur verè, sed substantia diuersi generis, quam callum uocant.

Quod ad curationem attinet, ea secundum indicationes suas dirigēda est. Quare in numero abundante, Quid sit agendum, morbus indicat. Numerus superadditus est: itaque suo contrario tolletur, ablatione videlicet, quæ prima est, & potissima intentio in hoc morbo.

Quomodo verò, seu quibus instrumentis auferenda sit pars, ferro, igne, an caustico, docebit particulæ natura, & digni-

tas. Vbi sit agendum partis affectæ constructio indicabit.

Porrò numerus deficiens, siue integra pars, siue partis particula fuerit, restituenda est. Restituitur autem pars, & quidem carnosa, per substantiam similem: spermatica verò per ea, quæ callum generant.

De curatione morborum in compositione, secundum magnitudinem. Cap. IX.

Magnitudo partis, interdum præter modũ naturæ à prima generatione increscit, vel minuitur, ut actionem impediat. Nonnunquam post ortum animalis augetur plurimũ, vt in priapismo, carne supercrescente vlcerum: mammis, & testiculis auctis videre licet: interdum verò minuitur, vt in tabe, atrophia, phthisi oculorum, &c.

Causæ autem, ob quas partes augẽtur, sunt vtilis materiæ multitudo, uel uirtus ualida. Imminutę verò magnitudinis, utilis materiæ defectus, uel uirtus imbecilla.

Signa visui manifesta sunt.

Iudicia verò à morbi tempore desumũtur. Nam quæ à prima generatione plurimum

mum auctæ videntur partes, vel imminutæ, diuq́; ita permanserint, curationem nō recipiunt: quæ verò post animalis ortum originem traxerunt, magnitudines, uel imminutiones, curari aliqua ex parte possūt. Porrò similes ferè habent intentiones curatiuas, morbus in magnitudine, & numero vitiato. Utrobique enim est uel excessus, vel defectus: quare etiam uel additio, vel ablatio. Differunt tantùm, quòd in numero aucto interdum tota pars auferenda est: at in quantitate aucta nūquam tota pars, sed id tantùm, quod in parte redundat. Sic ergo in magnitudine aucta indicationes eliciendæ sunt. Quid uidelicet agendum sit: Quantum: Quomodo, seu quibus instrumentis: Quando: & Vbi.

Prima, & præcipua intentio est Ablatio, quæ eadem quoque erat in numero aucto.

Porrò quantum sit auferendum, indicabit partis magnitudo naturalis.

Quomodo verò, Quādo, & Vbi, partis atque morbi natura demonstrabit.

Cæterùm magnitudo partis imminuta est. Reficienda igitur est, per generationē

similis, aut certè dissimilis substantiæ. Cuius eadem est ratio, & idem medicamentorum vsus, quæ etiam in numero erant deficiente.

De curatione luxationum.
Cap. X.

L*Uxatio inter morbos compositionis refertur: quoniam situs mutatus est. Luxatio enim est articuli è natiuo positu, seu proprio acetabulo, in alienam, atque insolitam sedem prolapsus, quo motus arbitrarius impeditur: Græci exarthrema vocant.*

Causæ luxatorum ossium, sunt vel intrinsecæ, vel extrinsecæ. Extrinsecæ sunt casus, percussio, & violenta, atque incongrua membri alicuius extensio, aut distorsio, seu peruersio. Internæ sunt, vt cùm mucosus aliquis humor, & pituitosus, in articulis, seu iuncturis accruatur, qui articulationis ipsius ligamenta primùm madefacit deinde laxiora reddit, & tandem ob eius multitudinem, sua sede os ipsum protrudit.

Signa sunt tumor ea parte, qua os prorumpit, & simus, seu cauitas insolita ea, à qua

à qua recessit dolor: motus priuatio, aut difficultas &c.

An verò curari valeat indicabit nobis pars affecta: symptomata: ætas: & tempus. Nam caput si in posteriorem partẽ prolabitur (vt inquit Celsus) nunquam in suos sinus compellitur, sed mortem statim adfert ineuitabilem. Sic neq; in spina vertebræ cùm toto loco mutatæ sunt: neque etiam maxilla, quæ vtraque parte prolapsa est, & antequam reposita sit, inflammationem concitauit. Genu vt facile prolabitur, sic non magno impendio in suam rursus sedem compellitur. Digitorum luxatio nullum etiam facessit negotium. Cubitus verò vt tardius quidem, ac difficilius excidit, ita prolapsus negotij plurimum exhibet. Humerus autem, vt neque difficulter admodum præsertim in macillentis, elabitur, sic nec difficillimè in sedem suam reponitur. Porrò quibus luxationibus inflãmatio, aut vulnus, aut dolor ingens, & acris accedit, hæ præterquam quòd curatu admodum difficiles sunt, periculo quoque non vacant. Luxatio præterea, in qua ossium margi-

nes franguntur, pessima indicatur. Articuli qui neruorum, ac ligamentorum vitio prolapsi sunt, & postea in suas sedes repulsi, iterum excidunt. Quo loco suo nõ sunt, caro ea increscit, magisq́; in proximo membro, quàm in vlteriore. Quibus in pueritia articuli exciderunt, neque repositi sunt, minus, quàm cæteri crescũt.

Vetustæ omnes luxationes, & quæ spatio tẽporis iam callo obduerunt, vel difficillimè, vel nunquàm consanescunt. Proinde statim, si fieri potest, reponi luxata debent.

Indicium autem euidens ossis in suam naturalem sedem reducti, est, cùm veluti strepitus aliquis auditus est, dum in natiuum suum acetabulum ingrediebatur, & membri nuper luxati figura, & conformatio, suæ ipsius, aut alterius partis figuræ, quàm simillima tum visu, tum attactu deprehenditur.

Quod verò ad curationem attinet, tres luxationis intentiones curatiuæ nobis occurrunt.

Prima, luxati articuli in naturalem sedem reductio. Secunda, conseruatio articuli

ticuli in sua sede, ne ampliùs excidat. Tertia, symptomatum correctio, quæ impediunt scopos prædictos, siue ante repositionem ossis, siue post repositionem accidant. Porrò vt scopum, seu intentionem primam assequaris, luxatum membrum in diuersas partes decenter extendendum est, donec spatium inter ossa liberum sit. Tum id os, quod suo loco excidit, ab ea parte, in quam prolapsum est, in contrariam impellere oportet, atque ita in germanum suum acetabulum restituere: vt sinus seu cauitatis insolita vacuitas impleatur. Hæc autem leniter, & sine dolore, quatenus fieri licet, agenda sunt. Cæterùm non vna eademq; in omnibus extendendi ratio est: sed alia atque alia pro natura scilicet partis luxatæ prout nerui, ac tendines valent, aut oßa huc illucue sederunt. Modo enim manibus solis, modò habenis iniectis vtendum est, modo verò, quædam alia machinamenta adhibenda sunt, vt ex vno Hippocrate discere poteris.

Secundus scopus est, vt membrum, quod exciderat, & iam repositum est,

non amplius deinceps sua sede prolabatur, sed inibi præsistat. Repositi igitur articuli iunctura, modis omnibus statim firmanda ac roboranda est. Firmabitur autem optimè si rosaceo perlinatur, ac postea pannus aliquis lineus gracilis, vetus, & lenis rhodino delibutus, ipsi applicetur: deinde si stupæ lenes, ac panni multiplices, quorum candido perfusi, super accommodentur, & postremò, si fascijs posca madentibus, pro ratione particulæ longis latisq́; subligetur. Quinetiam ferulæ ex corio, aut densa papiro factæ, si necessitas requiret, circundandæ sunt. Nec uerò ante diem septimum, aut decimum, ipsum resoluere oportet, sed ita sinere.

Porrò luxato in suam sedem reposito, ipsum à dolore, & inflammatione vindicandum est: qui tertius est scopus in curādis luxatis, medenti propositus. Hunc igitur consequeris, si quæ roborant & repellunt, parti luxatæ adposueris: si prætereà tenuem ab initio probamq́; uictus rationē ægro imperaueris, illiq́; venam, si nihil prohibeat, secueris: & uentrem, si opus est, purgante medicamēto subduxeris. Verùm

rùm si antè quam ad curationem vocetis luxata pars iam dolore infestetur; aut inflammatione occupetur, non priùs eam in locum suum, à quo excidit, reponere tentabis, quàm dolor finitus fuerit, & inflammatio conquieuerit. Cæterùm si luxatis ossibus vulnus quoque accessit, multa diligentia opus est. Si uerò cum fractura luxatio euenerit, hæc primum si fieri possit: illa verò secundò curanda erit. At si antè fracturæ administrationem luxatum commodè reduci non possit, fracturam ipsam primùm curabimus, deinde cum fractura callo iam obfirmata fuerit, luxationis curationem aggrediemur. Quod si luxatio inueterauerit, & callosa inibi durities contracta fuerit, ea decocto maluæ & altheæ perfundenda est: deinde unguento dialtheæ collinenda: post hæc emplastrum diachylon super apponendum erit: vel eius loco lana succida mucilagine quapiã emolliente delibuta: vel id genus alia emolientia. Loco verò sufficienter emollito, luxatũ in suam sedem dandum est.

De curatione vulnerum. Cap. XI.

HActenus de morborum similarium, & instrumentalium curatione: reliquum est, vt quomodo soluta vnitas sit curanda, doceamus, initium à vulneribus sumentes. Itaque vulnus solutio est continuitatis, recens, cruenta, sine pure, in particulis mollioribus extrinsecus incidens. Continui autem solutio, morbus communis est, tum partibus similaribus, tum instrumentalibus: primo tamen ac magis propriè similaribus partibus conuenit, atque attribuitur, quàm compositis.

Causæ verò recentium vulnerum sunt, quæcunque extrinsecus aduentitia vulnerare, perforare, incidere, abrumpere, contundere, ac distendere possunt: cuiusmodi sunt, ensis, baculum, lapis, globulus plumbeus uel ferreus, tela, sagittæ, morsura, etc.

Signa vulnerum non aliunde petenda sunt, quàm ex iudicio sensus, sed uisus maximè.

Indicia verò, seu signa prognostica, desumuntur ex substantia, vsu, atque actione affectæ, cuiusque particulæ. Et præterea ex propria ipsius affectus essentia: item ex sympto-

symptomatis, quæ vulneribus ipsis accidunt. Sunt enim quædam læthalia ex necessitate, quædam verò non ex necessitate, sed magna ex parte talia esse consueuerũt: contrà verò quædam omnino sanabilia: quædam, ut plurimum. Ex necessitate læthalia sunt, quæ cordis substantiam penetrant: item vulnera magna, ac profunda substantiæ cerebri, iecinoris, diaphragmatis, stomachi, ventriculi, asperæ arteriæ, pulmonis, lienis, cysti fellis, renum, & tenuium intestinorum. Vulnera verò ea non ex necessitate, sed secundum plurimum mortalia dicuntur, quæ ad regionem prædictarum partium peruenerunt, vel eas leuiter ac superficietenus duntaxat attingunt, non autem præaltè adiguntur, nec affatu digna sunt. Ad hæc quæ in capite musculorum accepta fuerũt. Spasmus ex vulnere lęthalis est, id est, valde periculosus. Membra autem particularia ex accepto vulnere iudicãtur emortua, quando principes, ac maiores venæ, arteriæ quoque & ossa, à quibus vitam, nutricationẽ, & fulcimentum accipiebant, penitus excisa sunt, & destructa. Iudicantur itidem

membra ad usum à natura institutum fore incepta, & perpetuò impotentia, quando nerui, tendones, & ligamenta penitus sunt abscissa, & destructa: suamq; protinus actionem perdunt.

Porrò vulnera ea omnium tutissima sunt, quæ in boni succi corporibus, & in locis carnosis accepta sunt, vbi et nerui pauci, & venæ, & arteriæ non multæ reperiũtur. Ad hæc quæ diuisionis magnitudinẽ non habent. Vulnera autem, quæ ut plurimum sanabilia dicuntur, mediamq; inter duo dicta extrema (nempe omnino sanabilia, & ex necessitate lethalia) naturam sortiuntur, ea sunt, quæ in capite musculorum carnosorum longè à iuncturis & tẽporibus: item quæ in caluaria, thorace, & ventre incidunt, &c.

Cæterùm vulneris communis curandi indicatio, unitio est. Contraria enim contrarijs curantur. Hæc autem prima ac generalis indicatio perficitur partim à natura, partim à Medico, partim ab utrisq;. Sic ergo ut propositum finẽ aßequamur, quinq; nobis intentiones obseruandæ sunt.

Prima, vt ea, quæ vnionem impediant

prius

prius amoueamus.

Secunda, vt solita vnitas reficiatur, seu colligatur.

Tertia, vt ea in vnum iam commissa, & coacta, ita conseruemus.

Quarta, vt ipsam partis læsæ substantiam tueamur, ac salubrem seruemus.

Quinta, vt accidentia, vulneribus succedere consueta, corrigamus, ac propulsemus.

Primam intentionem assequemur dilatando vulnus, si non satis dehiscat, aut si eius labris aliquid intercidat extraneum, utpotè pili, sordes vel ossis particula aliqua pũgens, & aspera, aut telum aliquod infixum, vt sagitta: vel mucro, vel aliquod aliud extrinsecus incidens, cuiusmodi est spina, vel harundo. Atque vbi satis diducta fuerint labra vulneris, digitis aut volsella, vel forcipe, aut alio, id genus instrumento, quod infixum est, aut labris vulneris intercidit, apprehendi debebit, & leuiter, ac (si fieri possit) citra dolorem euelli.

Secundam intentionẽ in curandis vulneribus (quæ est commissio dissidentium,

seu

seu distantium partium coniunctio) assequimur per orarum adductionem, seu labiorum vulneris inuicem distantium attractionem, & applicationem, membrum ipsum læsum quàm fieri poterit lenissimè tractando. Quæ autem diducta sunt in idē adducuntur, aut fascia sola, orbiculatim circundata, præsertim si vulnus fuerit paruum: sin magnum, aut suturis, aut fibulis opus est; impositis simul glutinatorijs remedijs. Huc etiā puluilli possunt referri. Quomodo autem vulneris sutura, deligaturaq; item puluillorum applicatio, fibularumq; assignatio sit perficienda, lib. 6. c. 7. 9. 11. & 14. dictum est. Facta hac coniunctione labiorum à Medico, natura ipsa per se coalitum, & conglutinationē molitur, expellitq; per pus ea, quæ obstant. In actione enim chirurgica manifestè mutua opera chirurgi & naturæ conspicitur: in reliquis duobus instrumentis, in diæta videlicet & pharmacia, non item. Quoniam non purè agentes sunt causæ, sed patientes quoque, & prima sui ratione opus habent naturæ auxilio.

Tertius scopus, qui in curando simplici vul-

ci vulnere chirurgo proponitur, est, vt diductorum oræ, ita vt in vnum per adductionem coniunctæ sunt, conseruentur, & maneant. Conseruatur autem, si tantisper labia vulneris coniuncta seruētur arte, donec natura conglutinauerit. Terminus huius conglutinationis incertus est, pro diuersitate partium, temperaturarum, regionum, constitutionis anni & aëris, omnium denique causarum, tam externarū, quàm internarum, quæ morbum vel fouere, vel augere possunt. Conseruabuntur autē optimè huiusmodi extrema, quæ in unum coacta sunt, ijsdem ferè auxilijs, quibus & in idem adducta sunt: nempè decenti ligatione, apposito membri situ, & suturis, si necessariæ videbuntur.

Quarta intentio est, particulæ læsæ substantiam conseruare ac prohibere, ne ipsa dolore, vel phlegmone, aut aliquo alio prauo symptomate infestetur. Hunc autē scopum assequemur, si primum dolorem partis mitigemus, calorem partis restringamus, ne humores attrahantur: secundò, vt plenitudinem tollamus, vt uitiosos humores purgemus, ne humores transmittātur.

Hæc

Hac ratione fiet, vt cum nullum terminũ habeat humor, nec à quo fluat, nec ad quẽ fluat, fluxio omnino tollatur, & proinde partis temperatura conseruetur. Dolorem autem partis mitigabimus, caloremq́; partis restinguemus emplastris, & linamentis ex oui candido, & alijs huiusmodi refrigerantibus primis saltem diebus. Postea verò uino styptico particula perfundenda, & figura aptissima collocanda est. Sed & proba victus ratio in primis est obseruanda, si quartum hunc scopũ cupis assequi.

Quinta & postrema intentio est, vt omnia ea quæ post factam vnionem superuenire possunt symptomata, tam in toto, quàm in parte vulnerata, siue à principio statim, siue post comitentur ex affluxu nimirum alicuius humoris: quem natura ad partem vulneratam expellit, vel è contrà à parte vulnerata in reliquum corpus, & ad partem aliquam principem propellit, remoueamus. Symptomata autem, quę cõsueuerunt euenire post accepta vulnera; hæc ferè sunt: Dolor, phlegmone, febris pruritus, conuulsio, paralysis, syncope, delirium, durities, & impotentia mẽbri vulnerati.

nerati. Nisi enim symptomata ista prius abigãtur, vulnus rectè curari nequit. Symptomata enim quæ magnitudine superant suas causas, ordinem curationis sæpè peruertunt, immutant, atq; interpellant. Abiguntur autem triplici instrumento, dixta: pharmatica, chirurgia, vel omnibus simul, vel certè aliquibus: Porrò compositorum morborum (ex solutione unitatis, & compositione vitiata, & ex compositione unitate, & temperie) curatio, ex simplicium morborum curatione elici poterit.

De curatione vlcerum. Cap. XII.

P*Ræcedenti capite de cruentorum vlnerum, quæ in carnosa parte fiunt, curatione diximus, nunc transeundum ad id vnionis diuortium, quòd nec recens est, nec cruẽtum: sed iam inueteratum, & in quo vna, uel plures consistunt dispositiones, quæ vnionem remorantur, atque impediunt, ex quibus saniosa, & purulenta quædam colluuies, putredoq; excitatur. Vocant autem vulgares chirurgi talem unionis solutionem, communiter ulcus. Horũ causas in vniuersum geminas chirurgi statuunt: nempe antecedentes, &*

coniun-

coniunctas. Antecedentes vlcerum causæ sunt, cacochymia, idest, succorum uitium, quod corporis ipsius particulas arrodere, & tandem corrumpere possit. Causæ verò coniunctæ sunt, intemperies illæ quas malitias complexionum vocant, in vulneratas particulas, ex causis antecedentibus, vel etiam ex ipsis uulneribus, aut abscessibus, alijsve præternaturam tumoribus, ruptis, & apertis, excitatæ.

Porrò vlcera quæcunque diuturniora sunt, os abscedere necessarium est, & cicatrices cauas fieri. Vlcera dura mala iudicantur, & quæ ad uirorem, aut nigritiem vergunt. Vlcera, quæ alijs morbis succedunt ægrè sanabilia sunt. Vlcera circũglabra praua sunt. Vlcera, in quibus post longam saniei fluxionem, pus laudabile apparere incipit, bonum nobis portendunt. Vlcera, quæ in extremitatibus musculorũ dorsi, uel tibiarum, aut brachiorum sunt, periculo non vacant. Quibus vlceribus ante absolutam detersionem sarcotica medicamenta administrãtur, mala, ac superflua caro in illis generatur. Quæcunque verò probè & oportunè expurgata semper

per

per ad ſiccius promouentur, his caro magna ex parte non ſupercreſcit. Vlcera in orbem circunducta, péſſima eſſe ſolent, ac tardè magnoq; negotio ad cicatricem perducũtur. Artuum ſiue extremarum partium vlcera, ſæpenumerò phlegmonas in adenoſis partibus accerſunt. Cùm medicamenta vlceribus adhibita conferunt, argumentum eſt, ea ritè adminiſtrata eſſe: cum verò noxæ aliquid adferũt, & vlcus humidius reddunt, aut ſiccius, calidius, aut frigidius, indicium eſt, ea non eſſe præſenti morbo idonea. Cæterùm ſi vlcus eroditur, & profundius efficitur, ſedulò aduertendum eſt, num id ex acrium ſuccorũ vitio, & vlceris malignitate accidat, an ex facultate medicamentorũ. Porrò inter cætera, quæ magis officiunt vlceribus, ventus eſt meridionalis, atq; aëris ambientis humiditas caliditati adiũcta. Cæterùm in vlcerum curatione duo nobis ſpectanda proponuntur, nempè ipſius vlceris, qua vlcus eſt contemplatio, & vlceris cum ſua cauſa, aut ſymptòmate aliquo, aut alia quauis diſpoſitione complicati, aut etiam hanc, vel illam occupantis

conſi-

consideratio. Sic ergo quatuor curandi intentiones erunt.

Prima vitæ rationem, sanãdis eiusmodi vlceribus accommodatam præscribit.

Secunda, materiam antecedentem, auertit, & intercipit.

Tertia symptomata, & dispositiones, quæ cum vlceribus complicãtur, corrigit.

Quarta correctis, & profligatis ijs dispositionibus, quibus vlcera complicantur, ea more vulnerum concauorum sanare præcipit.

Primam autem & secundam intentionem assequimur, humores, copia aut praua qualitate noxios, tùm corrigendo, tùm vacuando, & auertendo, fluxionemq; istã intercipiendo. Porrò auxilia quibus commodè succorum abundantiam, & vitium tollimus, corrigimus atque auertimus, sũt venæ sectio, purgatio, proba victus ratio, cauterium, vomitio, & id genus alia. Fluxiones verò intercipimus ligaturis, perfusionibus, & epithematis: item vnguentis ex bolo Armeno, atq; alijs refrigerantibus, atque astringentibus. Deligatio verò inchoanda est, à laborante ipsa particula; dedu-

deducendaq́ versus sanam. Tertia intentio, quæ symptomata, & dispositiones, quę cum vlcere complicãtur, corrigit ac summouet, perficitur prout cuiusq́ symptomatis, & affectus cum vlcere complicati natura requirit, ac desiderat.

De curatione fracturarum. Cap. XIII.

QVandoquidem duobus præcedentibus capitibus de continuitatis solutione, quæ in carnosis & mollioribus corporis partibus accidit, abundè satis dictum est, ordo iam postulat, vt desolutione continui, quæ ossibus contingit, hoc est, fracturis, disseramus. Est enim fractura, vnitionis solutio quæcunq; in osse, quàm Græci catagma vocant. Fracturarum autem alia est transuersalis: alia per longitudinem, quæ fissura dicitur.

Causæ verò fracturarũ sunt omnia ea, quæ contundere, vel diuidere ossa poßunt.

Signa autẽ ossi fracti, & præsertim per transuersum, atq; in artubus, hęc ferè sũt.

Tactu ossis partes disiũctæ separatæuè, ac variæ reperiuntur, membri figura inæqualis percipitur: dum membrum dimouetur, & manu variè tractatur, oßa colliduntur,

liduntur, & veluti crepitus quidam ex ea collisione auditur. Pars affecta contacta dolet, corpus membro fracto haudquaquā inniti potest: causæ quæ frangunt, aut contundunt, præcesserunt. In osse verò, quod per longitudinem fractum est, substantia eius crassities non naturalis tactu percipitur: cætera signa non adsunt præterquam quod dolor, & inæqualitas iudicio sensus etiam deprehenduntur. Prognostica ab ipsa particula affecta, morbo, symptomatibus, ætate & tempore sumuntur. Ossa siquidem minimè periculosè media franguntur in humeris, brachijs, femoribus, cruribus, & digitis. Si tota costa perfracta est, casus asperior est. Nariū fractura peior est, vbi aut ossi, aut cartilagini fractæ, cutis quoq; vulnus accessit. Cranei fractura malum portendit. Fractura transuersa maximè tolerabilis est. Obliqua peior: acuta vero pessima existit. Fractura cum dolore, vel inflammatione, aut carnis contusione, mala est. Fractura senibus in primis, biliosis, conualescentibus difficillima est: decrepitis verò, & valdè senibus impossibilis. Porrò fractura quo uetustior,

eo de-

eo deterior est. Caluaria 35. diebus glutinatur: brachium, & tibia, si ritè curẽtur, diebus circiter 40. occalescunt: cubitus firmatur plurimum diebus 30. os in naribus per fractum 18. dierum spacio consolidescit: costa post 21. maxilla, iugulum, scapula, os tali, calx, manus planta ferè inter decimumquartum, & unum vigesimũ diem sanescunt: humeri & fœmina inter 27. & 40. coxa diebus 50. coalescit: pes sexaginta dierum spacio, si quiescat: consanescit. Quod ad curationem attinet, fracti ossis soluta continuitas est, quare eius sanatio, vnitio est, vt igitur hunc assequamur finem, 4. intentionibus opus erit.

Prima intentio est, vt fracti ossis partes rectè committantur, & in naturalem situm coaptentur.

Secunda, vt ritè commissa ossis perfracti extrema, coniuncta, atque immota manenant.

Tertia, vt callo interueniẽte disiunctæ ossis partes agglutinentur, coalescantuè.

Quarta est, symptomatum, quę fracturam sequi consueuerunt, correctio.

Primam autem intentionem assequemur,

mur, si fracti ossis partes, in figuram pristinam, naturalemq́; situm reduxerimus. Id autem fiet, si membrum pertractum, decenter intendatur, vel manibus, aut habenis: deinde os depressum attollatur, & elenatum deprimatur, atq; id quatenus fieri licet sine dolore, donec ossis fracti fines rectè concurrẽt, & in naturalem situm coaptentur. Ossis autem repositi certum indicium est, dolor sublatus. Ossibus fracturæ iam sic probè coaptatis, membrum deligandum erit, modo eo, quo supra libro sexto, cap. 9. diximus.

Secundus scopus est, vt ossibus iam sic probè coaptatis, & à directo admotis, eorum positura seruetur, & exactè coniuncta maneant. Os fractum propter duritiẽ, siccitatem, & paucitatem alimenti difficulter vnitur. Quare ne dilabantur denuò partes commissæ, oportet perfractum membrum prorsus immobile consistere. Quod quidem præstabitur deligatura opportuna per fascias, & ferulas, quæ consentiat adamussim cum rectissima figura membri, quam ei natura indidit. Tantisper deligatura hæc seruetur, donec

natura

natura callum induxerit firmissimum.

Tertius scopus ad calli generationem pertinet. Nam cum nec ferulis, nec deligatione, nec figura situuè membri apposito diuisæ ossis partes citra glutinum aliquod coire, ac concrescere possint, maxima calli gignendi solicitudo habenda est. Ad hunc igitur gignendum concrescere aliquid proprij ossium alimenti, crassi terreniq; oportet, quod in labris fracturæ coalescit. Crassa autem hæc terrenaq; substantia, ex genuino, maximeq; idoneo ossis alimento redundans, diem circiter duodecimum, aut decimumquintum ab ossis fractura ferè gigni, atque accrescere incipit. Adiuuabitur autem maximè victus ratione, secundum qualitatem, quantitatem & tẽpus administrationis, probè instituta.

Alimenta autem talia sint, ex quibus non solum succus bonus prouenire soleat, sed etiam tenax, ex quali fieri callum maximè expedit. Quippè cum ex serosa humiditate, & tenui gigni prorsus nequeat, ex crassa verò, sed quæ fragilis sit, ac pinguitudinis expers gigni quidem poterit. Circa initium fracturæ vsque dum callus

T gignitur,

gignitur, ægrum tenuissimè cibato. Venam interdum cum scilicet res postulat, secato, & per ventrem supernacua expellito. Carne & vino vsque ad dies decē, abstineto. Magnitudo calli nec minor quam par est, nec maior iusto sit, sed mediocritatem ad vnguem seruet. Cæterùm huius generatio ijs ferè notis deprehenditur. Dolor, qui prius aderat, sedatur: nullus amplius inflammationis, aut tumoris alicuius metus adest, in membro perfracto bonus ac natiuus color efflorescit, &c.

Quartus & vltimus scopus est remotio symptomatum, quæ fracturam comitari solent, & particulæ affectæ accidunt. cuiusmodi est inflammatio, pruritus, vulnus, immoderata siccitas, aut humiditas, callo gignendo obsistens: gangræna, durities, calli magnitudo excedens, vel deficiens. Quare si inflāmatio, aut dolor adsit, deligatio soluenda erit, & lana, oleum, & acetum vel id genus alia parti dolenti admouenda. Sedata inflammatione, & dolore sublato, deligationes, & ferulæ iterum adhibēdæ. Si pruritus accidit, aquam temperatam superinfundere, oportet, vel

aquam

aquam salsam, vel oleo populeo mẽbrum illini. Cum vulnus quoque accessit, ossium fragmenta, & ea, quæ pungunt extimantur. Si carnes contusæ sint, partẽ affectam scarificato. Si gangræna iam occupauit, conuenienter occurrito, vt in speciali praxi docebitur. Cum valenter nimis siccantur ossa, callus ægrè prouenit expedit igitur istis tertio, vel quarto die modicè aquam calidam infundere. Si verò humiditas calli generationem impedit: ibi hãc siccare conuenienti deligatura, & perfusione aquæ conabimur. Porus seu callus augetur vel minuitur victus commoda ratione. Siquidem ex ossis proprij alimẽti superfluitate à natura generatur, obseruata quantitate, qualitate, & tempore administrationis debito. Porrò augetur quoque medicamentis, vim emplasticam habentibus, cuiusmodi est emplastrum ex pice: minuitur verò ijs, quæ vim digerendi habẽt. Quòd si indecens mẽbri figura fuerit, ea immutanda erit: quod fiet, si callus prius frãgatur, deinde cõmodè mẽbrũ restituatur. Frãgitur autẽ medic. emolliẽtib. Sed defractis ossibus hæc nobis sufficiant.

HACTENVS viam quã-dam, ac rationem vniuersalem perueniẽdi ad praxim, quàm breuissimè potuimus, septem perstrinximus libris hac potissimum ratione, vt medicinæ studiosis, ac candidatis prodessemus. Precamur itaque Deum Opt. Max. vt is noster labor quamplurimis vsui esse possit. Quod cùm intellexerimus, specialem quoque praxim, in qua nõ solùm Hippocratica, verùm etiam Theophrastica, quorum iam per multos annos certam habuimus experientiam breui Deo volente, in lucem dabimus.

PRACT. GENERALIS FINIS.

AD NOBILEM, ET PERILLVSTREM VIRVM D. IO: IACOBVM VVECKERVM,

Cæsarij Palatij Comitem, & Medicum Colmariensem.

ELEGIA.

IOACH. ROSALECHII, à nouo Treptauio Pomeranorum.

MAXIME summorum victor
VVECKERE, dolorum,
Quo medicante fugit morbus,
& ægra lues:
Quem magnis titulis decorant
regesq; scolaq; :
Quemq; Palatinũ CAESARIS aula vocat,
Vt tua perpetuò te fama superstite crescens,
Plus sensim veteri lumine lucis habet.
Sic studiosorum iuuenumq; scientia crescens,
Fit magis ex libris ingeniosa tuis.
Vtq; senex, nomenq; tuum miratur, & artes
Sic colit, & laudat teq; tuosq; libros.
Et tua cum fructu perdocta volumina versans
Plurima, quæ nusquam viderat antè, videt.
Nũc quoq; post multos alios summosq; labores
Promis ab ingenio Practica Scripta tuo.
Quæ mala sanandi monstrant feliciter artem,

Et ducunt medicas in. tituuntq; manus.
Vtq; feruntur apes in mellea pascua florum:
Sic ac lectores in tua scripta ruunt.
Et veluti dulces succos in floribus ipsis
Quærit, & inuentos sedula carpit apis:
Sic quoq; te lector relegens hunc auspice librũ,
Carpit de studijs commoda multa tuis.
Quàm benè diuinus sua munera contulit in te
CAESAR, vt ingenij sint monumenta tui.
Sic decorat nostri Domini clementia doctos,
Sic noster sapiens REX sapienter agit.
Tunc artes, & tunc veneranda scientia floret,
Tunc fiunt celebres magnificæ; scholæ:
Cum Reges, placidiq; Duces, Proceresq; benigni
Artibus, & studijs ingenijsq; fauent.
Dignus es illorũ summo VVECKERE fauore,
Debetur meritis gratia tanta tuis,
Tu Medicinarũ gradus, & possessoris & herbas,
Et vires harum, veteres in arte, doces.
Tu quoq; nunc certam subtili pectore praxin
Edis: & hæc multum dexteritatis habet.
Cum tua te pareret genitrix feliciter, & cùm
Aspiceres primum, luce fauente, diem,
Tunc in te magnum clementer & vtile donum
Humano generi præbuit ipse DEVS.
Tunc promisit opem morbis, ægrumq; salutem,
Nunc, quæ promisit, te medicante, facit.
Perge tuas magnis meritis extendere laudes,
Perge tuum posthac multiplicare decus.
Si modò laus fieri poterit tua maior, & id si,
Quod summum nunc est, altius esse potest.
Viue diu, pergatq; fauens, te sospite Parca
Nere tibi fusis stamina longa suis.
Sis felix, huius decus admirabile terræ,

Vir

Vir meritò claris annumerande viris,
Per te perq; tuã sint pspera pharmaca dextrã,
Pareat arbitrio qualibet herba tuo.
Atq; tuis absint malefida pericula tectis,
Et desint domui gaudia nulla tuæ.
Cumq; satur mundi fueris, dãdusq; sepulchro,
Contingat tumulo pax requiesq; tuo.
Egrediensq; tuo sursùm de funere, cœtu
Ductus ab angelico, spiritus astra petat.
Plura tuo posthac de nomine carmina scribã,
Nam cupio tanto charior esse viro.
Hæc nunc sufficiant, & si placet, accipe finem,
Vtq; piè claudam tàm pia vota, vale.

EIVSDEM AD MEDICINAE CANDIDATOS.

GRex Iunior, lectorq; candidissimè,
Hippocratisq; cohors, & huic Galeni proxima,
Quæ sedulis & impigris laboribus
Quæris habesq; modum morbis medendi languidis.
Post cognitas herbasq; resq; plurimas,
Quas medicinæ sole aptare vestris vsibus,
Nihil absq; Praxi, quod fateris, proficis, (net.
Nil medicina iuuat, quæ praxim ipsã nõ te-

Hanc ecce nũc VVEKERVS optatissimus
Edit, & ingenij fœtus nouos gignit sui.
Hanc maximo nunc accipis cum gaudio,
Assiduoq; legis hanc plurimis cũ fructibus
Hæc te regit, manumq; prosperat tuam.
Denique te medicis parem facit clarissimis
Sic noster, omnis fons scientiæ, Deus
Vnius arte viri prodesse terris omnibus
Potest: & vnus sic Deo vir auspice
Cõmoda tãta põt præbere mundo maximè,
Sed plura mox vir hic dabit: viuat modò:
Viuat vt ergò diu, Patrẽ precare cœlitum.

INDEX

INDEX CAPITVM ET RERVM In hoc Opere præcipuarum.

T 5 Aqua

 est

Medi

Meza

Po